

196/2565
RC/1/13

หนังสือของศาสตราจารย์ จิตต์ คังสภทย์
มอบให้
ศาสตราจารย์ ดร. นิตยา ชาติ
ศาสตราจารย์ ดร. นิตยา ชาติ
คำพิพากษาที่ 2524

ศาสตราจารย์ ดร. นิตยา ชาติ

TULIB

3 1379 00155519 3

พระยาพิชารณาปฤชามาตย์ (สุหรั่ง วัชรภักย์)

เนติบัณฑิต

พิมพ์ครั้งที่ ๒

มีกรรมสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ พิศาลบรรณনীติ

พ.ศ. ๒๕๒๘

สำนักหอสมุด

คำอธิบายลักษณะ นรภูท เล่ม ๕ ข้าไต่รบ กฎหมาย เต็ม
เล่ม ๑ เล่ม ๒ แลคำพิพากษาฎีกา มา รวบรวม แบ่ง
เป็น ๑๐ หมวด ข้าพเจ้า ขอ ชอบ พระ คุณ ท่าน พระยา
ธรรมศาสตร์ นารถ ปรณัย อธิบดี ผู้พิพากษา ศาลอุทธรณ์ กรุง
เทพ ฯ ได้ ได้รับความ กรุณา ช่วย ตรวจ แก่ ไช้ แล้ว

พระยา พิจรณา ปฤชา มาตย์

วันที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๑

สารบัญ

คำอธิบาย ลักษณะ มรรฎก

หมวด ๑

หน้า

ว่า ด้วย ข้อ ความ ทั่วไป

๓

๑. อธิบาย คำว่า ลักษณะ มรรฎก ๓
๒. อธิบาย คำว่า กฎหมาย ลักษณะ มรรฎก ๒
๓. อธิบาย คำว่า ทรพีย มรรฎก ๒
๔. ทรพีย มรรฎก ผู้มี บรรดา คัดตั้ง ตั้งแต่ หน้า ๔๐๐ ไร่ขึ้นไป
กับ ผู้ค้ำหน้า ๔๐๐ ไร่ ลง มา ๕
๕. ทรพีย มรรฎก พระ ภิกษุ ผู้มรณ ภาพ ๓๔
๖. ทรพีย มรรฎก พราหมณ์ ผู้มรณ ภาพ ๓๕
๗. ทรพีย มรรฎก ของ ชน ชาติ ขึ้น แต่ ลำด้าหน้า ขึ้น ๓๗

หมวด ๒

ผู้ควร รับ มรรฎก แล ไม่ ควร รับ มรรฎก

๒๓

ผู้ควร รับ มรรฎก ของ ชาย ผู้มรณ ภาพ

๒๕

๑. ผู้รับ มรรฎก ชาย ที่ ไม่มี ภรรยา แล ยัง อยู่ใน ความ ปกติครอง
ของ บิดา มารดา ๒๕

๒. ผู้รับ มรดก ชาย ที่ไม่มีภรรยา แต่ไม่ได้ อยู่ใน ความ ปกครอง
ของ บิดา มารดา ๒๗
๓. ผู้รับ มรดก ชาย ที่ มี ภรรยา แล้ว ๒๘
- ผู้ควร รับ มรดก ของ หญิง ผู้มรณ ภาพ ๓๕
๑. ผู้รับ มรดก หญิง ที่ไม่มีสามี แต่ยัง อยู่ใน ความ ปกครอง
ของ บิดา มารดา ๓๕
๒. ผู้รับ มรดก หญิง ที่ไม่มีสามี แต่ไม่ได้ อยู่ใน ความ ปกครอง
ของ บิดา มารดา ๓๕
๓. ผู้รับ มรดก หญิง ที่ มี สามี แล้ว แต่ สามี ยัง ชยู่ ๓๖
- ผู้ ไม่ ควร รับ มรดก ของ ผู้มรณ ภาพ ๔๐
๑. ผู้มรณ ภาพ มี ญาติสนิท แล้ว ญาติห่างไม่ได้ รับ มรดก ๔๑
๒. ญาติ ที่ ไม่ เป็น นิตย กับ ผู้มรณ ภาพ ๔๒
๓. บุตร ของ ผู้มรณ ภาพ ที่ เกิด ด้วย ภรรยา ดับ ๔๕
๔. บุตรบุญ ธรรม ของ ผู้มรณ ภาพ ๔๖
๕. ปู่ ย่า ตา ยาย. ของ ผู้มรณ ภาพ ๔๗
๖. ญาติ ของ ผู้มรณ ภาพ ที่ เป็น พระภิกษุ ๔๘
๗. ภรรยา ของ ผู้มรณ ภาพ ที่ โจร ฆ ผู้มรณ ภาพ ไป ชยู่ที่อื่น
แต่ไม่ไป มา หา ผู้จน คตอด ชีวิต ๕๐

หมวด ๓

ผู้รักษาทรัพย์ แล จิต การ ทรัพย์ มรดก

๕๓

๑. ผู้มี หรือ ภรรยา ของ ผู้มรดกภาพ มีอำนาจ แล รับผิดชอบ
ใน ทรัพย์มรดก ๕๔
๒. ผู้รับ มรดก ที่ รักษา หนังสือ สำคัญ ของ ผู้มรดกภาพ
รับเงิน จาก ลูก หนี้ ตาม หนังสือ สำคัญ นั้นได้ ๕๕
๓. ผู้รับ มรดก ออกเงินไปไถ่ ทรัพย์ ที่ ผู้มรดกภาพ จำนำ
หรือ ขาย ฝากไว้ ที่ ผู้อื่น ๕๖
๔. ผู้มรดกภาพ ยืมเงิน ผู้อื่น โดยไม่มี หนังสือ สำคัญ ผู้รับ
มรดก ทำสัญญา ยอมใช้ หนี้ แก่ เขา ๕๖
๕. ผู้มรดกภาพ เป็น หนี้สิน ผู้อื่น โดย ถูก ค้ำ คาม กฎหมาย
แล้ว ผู้รับ มรดก รับ ร้อง ด้วย วาจา ว่า จะ ใช้ หนี้ ๕๗
๖. ผู้รับ มรดก ตก ตง แบ่ง ทรัพย์ กัน แต่ สัญญา จะ ช่วย ออก
เงินใช้ หนี้ แก่ เจ้าหนี้ ของ ผู้มรดกภาพ ๕๗
๗. ผู้มรดกภาพ ตั้งให้ คนใด เป็น ผู้จัดการ แบ่ง มรดก ๕๘
๘. ผู้มรดกภาพ ทำ พิณัยกรรม ตั้งให้ ผู้ใด เป็น ผู้จัดการ
แบ่ง มรดก ๖๐
๙. ระหว่าง ผู้รับ มรดก ตั้ง คน กลาง จัด การ มรดก ๖๒

๑๖. ผู้จัดการทรัพย์สิน มรดก ทำสัญญา กับ ผู้อื่น ใน หน้า ที่
ผู้จัดการ มรดก ๖๓
๑๗. ผู้จัดการ มรดก ออกเงิน ของ คน ที่ด รองใช้ จ่าย
ใน เรื่อง จัดการ มรดก ๖๔
๑๘. ผู้จัดการ มรดก เก็บเงิน ใน กอง มรดก เป็น ค่าใช้ จ่าย
แต่ ปลด ภัท ผู้มรดกภาพ ๖๕
๑๙. ผู้รักษา ทรัพย์สิน มรดก ให้ แก่ ผู้รับ มรดก ๖๖
๒๐. บิดา มารดา ของ เด็ก เป็น ผู้ปกครอง เด็ก แต่ ทรัพย์สิน
ของ เด็ก ๖๖
๒๑. บิดา มารดา ของ เด็ก เป็น ผู้ปกครอง แต่ รักษา ทรัพย์สิน ของ เด็ก ๖๗
๒๒. ผู้มรดกภาพ ให้ คนใด รักษา ทรัพย์สิน ไว้ ให้ แก่ ผู้รับ มรดก ๗๓
๒๓. ผู้มรดกภาพ ทำ พิณัย กรรม ตั้ง ให้ คนใด เป็น ผู้จัดการ
แต่ รักษา ทรัพย์สิน มรดก ๗๓

หมวด ๔

- ผู้รับ มรดก เรียก ทรัพย์สิน จาก ลูก หั้น มรดก ๗๔
๑. ผู้รับ มรดก มีอำนาจ พ้อง ขอ คน ทรัพย์สิน จาก ลูก หั้น มรดก ๗๔
๒. ผู้รับ มรดก พ้อง ให้ ลูก หั้น มรดก ประพฤติ ตาม สัญญา ๗๖
๓. ถ้า สัญญา เกยวข้อง เฉพาะ ตัว ของ ผู้มรดกภาพ ผู้รับ มรดก
พ้อง ให้ ฝ่าย หนึ่ง ประพฤติ ตาม สัญญา ไม่ได้ ๗๗

- ๔. ผู้รับ มรดก พ้อง ให้ ผู้ ประทศฐุ ร้าย ทรพัย ของ ผู้ มรณ ภาพใช้ ทรพัย ๘๐
- ๕. ผู้รับ มรดก พ้อง เรียก ค่า เสีย หาย จาก ผู้ ท กระทำ ร้าย ผู้ มรณ ภาพให้ ถึง แก่ ความ คาย ๘๒
- ๖. ผู้ มรณ ภาพ เปน ความ กับ ผู้ ไต ครั้น มา ถึง มรณ ภาพ ดง ผู้รับ มรดก รับ ว่า ความ ต่อ มา ได้ ๘๔
- ๗. ผู้รับมรดกหมดอำนาจฟ้องเรียกทรพัยจากลูกหนี้มรดก ๘๕
- ๓. พ้อง พ้น กำหนด อายุ ความ เรือง หนี้ ดิน ๘๕
- ๒. พ้อง พ้น กำหนด อายุ ความ เรือง เจ้า ทรพัย, ฝาก ทรพัย ยม ทรพัย ๘๗
- ๓. พ้อง พ้น กำหนด อายุ ความ ที่ กฎหมาย ลักษณะ อาญา บัญญัติไว้ ๘๘
- ๔. พ้อง เรียก กรรม ดิถี ท ดิน เกิน กำหนด ที่ กฎหมาย บัญญัติ ว่า ด้วย การ ตะ ทัง ที่ ดิน ๘๐
- ๕. พ้อง เรียก ค่า เสีย หาย ใน คดี ผิด ดิถี ท นน กำหนด ๗ เดือน ๘๒

หมวด ๕

- ๗. ผู้รับมรดกของไซหนแก่เจ้าหนี้มรดก ๘๔
- ให้ไซหนแก่เจ้าหนี้มรดกก่อน ๘๕

๒. ต้องประพฤติ ตาม สัญญา ที่ผู้มรณภาพได้ทำไว้ และไม่เกี่ยวข้องกับ สัญญา เงาะ คดี ๙๖
๓. ไม่ต้องประพฤติ ตาม สัญญา ที่เกี่ยวข้องกับ ผู้มรณภาพ เว้นแต่เงินที่ เกี่ยวข้องกันอยู่ ผู้รับมรดกต้องใช่ ๙๖
๔. ต้องแบ่ง ส่วน ของ คนอื่น ที่ มา เข้า ทุน ส่วน กับ ผู้มรณภาพ ออก เสีย ก่อน ๙๗
๕. ต้อง แบ่ง ที่ดิน ส่วน ของ คนอื่น ที่มีชื่อในโฉนด เป็น เจ้า ของ รวม กัน กับ ผู้มรณ ภาพ ออก เสีย ก่อน ๙๘
๖. ผู้มรณ ภาพ เขา ททรัพย์ ของ คนอื่น มา โดย ทาง อาญา หรือ ทาง ผิด ดี ทิช ต้อง คืน ททรัพย์ ให้ แก่ เจ้า ของ ไป ๑๐๐
๗. ต้อง แบ่ง ททรัพย์ ส่วน ของ ตำม หรือ ภรรยา ของ ผู้มรณ ภาพ ออก เสีย ก่อน ๑๐๓
๘. ผู้มรณ ภาพ เป็น จำเลย ตายใน ระหว่าง ความ คัด เรียกให้ ผู้รับ มรดก ไป ว่า ความ กว่า คัด จะ ถึง ที่ สิ้นได้ ๑๐๓
๙. ผู้รับ มรดก ต้อง ว่า ความ ชัง มี ผู้ฟ้อง ใน กอง มรดก ตม ตระลาย ๑๐๕
- ผู้รับ มรดก พ้น จาก ความ รับผิดชอบ ไม่ต้องเอา
- ทรัพย์ มรดก ให้ หัก แก่ เจ้า หนี้ มรดก ๑๐๖

หมวด ๖

การแบ่งมรดก

๑๑๐

ผู้รับมรดกตกตงแบ่งปันทรัพย์สินมรดก

๑๑๐

๑. ระหว่างผู้รับมรดกตกตงแบ่งปันกันเอง ๑๑๑
๒. มีผู้จัดการแบ่งมรดกให้โดยผู้รับมรดกไม่ได้คดี ๑๑๒
๓. ผู้รับมรดกตามพินัยกรรมแบ่งทรัพย์สินมรดกให้แก่ผู้รับมรดกที่ไม่มีพินัยกรรม ๑๑๓
๔. ผู้รับมรดกยินยอมแบ่งทรัพย์สินมรดกให้แก่ผู้อื่น ๑๑๔

ห้องแบ่งมรดก

๑๑๕

๑. ผู้ที่มีอำนาจห้องขอแบ่งมรดก ๑๑๘
๒. มีผู้ฟ้องมรดกแล้วศาลเรียกตัวผู้รับมรดกซึ่งไม่มีชื่อในฟ้องมาถามแต่แบ่งมรดกให้ได้ ๑๑๙
๓. ศาลเรียกทรัพย์สินมรดกจากผู้รักษาทรัพย์สินมรดก ๑๒๑
๔. คดีดินแบ่งมรดก ๑๒๒
๕. การแบ่งมรดกจะผิดกับยุคีกรรมมากให้กราบ ๑๒๔

บังคับทุก

๑๒๔

๖. ผู้รับ ททรัพย์ ของ ผู้ มรณ ภาพไป มาก แล้ว ถ้า ททรัพย์
มรฎก ยัง มี น้อย ไม่ ต้อง แบ่ง ให้ อีก ๑๒๖
๗. การ แบ่ง มรฎก ซ้ำ ซ้อน ๑๒๗
๘. การ ประมุท หรือ ชาย ทอด ตาด ททรัพย์ มรฎก มา
แบ่ง บั้น ๑๓๓
๙. ผู้ แบ่ง มรฎก ครัง หนึ่ง แล้ว จะ พ้อง อีก ครัง หนึ่ง
ไม่ได้ ๑๓๔
๑๐. คำ ขรรม เนียม แต่ คำ ทนาย ใน คดี มรฎก ๑๓๕
๑๑. ระหว่าง ผู้รับ มรฎก กับ ผู้ มรณ ภาพ เป็น หัน ตัน กัน เจตนา จะ แบ่ง
ต้อง หัก เงิน ใช้ หิน เสีย ก่อน แล้ว จึง แบ่ง ให้ ผู้รับ มรฎก ๑๓๗
๑๒. ผู้รับ มรฎก คนใด จะ มา รับ ททรัพย์ มรฎก ไม่ได้ ศาล
จะให้ ผู้ใด รักษา ททรัพย์ ได้ ให้ คน นน กได้ ๑๓๘

หมวด ๗

วิธี แบ่ง มรฎก

๑๔๒

แบ่ง มรฎก เป็น ภาค

๑๔๒

๑. แบ่ง มรฎก ชาย ผู้ มี บรตาคักต แต่ นา ๕๐๐ ไว้ ขึ้น ไป ๑๔๒
๒. แบ่ง มรฎก ชาย ผู้ ตา นา ๕๐๐ ไว้ ลง มา ๑๔๗

๓.	แบ่ง มรรทุก หึ่ง ที่ ดำมี ยิง อยู่	๑๕๐
๔.	แบ่ง มรรทุก หึ่ง ที่ไม่มี ดำมี หรือ ดำมี มรณ ภาพ แล้ว	๑๕๓
	<u>แบ่ง ส่วนใน ภาค ต่าง ๆ</u>	๑๕๔
๑.	แบ่ง ส่วนใน ภาค บิดา มารดา	๑๕๔
๒.	แบ่ง ส่วนใน ภาค ภรรยา	๑๕๕
๓.	แบ่ง ส่วนใน ภาค ญาติ	๑๕๗
๔.	ผู้ มรณ ภาพไม่มี ผู้ที่ ควร รับ มรรทุก ให้ ยก ทรัพย์สิน มรรทุก ทั้ง หมด เป็น ของ หลวง	๑๖๕

หมวด ๘

อายุ ความ มรรทุก

๑๖๗

๑.	ผู้รับ มรรทุก ที่ไม่ได้ ปกครอง มรรทุก ต้อง พ้อง ใน กำหนด ๑ ปี	๑๖๗
๒.	ผู้รับ มรรทุก อยู่ ประเทศอื่น ศาล ยึด กำหนด อายุ ความ มรรทุกได้	๑๖๘
๓.	คดี คดี เนือง กับ คดีอื่นใน เรื่อง มรรทุกจะ พ้อง กันกว่า ยึด ได้	๑๗๐
๔.	พ้อง ของ แบ่ง มรรทุกใน ๑ ปี แล้ว ผู้รับ มรรทุก ที่ไม่ได้ เขา ขอใน พ้อง มา ขอ ส่วน แบ่ง เมื่อ เกิน กำหนด ๑ ปี ได้	๑๗๓
	<u>ผู้รับ มรรทุก ไม่ จำเป็น ต้อง พ้อง ภายใน ๑ ปี</u>	๑๗๔
๑.	ผู้รับ มรรทุก พ้อง ผู้ที่ ไม่ ควร รับ มรรทุก ไม่ จำ เป็น ต้อง พ้อง ภายใน ๑ ปี	๑๗๕

- ๒. ผู้รับ มรดก ตาม พันธ กรรม ไม่ จำ เป็น ต้อง พ้อง
ภายใน ๓ ปี ๑๗๕
- ๓. ผู้รับ มรดก ปลด ครอบ ทรัพย์สิน มา ด้วย กัน ไม่ จำ เป็น
ต้อง พ้อง ภายใน ๓ ปี ๑๗๕
- ๔. ผู้รับ มรดก จะ พ้อง ผู้ ที่ ปลด ครอบ ทรัพย์สิน ใด ให้ แก่ คน ไม่
จำ เป็น ต้อง พ้อง ภายใน ๓ ปี ๑๗๖
- ๕. ผู้รับ มรดก ที่ มี ข้อ โฉนด ที่ ดิน ของ ผู้ มรณ ภาพ จะ
พ้อง เรียบ ที่ ดิน ไม่ จำ เป็น ต้อง พ้อง ภายใน ๓ ปี ๑๗๖

หมวด ๙

ปกครอง ทรัพย์สิน มรดก

- ๑. ผู้รับ มรดก ที่ ปลด ครอบ มรดก ต้อง เข้า มา ปกครอง ภายใน ๓ ปี ๑๗๗
- ๒. ผู้รับ มรดก ไม่ ได้ ยึด ถือ มรดก แต่ ได้ แต้ คง ภาระ เข้า
ปกครอง โดย ปรียาย ๑๗๗
- ๓. ภาระ เข้า ปกครอง ต้อง กระทำ ให้ เห็น ว่า ได้ ปกครอง
จริง ๑๗๗
- ๔. เด็ก ชู้ กับ ผู้ ใหญ่ ที่ ปลด ครอบ มรดก นับ ว่า ผู้ ใหญ่
ปกครอง แทน เด็ก ๑๗๘
- ๕. ผู้ มรณ ภาพ ให้ คน ใด ปก ครอบ มรดก ใด ให้ แก่ ผู้ รับ ๑๗๘

- ๖. ผู้รับ มรดก สัญญา กัน ให้ผู้ใด เป็นผู้ ปก ครอง มรดก ๓๘๐
- ๗. ผู้รับ มรดก ปก ครอง ที่ ดิน ด้วย กัน คน หนึ่ง ทง ที่ ดิน ไร่ แล้ว ภาย หลัง กลับ มา อยู่ ใน ที่ ดิน อื่น โดย ไม่มีใคร ชัด ชวาง ๓๘๓
- ๘. ผู้รับ มรดก ที่ ดิน อัน มี โฉนด แผล ที่ ค้าง โอน ฐะ เบี้ยร ดง ชื่อ ผู้รับ มรดก ๓๘๓
- ๘. ผู้รับ มรดก ได้ ปก ครอง ที่ ดิน มรดก เป็น ส่วน เป็น ลัศย แล้ว ๓๘๕
- ๓๐. ผู้รับ มรดก ปก ครอง ที่ ดิน มรดก แล้ว ละ ทง ที่ ดิน หนี ไป เสีย ๓๘๘

หมวด ๑๐

พินัย กรรม

- ๓. ผู้ ทำ พินัย กรรม ต้อง มี อายุ ๒๐ ปี ๒๐๗
- ๒. พินัย กรรม ต้อง เขียน เป็น ดาย ลักษณ อักษร แด ดง ชื่อ ผู้ ทำ พินัย กรรม ๒๐๘
- ๓. พินัย กรรม ต้อง มี พยาน ให้ เต็ม จำนวน ๒๐๘
- ๔. พยาน ต้อง ชัก ผู้ ทำ พินัย กรรม ให้ ครอบ ล่าม หน ว่า มี สติ ค์ หรือ ไม่ ๒๑๒

- ๕. ผู้ทำพินัยกรรม ไม่มีอำนาจ ยก ททรัพย์ ของ คนอื่น ที่ เขา เกี่ยว
ข้อง ด้วย ททรัพย์ ของ คน ๒๑๕
- ๖. ผู้ทำพินัยกรรม จะ เปลี่ยน แปลง พินัย กรรม หรือ ยก เด็ก
พินัย กรรม ได้ ๒๑๖
- ๗. พินัย กรรม มี ข้อ ความ ให้ ผู้รับ พินัย กรรม หัก สิทธิ ที่
จะ รับ ททรัพย์ ตาม พินัย กรรม เมื่อใด
ผู้รับ พินัยกรรม ๒๑๗
- ๘. ผู้รับ พินัย กรรม จะ ได้ รับ ททรัพย์ เป็น สิทธิ ต่อ เมื่อ ผู้
ทำพินัย กรรม มรณ ภาพ แล้ว ๒๑๘
- ๙. ผู้รับ พินัย กรรม ตาย ก่อน ผู้ทำ พินัย กรรม ๒๒๐
- ๑๐. ผู้รับ พินัย กรรม มี หตาย คน บาง คน ตาย บาง คน ยัง อยู่ ๒๒๒
- ๑๑. ผู้รับ พินัย กรรม ต้อง ประพฤติ ตาม ข้อ ความ ที่มี ใน
พินัย กรรม ๒๒๓
- ๑๒. ผู้รับ พินัย กรรม พอง เว้น ททรัพย์ ตาม พินัย กรรม ได้ ภาย
ใน กำหนด ๓๐ ปี ๒๒๖

คำอธิบายลักษณะมรรฎก

หมวด ๑

ว่า ด้วย ข้อ ความ ทัวไป

๑. ลักษณะมรรฎกนั้น คือ ลักษณะวิวาทด้วยแบ่งปันมรรฎก

คำ อธิบาย

ข้อนี้ มีใน พระธรรม ตำรา (ให้ดู กฎหมาย
ราช บัญชี เต็ม ๓ หน้า ๒๓) ได้ จำแนก มุต คดี วิวาท รวม
๒๘ ประการ จะ ยก ขึ้น กล่าว แต่ จำเพาะ แบ่ง ปัน มรรฎก
มี ข้อ ความ ดังนี้ “ ร่มมะ ทายชชะ วิภิตตะ ภาตัง คือ
ลักษณะ วิวาท ด้วย แบ่ง ปัน มรรฎก มิ ได้ เปน กรรม เปน มุต
ประการ หนึ่ง ”

๒. กฎหมาย ลักษณะ มรฎก นั้น สมเด็จพระเจ้า
แผ่นดินสยาม ทรงตราพระราชบัญญัติไว้ สำหรับ
แบ่ง บ้าน ทวีปย์ มรฎก ของ ผู้มรณภาพ ให้แก่ผู้ควร ได้รับ
มรฎกโดยยุติธรรม

คำอธิบาย

ข้อ ๕๕๓ ในเบอง ต้น แห่ง ลักษณะ มรฎก (ให้ดู
กฎหมายราชบุรุษ เล่ม ๑ หน้า ๒๐๘) มีข้อความ ดังนี้
“จะ ก่อตั้ง ลักษณะ มรฎก วิชาท อัน มีใน คำว่า พระธรรม คำว่า
นั้นว่า อธิปไตย ทายัจฉะ วิภิตต ภาสกิจ คือ ส่วน ที่ จะ
แจก มรฎก แก่กัน มิได้ เป็นธรรมเกิด แต่ เอกชนตั้งฆ มรฎกวิชาท
๒๘ ประการ อัน มี โนเสาร์ จารียกกล่าวไว้ ฝ่าย สมเด็จพระ
บรม ราชภัทราธิราช เจ้าผู้ผ่าน พิภพ ถวัลยราช ใน กรุง เทพ
มหานคร ทรงตรา พระราช บัญญัติ จัด เป็น บท พระ
อัยการ ชื่อว่า คำว่า ระเบียบ มาตรา ออกไปโดยยุติธรรม
ควร แก่บุคคล จะได้ ดิน เดิม ดิน สวรรค์ อัน เป็น ทวีปย์
มรฎก แห่ง ผู้มรณภาพ โดย มี บรรดา ศักดิ์ แดหา บรรดา
ศักดิ์ มิได้ ตาม พระราช กฤษฎีกา อัน สืบ ๆ มา ดังนี้

๓. ทวีปย์ มรฎก นั้น เป็น ทวีปย์ สมบัติ ของ
ผู้มรณภาพ อัน ควร แบ่ง ให้แก่ผู้รับ มรฎก คือ
ทวีปย์ ที่ มี อยู่ใน เขตตา มรณภาพ คนใด จะ เป็น ผู้รักษา
ทวีปย์ นั้นไว้ เท่าใด ก็ดี

ผู้ใด มีหน้าที่ต้องใช้ทรัพย์สินให้แก่ผู้มรณภาพ ตาม
กฎหมาย ผู้รับมรดก มีอำนาจ ว่ากล่าว เรียก ทรัพย์สิน จาก
ผู้นั้น จะได้ ทรัพย์สิน มาอีก เท่าใด ก็ดี

ให้เขาทรัพย์สิน ที่มียุหรือที่ได้ มาอีก นั้น รวมไว้ ถ้า
ผู้มรณภาพ มีหน้าที่ต้องใช้ทรัพย์สินให้ผู้อื่น ต้อง เขา
ทรัพย์สิน ที่รวมไว้ ออกใช้หนี้ผู้นั้น จนครบ เสียก่อน แต่
เขาได้ ใช้จ่าย ทำบุญ ทำศพ ผู้มรณภาพ ตาม สัมควร
เหลือ นั้น จึง เป็น ทรัพย์สิน มรดก ควร แบ่ง

คำอธิบาย

ข้อนี้จะให้รู้ว่า ทรัพย์สินสมบัติ ของ ผู้มรณภาพมีเท่าใด
นั้น แต่เดิม มี สัมมรดก ไป ทำบุญตั้งแต่ จัดการ แบ่ง
ทรัพย์สิน มรดก ตาม กฎหมาย ดัชนี มรดก บทที่ ๔๓ มี
ข้อความ ดังนี้ “ให้ สัมมรดก เรียก พี่น้อง บุตร ภรรยา
ผู้รักษา แก้ว แหวน เงิน ทอง พักยา ทั้งปวง นั้น มาตรา
เขา คำผู้รักษา ของ นั้นได้ แล้วให้ ทำบุญ สัมมรดก แต่
บุญ สัมพต ให้ญาติ พี่น้อง บุตร ภรรยา ทำบุญ สัมมรดก
มา ยื่น แก่ สัมมรดก ให้ ทำบุญ สัมพต มา ยื่น แก่
พระสุภาวดี โดย สัตยา นุสัจ ๑ ๓ ๑” เดิมนั้นไม่มี สัมม
มรดก แล้ว ถ้า ผู้รับ มรดก แต่ ผู้รักษา ทรัพย์สิน มรดก ไม่
ปรอง ของ กน ผู้ที่ มิได้ รักษา ทรัพย์สิน มรดก ยาก ที่ จะ

รู้ว่าผู้มรณภาพมีทรัพย์สินเท่าใด นอกจากจะพึงขอให้ศาลตั้งเจ้าพนักงานไปตรวจทรัพย์สินมรดก แลขอแบ่งมรดก

ผู้ที่มีหน้าที่ต้องใช้ทรัพย์สินให้ผู้มรณภาพจะเป็นโดยทางสัญญาก็ดี เช่น กู้หน้อเงินไปจากผู้มรณภาพเป็นต้น โดยทางผิดศีลธรรมก็ดี เช่น ผู้กระทำอะไร มิได้ใช้ความระมัดระวังจนเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของผู้มรณภาพเสียหายเป็นต้น โดยทางอาญาก็ดี เช่น มาลักทรัพย์สินของผู้มรณภาพไปเป็นต้น ผู้มรณภาพมีอำนาจจะว่ากล่าวเรียกทรัพย์สินจากคนเหล่านั้นได้ แต่คนเหล่านั้นก็มีหน้าที่ต้องใช้ทรัพย์สินให้ผู้มรณภาพตามกฎหมาย ผู้มรณภาพไม่ทันได้ว่ากล่าวมาถึงมรณภาพดัง ผู้รับมรดกเป็นผู้รับโอนอำนาจจากผู้มรณภาพตามกฎหมาย มีสิทธิ์จะฟ้องเรียกทรัพย์สินจากคนเหล่านั้นได้ ลักษณะที่ ๖๑ มีข้อความดังนี้ “หากันว่าบิดามารดาตาย พี่น้องตาย แต่ได้มรดกกรมธรรม์มา ว่าผู้กู้หน้อบิดามารดา บิดาตาย ยืมเงินมา อ่า พี่น้องตนก็ดี คนกู้หน้อยืมเงินเขา ๆ ได้มรดกกรมธรรม์ไว้ก็ดี ใจเขตรแต่ใน ๓๐ ปีตั้งมา ให้เร่งพิจารณาบังคับบัญชีแก่เขาจริงเป็นธรรม”

ผู้มรณภาพ มีหน้าที่ต้องใช้ทรัพย์สินให้ผู้อื่นได้ เพื่อให้
 ผู้รับมรดกเขา ทรัพย์สินของผู้มรณภาพใช้หนี้ผู้นั้นก่อน
 ตามกฎหมายลักษณะมรดก บทที่ ๓ มีข้อความดังนี้
 “ถ้าผู้มรณภาพมีหนี้มากน้อยเท่าใดก็ดี ให้บิดา
 มารดาบุตร ภรรยาใช้หนี้จนครบก่อน” นอกจากใช้
 หนี้แล้ว ยังจะต้องใช้จ่ายในการทำบุญทำศพของผู้
 มรณภาพ มีคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๔๔ วิ.ศ. ๑๓๘ ดังนี้
 “จะแบ่งทรัพย์สินของผู้ตายไว้ทำศพมากน้อยเท่าไรต้อง
 แล้วแต่ยศบรรดาศักดิ์”

๔. ทรัพย์สินมรดกผู้มรณภาพมีบรรดาศักดิ์ตั้งแต่หน้า ๔๐๐ ไว้
 ขึ้นไป ผิดกับทรัพย์สินมรดกของ คนสามัญที่มรดก
 กว่า ๔๐๐ ลงมา คือ ทรัพย์สินมรดกคนสามัญไม่
 ต้องแบ่งภาคหยดง.

ทรัพย์สินมรดกผู้มรณภาพมีบรรดาศักดิ์ตั้งแต่หน้า ๔๐๐ ไว้
 ขึ้นไป ต้องแบ่งภาคหยดง ถ้าผู้มรณภาพได้รับพระ
 ราชทานเครื่องพิทยา ต้องคืนพิทยาส่งหยดงด้วย

ถ้าผู้มรณภาพมีบำเหน็จแก่ราชการ แต่อย่างเดียวง
 กัดหรือมีบำนาญแก่ราชการ อย่างเดียวก็ดี ไม่ต้อง

ถ้าผู้มรณภาพมีทั้งบ้านเห็นแก่ราชการด้วย มี
ทั้งบ้านอายุแก่ราชการด้วย ทั้งต้องอย่างนั้นแล้ว
ไม่ต้องแบ่งภาคหลวง แต่ไม่ต้องค้นพินัยไว้ไว้แต่
ตราเครื่องราชอิสริยาภรณ์ของ คน ตามพระราชบัญญัติ
ตราเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นหนึ่งต่างหาก ไม่
เกี่ยวในกฎหมายลักษณะมรฎก.

คำอธิบาย

ทรัพย์สินมรฎกคนด่ามัญไม่ต้องแบ่งภาคหลวง ตาม
กฎหมายลักษณะมรฎกบทที่ ๕๑ ให้แบ่งทรัพย์สินมรฎก
แก่บิดา มารดา ด่าม หรือภรรยา แลญาติของผู้มรณภาพ
เท่านั้น.

ผู้มรบรรดา คัดตั้ง ตั้งแต่ ๔๐๐ ขึ้นไปต้องแบ่งภาค
หลวงนั้น เพราะว่าแต่เดิมผู้ที่มีมาแต่ ๔๐๐ ขึ้นไป
ย่อมมีตำแหน่งหน้าที่รับราชการอยู่ในกรมหนึ่งกรมใด
หนึ่ง ให้ดูศักดินา ทหาร แด พด เรือน (กฎหมาย
ราชบุรีเดิม ๓ ตั้งแต่หน้า ๑๖๕ ถึง ๒๖๐) ผู้ที่มีมา
แต่ ๔๐๐ ขึ้นไป มีบรรดา คัดตั้งเป็นชั้นหมื่นชั้นขุนชั้น
ไปอยู่ในกรมต่าง ๆ ถ้าอยู่ในกรมใดก็ได้ผิดประโยชน์
ในกรมนั้น คือเก็บค่าธรรมเนียมต่าง ๆ หรือเก็บ
เงินค่าตัวเลข เป็นต้น ตามตำแหน่งใครจะมีเลข

มาก แต่ น้อย กฎหมาย ลักษณะ มรฎก บท ที่ ๔๓ จึง
 บังคับให้ ผู้รับ มรฎก ของ ผู้มรณ ภาพ ทำ บัญชี สัมพต
 (คือ บัญชี เดช ของ ผู้มรณ ภาพ) มา ยื่น แก่ พระ
 สวรรค์ นั้น ว่า ผู้มรณ ภาพ มี ผล ใน ราชการ อยู่ เสมอ
 แต่ เป็น ผู้ สัมบรรณ ด้วย ทพยี้ ลักษณะ ขบถ กัก มาตรา
 ๒๗ (กฎหมาย ราชบุรี เจม ๒ หน้า ๒๖๕) มี ข้อ ความ
 ดังนี้ “ผู้ มี บรรดา ศักดิ์ ตั้งแต่ ๔๐๐ ขึ้น ไป ต้อง โทษ
 ถ้า ต้อง ใหม่ จตุรคุณ ตวีคุณ ทวีคุณ ตา หงษ์ กัด อย่า
 ให้ ใหม่ เลย เหตุ ว่า สัมบรรณ ด้วย ทพยี้ ให้ ทวน เดี่ยว ตาม
 กาลัง เมย จึง จะ หลาบ จำ” เพราะ ฉนั้น แม้ ผู้มรณ ภาพ
 จะ ทำ มา หา กิน มี ทพยี้ ๕๐๐ ขึ้น อีก ส่วน หนึ่ง กัด ก็ ต้อง
 แบ่ง ภาค หวดง เพราะ ถือ ว่า ได้ ผล ใน ราชการ ยิ่ง กว่า
 อย่าง อื่น แต่ ใน สมัย รัช ราชการ ผู้ มี ตำแหน่ง หน้า ที่
 รับ ราชการ ใน กระทรวง ต่าง ๆ ได้รับ พระราชทาน เงิน
 เดือน ทั้ง ส่วน ส่วน เงิน ค่า ขรรวมเนียม ต่าง ๆ เช่น
 ค่า ขรรวมเนียม ที่ ดู ความ ต้อง เดี่ยว ใน ค่าต เป็น ต้น ต้อง
 ส่ง พระคลัง หวดง ทั้ง ส่วน การ เก็บ เงิน ค่า ตัด เดช กั
 ยก เด็ก ผู้ มี บรรดา ศักดิ์ ตั้งแต่ ๔๐๐ ไว้ ขึ้น ไป
 ถ้า ไม่ ได้รับ ราชการ มี เงิน เดือน แล้ว ก็ ไม่ ได้ ผล ใน ราชการ
 แต่ กฎหมาย ที่ ให้ แบ่ง ภาค หวดง ยัง ไม่ ยก เด็ก จึง ยัง

ต้องแบ่งภาคหลวงอยู่จนทุกวันนี้ ดัชนี มรรค
 บทที่ ๓ มีข้อความดังนี้ “เสนาบดีมนตรีมุขถูก
 ราชบัณฑิตขุนหมื่นพินทนายผู้มบรรดา คัดตั้งปวง
 คนทั้งหมื่นมหารพยตั้งขึ้นด้วยผลราชการขึ้นพระราชทาน
 ให้กต แต่มีทรัพย์ตั้งขึ้นขึ้นด้วยทำมาหากิน
 กต ผู้หนึ่งถึงมรณภาพตง ๆ ต ๆ ให้เขาทรัพย์ตั้ง
 ของทั้งปวงที่ยังอยู่นั้นแบ่งออกเป็นสอง ให้ทำเป็น
 ๔ ภาค ๆ หนึ่งเข้าพระคลังหลวง ภาคหนึ่งให้แก่
 บิดามารดา ภาคหนึ่งให้แก่พี่น้องลูกหลาน แลญาติ
 ภาคหนึ่งให้แก่ภริยา ถ้าผู้มรณภาพหาแม่เจ้าเรือน
 มิได้ให้ยกไว้เป็นหลวง” ดัชนี มรรคบทที่ ๔ มี
 ข้อความว่า “ถ้าบิดามารดาผู้มรณภาพหา มิได้
 ให้แบ่งทรัพย์เป็น ๓ ภาค ๆ หนึ่งเข้าพระคลังหลวง
 ภาคหนึ่งให้แก่พี่น้องลูกหลาน แลญาติ ภาคหนึ่งให้
 แบ่งแก่ภริยา ถ้าผู้มรณภาพหาแม่เจ้าเรือนมิได้ให้
 ยกไว้เป็นหลวง” พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
 ดัชนี มรรค ร.ศ. ๓๒๓ มาตรา ๓ ข้อ ๓ มีข้อความ
 ว่า “ผู้มรณภาพไม่มีบุตรหลานเหลนสืบสายโลหิต
 แต่ไม่มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน แต่บิดามารดา

อยู่หัว พระราชทาน ช้าง มา แต่ ทรัพย์ ตั้ง ของ แก่ ผู้ ได้ ก็
เป็น ดี ทักษิ แก่ ผู้ รับ พระราชทาน นั้น แม้น เขา ผู้ ได้ รับ
พระราชทาน ดั้น ทรัพย์ พกพา นั้น ดั้น คาย แต่ พัน ของ ตก หลาด
เขา ยัง แต่ ข้า คน ดั้น ทรัพย์ ซึ่ง มี มาก น้อย เท่าใด นอก
กว่า เครือง พกพา นั้น ก็ ให้ เป็น ดี ทักษิ แก่ ผู้ เป็น พัน ของ
ตก หลาด นั้น ”

ผู้ มรณภาพ มี บำเหน็จ แก่ ราชการ อย่าง เดียว ไม่
ต้อง แบ่ง ภาค หลวง อย่างไร จึง ได้ ชื่อ ว่า มี บำเหน็จ
นั้น ตาม กฎหมาย ดัชนี ชบถ คัก มาตรา ๒๖ มี
ความ ว่า “ผู้ มี บำเหน็จ เขา ชั่ว ครู่ แต่ โค ครู่ แดก ความ
ชอบ ใน แผ่น ดิน” แต่ มี จำ แนก ต่อ ไป ดั้ง นี้ ดัชนี
ชบถ คัก มาตรา ๒๗ “พระเจ้า ชยู่ หัว ยก จัตุรงค์ พยู่
พด มี ได้ เป็น อัน ทราย บำเหน็จ เป็น ครุ พระเจ้า ชยู่ หัว
ให้ ผู้ ได้ ไป รัง เมือง ครอง เมือง แต่ ครอง ครว ด้าน ทาง มี
ให้ ข้า คัก หัก ด้าน เขา มา ได้ แต่ รับ รอง บัอง กัน บำเหน็จ
เป็น ดุ ” มาตรา ๓๐ “อาษา งาน พระราช ตั้ง คราม
เข้า ใน กอง ทพ หลวง ชน ช้าง ง้าว พลาย รบ กัน มี ไชย
ชนะ แก่ ศักรู บำเหน็จ เป็น ครุ ” มาตรา ๓๑ “พรค
พด พัน ของ อาษา พระเจ้า ชยู่ หัว ตั้ง เสีย ชั่ว ครู่ รบ พุง ดำ มา รด
บำเหน็จ เป็น ดุ ” มาตรา ๓๒ “ผู้ ได้ อาษา พระเจ้า
ชยู่ หัว เป็น นาย ทพ นาย กอง ถัด เข้า แปลง ปลด อม พด
ข้า คัก แดก ฉาน ถัด แต่ ให้ เขา การ คุย หาระ หัก มา พก พด

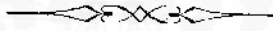
แก่ พระเจ้า อยู่หัว ถัด ราช เวียน แก่ นาย กของ ถัด บำเหน็จ
 ผู้ นน เป็น มัชฌิม ” มาตรา ๓๓ “พระเจ้า อยู่หัว ให้
 เป็น นาย ทัพ นาย กของ ไป การ ฌรงศ์ สังคราม ได้ รับ ฟุ้ง ด้วย
 ซ้ำ คัก แด จับ นาย ทัพ นาย กของ ผู้ ใหญ่ ได้ เครื่อง สรรพ
 ยุทธ บำเหน็จ เป็น อุกฤษฐ ” ตาม ที่ ถัด มา น เป็น
 ตัวอย่าง ที่มี ใน กฎหมาย แดจ ค่อย ไป ค่อย ตู เป็น เรื่อง ๆ
 รวม ความ ว่า ผู้ ม บำเหน็จ นั้น คือ ผู้ ที่ เขา ซัด เข้า แดก
 กับ ความ ชอบ ใน แผ่นดิน แต่ ผู้ ไต จะ ยก ขึ้น เชิง ว่า
 เป็น ผู้ ม บำเหน็จ นไม่ได้ แดแต่ จะ ทรง พระราช วิวินิจฉัย
 ว่า ผู้ นน มี บำเหน็จ หรือ ไม่ จะ ได้ รับ พระราชทาน ยก ลา
 บรรดา คักดี ตาม ความ ชอบ (ให้ ดู กฎหมาย ราชบุรี
 เล่ม ๒ หน้า ๒๖๒) ถักษณ ขบถ คัก มี ขอ ความ ดัง น
 “ มี พระบรมราช โองการ มาร พระ บัณฑูร ให้ ครา
 พระราช บัญญัติ คำนี้ไว้ ถ้า จะ ประดำท รางวัด ยศลา
 คักดี พระยา, พระ, หดอง, ให้ เป็น เอก อู, เอกมอ,
 เอก สอ, ถ้า ผู้ ม บำเหน็จ ขึ้น ดหุ ให้ เดือน ที่ (คือ
 เดือน บรรดา คักดี ไป ขึ้น หนึ่ง เช่น หดอง ได้ เดือน เป็น พระ)
 ถ้า มี บำเหน็จ เป็น มัชฌิม (หรือ ครุ) ให้ ถ่วง ที่ (คือ
 เดือน บรรดา คักดี ซามไป หนึ่ง ขึ้น เช่น หดอง ได้ เดือน เป็น
 พระยา) ถ้า บำเหน็จ เป็น อุกฤษฐ ให้ หดง ที่ (คือ

เลื่อนบรรดาศักดิ์ข้ามไปสองชั้น เช่น หลวงเลื่อน เป็น
 เจ้าพระยา) ผู้ที่มีบำเหน็จดังกล่าวนี้ มรดกภาพไม่ต้อง
 แบ่งภาคหลวง” ผู้มีบำนาญแก่ราชการ อย่างเดียว
 ไม่ต้องแบ่งภาคหลวงนั้น อย่างไรก็ตามผู้ที่มีบำนาญ
 ตามลักษณะขบถศึก มาตรา ๒๐ “ผู้มีบำนาญ เขาชีวิต
 เป็น แคน แรก ความชอบไว้ในแผ่นดิน” และมีจำแนก
 ค่ะไปดังนี้ ลักษณะขบถศึก มาตรา ๓๕ “ป่าทุ่ง
 ร้างว่าง เขาอยู่ท่ามา หากินมิได้ ผู้ใดชักชวน
 ราษฎรให้เข้ามา ท่ามา หากินเขาด้วยธำชกร เข้าพระคลัง
 บำนาญเป็นตู่” มาตรา ๓๖ “ด้วยธำชกร ขนอน
 ศลาตซึ่งขึ้นพระคลัง มีผู้แยกบ่งไว้จำนวนมาก
 ว่าน้อย แต่มีผู้ใดพิจารณาเขา พระราชทรัพย์ขึ้น
 คงจำนวนบำนาญเป็นตู่” มาตรา ๓๗ “ด้วยธำ
 ชกร ขนอน ศลาต แลฝ่ายกฤษณา, งา ช้าง, ผ้านอน
 ท่อนแพร, บรรดาของพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งอยู่ในพระ
 คลังใด ๆ ก็ดี เจ้าพนักงานพยาบาลได้ แลเจ้าพนักงาน
 งานคลัง ตดปลดทอนมากว่าน้อย, ยางว่าต้น, ใหญ่ว่า
 น้อย ถ้าผู้ใดพิจารณาบำนาญเป็นตู่” ตามที่
 กล่าวนี้เป็นต้น อย่างที่มีในกฎหมายแล้ว ค่ะไปต้อง
 ดูเป็นเรื่อง ๆ รวมความว่าผู้มีบำนาญนั้น ค่ะผู้ที่

ได้ทำประโยชน์ให้ราชการเจริญขึ้น หรือเห็นว่า จะ
มีเหตุเสียหายในราชการ อย่างไรก็ดีคิดแก้ไขให้ดีขึ้น โดย
ตั้งใจรับราชการ กว่าชีวิต จะหาไม่ (คือเอาชีวิต
เป็นแดนแตก กับ ความชอบ) แต่ผู้ใดจะมีบำนาญ
หรือไม่นั้น แล้วแต่จะทรงพระราชวินิจฉัยเห็นชอบ
อย่างไร มีบำนาญ ผู้ที่มีบำนาญ ดังกล่าวมานั้น มรณ
ภาพไม่ต้อง แบ่ง ภาค หดวง ลักษณะ มรฎก บทที่ ๒
มีข้อความ ดังนี้ “ถ้าผู้มรณภาพนั้น มีบำนาญ แก่
ราชการ แลหาบำนาญมิได้ อย่าให้ทำ มรฎก เลย ถ้า
ผู้มรณภาพนั้น มีบำนาญ แก่ราชการ แลหาบำนาญ มิได้
อย่าให้ทำ มรฎก เลย (ถ้าว่าอย่าทำ มรฎก นั้น คือ
อย่าแบ่ง มรฎก ของผู้มรณภาพ เป็น ภาค หดวง)”

ผู้มรณภาพ มีบำนาญ แต่มีบำนาญ ทั้ง ๒ อย่าง
ตกให้เข้าใจง่ายไม่ต้อง แบ่ง ภาค หดวง แต่คนพิทยานั้น
ตาม กฎหมาย ลักษณะ มรฎก บทที่ ๒ “ถ้าผู้มรณภาพนั้น
มีทั้ง บำนาญ บำนาญ แก่ราชการไว้รื้อ อย่าให้ทำ พิทยา
มรฎก เลย ให้เอาทรัพย์สิน เป็น ส่ววิญญาณก ทรัพย์สิน
แต่ วิญญาณก ทรัพย์สิน ทั้ง ๒ ประการ นั้น แบ่งปันให้
แก่ บิดา มารดา แล ลูก หลาน ชาย หญิง แห่ง ผู้มรณภาพนั้น
ถ้า แลหา บิดา มารดา แล ลูก หลาน ชาย หญิง มิได้ อย่าทำ

มรรฎก พักขา เตย คง ใจ แก่ ญาติ พี่ น้อง ผู้ มรณ ภาพ นั้น
เกิด ”

๕. ทวิพย มรรฎก พระภิกษุ ผู้ มรณภาพ ถ้ ทวิพย
นั้น อยู่ใน พระ อาราม เป็น สัมบัต ของ พระอาราม นั้น
ถ้ ทวิพย อยู่ นอก พระ อาราม เป็น ของ ญาติ ที่ คง ได้ รับ
มรรฎก

คำ อธิบาย

ขรรวมตาม จะ อุปสัมบท เป็น พระภิกษุ ย่อม ถ้
ว่า เป็น ผู้ ต่ ตระ ทวิพย แล้ว มา อุปสัมบท ตาม ดักระณ
ผิอเมียบท ที่ ๓๗ “ ถ้ มี ศรัทธา ใน พระดำรณา ต่ ตระ ภรรยา
แต่ ทวิพย ต่ ตัน แต่ สรรพ เหตุ บวช เป็น พระภิกษุ ตาม เณร
ตัน เดิม ตัน สัมบัต ของ ชาย ศรัทธา แก่ หญิง ” ที่ พระภิกษุ
มี สัมบัต ชน ใน พระ อาราม ตันนิทาน ว่า มี ผู้ เจตนา
ทำ บุญ ให้ จึง เป็น สัมบัต ของ พระอาราม นั้น ตาม กฎหมาย
ดักระณ มรรฎก บท ที่ ๓๖ “ ภิกษุ จูติ จาก อาตมาภาพ
แต่ คลุหัดัด จะ บั้น เขา ทวิพย มรรฎก นั้น มิ ได้ เหตุ ว่า เขา
เจตนา ทำ บุญ ให้ แก่ เจ้า ภิกษุ เป็น ของ อยู่ใน อาราม แล้ว ”
แต่ เดียว น การ บวช เป็น พริ บาง คน คง ใจ บวช เพียง
พรษา เดียว หรือ บน คิว บวช เป็น คน ผู้ ที่ อุปสัมบท

หาได้ตั้งใจ ด้ระ ทพย วจิงไม่ ตั้ง มี คำ พิพากษาฎีกา
 ที่ ๒๗๕ ร.ศ. ๑๒๘ “ถ้าผู้ บิน คดี บวช ๗ วัน
 แล้ว ถ ลัก ทพย ของ ผู้ ที่ อยู่ กับ เมีย หา ซาด ถรรวม
 สิทธิ ของ ผู้ ไม่” เพราะ ฉนั้น จึง ต้อง แยก ทพย ของ
 พระภิกษุ ผู้ มรณภาพ เป็น ๒ อย่าง คือ ถ้า ทพย ของ
 พระภิกษุ ผู้ มรณภาพ ที่ อยู่ใน พระอาราม ต้อง เป็น
 สัมบัติ ของ พระ อาราม นั้น ตาม กฎหมาย ดัชนี ณ
 มรฎก บท ที่ ๓๖ ถ้า ทพย ของ พระภิกษุ ที่ ฝาก ได้
 กับ ญาติ อยู่ที่ บ้าน ต้อง แบ่ง เป็น มรฎก เหมือน คน ชรรมดา
 มรณภาพ ตาม คำ พิพากษาฎีกา ที่ ๕๘๐ ร.ศ. ๑๒๘
 “พระภิกษุ มรณภาพ พระภิกษุ มี ทพย ส่วน คดี
 ฝาก ได้ กับ ญาติ หา ได้ เอา ทพย นั้น มา ได้ ใน พระอาราม ไม่
 ญาติ ของ พระ ภิกษุ รับ มรฎก ได้”

๖. ทพย มรฎก พรหมณ ผู้ มรณภาพ จะ มี บรรดา
 ศักดิ์ ตั้งแต่ ๔๐๐ ไว้ ขึ้น ไป ก็ ดี หรือ ไม่ มี บรรดา
 ศักดิ์ ก็ ดี ถ้า ผู้ มรณภาพ ได้ รับ พระ ราชทาน พัตยา ต้อง
 คืน พัตยา ส่ง หลวง นอก จาก พัตยา แล้ว ให้ แบ่ง มรฎก
 เหมือน คน สามีญ ไม่ ต้อง แบ่ง ภาค หลวง

ส่วนภรรยาของพรหมณจะได้รับมรฎกผู้มรณภาพ

นั้น ผิด กับ ภรรยา คน ดำเนิน แต่ จำเพาะ หญิง หมาย คือ
 หญิง หมาย อยู่ กับ ผู้ มรณภาพ ไม่ ถึง ๓ ปี ไม่ ได้ มรณ
 ถ้า อยู่ เกิน ๓ ปี ได้ มรณ กิ่ง หนึ่ง ผู้ มรณภาพ ก็ เป็น
 หมาย หญิง ก็ เป็น หมาย อยู่ ด้วย กัน มี บุตร แต่ บุตร ยัง อยู่
 ภรรยา ได้ มรณ เต็ม ถ้า บุตร นัน ตาย ภรรยา ได้ มรณ
 แต่ กิ่ง หนึ่ง ถ้า หญิง หมาย มี ผัว มา แลว ถึง ๒ คน
 ไม่ ได้ รับ มรณ ของ พรหมณ เดย.

คำ อธิบาย

ทรัพย์ มรณ พรหมณ ผู้ มี บรรดา ศักดิ์ ไม่ คง แบ่ง
 ภาค หดอง นั้น ตาม กฎหมาย ดิ ชน มรณ บท ที่ ๓๗
 “พรหมณ ผู้ มี บรรดา ศักดิ์ แต่ บิดา มารดา แพง เห็น ก่อน
 แต่ ตาย ควร จะ มี เว้น แล คน ทง ๒ ได้ ด้วย ผล ราชการ
 พระราชทาน แล ทำ มา ทำ กัน ด้วย กัน แล มี ทรัพย์ ตั้ง
 ดิน พรหมณ ผู้ นัน ถึง มรณภาพ บ่าวไพร่ ช่าง มา
 เครื่อง พักยา ทง บ่วง ให้ ยก ใจ เป็น หดอง กอน ถ้า แล
 พรหมณ ผู้ มรณภาพ มี คน มาก น้อย เท่า ไ้ ไ้ไร ให้ บุตร
 ภรรยา ใช้ หัน จน ครอบ แล ทรัพย์ ตั้ง ดิน ทาษ กรรมกร
 ชาย หญิง ยัง เหลือ เท่า ไ้ ให้ แบ่ง เป็น ๓ ภาค ๆ หนึ่ง ให้ แก่
 บิดา มารดา ภาค หนึ่ง ให้ แก่ พี่ น้อง ลูก หตาม ญาติ ภาค
 หนึ่ง ให้ แก่ ภรรยา.”

หญิง หมายถึง ภรรยา พรหมณ จะ ได้รับ มรรค ของ
 พรหมณได้หรือไม่ นั้น ตาม กฎหมาย ดัก্ষณ มรรค
 บทที่ ๔๐ “หญิง หมายถึง มีผัว คนหนึ่ง อยู่ด้วยกัน เกิด บุตร
 กัด มิได้เกิด บุตร กัด แต่ อยู่ด้วยกัน เป็น ชำ นอน
 พน ๓ ครอบงำไป แต่หญิง นั้นได้เคย ราชการ พ่อ
 เจ้า เรือน นั้น มรณ ภาพ ให้ เขา ทรพีย ยก ใจ เป็น หุดง กง
 หนึ่ง แต่ เขา ทรพีย กง หนึ่ง นั้นเห็นได้ แก่ หญิง หมายถึง ”
 บทที่ ๔๑ “หญิง หมายถึง มีผัว คนหนึ่ง อยู่ด้วยกัน แต่
 ๓ ครอบงำ มา แต่ พ่อ เจ้า เรือน มรณ ภาพ ขย่ำ ให้ได้
 ส่วน แบ่ง บั้น มรรค นั้น เดย ” มาตรา ๔๒ “หญิง
 หมายถึง ชาย หมายถึง แต่ บิดา มารดา ดู เธอ ให้ อยู่ ด้วย กัน เกิด
 บุตร หญิง ชาย แต่ บุตร นั้น ยิง ขย่ำ พ่อ เจ้า เรือน มรณ
 ภาพ ให้ ภริยา ได้ ทรพีย นั้น ทง ส่วน ถ้า แต่ บุตร ๔
 ซึ่ง เกิด ด้วย กัน นั้น คาย ให้ ได้ ทรพีย แต่ กง ส่วน ”
 บทที่ ๔๓ “หญิง หมายถึง มีผัว ๒ คน หญิง หมายถึง มี
 ผัว ๓ คน หญิง หมายถึง มีผัว ๔ คน ขย่ำ ให้ หญิง
 นั้น ได้รับ ทรพีย มรรค พรหมณ ผู้นั้น เดย เหตุใด จึง
 มิได้ ทรพีย ส่วน แบ่ง บั้น เหตุว่า หญิง นั้น เป็น แพศยา ”
 คำพิพากษาฎีกา ที่ ๒๕๔ พ.ศ. ๒๔๕๗ “ดัก্ষณ มรรค

ตั้ง แต่ มาตรา ๓๘ จนถึง มาตรา ๔๓ ท่าน บังคับไว้
 คำเกาะ ทวิพจน์ มรรฎก พราหมณ จะใช้ บังคับ ทั่วไป แก่
 คดี ดำเนิน ที่ มิใช่ พราหมณ มิได้”

๘. ทวิพจน์ มรรฎก ของ ชนชาติ อื่น แล ตำรานั้น ที่
 มี จารึก ประเพณี ตาม ตำรานั้น ที่ ใช้ เป็น กฎหมาย ของ ชาติ
 นั้น แลดู เช่น ชนชาติ แกร์ ถ้อย ตำรานั้น มิได้ตาม เป็น ต้น
 ให้ บังคับ ตาม จารึก ประเพณี ชาติ นั้น.

ถ้า จารึก ประเพณี ของ ชาติ นั้น บาง อย่าง จะ เป็น
 การ ชัด ของ ค่า ความ เจริญ ของ บ้าน เมือง หรือ เป็น
 ประโยชน์ ต่อ ตำรานั้น พด เมือง นั้น มิถือ อยู่ คำใด มิ
 บังคับ ตาม จารึก ประเพณี นั้นได้.

คำ อธิบาย

แต่ เดิมมี คำตกรม ทำซ้ำๆ สำหรับ พิจารณา ชนชาติ นั้น
 คำตกรม ทำ ซ้ำๆ สำหรับ พิจารณา ชน ชาติ แกร์ ที่ มิได้
 อยู่ใน บังคับ ของ ต่าง ประเทศ ที่ มี สัญญา ทาง พระ ราชา
 ไมตรี คำตกร ๒ นี้ พิจารณา แล บังคับ คดี ตาม จารึก
 ประเพณี ของ ชาติ นั้น เช่น คดี มรรฎก แล มิใช่ แต่ มรรฎก
 ของ ชน ชาติ นั้น ยัง มิมี จารึก ประเพณี ที่ ใช้ เป็น กฎหมาย
 ของ ชาติ นั้น เป็น แน่ นอน จึง ต้อง แบ่ง ตาม กฎหมาย

ลักษณะ มรรทุก ส่วน มรรทุก ของ ชน ชาคี แชน นั้น ได้
 บังคับ ตาม จารัต ประเพณี ที่ ใช้ เป็น กฎหมาย ของ ชาคี นั้น
 แล้ว ครั้น ยก ค้าต กรรม ทำ ซ้าย ค้าต กรรม ทำ ขวา
 มา รวม อยู่ใน ค้าต สถิติย์ ยุติ กรรม ก็ ยัง คง พิจารณา แด
 บังคับ คัด ตาม จารัต ประเพณี แด ตำธนา ของ ชาคี นั้น ตลอด
 มา จน ทุก วัน นี้ พระธรรม นุญ ค้าต ยุติ กรรม มาตรา ๓
 “ให้ ยก ค้าต กรรม ทำ ซ้าย กรรม ทำ ขวา กับ ค้าต ต่าง ๆ มา
 รวม ยัง ค้าต สถิติย์ ยุติ กรรม ที่ ได้ ตั้ง ขึ้น เป็น กระทรง ใหญ่
 ได้ บังคับ บัญชา เป็น แห่ง เดียว กัน ” “พระราช บัญญัติ
 วิธิ พิจารณา ความ แ่ง มาตรา ๒ มีความ ว่า พระราช
 บัญญัติ นี้ ให้ ใช้ ใน โรง ค้าต ทั้ง ปวง ทั้ง ไป ตลอด พระราช
 อาณาเขต ยก เว้น แด ค้าต พิเศษ ที่ มี ข้อ บังคับ สำหรับ
 ค้าต นั้น ไว้ แลแล้ว แล ใน ค้าต ที่ มี กรรม เนียม ใน ตำธนา ใช้
 เป็น กฎหมาย อยู่ จะ ไม่ ใช้ ตาม วิธิ พิจารณา นี้ ก็ได้ ” คำ
 พิพากษาฎีกา ที่ ๑๒๗๐ พ.ศ. ๒๔๕๖ มีความ ว่า
 “พระ ธรรม นุญ ค้าต ยุติ กรรม ร.ศ. ๑๒๗ มาตรา ๓
 นั้น ได้ โอน กระทรง ค้าต นี้ (ค้าต กรรม ทำ ขวา) มา
 รวม อยู่ใน ค้าต สถิติย์ ยุติ กรรม แด ได้ ยก เด็ด ค้าต
 กรรม ทำ ขวา นั้น เสีย แด พระธรรม นุญ หา ได้ เปิด ยน
 แปลง คัด บท กฎหมาย อัน พัง ใช้ บังคับ คัด นั้น ได้ เสีย การ

แห่ง ประเพณี ครอบ ครว้ แห่ง ชน ผู้ ถิ่น ตำบ่ น้า อีค้ตาม ใน
 นรุง ดัยาม นน ได้ บังคับ ตาม จาร้ต ประเพณี อีค้ตาม
 เค้มอ มา ให้ จัด การ แบ่ง ทรัพย์ นรูก ตาม กฎหมาย
 จาร้ต อีค้ตาม ” จาร้ต ประเพณี อีค้ตาม เป็น อย่างไร
 นน ค้าต ต่าง ๆ พิจาณา ทุก วัน น คช เวียก ผู้ เต้าผู้
 แก่ ทรู ทาง ตำบ่ น้า อีค้ตาม มา เต้า อธิบาย ว่า จาร้ต
 ประเพณี ใน ตำบ่ น้า ให้ แบ่ง นรูก อย่างไร หรือ ให้ คุ้ ความ
 ตระ ภู ทรู จาร้ต ประเพณี ตำบ่ น้า นน มา เป็น อนุญาโต ตูตา
 การ เมื่อ อนุญาโต ตูตา การ ี ซาค อย่างไร ค้าต ก็
 ค้าต ขึ้น ตาม คำ ี ซาค ของ อนุญาโต ตูตา การ มี กฎ บังคับ
 เต้าหรับ ปกครอง บริเวณ ๘ หัว เมือง คือ เมือง ปัตตานี,
 เมือง ทนอง จัก, เมือง ยะหรัง, เมือง ด้าย บูรี, เมือง
 ยะลา, เมือง งามัน, เมือง ระแงะ, คช ชน เมื่อ
 ร.ศ. ๑๒๐ ชัศ ๑๒ “ให้ ใ้ พระราช กำหนด กฎหมาย
 ทง บังเิน ความ ตาญา แต่ ความ แพ่ง แต่ ความ แพ่ง ซึ่ง
 เกยต ครอบ ตำบ่ น้า อีค้ตาม เมือง สอ เมีย กัด เมือง นรูก
 กัด ชัศ คน นน ถย ตำบ่ น้า อีค้ตาม เป็น ทั้ง โจคย จำเตย หรือ
 เป็น จำเตย ให้ ใ้ กฎหมาย อีค้ตาม ใน การ พิจาณา
 และ พินาษา แต่ โจคย กาย ซึ่ง เป็น ผู้ ฐ แต่ เป็น ที่ นบถอ
 ใน ตำบ่ น้า อีค้ตาม เป็น ผู้ พินาษา ใน ตำบ่ น้า อีค้ตาม

นั้น” วิชา พ้อง ใน คำต ขรรพต ถ้า เป็น เรื่อง มรรฎก หรือ
 ผอ เมย ผู้ พักภาคี เขียว ไต่ กาด มา เป็น ผู้ คัด สั้น คล้าย
 กับ อนุญา โศ ตูตาการ ผิด กัน แต่ ว่า เมื่อ อนุญา โศ
 ตูตาการ ๕ ชาติ แล้ว กาด คัด สั้น ๕ ชาติ ตาม คำ ๕ ชาติ
 ของ อนุญา โศ ตูตาการ แต่ คำ คัด สั้น ของ ไต่ กาด นั้น
 กาด ไม่ ต้อง คัด สั้น ชก ชน หง อึ่ง ชน ชาติ อื่น ที่ มี อยู่
 ใน อำนาจ กาด ตยาม แต่ เดิม มี ๒ ชาติ คือ จัน แด แยก
 บาง พอก ชาติ อื่น นอก จาก น อยู่ ใน บังคับ ของ ต่าง
 ประเทศ ที่ มี ตัญญา ทาง พระราชไมตรี มี กาด กง สู้
 ของ ประเทศ นั้น พิจารณา แต่ เดียว น วิชุนาต ของ
 ประเทศ อังกฤษ, ประเทศ เดนมาร์ก, ประเทศ ฝรั่งเศส,
 ให้ คน ที่ อยู่ ใน ความ ปกครอง ของ ประเทศ นั้น
 มา อยู่ ใน อำนาจ กาด ตยาม ต่อ ไป จะ มี คน มา อยู่
 ใน อำนาจ กาด ตยาม ชก กัด การ บังคับ คัด แผง
 ประเพณี เรือง มรรฎก ผอ เมย ต้อง บังคับ ตาม จารัต
 ประเพณี แล ลำดนา ที่ ใช้ เป็น กฎหมาย ของ ชาติ นั้น.

กาด ไม่ บังคับ ตาม จารัต ประเพณี บาง อย่าง ที่ ชด
 ขวาง คือ ความ เจริญ ของ บ้าน เมือง หรือ เป็น ปรับกษต่อ
 ลำดนา ที่ พด เมือง น นบถ นน มี คว อย่าง อยู่ เรือง
 เดียว คือ เรือง มรรฎก ตาม จารัต ประเพณี ของ ลำดนา

อิศตาม ถ้า บุตร หลาน คนใด ของ ผู้ มรณ ภาพ ไป ถิ่น
 พระ พุทธ ดำรง ญา หรือ ดำรง อื่น ๆ บุตร หลาน คน หนึ่ง ไม่
 ด้ รับ มรดก ของ ผู้ มรณ ภาพ มี คำ พิพากษา ฎีกา
 ที่ ๓๔๘ พ.ศ. ๒๔๕๘ ญัตติ คดี มรดก คน ถิ่น
 ดำรง อิศตาม เรือง หนึ่ง ใน คดี หนึ่ง รับ มรดก ของ
 ผู้ มรณ ภาพ เป็น ผู้ ถิ่น พระ พุทธ ดำรง ญา อยู่ คน หนึ่ง
 มี เรือง คดี คำน หนึ่ง จะ ไม่ ให้ ผู้ ถิ่น ถิ่น พระ พุทธ ดำรง ญา
 ด้ รับ มรดก ตาม ฎีกา หมาย จาร ติ ประ เณ อิศตาม คำ ต
 ฎีกา ญัตติ ให้ ผู้ ถิ่น ถิ่น พระ พุทธ ดำรง ญา ด้ รับ มรดก

หมวด ๒

ผู้ควรรับ มรดก แต่ไม่ ควรรับ มรดก

ข้อสำคัญในเบื้องต้น ควรจะรู้ว่าใคร เป็นผู้ควร
รับ มรดก แต่ไม่ ควรรับ มรดก เสียก่อน เพราะเคยมี
คดีมาหลายเรื่องแล้ว ได้ฟ้องร้องกันในศาล ผลที่
สุดท้ายศาลได้วินิจฉัย โจทย์เป็นผู้ไม่ ควรรับ มรดก
ก็เสียเวลา ทำการงาน แล เสียเงิน ค่า ชรบเนียม ฟ้อง
แปล่า ๆ ถ้าผู้มรดกภาพ ทำ พินัยกรรม ยกทรัพย์สินสมบัติ
ให้แก่ผู้ใด ก็รู้แน่ว่าผู้ไหน เป็นผู้รับ มรดก ตาม พินัย
กรรม ถ้าผู้มรดกภาพ มิได้ทำ พินัยกรรมไว้ จะ
ต้องดูว่าใคร เป็นผู้ควร ได้รับ มรดก ของ ผู้มรดกภาพ
เป็นเรื่อง ๆ ไป เจ้าของทรัพย์สินมรดกภาพ ลงเวลาใด
ผู้รับมรดกก็มีสิทธิ์จะได้รับทรัพย์สินมรดกเวลานั้น เงิน
ไว้แต่จะฟ้องเกินกำหนดอายุความมรดก ข้อยาก
อีกอย่างหนึ่งเวลาเจ้าของทรัพย์สินมรดกภาพ กับเวลา
ผู้รับมรดกมรดกภาพใกล้เคียงกัน ต้องพิจารณาใคร
มรดกภาพก่อน ใครมรดกภาพที่หลัง ถ้า
เจ้าของทรัพย์สินมรดกภาพก่อนถึงอนิจกรรม ผู้รับ

มรรฎก กั มรณ ภาพ ด้วย ญาติ ของ ผู้รับ มรรฎก กั มั
 ดีทร จะได้รับ ทวพีย มรฎก นน คอ เนองไป เปน ชัน ๆ ถ้า
 ผู้ควรไ้รับ มรฎก มรณ ภาพ กอน เจ้า ของ ทวพีย มรณ
 ภาพ แม่ ดัก ฉนาท เดยว ญาติ ของ ผู้รับ มรฎก กั ไม่ มี
 ดีทร จะได้รับ ทวพีย มรฎก นน คอ เนองไป ได้ ตาม คำ
 พิกษาฎกาที่ ๔๓๓ พ.ศ. ๒๔๕๗ เรือง มรฎก นาง พัน
 คอ นาง พัน ผู้ มรณ ภาพ มี บุตร หญิง คน หนึ่ง ชื่อ นาง
 เทียง แต่ มี น้อง ด้ว ร่วม บิดา มารดา กับ นาง พัน ๒ คน
 ชื่อ นาง ชู แด นาง บาง นาง พัน ตาย ไม่ กั ช่ว โมง นาง เทียง
 บุตร นาง พัน ก็ ตาย แต่ นาง เทียง มี พี่ น้อง ร่วม บิดา
 คน หนึ่ง ฉินฉย ว่า ทวพีย มรฎก นาง พัน คอง ตก
 แก่ นาง เทียง ผู้ เปน บุตร เมอ นาง เทียง ตาย ทวพีย
 มรฎก นน คอง เปน ของ พี่ ร่วม บิดา กับ นาง เทียง ที่
 ฉริง พี่ ร่วม บิดา กับ นาง เทียง นั้น ไมได้ เกยว เปน เครือ
 ญาติ กับ นาง พัน เดย ทวพีย มรฎก นาง พัน ควร จะไ้
 แก่ พี่ น้อง ร่วม บิดา มารดา กับ นาง พัน เพราะ เหตุ นาง พัน
 ถึง มรณ ภาพ กอน นาง เทียง ไม่ กั ช่ว โมง เ้า นน ทวพีย
 มรฎก นาง พัน คอง ตกไป ช้อย กับ พี่ ร่วม บิดา กับ นาง เทียง
 ถ้า นาง เทียง มรณ ภาพ กอน นาง พัน ดัก ฉนาท เดยว ทวพีย
 มรฎก นาง พัน คอง เปน ของ นาง ชู แด นาง บาง ผู้ เปน พี่น้อง

ร่วมบิดา มารดา กับ นาง พัน เพราะ อันนี้ ต้อง ดูว่า
เจ้า ของ ทรัพย์ มรดกภาพ เวลาใด แต่ เวลา นั้น มีใคร เป็น ผู้
ควร ได้รับ มรดก บ้าง

ผู้ควร รับ มรดก ชาย ผู้มรดกภาพนั้น ต้อง แบ่ง เป็น ๒
จำพวก คือ

ผู้ ที่ ควร รับ มรดก ชาย ผู้มรดกภาพ จำพวกหนึ่ง ผู้ที่
ควร รับ มรดก หญิง ผู้มรดกภาพ จำพวก หนึ่ง

ที่ ต้อง แยก ตั้ง นี้ เพราะ มรดก ชาย กับ มรดก หญิง ที่
สามี ยัง อยู่ ผิด กัน มรดก หญิง ที่ สามี ยัง อยู่ ถ้า มี
ทรัพย์ สิ้น สิ้นสุดไม่ ถึง ต้อง เท่า สิ้น เว้น บิดา มารดา
ของ หญิง ก็ไม่ ได้ รับ มรดก จึง ผิด กับ มรดก ชาย ผู้
มรดกภาพ.

ผู้ควร รับ มรดก ของ ชาย ผู้มรดกภาพ

๑. ชาย ผู้มรดกภาพ ยังไม่ มีภรรยา แต่ ยัง อยู่ใน ความ
ปกครอง ของ บิดา มารดา ๆ เป็น ผู้รับ มรดก

คำ อธิบาย

แต่ เดิม มา ถ้า บุตร ชาย หญิง ยัง อยู่ เว้น
บิดา มารดา ถึง บุตร จะ ได้ มี ภรรยา หรือ สามี ก็ ถ้า
ยังไม่ ได้ เกิด บุตร ด้วย กัน ทรัพย์ มรดก ของ บุตรนั้น ได้ แก่

บิดา มารดา ตาม กฎหมาย ดัชนี มรณบท ที่ ๒๐

“บุตรบุตร ผู้ใด แด่บิดามารดา ประกอบด่ามีภรรยาให้แล้ว
แต่ ยัง อยู่ กับ ด้วย กับ เว้น บิดา มารดา ยัง เกิด บุตร
ด้วยกัน แด่ บุตร บุตร นั้น ถึง อุบัติ เหตุ แด่ทรัพย์มรดก ผู้
มรณภาพ นั้น มี มาก น้อย เท่าใด ควร ให้ แก่ บิดา มารดา
ผู้มรณภาพ นั้น” ใน กฎหมาย บท นั้น เกณฑ์ ว่า ผู้

มรณภาพ ยัง ไม่ ได้ เกิด บุตร ภรรยา จึง ไม่ ได้ ทรัพย์
มรดก ถ้า ด่ามี คนใด ไม่ มี บุตร จน แก่ แล้ว ภรรยา ก็

เป็น คน เศรษฐี ราย บัด นั้น มี พระราช บัญญัติ แก้ไข

เพิ่มเติม ดัชนี มรณบท ร.ศ. ๑๒๓ มาตรา ๓ ข้อ ๓

มี ข้อ ความ ว่า “ถ้า ชาย ไม่ มี บุตร หลาน สืบ ด้าย โฉมหิต

แต่ ไม่ มี พี่ น้อง ร่วม บิดา มารดา แต่ บิดา มารดา หรือ

คนใด ยัง อยู่ ขอให้ แบ่ง ภาค ญาติ ออกรอช ให้ แบ่ง

มรดก เป็น ๒ ภาค คือ ภาค บิดา มารดา แด่ ภาค

ภรรยา” ใน พระราชบัญญัติ นั้น บังชี้ ว่า ถ้า ชาย มี ภรรยา

แล้ว ถึง ชาย จะ ไม่ มี บุตร สืบ ด้าย โฉมหิต ก็ ดี ต้อง แบ่ง

มรดก ของ ผู้มรณภาพ ให้ แก่ บิดา มารดา แด่ ภรรยา ส่วน

มรดก หญิง ที่มี ด่ามี ถึง แม่ หญิง นั้น จะ อยู่ ที่ เว้น

บิดา มารดา ยัง ไม่ มี บุตร หญิง นั้น มรณภาพ ทรัพย์

มรดก หญิง ต้อง ได้ แก่ ด่ามี ตาม พระราชบัญญัติ แก้ไข เพิ่ม

เดิม ดัชนี มรฎก ร.ศ. ๑๒๓ มาตรา ๒ มีคำพิพากษา
ฎีกาที่ ๕๐๒ พ.ศ. ๒๔๕๘ “เมื่อเมียอยู่ด้วยกันใน
เรือนของพ่อตา ยังไม่เกิดบุตร เมียตาย พ่อตาจะเอา
ทรัพย์มรฎกไม่ได้ วินิจฉัยว่า ดัชนี มรฎก บทที่ ๕๐
นั้น พระราชบัญญัติแก้ไข ดัชนี มรฎก ร.ศ. ๑๒๓ ได้
ยกเลิกเสียแล้ว ทรัพย์ของเมียที่ตายต้องตกเป็นของ
พ่อคนเดียว” ได้ยกเลิก มรฎก หญิง มาต่างในที่นี้
เพื่อเป็นตัวอย่าง เทียบกับ มรฎก ชาย ว่า ชายที่มี
ภรรยา แต่ยังไม่อยู่เรือนบิดามารดา ยังไม่ได้เกิดบุตร ก็
ต้องยกพระราชบัญญัติแก้ไข ดัชนี มรฎก ร.ศ. ๑๒๓
มาตรา ๓ ข้อ ๓ มาวินิจฉัยให้บิดามารดาแต่ภรรยาของ
ผู้มรณภาพได้รับ มรฎก ชาย บิดามารดาของชายจะ
รับ มรฎก ของชาย ผู้มรณภาพทั้งหมด แต่จำเพาะชาย
นั้น ยังไม่มีภรรยา แต่อยู่ในความปกครองของบิดามารดา.

๒. ชายผู้มรณภาพ ยังไม่มีภรรยา แต่ชาย
นั้นไม่ได้ อยู่ใน ความ ปกครอง ของ บิดา มารดา ๆ แต่พี่
น้อง ร่วม บิดา มารดา เป็นผู้รับ มรฎก ถ้าชายนั้นไม่
มี พี่ น้อง ร่วม บิดา มารดา บิดา มารดา เป็นผู้รับ มรฎก
ทั้งหมด ถ้าชายนั้นไม่มี พี่ น้อง ร่วม บิดา มารดา ทั้ง
บิดา มารดา ที่ มรณ ภาพ แล้ว ญาติ อื่น มี พี่ น้อง ร่วม

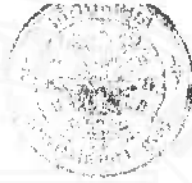
บิดา อย่างเดียว หรือ ร่วม มารดา อย่างเดียว เป็นต้น จึงจะ
ได้รับ มรดก

คำ อธิบาย

ข้อ ๓ ใน พระราชบัญญัติ แก่ ไซ เพิ่ม เติม ลักษณะ
มรดก ข้อ ๒ ถ้าผู้ มรณ ภาพ มี พ. นอง ร่วม บิดา มารดา
ภาค ญาติ ได้ แก่ พ. นอง ร่วม บิดา มารดา (ใน ที่ น
กล่าว แต่ ชาย ที่ ยัง ไม่ มี ภรรยา แต่ ไม่ มี บุตร หลาน สืบ ชาย
โสด ที่ จะ รับ มรดก) จึง ให้ แบ่ง ทรัพย์สิน เปน ๒ ภาค
ภาค ญาติ ได้ แก่ พ. นอง ร่วม บิดา มารดา หรือ ผู้ สืบ ชาย โสด
ของ พ. นอง กับ ภาค บิดา มารดา” ข้อ ๓ “ถ้า ผู้
มรณ ภาพ ไม่ มี พ. นอง ร่วม บิดา มารดา เดียว กัน หรือ ผู้
สืบ ชาย โสด ของ พ. นอง แต่ บิดา มารดา หรือ คน
ใด คน หนึ่ง ยัง มี ชีวิต อยู่ อย่า ให้ แบ่ง ภาค ญาติ ออก
เลย (คือ ให้ แก่ บิดา มารดา ทั้ง หหมด ถ้า ชาย มี ภรรยา
ก็ แบ่ง เปน ๒ ภาค ให้ แก่ บิดา มารดา กับ ภรรยา) ถ้า
บิดา มารดา ที่ มรณ ภาพ เสีย ด้วย ภาค บิดา มารดา
เปน ชัน ยก แต่ ให้ ภาค ญาติ นั้น ได้ แก่ พ. นอง ร่วม
บิดา อย่าง เดียว หรือ ร่วม มารดา อย่าง เดียว ๑ ๓ ๑”

๓. ชาย ผู้ มรณ ภาพ มี ภรรยา แต่ ครอง ครัว แล้ว
บิดา มารดา ภรรยา แต่ ญาติ ของ ชาย นั้น เปน ผู้ รับ

มรดก.

คำอธิบาย

บิดามารดาของชายผู้มรณภาพยังอยู่ ก็ได้รับมรดก
 ภาค บิดา มารดา ถ้าบิดา มารดา มรณภาพ แล้ว
 ทั้ง ๒ คน ภาค บิดา มารดา เป็นอันยก ตาม กฎหมาย
 ดัชนี มรดก บทที่ ๔ ไม่ต้อง แบ่ง ภาค บิดา มารดา
 ด่วน ภรรยา ของ ชาย ผู้ มรณ ภาพ นั้น ก็ ได้รับ มรดก ภาค
 ภรรยา ตาม ลำดับ ชั้น (ดัง จะ กล่าว ต่อ ไป ใน วิ
 แบ่ง มรดก) ถ้าภรณยานั้น มรณภาพ หมด ผู้
 มรณ ภาพ มี สัก ดินา ตั้งแต่ ๔๐๐ ขึ้นไป ก็ ต้อง แบ่ง
 ภาค ภรรยา ด้วย แต่ภาค ภรรยา ยกได้ เป็น หลวง
 ตาม กฎหมาย ดัชนี มรดก บทที่ ๓ ที่ ๔ ถ้าผู้มรณ
 ภาพ หาแม่เจ้าเรือนมิได้ ให้ยกได้เป็นหลวง ผู้มรณ
 ภาพ ต่ำกว่า ๔๐๐ ไร่ ลง มา ถ้าภรรยา มรณภาพ หมดไม่
 ต้อง แบ่ง ภาค ภรรยา อนึ่ง ผู้ที่ จะ ได้รับ มรดก ภาค
 ญาติ นั้น แต่เดิม ญาติ ของ ผู้มรณ ภาพ มี กคน ก็
 แบ่ง ทรัพย์สิน มรดก ใน ภาค ญาติ ให้แก่ ญาติ นั้น ทุก ๆ คน
 ทั่ว หน้า กัน เพราะ เหตุ ว่า คน นั้น ก่อน ย่อม อยู่ กัน เป็น
 หมู่ คณะ ตาม ตระกูล ใน หมู่ เหล่า ของ ตน มิให้ ผู้อื่น มา
 ประปน ถ้า คน นั้น มา ประปน แล้ว ย่อม เป็น ที่ รังเกียจ
 แต่ ทำ ความ รำคาญ แก่ หมู่ แล คณะ นั้น หรือ จะ เห็น

ว่า มา แยัง ประโยชน์ ที่ ทำ เหา ก็น ของ หมู่ แด คณะ นั้น
 อาจ มี เหตุ ต่าง ๆ ไม่ ดัง บ เรียบ รัชย ได้ จึง ได้ มี
 กฎหมาย ดัชนี เบ็จ เด็รจ ดัง แด บท ที่ ๓๑ ถึง บท ที่ ๔๓
 แด ดัง แด บท ที่ ๕๕ ถึง บท ที่ ๖๐ ว่า ด้วย กระทบ
 คาบ เกยว ห้าม ไม่ ให้ ผู้ ไต ไป อย หรือ ทำ ไว้ ทำ นา
 กระทบ คาบ เกยว ถ้า คน หมู่ นั้น เขา อย ตาม หมู่
 เหล่า ญาติ พี่ นอง ของ เขา ก็ อย ได้ แม้ จะ ตก ทวพย แก่
 กัน ไม่ มี โทษ ถือ ว่า เปน ทวพย เรือง เดียว กัน เวลา ภาย ไว้
 เขา เสีย กัน ไม่ ได้ ตาม กฎหมาย ดัชนี โจร บท ที่ ๑๕๖
 ว่า ด้วย ญาติ ตก ทวพย กัน เอง มี ข้อ ความ ว่า “ประการ
 เท่า นั้น ว่า ใช้ คน อื่น เขา ทวพย เรือง เดียว กัน ภาย
 ไว้ เขา เสีย กัน ไม่ ได้ ให้ คน แด ทวพย ดึง ของ นั้น ให้
 แก่ กัน จะ ตก โทษ ปรบ ใหม ให้ แก่ กัน ดัง ฉน ฎอน
 ไม่ ได้ ” เพราะ ฉน นั้น ถ้า คน หนึ่ง คน ไต ใน หมู่ นั้น เปน ขบถ
 ก็ ฉน ินถาน ว่า บรรดา ญาติ ใน หมู่ นั้น ทง หมด ฐู เหน ด้วย
 ต้อง รับ โทษ ทุก คน ตาม กฎหมาย ดัชนี ขบถ คัก มาตรา ๕
 ว่า ด้วย ผู้ คัด ขบถ ประทุษ ฐู ร้าย ต่อ แผ่นดิน ให้ ฆ่า
 เสีย ให้ ฉน ทง ไต ตรี เมื่อ บรรดา ญาติ ทง หลาย จะ ต้อง
 รับ ผิด ขอบ ใน หมู่ เหล่า ของ คน ทุก คน เวลา แจก
 มรฎก ของ ผู้ มรณ ภาพ ก็ ต้อง ให้ บรรดา ญาติ เหล่า นั้น ได้

รับ มรรฎก ทอด หน่า กั้น แด่ เดยว หน กาว ที่ จะ อยุ่ ร่ว ม
 หม่ว ร่ว ม คณะ เหมยอน แด่ ก่ อกน ไม่ ได้ เสย แด้ว เพราะ
 มี ฉ่าชา ญาติ ชิง มาก ออกไป ที่ เคมี ไม่ พอ อยุ่ ก็ ตอง
 ฆยาย ไป อยุ่ ที่ อกน แด่ กฎหมาย เรยง กระหนาย คาย
 เกยว ก่ อกน เดย เสย แด้ว แด่ การ ดันท ดันม ก็ ห่าง
 เหมย กั้น ออกไป ไม่ ถึ ฉ ว่า เหมย ทวพย เรยง เดยว กั้น
 แด้ว นอก จาก ทวพย ระหว่าง ผัว เหมย กฎหมาย ดักษณ
 โจร ที่ ว่า ด้วย ญาติ ดัก ทวพย กั้น เอง ไม่ มี โทษ ก่ อกน เดย
 แด้ว กฎหมาย ดักษณ มรรฎก ก็ ได้ แกะ ไซ ให้ ญาติ ดันท
 ได้ รับ มรรฎก ก่ อกน เหมย ไม่ มี ญาติ ดันท แด้ว จึง ให้
 ญาติ ห่าง ออกไป ได้ รับ มรรฎก เหมย ชน ๆ ตาม พระ ราช
 บัญญู เต้ แกะ ไซ เหมย เคมี ดักษณ มรรฎก ร. ศ. ๑๒๑
 มาตรา ๑ จึรึ แหม่ง มรรฎก ภาค ญาติ ที่ ได้ ก่ อกน ไว้ ใน
 กฎหมาย ดักษณ มรรฎก หน แต่ หนี ไป ให้ แหม่ง บัน ระหว่าง
 ญาติ ดันท คย

ข้อ ๓. ถ้า ผู้ มรณภาพ มี บุตร แด้ว อย่า ให้ เขา
 มรรฎก ภาค หนี ไป แหม่ง บัน ให้ แก่ ญาติ ผู้ ชน เย ให้ แหม่ง
 มรรฎก ภาค หนี ให้ แก่ บุตร ตาม ส่วน ที่ ได้ กำหนด ใน กฎหมาย
 ดักษณ มรรฎก หน ราย ตัว ตาม ส่วน แด่ ตาม เภณท ที่
 ได้ ก่ อกน ไว้ ใน กฎหมาย หน.

ถ้า บุค^๕ร บาง คน มรณ ภาพ บาง คน อย^๕ ฤา มรณ
 ภาพ ทง หมด ก^๕ด ให้เอา ส่วน ของ บุค^๕ร ที่ มรณ ภาพ แบ่ง
 ให้แก่ หาดาน ผู้ มรณ ภาพ ซึ่ เปน บุค^๕ร ของ บุค^๕ร ผู้ มรณ ภาพ นั้น
 เหมือน อย^๕่าง ว่า เปน มรณ ภาพ ของ บุค^๕ร ผู้ นั้น เอง ค^๕อ ๆ ดง
 ไป จน กว่า จะ สิ้น ผู้ สืบ ตาย โลหิต ตาม หมู^๕ เหล่า ของ
 เขา นั้น.

ถ้า ผู้ มรณ ภาพ มี บุค^๕ร หาดาน เหน่น ผู้ สืบ ตาย โลหิต อย^๕
 แล้ว ญาติ ซึ่ น^๕ ที่ ไม่ ไต่ สืบ ตาย โลหิต จาก ผู้ มรณ ภาพ
 จะ เวียก หา ทรัพย^๕ มรณ ภาพ ญาติ ไม่ ไต่

ข้อ ๒ เมื่อ กฎหมาย ให้ แบ่ง มรณ ภาพ ญาติ แด
 ผู้ มรณ ภาพ ไม่ มี บุค^๕ร หาดาน เหน่น ผู้ สืบ ตาย โลหิต ที่ จะ
 รับ มรณ ภาพ ญาติ ดัง ว่า มา แล้ว จึง ให้ แบ่ง มรณ ภาพ
 ให้ แก่ พ^๕ นอง ของ ผู้ มรณ ภาพ ที่ ร่วม บิดา มารดา
 เดียว กัน ถ้า แล ใน พ^๕ นอง น^๕ ผู้ ไต่ มรณ ภาพ ฤา มรณ
 ภาพ เดีย^๕ ทง หมด ก^๕ด ก็ ให้ บุค^๕ร หาดาน เหน่น ผู้ สืบ ตาย
 โลหิต ใน พ^๕ นอง น^๕ ได้ รับ ส่วน ตาม หมู^๕ เหล่า ของ เขา.

ถ้า ผู้ มรณ ภาพ มี พ^๕ นอง ร่วม บิดา มารดา เดียว กัน ดัง
 ว่า มา แล แล้ว ผู้ ซึ่ น^๕ นอก จาก พ^๕ นอง ซึ่ น^๕ นี้ จะ เวียก
 ร้อง ขอ ส่วน แบ่ง จาก ภาว ญาติ ไม่ ไต่.

ข้อ ๓ ถ้าผู้มรณภาพไม่มีบุตรหลานเหลนผู้
 ด้อย ด้ายโตหิต แต่ไม่มีพี่น้องร่วมบิดา มารดา เดียว กัน
 แต่บิดา มารดา หรือ คนใด คนหนึ่ง ยังมีชีวิตอยู่ ย่า
 ให้แบ่ง ภาค ญาติ ออกเสียให้แบ่ง มรดก แต่ ๒ ภาค คือ
 ภาค บิดา มารดา แต่ภาค ภรรยา เว้นไว้ แต่คนที่ มี
 ๔๐๐ ไว้ หรือ กว่า นั้น จนไป จึงให้แบ่ง เป็น ส่วน ภาค
 คือ ภาค หลวง อีก ภาค หนึ่ง.

ถ้า บิดา มารดา ก็ มรณภาพ เสีย แล้ว ด้วย ภาค
 บิดา มารดา เป็น อัน ยก แต่ให้มี ภาค ญาติ ได้ แก่ พี่น้อง ร่วม
 บิดา อย่าง เดียว หรือ ร่วม มารดา อย่าง เดียว แบ่ง กัน
 ตาม ราย ตัว หรือ ถ้า ผู้ใด มรณภาพ ไป ก็ ให้ แบ่ง ให้ ผู้
 ด้อย ด้ายโตหิต ตาม หมู่ เหล่า ของ เขา.

ข้อ ๔ ผู้มรณภาพไม่มีผู้ด้อย ด้ายโตหิต แต่ไม่มี
 บิดา มารดา แต่ พี่น้อง แต่ ผู้ด้อย ด้ายโตหิต ของ พี่น้อง ทุก
 ชนิด แล้ว ภาค ญาติ ให้ เป็น ภาค ดุง, บ่า, หน้า, ฮา,
 แบ่ง ให้ เป็น ราย ตัว ตาม ส่วน ถ้า หาก ว่า ผู้ใด ไม่มี
 ชีวิต อยู่ ก็ ให้ บุตร หลาน ของ เขา ได้รับ ส่วน แบ่ง ตาม
 หมู่ เหล่า.

ข้อ ๕ ถ้าผู้มรณภาพ ไม่มีญาติทั้งหมดยุ
ที่เดียว ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ให้เขา มรณภาพนี้
ไปรวมกับภาค ภรรยา.

ให้ตั้ง เกต ใน พระ ราช บัญญัติ ว่า ด้วยการ แบ่ง ภาค
ญาติ ๒ ตอน คือ ตอนที่ หนึ่ง ผู้จะได้รับ มรณภาพ
ของ ผู้มรณภาพ คือ บุตร หลาน หลาน ผู้สืบ สายโลหิต ของ
ผู้มรณภาพ ถ้า ผู้มรณภาพ ไม่มี บุตร หลาน หลาน ผู้
สืบ สายโลหิต โดย ตรง แล้ว พี่ น้อง ร่วม บิดา มารดา เดียว
กัน กับ ผู้มรณภาพ หรือ ผู้สืบ สายโลหิต ของ พี่ น้อง นั้น จึง
จะได้รับ มรณภาพ ถ้า ผู้มรณภาพ ไม่มี พี่ น้อง ร่วม บิดา
มารดา หรือ ผู้สืบสายโลหิต ของ พี่ น้อง แล้ว แต่ ผู้มรณ
ภาพ ยังมี บิดา หรือ มารดา คน หนึ่ง คนใด ยัง อยู่ ภาค
ญาติ นั้น เป็น อัน ยก ตอน หนึ่ง.

ถ้า บิดา มารดา มรณภาพ ทั้ง ๒ คน แล้ว จึง ให้ แบ่ง
ภาค ญาติ คือ ไม่ อีก เป็น ตอนที่ ๒ คือ พี่ น้อง ร่วม บิดา
อย่าง เดียว หรือ ร่วม มารดา อย่าง เดียว หรือ ผู้สืบ
สายโลหิต ของ พี่ น้อง ร่วม บิดา อย่าง เดียว หรือ ของ พี่ น้อง
ร่วม มารดา อย่าง เดียว เป็นผู้ รับ มรณภาพ ถ้า ผู้มรณ
ภาพ ไม่มี พี่ น้อง นั้น หรือ ผู้สืบสายโลหิต ของ พี่ น้อง นั้น แล้ว
ลุง, ป้า, น้า, ยาย หรือ ผู้สืบสายโลหิต ของ ลุง, ป้า, น้า,

อา, เป็นผู้รับ มรดก ถ้าผู้มรดกภาพไม่มี ดุง, บ้า, หน้า, อา, หรือผู้สืบสายโลหิตของ ดุง, บ้า, หน้า, อา, ภาค ญาติ ก็เป็น อัน ยก อีก คนหนึ่ง.

อีก ประการ หนึ่ง ผู้ที่ จะรับ มรดก นั้น ยัง อยู่ใน ครอบักของ มารดา ก็ ต้อง แบ่ง ส่วนให้ด้วย กว่า เด็ก นั้น จะ คดอด ออก มา ที่ ไม่ เกิน กว่า ๑ ปี ถ้า เด็ก นั้น คดอด ออก มา แม้ แต่ จะ มี ชีวิต อยู่ สัก นาที เดียว เด็ก ก็ มี สิทธิ ใน ส่วน ททรัพย์ มรดก ถ้า เด็ก คดอด ออก มา ไม่มี ชีวิต แล้ว ก็ ให้ เขา ส่วน ที่ แบ่ง ไว้ นั้น ไป เฉลย แก่ ผู้รับ มรดก ตาม ส่วน ของ เขา.

ผู้ควร รับ มรดก หญิง ผู้มรดกภาพ

๑. หญิง ผู้มรดกภาพ ยังไม่มี สามี แต่ ยัง อยู่ใน ความ ปกครอง ของ บิดา มารดา บิดา มารดา เป็น ผู้รับ มรดก.

๒. หญิง ผู้มรดกภาพ ยังไม่มี สามี แต่ ไม่ได้ อยู่ใน ความ ปก ครอง ของ บิดา มารดา หรือ หญิง นั้น มี สามี แล้ว แต่ สามี มรดก ภาพ เสีย ก่อน บิดา มารดา แด ญาติ ของ หญิง เป็น ผู้รับ มรดก (ญาติ อย่างใด ควร ได้ รับ มรดก นั้น ให้ ดู ใน คำ อธิบาย ว่า ด้วย แบ่ง ภาค ญาติ ของ ชาย)

๓. หญิง ผู้มรณภาพ มีสามี แต่สามียัง อยู่ทั้ง มีบุตร หาดาน ดับด้วย โศกของหญิงนั้นด้วย สามีแต่บุตร หาดาน ดับ ด้วยโศกของ หญิง นั้น เป็นผู้รับ มรดก.

ถ้า หญิง นั้น ไม่มีบุตร หาดาน ดับ ด้วย โศก แต่ มี สิ้น ส้มรสไม่ ถึง ๒ เท่า สิ้น เดิม ของ สามี ภรรยา ด้วยกัน สามี เป็น ผู้รับ มรดก ทั้ง หมด.

ถ้า มี สิ้น ส้มรส ถึง ๒ เท่า สิ้น เดิม หรือ กว่า ๒ เท่า ทุน สิ้น เดิม ให้ สามี ของ หญิง ได้ รับ สิ้น ส้มรส ให้ ญาติ ของ หญิง เว้น ยก เขา สิ้น เดิม ไป แบ่ง เป็น มรดก ถ้า หญิง ไม่มี สิ้น เดิม มา แรก แล้ว ก็ไม่มี ทรัพย์ มรดก ของ หญิง.

คำอธิบาย

แต่เดิม การ แบ่ง มรดก หญิง ที่ มี สามี หญิง นั้น จะ มีบุตร หรือไม่มีบุตร ก็ได้ ถ้าหญิง นั้น มี สิ้น เดิม ให้ เขา แต่ สิ้น เดิม ของ หญิง ไป แบ่ง มรดก ส่วน สิ้น ส้มรส นั้น เป็น ของ สามี ถ้า หญิง ไม่มี สิ้น เดิม ก็ไม่ ต้อง แบ่ง มรดก ของ หญิง เพราะ ว่า ชาย นั้น เป็น กำดั่ง ราช การ ตาม กฎหมาย ดัชนี มรดก บท ที่ ๓๕ มี ข้อความว่า “ภรรยา หาดวง, อนุภรรยา, มี ทุน แต่ สิ้น เดิม หญิง คาย ฝ่าย

ญาติ พี่น้อง มา พ้อง หา มรรฎก ท่านให้แบ่ง บั้น แต่ ดิน
เดิม แห่ง หนึ่ง นั้น ส้มรค์ เหลือ มาก น้อย เท่าใด คงไว้

แก่ ชาย ถ้า ภรรยา หดอง, อนุภรรยา หา หุ่น แด่ ดิน เดิม
มิได้ ยอ่า ให้ แบ่ง บั้น มรรฎก เคย ให้ คง อยู่ แก่ ชาย คง
ดิน เหตุ ทรัพย์สิน นั้น จะได้ เป็น กำดัง ราชการ แก่ ชาย มี
สืบไป” เดียว นั้น พระราช บัญญัติ แก่ แด่ คือ ถ้า
หญิง นั้น มี บุตร หลาน สืบ สาย โดหิด แด่ แด่ สามี นั้น ก็ ยัง อยู่
ญาติ อื่น จะ เอา ดิน เดิม ของ หญิง ไป แบ่ง บั้น ไม่ได้ โดย แม่
แต่ บิดา มารดา ของ หญิง ก็ ไม่ได้ รับ มรรฎก นอกจาก
สามี แด่ บุตร หลาน สืบ สาย โดหิด ของ หญิง เท่านั้น ตาม
พระราช บัญญัติ แก้ไข เพิ่ม เติม ลักษณะ มรรฎก ร.ศ. ๑๒๑
มาตรา ๒ “หญิง มี สามี มรณภาพ แด่ เมื่อ มรณภาพ
สามี มี ชาติ อยู่ ข้อ ๑ ถ้า หญิง นั้น มี บุตร หลาน สืบ
สาย โดหิด แด่ ห้าม มิ ให้ แบ่ง มรรฎก ให้ แก่ ผู้ใด นอก
จาก สามี แด่ บุตร หลาน สืบ สาย โดหิด ของ เขา ”

หญิง ผู้ มรณ ภาพ มี สามี แด่ สามี ยัง อยู่ แต่ ไม่ มี
บุตร หลาน สืบ สาย โดหิด นั้น แต่ เดิม มี กฎหมาย ลักษณะ
มรรฎก บทที่ ๒๐ มีความ ว่า “บิดา มารดา ประกอบ
ให้ บุตร มี สามี ยัง อยู่ กับ กับ เว้น บิดา มารดา ยัง เกิด
บุตร ด้วย กัน บุตร ถึง อุปติ เหตุ ทรัพย์สิน มรรฎก แห่ง

ผู้มรณภาพมีมากน้อยเท่าใด ควรให้แก่บิดา มารดา
 ผู้มรณภาพ หนึ่ง ถ้า บุตรี ผู้ใด ยัง อยู่กับ เว้น บิดา
 มารดา ๆ ให้ ทรัพย์ กับ บุตรี นั้น แล้ว แต่ คน เขาก็ ได้ ได้
 เหตุ บุตรี อยู่ เว้น บิดา มารดา ๆ นั้น เป็น อิศร แก่ บุตรี”
 แต่ เดียว น ถ้า บุตรี ผู้ใด มี สามี โดย ถูก ต้อง ตาม กฎหมาย
 แล้ว ถึง บุตรี นั้น จะ ยัง อยู่ ที่ เว้น ของ บิดา มารดา แต่
 ยัง ไม่มี บุตร กัด สามี เป็น อิศร แก่ หญิง นั้น ถ้า หญิง
 มรณภาพ ไม่มี สิ้น ส้มรส ๒ เท่า หุ่น สิ้น เดิม บิดา
 หญิง ไม่ ได้รับ ทรัพย์ มรดก ของ หญิง เลย ตาม พระ
 ราชบัญญัติ แก้ไข ลักษณะ มรดก ร.ศ. ๑๒๓ มาตรา ๒
 ข้อ ๒ “ถ้า หญิง นั้น ไม่มี บุตร หาดาน เหตุ ผู้สืบ
 สายโลหิต กัด ให้ เรียก ขอ แบ่ง มรดก ได้ แต่ เมื่อ หญิง
 นั้น มี สิ้น เดิม มา อยู่ กับ ผัว (คือ ถ้า ไม่มี ส้มรส ๒ เท่า
 สิ้น เดิม แล้ว มารดา แล ญาติ ของ หญิง จะ แบ่ง มรดก
 ไม่ได้)” คำพิพากษา ฎีกา ที่ ๕๐๒ พ.ศ. ๒๔๕๕ “ผัว เมีย
 อยู่ ด้วย กัน ใน เว้น ของ พ่อ ตา ยัง ไม่ เกิด บุตร พ่อ ตา
 จะ เอา ทรัพย์ มรดก ได้ ศาล ฎีกา วินิจฉัย ว่า ลักษณะ
 มรดก บทที่ ๒๐ นั้น พระราชบัญญัติ แก้ไข ลักษณะ มรดก
 ร.ศ. ๑๒๓ ได้ ยก เด็ก แล้ว ทรัพย์ ของ เมีย ที่ ตาย ต้อง
 ตก เป็น ของ ผัว คน เดียว” ข้อ ที่ ว่า สิ้น ส้มรส ไม่ ถึง

๒ เท่าทุน สิ้น เดิม คือเอาทุน สิ้น เดิม ของ ชาย กับ ทุน
 สิ้น เดิม ของ หญิง รวม กัน ขึ้น ๕๕ จะ มี สิ้น ส้มรส ๒
 เท่า สิ้น เดิม ที่ รวม กัน หรือ ไม่ ถ้า ชาย ไม่ มี สิ้น เดิม
 แต่ หญิง มี สิ้น เดิม คน เดียว ก็ เอา สิ้น เดิม ของ หญิง
 ขึ้น ๕๕ จะ มี สิ้น ส้มรส ๒ เท่า สิ้น เดิม หรือ ไม่ ตาม
 คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๑๕๓๐ ร.ศ. ๑๓๑ “เมื่อย มี
 สิ้น เดิม มา อยู่ กับ สัว แต่ สัว ไม่ มี สิ้น เดิม เมีย ตาย ไม่
 มี ส้มรส กับ สัว มาก กว่า ๒ เท่า สิ้น เดิม ของ เมีย มารดา
 ของ เมีย พ้อง แบ่ง สิ้น เดิม ของ ตุ๋น สัว ไม่ ได้” ถ้า หญิง
 ไม่ มี สิ้น เดิม แล้ว บิดา มารดา แด ญาติ ของ หญิง ไม่ มี ทาง
 จะ ได้ มรดก หญิง เหย

ถ้า มี สิ้น ส้มรส ๒ เท่า สิ้น เดิม หรือ กว่า ขึ้น ไป ญาติ
 ของ หญิง จะ เรียก เอา สิ้น เดิม ของ หญิง ไป แบ่ง มรดก ได้
 นั้น ตาม พระราช บัญญัติ แก้ไข เพิ่ม เติม ดัชนี มรดก
 ร.ศ. ๑๒๓ ข้อ ๓ “ถ้า มี สิ้น เดิม แล้ว ให้ พิจารณา
 ดู ว่า ทรัพย์ ที่ ระคน ปน กัน กับ ทรัพย์ ของ สามี เมื่อ ตาย
 นั้น มี อยู่ เท่า ไ้ ถ้า มี มาก ถึง ๒ เท่า หรือ กว่า ๒ เท่า
 ทุน สิ้น เดิม ของ สามี ภรรยา กัน แล้ว จึง ให้ ญาติ ช้าง
 ภรรยา เรียก ทุน สิ้น เดิม ส่วน ของ หญิง ไป แบ่ง มรดก
 ได้ ส่วน สิ้น ส้มรส นั้น คง ให้ ไว้ แก่ สามี ทั้ง สิ้น” ข้อ

๕๑. ผู้มีปัญหานั้น ให้ญาติเขาเดินเติมไป แบ่ง มรรค
 จะต้อง แบ่ง มรรคให้ ดำมี อีก หรือไม่ เพราะ ตาม
 ลักษณะ มรรค บทที่ ๕๑ ดำมีมีส่วนได้ มรรค ๑ ภาค หนึ่ง
 เสมอไป เมื่อได้ ตรวจดู ตาม ตัวอักษรใน พระราช
 บัญญัติ นั้น ทำให้แก่ญาติ ของ หยิงไป แบ่ง มรรค นั้น ก็
 คือ สำหรับ แก่ญาติ ของ หยิง เท่านั้น ไม่ ถึงถึงดำมีของ
 หยิง เพราะ ดำมีได้ ทวิพย์ มาก แล้ว คือได้ มากกว่า
 ๒ เท่า เดิน เติม ของ หยิง ถ้า จะ คิด ส่วน แบ่ง ตาม
 ลักษณะ มรรค บทที่ ๕๑ ดำมี จะได้รับ มรรค ๑ ใน ๓
 ของ ทวิพย์ มรรค ภรรยา เมื่อ แบ่ง ตาม พระราชบัญญัติ
 แก่ไข ลักษณะ มรรค ดำมีได้ ๒ ใน ๓ ของ ทวิพย์
 มรรค ภรรยา แล้ว จะ ยก ลักษณะ มรรค บทที่ ๕๑
 มา แบ่ง อีก ซ้ำ หนึ่งไม่ได้.

๕๒. ผู้ไม่ ควร รับ มรรค ของ ผู้ มรณภาพ

๕๒. ผู้ไม่ ควร รับ มรรค นั้น คือ ถ้า ผู้มี ญาติ ของ ผู้
 มรณภาพ ก็ไม่มี อำนาจ จะได้รับ มรรค ของ ผู้มรณภาพ
 เลย เว้นไว้แต่ ผู้มรณภาพ จะ ทำ พิณัยกรรม ยกให้
 ถ้า ผู้มรณภาพ ไม่ได้ ทำ พิณัยกรรม ยกให้ แม้ผู้ นั้น จะ
 ได้ ปกครอง ทวิพย์ มรรค ของ ผู้มรณภาพ เกิน กว่า มี ก็ ค

จะอ้าง เหตุคือ ผู้รับ มรดก ว่า พึง ความ เกิน กำหนด อายุ ความ มรดกไม่ได้ ตาม คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๖๒/๑๒๗ “นายทอง นามไม่มีอำนาจอ้าง กำหนด พ้อง ภายใน ๑ ปี แก่ผู้รับ มรดกนั้น” ที่จะกล่าวต่อไป นี้ สำหรับ ผู้ที่ กฎหมาย บังใจ ว่า ผู้รับ ควรได้ รับ มรดก แต่มี เหตุอย่างใด อย่าง หนึ่ง ทำให้ ผู้รับ เป็น ผู้ ไม่สมควร จะได้ รับ มรดก ของ ผู้มรดก ภาพ คือ.

๑. บรรดา ญาติ ของ ผู้มรดก ภาพ ที่มี กฎหมาย บังใจ ว่า ญาติ นั้น ควรได้ รับ มรดก ก็ดี ถ้า มี ญาติ ดังที่ได้ รับ มรดก แล้ว ญาติ ห่าง ออกไป ก็ เป็น ผู้ ไม่ควร รับ มรดก.

คำอธิบาย

ที่ ความ ญาติ ดังที่ได้ รับ มรดก อยู่แล้ว นั้น เช่น บุตร ของ ผู้มรดก ภาพ ได้ รับ มรดก อยู่แล้ว บุตร ของ บุตร คือ หลาน ของ ผู้มรดก ภาพ ก็ ไม่ควร ได้ รับ มรดก เว้น แต่ บุตรนั้น จะมรดก ภาย เดียวกันแล้ว บุตร ของ บุตร ซึ่ง เป็น หลาน ของ ผู้มรดก ภาพ จึง จะได้ รับ มรดก ใน นาม ของ บุตร ที่ มรดก ภาพ ตาม คำพิพากษา ฎีกา ที่ ๖๖ ร.ศ. ๑๒๐ “ถ้า บุตร ของ ผู้มรดก ภาพ ได้ รับ มรดก แล้ว บุตร ของ บุตร นั้น ซึ่ง เป็น หลาน จะ ขอ ส่วน อื่น ต่าง หากไม่ได้” ถ้า

ผู้มรณภาพบุตรหลานหรือผู้สืบสายโลหิตหนึ่งแต่ ญาติ
 อื่นซึ่งพี่น้องร่วมบิดา มารดา กับผู้มรณภาพ หรือ
 ญาติอื่นต่อไปนั้น ไม่ควรรับมรดก พระราชบัญญัติ
 แก้ไขเพิ่มเติม ลักษณะ มรดก ร.ศ. ๑๒๓ มาตรา ๓
 ข้อ ๓ ตอนที่ ๒ บุตรบางคน มรณภาพให้เอา ส่วน ของ
 บุตรที่มรณภาพ แบ่งให้ แก่ หลาน ผู้มรณภาพ ซึ่งเป็นบุตร
 ของ บุตรผู้มรณภาพ นั้น ตอนที่ ๓ ถ้าผู้มรณภาพ มี
 บุตรหลาน เหลน สืบสายโลหิต อยู่แล้ว ญาติอื่นที่ไม่
 ได้สืบสายโลหิต จากผู้มรณภาพ จะเรียกหาทรัพย์
 มรดกภาค ญาติไม่ได้ คำพิพากษารัฐสภาที่ ๔๖ ร.ศ.
 ๑๓๘ “ผู้ตายมีลูกมีเมีย ญาติอื่นจะเรียกมรดก
 ภาค ญาติไม่ได้”

๕. ญาติที่ไม่เป็นมิตรกับผู้มรณภาพ ไม่ควรรับ
 มรดก ของผู้มรณภาพ.

คำอธิบาย

แต่เดิม มีใน ลักษณะ มรดก ตั้งแต่บทที่ ๘ แต่บทต่อไป
 ไป ถ้าญาติคนใดมิได้รักษาใช้บังคับ ศพ แต่อย่าให้
 มันทั้งนั้นได้รับมรดกเลย แต่ลักษณะ มรดก บท
 ที่ ๒๓ บทที่ ๒๔ ญาติคนใดหยาบซ้ำกัฉะแรง นี้

ย่า, ตา, ยาย, ตั้ง ถอน มี พง ฆบ มีน เสีย มีได้ นับ ว่า
 เป็น ตั้ง ขาญาติ มิให้ อยู่บ้าน เรือน แต่ บี้, ย่า, ตา,
 ยาย, นั้น มรณภาพ แต่ จะ กลับ มา เอา ส่วน แบ่ง บ้าน
 ท่าน ว่า อย่าให้ แบ่ง บ้าน ทศพ นัน เดย ลักษณะ มรณภูมิต
 ที่ ๒๕ บุตร บุตรี ละ บิดา มารดา ไป อยู่ ต่าง เมือง บิดา มารดา
 ตาย จะ กลับ คืน มา เอา ทศพ ตั้ง ถอน ที่ เย่า เรือนเก่า ท่าน
 ว่า อย่าให้ เดย ตาม กฎหมาย ดัง กล่าว นี้ เป็น ทาง ที่
 จะ วินิจฉัย ว่า ญาติ นั้น เป็น มิตร หรือ ไม่ เป็น มิตร กับ ผู้
 มรณภาพ ญาติ บาง คน มี เหตุ จำ เป็น หรือ บังคับ ใช้ มา
 รักษา ใช้ บังคับ ผู้ มรณภาพ ไม่ได้ หรือ เป็น เด็ก ไม่ สามารถ
 จะ มา รักษา ใช้ บังคับ ผู้ มรณภาพ ก็ได้ ศาล ก็ วินิจฉัย
 ให้ เด็ก นั้น ได้ รับ มรณภูมิต ตาม คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๔๖ ร.ศ. ๑๓๘
 “เด็ก อายุ ๑๒ ปี ไม่ ต้อง พยายาม ก็ รับ มรณภูมิตได้” พระ
 ราช บัญญัติ แก้ ไข เพิ่ม เติม ลักษณะ มรณภูมิต ร.ศ. ๑๒๓
 มาตรา ๓ ได้ ยก เด็ก ข้อ คัด พ้อง ที่ ว่า ญาติ ไม่ได้ รักษา
 ใช้ บังคับ นัน เสีย แลว ข้อ ที่ ผู้ มรณภาพ ตั้ง ถอน บุตร
 หลาน มี พง จึง ไม่ นับ ว่า เป็น บุตร หลาน แต่ ฆบ ได้ บุตร
 หลาน นั้น เสีย ก็ ไม่ แน่ นัน บาง ที่ ผู้ มรณภาพ จะ กล่าว
 เวลา โกรธ แล ค่อ ไป เขา อาจ ตัด ถอน อีก ก็ได้ แต่ ข้อ ที่ ว่า
 ญาติ ละ ผู้ มรณภาพ ไป อยู่ ต่าง เมือง ก็ ต้อง ดู ว่า ญาติ นั้น

ไป ด้วย ถึง การ งาน หรือ ไป โดย ความ โกรธ ผู้ มรณ ภาพ
 แต่ ตั้งใจ ละ ผู้ มรณ ภาพ ไป โดย หมต ความ อาไ โดย แต่ รว ม
 ความ ว่า ญาติ ที่ ไม่ เป็น มิตร กับ ผู้ มรณ ภาพ ต้อง คุ ญ ติ ย
 ใจ คอระหว่ ง ญาติ กับ ผู้ มรณ ภาพ เป็น เกณท์ ว่า มี
 เหตุ อย่าง ไ้ ทำให้ เขา โกรธ กัน จน ถึง ไม่ นั บ ว่า เป็น ญาติ
 แต่ เขา โกรธ ตดต มา จน ถึง วัน มรณ ภาพ หรือ ไม่ มี
 คำ พิพากษา ฎีกา ได้ วจน ติ ย เป็น เรือง ๆ ไป ดัง นี้ คำ
 พิพากษา ฎีกา ที่ ๙๐๗ ร.ศ. ๑๒๓ “ถ้า แม่ เป็น ความ
 กับ ลูก ไม่ เป็น ขอ ให้ คำ ต จำ เป็น ต้อง วจน ติ ย ว่า แม่
 คดี ลูก เรือง คดี ลูก นั้น ต้อง ติ ความ ทั้ง หมต รวม กัน
 แล้ว จึง วจน ติ ย ” คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๒๐๕ ร.ศ. ๑๒๓
 “ ญาติ ที่ ไม่ เป็น มิตร จะ มา เขา ส่วน มรณ ฎีก ได้ ตาม ตัก ษณ
 มรณ ฎีก มาตรา ๒๔ (เรือง น พ กับ นอ ง โกรธ กัน คือ
 มารดา ทำ พนย กรรม ยก ทร พย ให้ พ นอ ง หา ได้ ทร พย
 มรณ ฎีก ของ มารดา ไม่ นอ ง โกรธ พยายาม คิด ทำ ตาย
 พนย กรรม แต่ ไม่ สำ เร็จ ดัง แต่ นมา ต่าง คน ต่าง ไม่ ไป มา
 หา ตัก ษณ วจน ติ ย) ” คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๕๗ พ.ศ. ๒๔๕๗
 “ นอ ง ขอ แม่ มรณ ฎีก ผู้ มรณ ภาพ เพราะ ผู้ มรณ ภาพ
 ไม่ มี มิตร หลาน ตับ ตาย โด หิด ได้ ความ ว่า พ นอ ง
 ๒ คน น โกรธ กัน โดย นอ ง ไม่ ยอม ให้ พ ชาย หา พ ก็ ไม่

ยอมให้ของ ทำนา จน ถึง ของใช้ อาวุธ ทำ ร้าย พิ ติง
 แต่ นน มาก ไม คน ต่ กน เวตา นาน ถึง ๑๒ ปี จน พิ
 คาย คดี เขา บท ลักษณะ ว่า ชน เดียว มี ได้ นับ ว่า เป็น ต้าชา
 ญาติ ชาติ ของ ไย ไม ตร์ ต่ กน ท่าน ว่า อย่า ให้ แบ่ง บัน
 ทว พย นน ให้ เลย.”

๓. บุคร์ เกิด ด้วย ภรรยา ตับ ไม่มี ดี ทธ จะ รับ
 มรฎก ของ ผู้ มรณ ภาพ เว้น ไว้ แต่ ผู้ มรณ ภาพ จะ รับ
 รอง ว่า เป็น บุคร์ ของ คน.

คำ อธิบาย

ภรรยา ตับ นั้น ไม่ นับ ว่า เป็น ภรรยา ตาม กฎหมาย
 บุคร์ ที่ เกิด ด้วย ภรรยา นั้น จึง ไม่ นับ ว่า เป็น บุคร์ ของ
 ผู้ มรณ ภาพ เว้น ไว้ แต่ ผู้ มรณ ภาพ จะ รับ รอง ว่า เป็น
 บุคร์ ของ คน เอง แด เดียง ดู อย่าง ฉันทน์ บุคร์ คำ พิพากษา
 ฎีกา ที่ ๓๐๐๓ ร.ศ. ๓๒๓ “บุคร์ เกิด โดย ทาง ตับ
 ซึ่ง บิดา ไม่ รับ แด ยาย ไม่ ยก ย่อง ว่า เป็น หदान รับ
 มรฎก ยาย ไม่ ได้.”

๔. บุตรี บุญ ธรรม ของ ผู้ มรณ ภาพ ไม่ มี สิทธิ
จะ รับ มรดก ของ ผู้ มรณ ภาพ.

คำ อธิบาย

แต่ เดิม บุตรี บุญ ธรรม ที่ ผู้ มรณ ภาพ เคย ได้ รับ
แต่ อายุ ๗ ขวบ หรือ คำ กว่า ๗ ขวบ มี สิทธิ ที่ จะ ได้ รับ
มรดก ของ ผู้ มรณ ภาพ ใน ภาค ญาติ ตาม กฎหมาย
ลักษณ มรดก บท ที่ ๑๒ ครั้น มี พระราช บัญญัติ แก้ไข
เพิ่ม เติม ลักษณ มรดก ร.ศ. ๑๒๑ ให้ ญาติ ของ ผู้
มรณ ภาพ ตาม ที่ กำหนด ไว้ ใน พระราช บัญญัติ นั้น เป็น ชั้น ๕
จะ ได้ รับ มรดก ใน ภาค ญาติ นอก จาก ที่ กำหนด ไว้ นั้น
เช่น บุตรี บุญ ธรรม ถ้า ไม่ มี สิทธิ จะ ได้ รับ มรดก ของ ผู้ มรณ
ภาพ ตาม คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๘๒ ร.ศ. ๑๒๓ “ โจทก์
ฟ้อง ขอ แบ่ง มรดก ได้ ความ ว่า โจทก์ เป็น บุตรี บุญ ธรรม
ไม่ ควร ได้ รับ ทรัพย์ มรดก ” ถ้า ผู้ รับ มรดก มี ความ
กรุณา แบ่ง ทรัพย์ มรดก ให้ บุตรี บุญ ธรรม แต่ บุตรี
ได้ รับ ทรัพย์ ไป หรือ เข้า ปกครอง ทรัพย์ นั้น แล้ว จึง จะ ได้
ตาม คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๔๓๘ พ.ศ. ๒๔๕๗ “ เมื่อ
ญาติ ของ ผู้ มรณ ภาพ ยิน ยอม ให้ บุตรี บุญ ธรรม ของ ผู้
มรณ ภาพ ได้ รับ ทรัพย์ มรดก แต่ บุตรี บุญ ธรรม ได้ ปก
ครอง ทรัพย์ เกิน กว่า ปี บุตรี บุญ ธรรม มี สิทธิ ใน ทรัพย์

มรรภูกัน ส่วน ที่ดิน นั้นให้ ค้าต ดั้ง เจ้า พนักงาน ฐะเบียร โอน โอนด แต่ ฐะเบียร ให้ เปน ของ บุคร์ บุญ ธรรม” แต่การ ที่ ผู้ รับ มรรภู ยิน ยอม ให้ ทพย มรรภู แก่ บุคร์ บุญ ธรรม นิด กับ ให้ ทพย แก่ คน อื่น แต่ เรือง ที่ ดิน ถ้า ยก ที่ ดิน ให้ คน อื่น แล้ว ต้อง ทำ หนังสือ แด โอน ฐะเบียร ต่อ เจ้า พนักงาน ฐะเบียร จึง จะ นับ ว่า ให้ แก่ กัน แล้ว ขาด แต่ ยก ที่ ดิน อื่น เปน มรรภู ให้ แก่ บุคร์ บุญ ธรรม นั้น ยัง ไม่ได้ ทำ หนังสือ หรือ โอน ฐะเบียร ต่อ เจ้า พนักงาน บุคร์ บุญ ธรรม ได้ เขา ปกครอง ที่ ดิน นั้น เกิน กว่า ปี ก็ มี สิทธิ ใน ที่ ดิน นั้น แต่ ค้าต มี อำนาจ ดั้ง ให้ เจ้า พนักงาน ฐะเบียร โอน โอนด แต่ ฐะเบียร เปน ของ บุคร์ บุญ ธรรม ได้.

๕. บู่, ยา, ตา, ยา, ของ ผู้ มรณภาพ ไม่ มี สิทธิ จะ ได้ รับ มรรภู ของ ผู้ มรณ ภาพ.

คำ อธิบาย

แต่เดิม บู่, ยา, ตา, ยา, ของ ผู้ มรณภาพ มี สิทธิ จะ ได้ รับ มรรภู ของ ผู้ มรณภาพ ตามกฎหมายลักษณะ มรรภู บท ที่ ๑๗ ครั้น มี พระราช บัญญัติ แก้ไข เพิ่ม เติม ลักษณะ มรรภู ร.ศ. ๑๒๓ ดำคัม ชน ผู้ รับ มรรภู ใน ภาค ญาคิม ที่ สุด เพียง ดุง, ป่า, น้ำ, ตา, หา ได้ กต่าง

ถึง บู่, ย่า, ตา, ยาย, ไม่ บู่, ย่า, ตา, ยาย,
 ของ ผู้มรณภาพ จึงไม่มีสิทธิ์ จะได้รับ มรดก ของ ผู้มรณ
 ภาพ ต่อไป มีคดีเรื่องหนึ่ง ปรากฏใน คำพิพากษาฎีกา
 ที่ ๔๕๕ ร.ศ. ๑๒๓ “ยาย เที่ยง หลาน มา แต่เด็ก จน
 ยาย มี อายุ มาก แล้ว ยาย มุ่งหมาย จะให้ หลาน บำรุง
 เที่ยง ยาย จน ตลอด ชีวิต ยาย จึงได้ ยก ทรัพย์สิน ของ ยาย
 ให้ แก่ หลาน ทั้ง หมด แต่ หลาน มา ตาย เสีย ก่อน ยาย
 ทรัพย์สิน มรดก ของ หลาน ต้อง ได้ แก่ บุคร์ ภรรยา ของ หลาน
 เพราะ ยายไม่มีสิทธิ์ จะได้รับ มรดก ของ หลาน ยาย ก็
 หมด ทรัพย์สิน หมด จะ เที่ยง ชีพ กรรมการ ฎีกา นำ ความ
 ชิน กราบ บังคม ทูล พระกรุณา ขอ พระบรมราช วินิจฉัย เป็น
 พิเศษ ตาม กฎ เสนาบดี กระทรวง ยุติธรรม ที่ว่า ด้วย แบ่ง
 มรดก ตาม กฎหมาย จะ ผิด กับ ยุติธรรม มาก ให้ ผู้
 พิพากษา นำ ความ ชิน กราบ บังคม ทูล พระกรุณา ใน
 เรื่อง นี้ มี พระ บรม ราช วินิจฉัย แบ่ง มรดก ของ หลาน เป็น
 ๓ ภาค ให้ ยาย ได้รับ มรดก ของ หลาน ภาค หนึ่ง ให้
 ภรรยา ของ หลาน ภาค หนึ่ง ให้ บุคร์ ของ หลาน ภาค
 หนึ่ง ” แต่ คัด จะ ยก คดี อย่าง เรื่อง นี้ สำหรับการ แบ่ง
 ทรัพย์สิน มรดก ให้ บู่, ย่า, ตา, ยาย, ของ ผู้มรณภาพ
 ไม่ได้ ต้อง แบ่ง ตาม กฎหมาย การ ที่ ยาย ได้รับ มรดก

ของ หลาน จำเภาะ เวียง นี้ โดย พระ มหา กรุณาธิคุณ
เป็น พิเศษ ส่วน หนึ่ง.

๖. ญาติ ของ ผู้ มรณ ภาพ ที่ เป็น พระ ภิกษุ ไม่ ควร
ได้ รับ มรดก ของ ผู้ มรณ ภาพ เว้น ใด แต่ ผู้ มรณ ภาพ
จะ ทำ พิณัยกรรม อุทิศ ถวาย แก่ พระ ภิกษุ นัน.

คำ อธิบาย

ตาม กฎหมาย ตักขณ มรดก บท ที่ ๓๖ “ ญาติ ผู้ มรณ
ภาพ บิดา แด่ ญาติ พี่ น้อง ตุลา หลาน เป็น เจ้า ภิกษุ อยู่
ใน ดึก ขาบท แด่ จะ ไป เอา ทรัพย์ มรดก ใดๆ หนึ่ง
มิได้ เหตุ ว่า เป็น บุตร พระ เจ้า แด่ ถ้า ญาติ ผู้
ผู้ มรณ ภาพ นัน อุทิศ ไว้ ถวาย ด้วย ญานน ก ทรัพย์
อัญญา ณก ทรัพย์ แก่ เจ้า ภิกษุ ผู้ เป็น ญาติ พี่ น้อง ตุลา
หลาน จึง จะ รับ เอา ทรัพย์ ทง นน เป็น ของ เจ้า ภิกษุ
ได้ ” แต่ มี คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๕๕๘ ฎ.ศ. ๑๒๘ “ การ
อุทิศ ทรัพย์ ถวาย วัด ต่อ เมื่อ ตาย แด่ อุทิศ โดย มี พิณัย
กรรม จึง จะ สำเร็จ ความ ประสงค์ ได้ ” ตาม กฎหมาย
ดัง กถา มา น ให้ เห็น ว่า ผู้ ที่ อุปสมบท เป็น พระ ภิกษุ
แล้ว ผู้ นัน ต่ละ ทรัพย์ สัมมัต ทง ปวง แต่ ไม่ กังวล ใน การ

จะหาทรัพย์สินนอกอีก จึงไม่ควรได้รับมรดกของผู้
มรณภาพ มีบางเรื่อง พระภิกษุ นน ด็ก ออกมา แต่ขอ
แบ่งมรดกของผู้มรณภาพในกำหนดอายุความได้ ถ้า
ด็ก ออกมาขอแบ่งเมื่อเกินกำหนดอายุความแล้ว พ้อง
ไม่ชน มีคำพิพากษาฎีกาที่ ๓๐๗๔ ฎ.ค. ๑๓๓๑ “ ย่า
ของ ก. มรณภาพ เมื่อขณะ ก. ยังบวชเป็นพระ
ภิกษุอยู่ ก. ด็ก ออกมา รับมรดกของย่าได้” คำ
พิพากษาฎีกาที่ ๓๕ พ.ศ. ๒๔๕๗ “ บุตรภรรยาของ
ผู้ตายเป็นความมรดกกัน บุตรคนหนึ่งบวชเป็นพระ
ภิกษุได้ ย่นคำร้องขอรับส่วนแบ่ง ศาลอุทธรณ์
ตัดสินไม่ให้บุตรที่บวชได้รับมรดก บุตรด็ก ออกมา
ยื่นคำร้องขอรับส่วนมรดก แต่ได้ยื่นเมื่อพ้นเขต
อายุความฎีกาแล้ว ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัยคำร้อง ”

๗. ภรรยาของผู้มรณภาพมีความโกรธเคืองผู้มรณ
ภาพไปอยู่ที่อื่น แต่ไม่ไปมาหาสู่กันจนตลอดชีวิต
ภรณานนั้นไม่ควรรับมรดก.

คำอธิบาย

คำว่าภรรยาในที่นี้ คือ เป็นภรรยาของผู้มรณ

ภาพโดยถูกต้องตามกฎหมาย ถ้าเป็นภรรยาตัว

หรือหญิงที่ผู้มรณภาพได้เป็นนางบำเรอโดยมิได้
 ยกย่องเป็นภรรยาแล้ว ไม่นับว่าเป็นภรรยาตาม
 กฎหมาย ถึงแม้หญิงนั้นจะอยู่ในบ้านเรือนผู้มรณ
 ภาพตลอดมาจนถึงวันมรณภาพก็ดี จะรับมรดกของ
 ผู้มรณภาพไม่ได้ ตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๖๓
 พ.ศ. ๒๔๕๖ “ชายชอหญิงมาเตยงเป็นนางบำเรอ
 โดยตกตงหญิงจะรับแต่เงินเดือนอย่างเดียว หญิง
 นางบำเรอเช่นนี้ จะอ้างว่าเป็นภรรยาชายไม่ได้
 ชายตายไม่ได้รับมรดก” ส่วนภรรยาของผู้มรณภาพ
 ที่โกรธกับผู้มรณภาพและกับผู้มรณภาพไปนั้น แต่
 เดิมมีในลักษณะมรดกบทที่ ๔ ว่าด้วยภรรยาที่ควรรับ
 มรดกของผู้มรณภาพ ถ้าภรรยา นั้นมิได้รักษาใช้
 ปรดง ศพผู้มรณภาพ ขยำให้ได้ ส่วนแบ่งนั้นเลย เดียว
 นั้นขอตัดฟ้องที่ว่ามิได้รักษาใช้ปรดง ศพผู้มรณภาพนั้น
 ยกเลิกเสียแล้ว ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมลักษณะ
 มรดก ร.ศ. ๑๒๑ มาตรา ๓ จึงต้องดูนิสัยใจคอ
 ระหว่างผู้มรณภาพกับภรรยา ว่าเขาทั้งสองฝ่ายได้
 มีความโกรธกันอย่างไรแต่ตั้งใจระร้างกันจริง มิได้
 ไปมาหาสู่กันจนตลอดชีวิตหรือไม่ อนึ่งหน้าที่ภรรยา
 จะพึงปฏิบัติรักษาพยาบาลสามี เวลาสามีเจ็บป่วยยิ่งกว่า

คนอื่น ถ้าตั้งใจ ละทิ้งไป มิได้ ปฏิบัติ รักษา พยาบาล
 ดำเนินแล้ว ก็ไม่ควรได้รับ มรดก ของ ดำเนิน มีคำ
 พิพากษาฎีกาที่ ๕๕๖ พ.ศ. ๒๔๕๖ “ภรรยา โกรธ
 ดำเนินโดยเหตุที่ ดำเนินได้ ภรรยาใหม่ ภรรยาคนเก่า มี
 ความ รังเกียจ ร้าง ดำเนิน ไป อยู่ ที่อื่น ถึง ๒๗ ปี จน ดำเนิน
 ตายไม่ได้ กลับ มาคืน ต่อกัน วินิจฉัย มิให้ ภรรยา คน
 เก่าได้รับ มรดก” เรื่อง นมัตถ์ อย่าง แต่ ภรรยา ละ
 ดำเนิน ไป จึง ไม่ให้ ภรรยา นั้น ได้รับ ทรัพย์ มรดก ของ ดำเนิน
 ถ้า ดำเนิน ละ ภรรยา ไป ได้ ภรรยา อื่น แต่ ไม่ ได้ ไป มา หา
 ผู้ ภรรยา เดิม จน ตัดขาด ชีวิต ภรรยา เดิม ตาย ดำเนิน ก็ ไม่
 ควร จะ ได้รับ มรดก ของ ภรรยา เดิม เทียบ อย่าง ที่
 ภรรยา ละ ดำเนิน ไป.

หมวด ๓

ผู้รักษาทรัพย์สินและผู้จัดการทรัพย์สิน มรดก

เมื่อรู้ว่าใครเป็นผู้รับมรดกของผู้มรณภาพแล้ว
หน้าที่ผู้รักษาทรัพย์สินของผู้มรณภาพ ต้องทำบัญชีทรัพย์สิน
ของผู้มรณภาพที่ตนรักษาอยู่มีเท่าใด เพื่อจัดการ
แบ่งมรดก แต่เดิมมีผู้มรดกเป็นเจ้าพนักงานสำหรับ
จัดการแบ่งมรดก ตามกฎหมายลักษณะมรดก บท
ที่ ๔๓ “ถ้าผู้มรดกมรณภาพ ให้ผู้มรดก
ไปทำบัญชีทรัพย์สินแต่จัดการแบ่งทรัพย์สินมรดก
หน้าที่ผู้รักษาทรัพย์สิน ต้องทำบัญชีทรัพย์สินมา
ยื่นแก่ผู้มรดกโดยสัตยาณุดี” แม้เวลานี้จะไม่
มีผู้มรดกก็ตาม หน้าที่ของผู้รักษาทรัพย์สินต้อง
แสดงโดยสัตยาณุดีให้ผู้รับมรดกทราบ ว่าทรัพย์สินของ
ผู้มรณภาพที่ตนรักษามีเท่าใด เพื่อจัดการแบ่งมรดก ที่
กล่าวหาว่าผู้รักษาทรัพย์สินมีหน้าที่จะต้องทำดังนี้คือ
หน้าที่ต้องทำตามกฎหมาย ถ้าไม่ทำตามกฎหมาย

บังคับให้ทำ เพราะฉะนั้นถ้าผู้รักษาทรัพย์สินมรดกไม่
 แต่ง โดย ดัดยานุติง ให้ผู้รับมรดกทราบ ว่า ทรัพย์สินของ
 ผู้มรดกภาพ มีเท่าใด ผู้รับมรดก ก็มีอำนาจฟ้อง
 ขอให้ศาลบังคับ ให้ผู้รักษาทรัพย์สินมรดก แต่ง ว่า ทรัพย์สิน
 มรดก ที่ คนรักษา มีอยู่เท่าใด แต่ถึง ทรัพย์สินนั้น มา
 แบ่งมรดก จะได้ กี่ตัว ถึง อำนาจ แด หน้าที่ ของ ผู้รักษา
 ทรัพย์สินมรดก แต่ผู้จัดการ ทรัพย์สินมรดก ตั้ง คือไปนี้.

๓. ถ้าสามีของผู้มรดกภาพ ยังอยู่ก็ดี หรือภรรยา
 ของผู้มรดกภาพ ยังอยู่ก็ดี แต่ผู้มรดกภาพมิได้ตั้งใคร
 เป็นผู้จัดการ ทรัพย์สินมรดก สามี หรือ ภรรยา ของผู้
 มรดกภาพ เป็นผู้ มีอำนาจ แด รับ ผิด ชอบใน ทรัพย์สินมรดก
 แด จัดการ แบ่ง มรดก ยิ่ง กว่าผู้อื่น.

คำอธิบาย

ตามกฎหมาย สามี ต้อง รับ ผิด ชอบ แทน ภรรยา ของ
 คน เมธ ภรรยา นั้น เป็น หนึ่ง ผู้อื่น แต่ภรียาก็ ต้อง
 รับ ผิด ชอบ แทน สามี เช่น เดียว กัน เพราะ ฉะนั้น สามี หรือ
 ภรรยา ของ ผู้ มรดกภาพ มี อำนาจ ใน ทรัพย์สินมรดก ของ ผู้
 มรดกภาพ ยิ่ง กว่า คน อื่น เพราะ เขา จะ ต้อง รับ ผิด ชอบ
 ยิ่ง กว่า คน อื่น ตาม คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๘ ฎ.ศ. ๑๒๓

“ผู้ตาย ลูกหนี้ ต้องใช้หนี้แก่ภรรยาผู้ตาย
หาใช้
มารดาผู้ตายไม่。”

๒. ผู้รับมรดก คนใด เป็นผู้รักษาหนังสือสำคัญของผู้มรดกภาพ เช่น หนังสือ ที่โอน ทุน เงิน ของ ผู้มรดกภาพ เช่น ต้น ปลูก หน ของ ผู้มรดกภาพ เอา เงิน ใช้ หนี้ แก่ ผู้ถือ หนังสือ สำคัญนั้น แต่ ขอ คน หนังสือ สำคัญ มา ได้ ผู้รับเงิน ต้อง เอา เงิน มา รวม ใน กอง มรดก.

คำอธิบาย

ลูกหนี้ มีความชอบธรรม เอาเงินใช้หนี้ แก่ ผู้รับมรดก ซึ่ง ถือ หนังสือ สำคัญ แต่ คน หนังสือ สำคัญ นั้น มา เพื่อ จะ ปลด เปิด หนี้ ของ คนใด เสมอ ถึง แม้ ระหว่าง ผู้รับมรดก กำตั้ง เป็น ความ มรดก ก็ ดี ตาม คำพิพากษาฎีกา ที่ ๓๒๓ พ.ศ. ๒๔๕๗ “ผู้รับชายฝากที่ดินมรดกภาพ ผู้ชายฝาก นำเงินไปไถ่ที่ดิน จาก ผู้รับมรดก ผู้ถือ หนังสือ ชายฝาก แต่ คน หนังสือ ชายฝาก มา ได้ ถึง แม้ ผู้รับมรดก จะมี หนี้ คน ก็ ดี ไม่ จำ เป็น ต้อง ไป ขอไถ่ทุก คน (เรื่อง นี้ ปรากฏว่า ระหว่าง ผู้รับมรดก เป็น ความ เรื่อง มรดก กัน)”

๓. ผู้มรณภาพ เอา ทรัพย์สินไป จำนำ หรือ ขาย ผักไฉ่ กับ ผู้อื่น ผู้รับ มรดก คนใด ออก เงินไปไถ่ ทรัพย์สิน นั้น มา ต้อง เอา ทรัพย์สิน ที่ไถ่ มา รวบรวม ใน กอง มรดก ไม่มี อำนาจ เอา ทรัพย์สิน นั้น เป็น สิทธิ ของ คน ผู้ เดียว ผู้ ที่ ออก เงิน ไปไถ่ มี อำนาจ แต่ เพียง เรียก เงิน ให้ ผู้รับ มรดก ช่วย ออก เงิน ค่าไถ่.

คำอธิบาย

ถ้าจะถือว่า ผู้รับ มรดก คนใด ออก เงินไปไถ่เอาทรัพย์สิน มาเป็น สิทธิ ของ ผู้คนใด แล้ว จะเป็นเหตุให้ ผู้รับ มรดก ซึงกัน ออก เงินไปไถ่ ใคร มี ทรัพย์สิน มาก คน นั้น ย่อมได้ เปรียบ กว่า คน มี ทรัพย์สิน น้อย จึง มี คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๑๗๕ ร.ศ. ๓๓๘ “เรื่อง บิดา เขา ที่ น้า ตรา จงไป จำนำ ไร่แก่ ผู้อื่น บิดา ตาย บุตร คน หนึ่ง ออก เงินไปไถ่ ตรา จง ที่ จำนำ วิญญาณ จำ บุตร ที่ ออก เงินไปไถ่ ไม่มี อำนาจ จะ เอา ที่ดิน เป็น สิทธิ ของ คน ผู้ เดียว มี อำนาจ เพียง เรียก เงิน ให้ ผู้รับ มรดก ช่วย ออก เงิน ค่าไถ่ เท่านั้น.”

๔. ผู้มรณภาพ เป็น หนี้ใคร โดย ยืม เงิน เขามา ถึงจะ ไม่มี หนังสือ สำคัญ ก็ ผู้รับ มรดก ทำ สัญญา ยอมรับ หนี้ หนี้ เขา โดยไม่ ปรากฏ ว่า เป็นการ ถ่ม ยอม

กัน แต่ถึงผู้รับ มรดก คนอื่น จะไม่รู เห็น ก็ต้อง
เอาทรัพย์สินใน กอง มรดก ไซ้ หนี้ เขา

คำ อธิบาย

การ ที่ ผู้ มรดก ภาย ยืม เงิน เขา มา โดย ไม่ ได้ ทำ หนังสือ
สำคัญ ให้ เจ้า หนี้ ได้ สัญญา เช่น หนี้ เป็น สัญญา ที่ เดี่ยว
เดี่ยว เหมือน สัญญา ที่ มีความ ประสงค์ คัด กฎหมาย ไม่ เป็น
แต่ กฎหมาย ต้อง การ ให้ ทำ เป็น ตาย ดัชนี อักษร เท่า นั้น
คือ มา ตัก หนี้ หรือ ผู้รับ มรดก ของ ตัก หนี้ ได้ ทำ เป็น ตาย
ดัชนี อักษร ให้ เจ้า หนี้ กลับ เป็น สัญญา ค้ำ หนี้ ได้ ตาม
กฎหมาย ผู้ใด เป็น ผู้มี อำนาจ รับ มรดก ของ ผู้ มรดก
ภาพ ผู้มี ก็ มีความ ชอบ ธรรม จะ ทำ สัญญา รับ ไซ้
หนี้ แก่ เจ้า หนี้ เพื่อ ไม่ ให้ เป็น เวร เป็น กรรม แก่ ผู้ มรดก
ภาพ ได้ ตาม คำ พากษา ฎีกา ที่ ๔๗๓ พ.ศ. ๒๔๕๗
“ผู้ มรดก ภาย ยืม เงิน เขา มา แต่ เขา โฉนด ที่ ดิน ให้
เจ้า หนี้ ยึด ได้ แต่ ไม่ ได้ ทำ หนังสือ สัญญา ผู้รับ มรดก
ของ ผู้ มรดก ภาย คน หนึ่ง ทำ หนังสือ สัญญา ยอม รับ ไซ้ หนี้
ถึง ผู้รับ มรดก คน อื่น จะ ไม่ รู เห็น ด้วย ก็ ต้อง เอา มรดก
ไซ้ หนี้ แก่ เจ้า หนี้”

๕. ผู้มรณภาพ เป็น หัน ไคร อัน เป็น สัญญา ที่ ใช้ ได้
ตาม กฎหมาย แล้ว ผู้รับ มรดก ที่ เป็น ผู้ ใหญ่ รับ รอง
ว่า จะ ใช้ หัน ถึง แม่ จะ รับ รอง ด้วย ฉะนั้น ก็น่า เป็น อัน
ใช้ได้ ต้อง เคารพ ทรัพย์ มรดก ใช้ หัน.

คำ อธิบาย

ข้อ นี้ ผิด กัน กับ ที่ ผู้มรณ ภาพ ไป ยืม เงิน เขา มา ไม่ได้
ทำ หนังสือ สำคัญ ให้ เจ้า หัน เป็น สัญญา ที่ ใช้ ไม่ได้
มาแต่เดิม ผู้รับ มรดก ทำ สัญญา รับ รอง จะ ใช้ หัน จึง จะ
ใช้ได้ ถ้า เป็น สัญญา ที่ ใช้ ได้ ตาม กฎหมาย มา แต่
เดิม แล้ว ผู้รับ มรดก จะ รับ รอง ด้วย ฉะนั้น ก็ใช้ได้
ตาม คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๔๘๐ ร.ศ. ๑๒๓ “ หัน มรดก
ถ้า ผู้รับ มรดก ซึ่ง เป็น ผู้ ใหญ่ ได้ รับ รอง ว่า จะ ใช้ หัน นั้น
แล้ว เจ้า หัน ไม่ จำ เป็น ต้อง พ้อง ภายใน กำหนด ๓ ปี ”

๖. ผู้รับ มรดก ได้ ตก ลง กัน แบ่ง ทรัพย์ มรดก ไป แล้ว
โดย มี ข้อ สัญญา ว่า ถ้า เจ้า หัน ของ ผู้มรณ ภาพ มา เรียก
ห็น ต้น แล้ว จะ ช่วย กัน ออก เงิน ใช้ หัน ผู้รับ มรดก
คน หนึ่ง ได้ ออก เงิน ใช้ หัน แก่ เจ้า หัน ไป แล้ว มี อำนาจ
ขอ ให้ ผู้รับ มรดก ทั้ง หมด ใช้ หัน ตาม ส่วน ที่ คน ออก เงิน
ใช้ หัน นั้น.

คำอธิบาย

ชย หนีตกัน กับ เมีย ทวพย มรฎก ยังอยู่ แตมีได้แบ่งมัน
 ถ้ารู้ว่า ผู้มรณภาพ เป็น หนีสิน ผู้ใด ก็ควร เอา ทวพย
 มรฎก หนีใช้ หนีสิน ก่อน แล้วจึงแบ่งมัน มรฎก ก็จะไม่
 เกิดฟ้องร้อง กัน ซน อีก มาแบ่งมัน มรฎก เสียก่อน
 ใช้หนี จึงได้เกิดยุ่งยาก กัน อีก ในระหว่าง ผู้รับ มรฎก
 มี คำพิพากษาฎีกา ที่ ๓๓๓ ว.ศ. ๓๒๘ “ผู้รับ มรฎก
 ยินยอม แบ่งมัน มรฎก ไปแล้วแล้ว แต่มีสัญญา กัน ว่า
 ถ้าเจ้า หนี ของ ผู้มรณภาพ มาเรียก ทวพย มรฎก แล้ว ให้
 ผู้ที่ใด ส่วนมรฎกช่วยกันใช้ ผู้รับมรฎกคนหนึ่งทำหนังสือ
 รับปาก คำ แก่ เจ้า หนี ของ ผู้มรณภาพ ว่าจะใช้ หนี เมื่อ
 เก็บ มัน แล้ว เจ้า หนี มาฟ้อง เรียกเงิน แก่ ผู้ทำหนังสือ
 รับปาก คำ ว่า จะใช้ หนี ผู้รับ ว่า จะใช้ หนี ต้อง ออก
 เงินใช้ หนี แก่ เจ้า หนี ไปแล้ว ฟ้องให้ ผู้รับ มรฎก ทั้ง หมด
 ช่วยกัน ออกเงินใช้ หนี นั้นได้.

๗. ผู้มรณภาพ ได้ ตั้งให้ คนใด เป็น ผู้จัดการ แบ่ง
 มรฎก แม้ผู้มรณภาพ จะ ตั้ง ด้วย วาจาก็ดี ถ้าผู้
 จัดการได้ แบ่ง ทวพย มรฎก ตามคำสั่งของ ผู้มรณภาพ โดย
 ไม่มีใครโต้แย้ง แล้ว ภายหลัง จะ กล่าว ว่า ผู้จัดการ
 แบ่ง มรฎก ผิดไม่ได้.

คำอธิบาย

คำสั่ง ของ ผู้มรณภาพ ด้วย วาจา ให้ผู้ใดจัดการ
 แบ่ง ทรัพย์สิน มรดก ให้แก่ ผู้รับ มรดก นั้น ไม่เหมือน กับ
 พันยกรรม ถ้า มีการโต้แย้ง กัน ชน ผู้รับ มรดก จะ
 อ้าง ว่า ผู้มรณภาพ สั่งไว้ว่า ให้ทรัพย์สิน มรดก แก่ คน
 เท่านั้น เท่านั้นไม่ได้ ต้อง แบ่ง ตาม กฎหมาย ลักษณะ
 มรดก ถ้าผู้จัดการได้แบ่ง ทรัพย์สิน มรดก ตาม คำสั่ง ของ
 ผู้มรณภาพโดยไม่มีใครโต้แย้ง แล้ว ผู้รับ มรดก ก็มี
 สิทธิ จะได้รับ ทรัพย์สิน มรดกตามที่ ผู้จัดการแบ่งให้ เหมือน
 ดัง มี สัญญา ตก ลง แบ่ง ทรัพย์สิน มรดก กัน แล้ว จะ มา
 ร้อง ภายหลังไม่ได้ ตาม คำพิพากษา ฎีกาที่ ๕๘๖
 ร.ศ. ๑๒๘ “ถ้า ผู้ตายได้ ตั้งใครให้แบ่ง มรดก ของ ตน
 ดังแม่ ตั้งด้วยวาจากัด แต่ผู้นั้นได้จัดการแบ่งมรดก ตาม
 คำสั่ง ของ ผู้ตาย แต่ผู้รับ มรดกไม่ได้ โต้แย้ง การ
 ที่ จัด แบ่ง มรดก ทำไป นั้นไม่ เปน การ ผิด.”

๘. ผู้มรณภาพได้ทำ พันยกรรม ตั้งผู้ใดเป็น
 ผู้จัดการ แบ่ง มรดก ตาม ข้อ ความ ที่มี ใน พันย กรรม นั้น
 ผู้จัดการ มรดก มี อำนาจ เรียก ทรัพย์สิน สัมปत् ของ ผู้มรณ

ภาพ มารวมรวมอยู่ในความปกครอง ของ คนใน
หน้าที่ผู้จัดการ เพื่อจะแบ่ง มรดกให้แก่ผู้รับ มรดก
ตาม พินัย กรรม นน.

คำอธิบาย

ผู้จัดการ ตาม พินัย กรรม มีอำนาจ เรียก ททรัพย์ มรดก
มารวมไว้ ทั้งมีอำนาจฟ้องบรรดาผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยทรัพย์
ระหว่าง ผู้มรดนภาพ กับ คนอื่น หรือ ถูกฟ้อง เช่น
เดียวกัน ในนาม ของ ผู้จัดการ มรดก ผู้มรดนภาพ
มีที่ตนถ้แปลง ผู้จัดการ มีอำนาจ จะ ขอโอน โฉนด
ตง ชื่อ ของ คนใน หน้าที่ผู้จัดการ แบ่ง มรดก หรือ จะ
โอนชื่อตรงไป ยัง ผู้ที่จะได้ รับ มรดกก็ได้ ตาม
กฎเส่นาคัด กระทรวง เกษตรราชการที่ ๑๗ พ.ศ. ๒๔๕๔
ว่าด้วย มรดก ที่มี พินัย กรรม ข้อ ๕ มีข้อความ ดังนี้
ถ้าใน พินัยกรรม ผู้มรดนภาพบ่ง ชื่อ คนใดให้ เป็น ผู้จัดการ
แบ่ง แยก มรดก (เอ็กเซ็กคิวเตอร์) แล้ว ผู้จัดการ
แบ่ง แยก มรดก น มีอำนาจ ที่จะโอน ตง ชื่อ ตนเอง ใน
โฉนดได้ เพื่อ ผู้แบ่ง แยก มรดก นั้น จะได้ โอนให้
ผู้ที่จะได้ รับ มรดกต่อไป เบื้อง หน้า หรือ ผู้จัดการ
แบ่ง มรดก จะ ขอให้ โอนชื่อตรงไป ยัง ผู้ที่จะได้ รับ มรดก
นั้นก็ได้ แต่ควรให้ มี ตักษณ อักษรไว้เป็น ตำกัญ

ถ้า จะ ต้อง จุด ฐะเบียร ติง ชื่อ ผู้จัดการ มรรฎก ใน โฉนด แด้ว ให้ ใ้ ชื่อ ผู้ นัน แด ค้อ ชื่อ ผู้ นัน ไป ให้ ติง ว่า “ ใน หน้า ที่ ผู้ จัด การ แแบ่ง มรรฎก ” ตาม กฏ น เห็น ได้ ว่า ผู้ จัด การ มี อำนาจ เรียก ทรัพย์ ของ ผู้ มรณภาพ มา รวบรวม ใน ความ ปก ครอบ ของ ตน กว่า จะ ได้ จัด การ แแบ่ง มรรฎก ตาม พินัย กรรม เสร้จ หรือ ผู้รับ มรรฎก คนใด ไม่ พอใจ จะ ให้ เบน ผู้ จัด การ ค้อไป โดย มี เหตุ จะ แด้ว ติง ให้ ค้าต เห็น ได้ ว่า ผู้ จัด การ นั้น ประพฤติ ไม่ ส้มควร จะ เบน ผู้ จัด การ ค้อไป ค้อง พ้อง ให้ ค้าต วินิจฉัย เตก ผู้ จัด การ เตก หรือ ติง ผู้ จัด การ ใหม่ ก็ได้.

๘. ผู้ มรณภาพ มิ ได้ ทำ พินัย กรรม แด้ว มิ ได้ ติง ผู้ จัด การ มรรฎก ระหว่าง ผู้รับ มรรฎก จัด การ กัน เอง กัด หรือ ติง คน กตาง จัด การ มรรฎก กัด แด้ว ยัง มิ ได้ เรียก ทรัพย์ มรรฎก มา รวบรวมไว้ ผู้รับ มรรฎก คนใด ได้ รักษา ทรัพย์ มรรฎก ไว้ เกิน กว่า มี ผู้ นั้น จะ ช่าง กำหนด ชาญ ความ มรรฎก ชน คัด พ้อง มิ ได้ มี อรรถ เสม่อ ว่า บรรดา ผู้รับ มรรฎก ได้ ปก ครอบ ทรัพย์ มา ค้อย กัน

คำ อธิบาย

ข้อที่ จะอ้างกำหนดอายุความมรฎก ขึ้น คัด พ้อง เฉพาะ
แต่ผู้ ทละ เตยมมิได้ เกยว ของ ใน ทวิพัย มรฎก เลย ถ้า
ระหว่าง ผู้รับ มรฎกได้ ตง มี จตุการ อย่าง หนึ่ง อย่างใดใน
ทวิพัย มรฎก นั้น แล้ว แต่ ยังไม่ ถึง เวลา จะ เรียก ทวิพัย
มรฎก มา แบ่ง เท่า นั้น ถึง เกิน กว่า ปี กี่ ด ห้า ซาต อายุ
ความไม่ ตาม คำ พิพากษาฎีกาที่ ๒๘๓ พ.ศ. ๒๔๕๘
“ โจทย์ จำ เลย ได้ ทำ บานัญช้ ทวิพัย มรฎก ซึ่ง ยัง มิ ได้ แบ่ง
นั้น ถัน มอบให้ คน กตาง รักษาไว้ เปน หลัก นั้น มี
อรรถ เสมอว่า โจทย์ จำ เลย ได้ ปก ครอง ถือ ทวิพัย มา
ด้วย ถัน แม โจทย์ จะ พ้อง เกิน กว่า ๑ ปี ก็ ไม่ ซาต อายุ
ความ มรฎก ”

๑๐. ผู้ จตุการ ทวิพัย มรฎกได้ ทำ สัญญา กับ คน อื่น ใน
หน้า ที่ ผู้ จตุการ มรฎก ผู้รับ มรฎก ของ รับ ผิด ชอบ
ใน สัญญา นั้น.

คำ อธิบาย

ผู้ จตุการ ทวิพัย มรฎก คต้าย กับ ผู้ จตุการ หุ่น

๒๑/๐๗/๒๕๖๕ ด่วน ถ้า ผู้ จตุการ ได้ ทำ อะไร ใน หน้า ที่ ผู้ จตุการ แล้ว

เท่ากับ ทำ การ เป็น ตัว แทน ของ ผู้ รับ มรดก แต่ ผู้
รับ มรดก ต้อง รับผิดชอบ ตาม คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๓๔๐
พ.ศ. ๒๔๕๘ “ผู้ จัด การ ททรัพย์ มรดก ทำ สัญญา จะ
ขาย ที่ ดิน มรดก แต่ ได้รับ เงิน มา จาก ผู้ ช้อ บ้าง แล้ว
แต่ ยัง ไม่ ได้ โอน ฐ่ ระเบียบ ผู้ ช้อ มี อำนาจ พ้อง ผู้ รับ
มรดก ที่ เข้า อยู่ใน ที่ ดิน นั้น ขอให้ โอน ฐ่ ระเบียบ ตาม
สัญญา ได้.”

๓๓. ผู้ จัด การ ททรัพย์ มรดก ได้ ออก เงิน ของ คน
ทอด ธิง ใช้ จ่าย ไป ใน เรื่อง จัด การ ททรัพย์ มรดก ผู้ รับ
มรดก ต้อง ช่วย กัน ธิง หน ให้ ผู้ จัด การ.

คำ อธิบาย

ตาม หลัก ตัว แทน ตัว การ (ตัว แทน คือ เข่ ธิง ตัว
ตัว การ คือ นาย) ถ้า ตัว แทน ได้ ออก เงิน หรือ ธิง หาย
อย่างไร ใน หน้าที่ ตาม ที่ ตัว การ มอ บให้ ทำ แล้ว ตัว การ
ต้อง ธิง เงิน ให้ แก่ เขา เว้น ธิง แต่ ตัว แทน นั้น จะ ทำ การ
นอก หน้าที่ ตาม ที่ ตัว การ ได้ มอ บให้ ทำ ผู้ จัด การ
ททรัพย์ มรดก ก็ เหมือน ผู้ ทำ การ เป็น ตัว แทน ของ
ผู้ รับ มรดก ธิง หาย เมื่อ ผู้ จัด การ ได้ ธิง จ่าย เงิน

ไปในหน้าที่ของผู้จัดการมรดกแล้ว ผู้จัดการมีอำนาจเรียกเงินจากผู้รับมรดก หรือ ยึดทรัพย์สินมรดกที่เป็น ส่วน ของ ผู้รับ มรดก จะได้นั้น ใจกว่า ผู้รับ มรดก จะได้ใช้เงิน ตามคำพิพากษากฎหมายที่ ๕๘๖ ร.ศ. ๑๒๘ “ผู้จัดการได้ ออกเงิน ของ ตน ไป ใช้หนี้สิน ของ ผู้ตาย แต่ยึดที่ดิน ของ ผู้ตายไว้ บุตรผู้ตาย จะเอาที่ดินไปแบ่งมรดก ก่อนที่ยังไม่ได้ใช้เงินให้ผู้จัดการไม่ได้”

๓๒. ผู้จัดการมรดกได้รับเงินจากลูกหนี้ของผู้มรณภาพเท่าใด แต่ใช้หนี้สินแก่เจ้าหนี้ของผู้มรณภาพเท่าใด เมื่อหักแล้วเงินเหลือเท่าใด ควรหักค่าใช้จ่ายกับค่าทำบุญ ปลูก ศพ ผู้มรณภาพ ตามสมควรแก่ฐานะทรัพย์ เหลือ นั้น จึง ควร แบ่ง มรดก ให้แก่ผู้รับมรดกไป

คำอธิบาย

ตามหน้าที่ของผู้รับมรดก ต้องช่วยกัน ปลูก ศพ ผู้มรณภาพเสียก่อน จึง จะรับมรดกได้ ตามกฎหมายลักษณะมรดกตั้งแต่บทที่ ๕ เป็นต้นไป ถ้าผู้ใดไม่ปลูก ศพ ผู้มรณภาพ อย่าแบ่งทรัพย์สินมรดกให้แก่ผู้

นั้น แต่ผู้รับ มรดก บาง คน มี ททรัพย์ บาง คน ไม่มี
 ททรัพย์ จึง เป็น เหตุ ให้ แย่ง กัน ทำ ศพ ผู้ มรณ ภาพ
 ผู้ ตม ททรัพย์ ก็ เปรียบ ผู้ ตม ไม่มี ททรัพย์ จึง เล็ก ซ่อ
 คัด พอง ที่ จำ ด้วย ผู้ ตม ไม่ ปดง ศพ ผู้ มรณ ภาพ อย่า
 แบ่ง บัน ททรัพย์ มรดก ให้ แก่ ผู้ นน ให้ ยก เดียว ให้ หัก เอา
 เงิน ใน กอง มรดก ของ ผู้ มรณ ภาพ ไว้ ทำ ศพ ตาม คำ
 พินาศ ษา ฎีกา ที่ ๓๔๔ วั.ศ. ๓๓๘ “ จะ แบ่ง ททรัพย์
 ของ ผู้ ตาย ไว้ ทำ ศพ มาก น้อย เท่าใด ต้อง แลว แต่
 ยศ บร รดา คัด ”

ผู้ รักษา ททรัพย์ มรดก ให้ แก่ ผู้ รับ มรดก

๓. ผู้รับ มรดก เป็น เด็ก ถ้า เด็ก นน มี บิดา หรือ มารดา บิดา หรือ มารดา เป็น ผู้ ปก ครอง เด็ก แด รักษา ททรัพย์ มรดก นน ให้ แก่ เด็ก แต่ มี อานาจ ซ่อ ชาย ททรัพย์ ของ เด็ก ใน หนา ที่ ผู้ ปก ครอง เพื่อ ประ โยชน แก่ เด็ก ได้.

คำ อธิบาย

เด็ก ที่ จะ ได้ รับ มรดก นน มี สอง ทาง คือ ทาง บิดา หรือ ทาง มารดา เช่น ยาย ของ เด็ก มรณ ภาพ แด มารดา ของ เด็ก ก็ ตาย ก่อน ยาย เด็ก นน เป็น ผู้ ได้ รับ มรดก ยาย ใน นาม ของ มารดา แต่ บิดา ของ เด็ก ยัง อยู่

บิดาของเด็ก เป็นผู้ปกครอง รักษา ทรัพย์สิน ตาม กฎหมาย
 เว้นไว้แต่ จะมีเหตุให้ศาล วินิจฉัย ว่า บิดา นั้น เป็น
 ผู้ไม่สมควร จะ รักษา ทรัพย์สิน ของ เด็ก แต่ คง คนอื่น
 ให้เป็นผู้รักษา ทรัพย์สิน ของ เด็ก ต่อไป พระราชบัญญัติ
 ออกโฉนดที่ดิน ร.ศ. ๓๒๗ มาตรา ๒๖ มีความว่า
 “เด็กที่จะทำสัญญา มีบิดา หรือ มารดา ยังอยู่แล้ว บิดา
 หรือ มารดา มาขอทำสัญญาแทน ให้นายสุระเมียรรับ
 ทำให้ โดยไม่ต้องศาล คงให้ เพราะเหตุว่าบิดา
 หรือ มารดา ย่อม เป็นผู้ปกครอง รักษา บุตรอยู่ ตาม ประ
 เเพณีแล้ว” พระราชบัญญัติ ออกโฉนดที่ดิน ฉบับ
 ที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๕๘ มาตรา ๘ มีความว่า “ผู้หนึ่งผู้
 ใด เป็น ครุฑตัดใน เรื่อง ที่ดิน โฉนดแผนที่ รាយใดก็ดี หรือ
 ใน เรื่อง ที่ดิน ซึ่ง มีใบไต่สวน หรือใบ นำสำหรับ โฉนดแผนที่
 ที่ กัด ให้มีอำนาจ จด สุระเมียร ลงชื่อ ของ ตนเองได้ แต่
 ต้องยื่น ไปให้ บัง ความว่า ใน หน้า ที่ ครุฑตัด เรือง
 นั้น ๆ แต่ เมื่อ ครุฑตัด หายไป โฉนด หรือ แก่ สุระเมียร ให้
 ประโยชน์ แก่ ผู้ใด ผู้หนึ่ง โดย ถาน นึก กัด หรือโดย
 ถาน ทำผิด หน้า ที่ กัด แต่ ผู้รับ โฉนด หรือ ผู้ที่ จะ ได้
 รับ ประโยชน์ นั้น มิได้ รู้ เห็น ด้วย แต่ ได้ เสีย เงิน จ้าง แยก
 เบื้องหน้า แล้ว ให้ถือ ว่า การโอน การให้ ประโยชน์ นั้น ๆ

เป็นอันใช้ได้ ในกฎหมาย” คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๕๐
 พ.ศ. ๒๔๕๖ “ที่ดินของ บุตรี แต่บุตร อายุยังไม่
 ครบ ๒๐ ปี แต่อยู่ใน ความปกครอง ของบิดา ๆ มี
 อำนาจ เขา ที่ดินนั้นไป ทำสัญญาจำหน่าย ในหน้าที่ผู้ปกครอง
 บุตรี จะ ปฏิเสธไม่ได้” มี คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๘๓
 ร.ศ. ๓๒๐ “เมื่อบิดา เป็นผู้ไม่สมควร จะ รักษา
 ทรัพย์สิน ของ บุตรีได้ แล้ว กรม อัยการ มี อำนาจ ขอให้
 ศาล คั่ง คนอื่น สำหรับ รักษา ทรัพย์สินไว้ได้ ถนัด บุตรี
 จะมี อายุ ครบ ๒๐ ปี”

๒. ผู้รับ มรดก เป็น เด็ก แต่ บิดา มารดา ของ
 เด็ก มี มรณ ภาพ เสีย ก่อน แล้ว ญาติ ของ เด็ก คนใด
 แสดง วิทยาทาน ให้ เห็น ว่า รักษา ทรัพย์สิน มรดกไว้ให้เด็ก
 นั้น จำ ญาติ ผู้ นั้น เป็น ผู้ ปกครอง ทรัพย์สิน ใน นาม ของ เด็ก แต่
 ทำ สัญญา ขอ ขาย ทรัพย์สิน ของ เด็ก ใน หน้า ที่ ผู้ ปกครอง ได้
 เห็น แต่ จะ ขาย ที่ ดิน ของ เด็ก ต้อง ให้ ศาล คั่ง ว่า ญาติ
 คน นั้น เป็น ผู้ ปก ครอง เด็ก เสีย ก่อน จึง จะ ขาย ได้.

คำอธิบาย

ญาติผู้ จะ รักษา ทรัพย์สิน ให้ เด็ก นั้น ไม่ เหมือน กับ
 บิดา มารดา ของ เด็ก เพราะ ว่า บิดา มารดา ของ เด็ก

นั้น มี ประเพณี แน่ นอน แล้ว ว่า เป็น ผู้ ปก ปัก รักษา
 เด็ก แต่ ญาติ นั้น ยัง ไม่ แน่ ว่า คน ไต เป็น ผู้ ปก ปัก รักษา
 เด็ก ถ้า ญาติ หลาย คน ต่าง แยก กัน เป็น ผู้ ปก ปัก รักษา
 เด็ก ก็ ต้อง ขอ ให้ ค้ำ ตง ว่า ผู้ ไต เป็น ผู้ สัม คว ร ปก
 ปัก รักษา เด็ก คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๕๔๕ ร.ศ. ๑๒๗
 “ เมื่อ ผัว เมีย ตาย มี ลูก เป็น เด็ก เหลือ อยู่ ญาติ ฝ่าย
 ชาย จะ ถือ ว่า กฎหมาย บัง คับ ให้ เด็ก และ ทร พัย ของ
 เด็ก มา อยู่ ใน ความ ปก ครอง ของ คน ไม่ ได้ เรื่อง
 ผู้ ไต จะ ปก ครอง เด็ก แต่ รักษา ทร พัย ให้ เด็ก นั้น เป็น
 การ ที่ แล้ว แต่ สัม คว ร ต้อง วิ น จ ฉัย เป็น เรื่อง คุ ไป ”
 คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๔๑๖ ร.ศ. ๑๒๘ “ ถ้า ภรรยา คน
 ไต เป็น คน เลี้ย จ ริ ต ค้ำ ตง ไม่ จำ เป็น ต้อง คัง ให้ สามี
 เป็น คน ปก ครอง มี ได้ ค้ำ ตง มี อำนาจ คัง ให้ ผู้ ไต ได้
 แล้ว แต่ คว ร แก่ กว ร ” ที่ ยก คดี อย่าง เรื่อง คน เลี้ย จ ริ ต
 มา ถ่า ว เพราะ วิ ต คัง ผู้ ปก ปัก รักษา เด็ก หรือ คน
 เลี้ย จ ริ ต ก็ เหมือน กัน แล้ว แต่ ค้ำ ตง จะ เห็น สัม คว ร ถ้า
 ค้ำ ตง ยัง ไม่ ได้ คัง ให้ ญาติ คน ไต เป็น ผู้ ปก ปัก รักษา เด็ก
 ญาติ คน ไต รักษา ทร พัย ให้ เด็ก คน นั้น เป็น ผู้ ปก
 ครอง ทร พัย ใน นาม ของ เด็ก คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๘๐๔

21/07/2565 ร.ศ. ๑๒๗ “ ผู้ ไต จะ รับ มรดก เป็น เด็ก ทารก มารดา

ทหารู้จักภาษาภาษาไม่ว่าไปใจที่ไหน ข้าได้ปก
 ครอง มรรฎก มากกว่านี้ ถ้ามีเหตุให้ข้าได้เห็น ข้าได้
 ปก ครอง มรรฎก สำหรับ เด็ก วิญญาณว่า ข้า เป็นผู้ปก
 ครอง ทศพย์ ใน นาม ของ เด็ก ” แต่ ผู้ปก ครอง ทศพย์
 ของ เด็ก โดย ข้าได้ คง นั้น จะ มี ข้า นาง ซอ ซาย
 ทศพย์ ของ เด็ก อย่างไร คง ดู เหตุผล เป็น เรื่อง ๆ มี
 เรื่อง หนึ่ง ผู้ มรณ ภาพ เป็น เจ้า ของ ห้าง คำ ซาย ผู้ รับ
 มรรฎก เป็น เด็ก น้า ของ เด็ก เป็น ผู้ ปก ปัก รักษา เด็ก
 แด่ จิต การ คำ ซาย ใน ห้าง ค่อย ไป ได้ ผู้ ปก ปัก รักษา
 เด็ก ผิด กับ ผู้ ทำ การ เป็น ตัว แทน เด็ก เพราะ ตาม หลัก
 สัญญา ว่า เด็ก ไม่ มี ความ สามารถ ทำ สัญญา ถึง เด็ก
 จะ คง ตัว แทน ทำ สัญญา ใน นาม ของ เด็ก ก็ ใช้ ไม่ได้ แต่
 ผู้ ปก ปัก รักษา เด็ก นั้น ทำ สัญญา ซอ ซาย ทศพย์ ของ
 เด็ก ได้ เด็ก ต้อง รับ ผิด ชอบ คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๘๘
 พ.ศ. ๒๔๕๘ “ น้า ของ เด็ก เป็น ผู้ ปก ครอง เด็ก ให้
 คน หนึ่ง คน ใด เป็น ผู้ จิต การ ใน ร้าน คำ ซาย ของ เด็ก โจทย์
 ทำ สัญญา กับ ผู้ จิต การ ของ ร้าน นั้น เด็ก ต้อง รับ ผิด
 ชอบ จะ ปฏิเสธ ไม่ได้ ” ถ้า เด็ก ได้ รับ มรรฎก เป็น ที่ ดิน
 ผู้ ปก ปัก รักษา เด็ก ต้อง ขอให้ ข้าต คง เดี่ยว ก่อน จึง
 จะ ซาย ที่ ดิน ได้ พระ ราช บัญญัติ ออก โฉนด ที่ ดิน

ร.ศ. ๑๒๗ มาตรา ๖๕ “ถ้าผู้จะ ทำสัญญาโอน กรรมสิทธิ์ ที่ดิน ด้วย ประการใด ๆ แต่ผู้จะ ทำสัญญา นั้น เป็น เด็ก หรือ คน เสี้ย จริต ซึ่ง จะ ทำด้วย ตน เองไม่ได้ ไซ้ ให้ผู้หนึ่ง หรือ ผู้ที่ คน เคย กัน ขอ ให้ ศาสตร์ ที่มี อำนาจ ใน ท้อง ที่ นั้น คง ผู้ ปก ปัก รักษา ให้ เมื่อ ศาสตร์ ได้ คง ผู้ ปก ปัก รักษา แล้ว ก็ ให้นาย รัฐมนตรี ยอม รับ ให้ ผู้ ปก ปัก รักษา นั้น ทำ สัญญา แทน เด็ก หรือ คน เสี้ย จริต ได้”

๓. ผู้มรณภาพได้ตั้งให้ผู้รับ มรดก คนใด รักษาทรัพย์สินให้แก่บุตร ภรรยา ของ ผู้มรณภาพ แต่ผู้รับมรดก คน นั้น ได้รับ รักษา ทรัพย์สิน ของ ผู้มรณ ภาพ ตาม ที่ ได้ตั้งไว้ แล้ว ภาย หลัง ผู้รับ มรดก ที่ รักษา ทรัพย์สิน จะ อ้าง ว่า คนได้ ปก ครอง ทรัพย์สิน มรดก เกิน กว่า ปี แต่ ยก กำหนด อายุ ความ มรดก ชน ศักดิ์ พ้อง ไม่ ให้บุตร ภรรยา ของ ผู้มรณ ภาพได้รับ มรดก นั้น ไม่ ได้.

คำอธิบาย

การ ที่ ผู้มรณ ภาพ ได้ตั้ง ให้ฝ่าย หนึ่ง เป็น ผู้รักษา ทรัพย์สิน ให้ บุตร ภรรยา แต่ ฝ่าย หนึ่ง ก็ได้รับ ทรัพย์สิน นั้น มา รักษา ได้ ตาม คำ ตั้ง นั้น ว่า เป็น สัญญา ระหว่าง ผู้

มรณ ภาพ แล ผู้รักษา ทรัพย์ ได้ ม คอ กน แล เจ้า ของ
 ทรัพย์ มรณ ภาพ เมื่อใด สัญญา นั้น โอน มา ยัง ผู้รับ
 มรณ กคือ บุคร์ ภรรยา ของ ผู้ มรณ ภาพ มี อำนาจ พ้อง
 ร้อง ผู้รักษา ทรัพย์ ให้ ส่ง ทรัพย์ นั้น มา แบ่ง ให้ แก่
 บุคร์ ภรรยา ตาม สัญญา ได้ สัญญา ดัง กล่าว มา นี้ ผิด
 กับ พิณัยกรรม คือ สัญญา นั้น ต้อง มี คน ๒ ฝ่าย ได้ ตก ลง
 กัน เป็น คู่ สัญญา โดย มี ความ ประสงค์ ว่า ถ้า ฝ่ายใด
 ผิด สัญญา ฝ่าย นั้น ก็ มี อำนาจ พ้อง ร้อง แต่ พิณัย
 กรรม นั้น ห้าม มี คู่ สัญญา อีก ฝ่าย หนึ่ง ไม่ เป็น แต่ คำ
 สั่ง ของ ผู้ มรณ ภาพ ฝ่าย เดียว ว่า จะ ยก ทรัพย์ ให้ แก่
 ผู้รับ มรณ กคน หนึ่ง เท่านั้น ต้อง ทำ ให้ ถูก แบบ ตาม
 กฎหมาย ลักษณะ มรณ กบท ที่ ๔๘ บัญญัติไว้ จึง จะ ใช้ ได้
 ถ้า ทำ ไม่ ถูก แบบ ดัง ที่บัญญัติไว้ แล จะ พัง เป็น พิณัยกรรม
 ไม่ได้ (แบบ ใดๆ จะ ได้ กล่าว ใน หมวด เรื่อง ทำ พิณัย
 กรรม) เพราะ ฉนั้น ถ้า ผู้ มรณ ภาพ ได้ มี สัญญา คือ ผู้
 ใด ให้ เป็น ผู้รักษา ทรัพย์ ไว้ ให้ บุคร์ ภรรยา ของ ผู้ มรณ
 ภาพ นั้น ว่า ผู้ นั้น เป็น ผู้รักษา ทรัพย์ ใน นาม ของ บุคร์
 ภรรยา ทั้ง หาย ตาม สัญญา มี คำ พิพากษา ฎีกา
 ที่ ๓๘๘ จ.ศ. ๑๒๒ “ผู้ตายได้เขียน หนังสือ สั่ง ให้
 ลูก คนหนึ่ง ปกครอง ยศ ถนอม ใจ ให้ บุคร์ ภรรยา ทั้ง หาย

ของ ผู้ตาย บุตร ภรรยา ของ ผู้ตาย พ้อง แบ่งได้ ถึง
จะไม่ได้ ปกครองใน กำหนด ๓ ปี ก็ดี เพราะ บุตร ที่
ปกครองนั้น ปกครองใน นาม ของ บุตร ภรรยา ทั้ง หลาย”

๔. ผู้มรณภาพ ทำ พินัย กรรม คง ให้ คนใด เป็น ผู้จัดการ
แต่ รักษา ทรัพย์สิน มรดก ให้ แก่ ผู้รับ มรดก คน นั้น
ก็ มี อำนาจ จัด การ รักษา ทรัพย์สิน มรดก ตาม ข้อความที่
มี ใน พินัย กรรม นั้น.

คำ อธิบาย

ให้ ดู ใน พินัย กรรม มี ข้อ ความ ให้ ผู้จัดการ มรดก
มี อำนาจ แต่ หน้าที่ จัด การ ใน ทรัพย์สิน มรดก นั้น อย่างไร เป็น
ข้อ คำ ตกลง เคย มี พดก ที่ ตง หง คำ ขาย ได้ ทำ พินัย
กรรม ได้ โดย เจ้า ของ ทั้ง เกรง ว่า ถ้า มรณภาพ
แล้ว ทั้ง แล ยหือ ที่ คำ ขาย ของ คน นั้น จะ ล้ม ล่น ไป
จึง ได้ ทำ พินัย กรรม กำหนด อำนาจ แต่ หน้าที่ ของ ผู้จัดการ
เป็น ชัน ๆ ลง ไป แม้ ผู้จัดการ คน นั้น จะ ออก จาก หน้าที่
ผู้จัดการ ต้อง เปลี่ยน ให้ คน อื่น จัดการ ต่อไป ผู้รับ
มรดก จะ ได้ รับ ผล ของ หาง นั้น เหมือน อย่าง หุ่น ส่วน ความ
ส่วน ของ คน จะ พัง ได้ ใน ทรัพย์สิน มรดก.

หมวด ๔

ผู้รับ มรดก เรียก ททรัพย์ จาก ลูก หนี้ มรดก

ได้ กต่าง ถึง ผู้รักษา ททรัพย์ แต่ ผู้จัดการ ททรัพย์ มรดก
มาแล้ว กิจ ของ ผู้รับ มรดก หรือ ผู้จัดการ มรดก จะ
มี แก่ คน ภายนอก คือ เรียก ททรัพย์ จาก ลูก หนี้ มรดก
มารวมไว้ใน กอง มรดก เพื่อ แบ่ง บัน มรดก ลูก หนี้
มรดก นั้นได้ แก่ คน หนึ่ง คนใด มี หน้าที่ ต้อง ทำ
หรือ ใช้ ททรัพย์ ให้ ผู้มรณ ภาพ ดัง ที่ ได้ อธิบาย ไว้ ใน
หมวด ๓ ข้อ ๓ แล้ว ซึ่ง ผู้มรณ ภาพ มี อำนาจ เรียก
ททรัพย์ จาก คน หนึ่ง ผู้รับ มรดก เป็น ผู้รับ โอน อำนาจ
จาก ผู้มรณ ภาพ มี หน้าที่ จะ พ้อง เรียก ททรัพย์ จาก คน
หนึ่งใด เหมือน คน หนึ่ง เป็น ลูก หนี้ ผู้รับ มรดก.

๓. ผู้ใด เป็น หนี้ ผู้มรณ ภาพ โดย กุศล ททรัพย์
ของ ผู้มรณ ภาพ ไป กัด เป็น หนี้ ใน การ คำ ขาย หรือ
อย่าง อื่น กัด ผู้รับ มรดก มี อำนาจ พ้อง ผู้ หนึ่ง ข้อ ให้ คน
ททรัพย์ หรือ ให้ ใช้ หนี้ ได้.

คำอธิบาย

หนังสือที่กล่าวถึงแต่เจ้าเกาะหมาก จำนวนแน่นอน
แล้ว ความตกชดถกหนังสือที่ ๖๑ “หากันมีดา
มารดาพ้อง คาย แต่ได้รับ มรรฎกกรรมธรรมไว้ ว่า
กัหนังสือ มารดา มี ยา คาย ดุง บานา ซา ฟันดัง ตน กัด
ไว้ในเขตร์ ๑๐ ปี ตง มา ให้เร่ง พิจารณา บังคับ
บัญชาให้แก่เขาจง เป็น ธรรม ๑ ต ๑” กฎ ๓๖ ข้อ บท
ที่ ๒๘ “ถ้าผู้ใดให้เรียก ตกหนัก แต่หาว่าได้
ดาร์ กรรม ธรรม มรรฎก มาก ก็ดี ให้ไว้ทำใน ๑๐ ปี ตง มา
ให้ ต้ม ภัค นักการ พิจารณา บังคับ บัญชาให้ เขา จง เป็น
ธรรม ๑ ต ๑” ในกฎนี้ คำว่า ตกหนัก ก็น ความท่ว
ไป จะ เป็น หนังสือ ทาง คำ ขาย หรือ หนังสือ อย่างอื่นก็ได้ ไม่
จำเกาะ แต่ กั หนังสือ เดียง คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๔๘
พ.ศ. ๒๔๕๖ “ในคดีที่ มรรฎก เป็น เจ้า หมน นถ
เกินกว่า ๑ ปี ผู้รับ มรรฎก กั พอง เรียก หมน ได้ ตาม ซาย
ความ หนังสือ อนง หนังสือ ที่มี จำนวนแน่นอน แล้ว
หมน ผู้รับ มรรฎก มี อำนาจ โอน หนังสือ หมน ให้ผู้อื่นไป
พอง เรียก เงิน จาก ตกหนัก ได้ ถึง ตก หมน จะไม่ ฐ เห็น ยิน
ยอม ด้วย ก็ดี คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๖๘๓ พ.ศ. ๒๔๕๕
“ตั้งตามันตะ เป็น หมน พระยาตะกำ เงิน ๓๓๕๐ ฐ เบี้ย หมน

รายนี้คือได้ทำหนังสือการเงินไป ๒๒๐๓ ร้อยเย็บ ต้องใช้
 ค่าจ้าง ๓ เซ็นต์ ๒๐๐ ร้อยเย็บ ใช้ค่าที่พระยาตะกำเดี้ย
 ไปในการติดตามจ้าง ๓๕๐ ร้อยเย็บ พระยาตะกำตาย ผู้รับ
 มรดกได้อोन หนังสือรายนี้ให้น้อยหนว โดยตั้งขึ้นตะ
 ไม่รู้เห็น ยินยอมด้วย วิญจฉัยว่า การโอนอำนาจ
 เช่นนี้ ไม่จำเป็นต้องให้ลูกหนวเห็น ยินยอม ก็ใช้
 ได้ ถ้าการโอนนั้นได้ทำกันโดยถูกต้อง ความกฎหมาย
 แต่โดยความจริงแล้ว ผู้รับโอนหนวยอมฟ้องเรียก
 ได้ตามจำนวนเงิน ”

๒ ผู้ใดทำสัญญาไว้กับ ผู้มรณภาพ เกือบ ด้วยเรื่อง
 ทรัพย์ของ ผู้มรณภาพ แต่เห็นว่า ผู้หนว จะต้อง ประพฤติ
 ตามสัญญา คืน ทรัพย์, หรือใช้เงิน, ใช้ค่าเสีย
 หาย, ให้ผู้มรณภาพ ตามสัญญา ผู้รับ มรดก พ้อง ขอ
 ให้ผู้หนว ประพฤติ ตามสัญญาได้

คำอธิบาย

ผู้รับ มรดก เปน ผู้รับ โอนอำนาจ ในสัญญา จากผู้
 มรณภาพ ไม่เหมือน กับ หนังสือ มีจำนวนเงินแน่นอน
 แล้ว จะได้ฟ้องเรียกเงิน ตามจำนวนนั้น แต่การ
 โอนอำนาจในสัญญา ต้อง พ้อง ขอให้ ศาล วิญจฉัย ตาม
 สัญญา นั้น เสีย ก่อน ให้ ฝ่ายหนึ่ง ประพฤติ ตามสัญญา

คือให้คนทรัพย์สิน ใช้เงินแต่ค่าเสียหายตามสัญญา
 คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๓๘ พ.ศ. ๑๒๘” นายประกันคนใด
 ได้ประกันลูกหนี้เอาไว้ โดยเอาทรัพย์สินไปให้เจ้าหนี้เป็น
 จำนำ แต่ผู้รับประกันตาย ผู้รับมรดกนายประกัน
 มีอำนาจในทรัพย์สินนั้น ขอให้ลูกหนี้ไต่จำนำทรัพย์สินมา
 ได้” คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๔๘ พ.ศ. ๒๔๕๖ “เจ้า
 ของนา ๔ คน ๓ คนเป็นผู้ทำนา แต่อีกคนหนึ่ง
 ไม่ได้ทำนาโดยมีสัญญาว่า ให้คนที่ทำนาส่งเข้า
 เบ็ดออกให้แก่คนที่ไม่ได้ทำนามิละ ๒๐ สัด คนที่ไม่
 ได้ทำนาตาย ผู้รับมรดกของคนที่ไม่ได้ทำนาฟ้อง
 เรียกเข้าเบ็ดออกตามสัญญาจากคนที่ทำนาได้”

๓. ผู้ใดทำสัญญาไว้กับผู้มรณภาพ โดยผู้
 นั้นมีความประสงค์จำเพาะตัวผู้มรณภาพ คือเอาทรัพย์
 ผู้มรณภาพหรือความรู้อยู่ ความไว้เนื้อเชื่อใจแห่งผู้มรณ
 ภาพ ผู้รับมรดกจะขอให้ผู้มรณภาพประพฤติกตามสัญญา
 เหมือนเวลาผู้มรณภาพยังอยู่ไม่ได้ จะเรียกได้แต่
 ทรัพย์สินที่เกี่ยวของอยู่กับผู้มรณภาพ เว้นไว้แต่สัญญา
 นั้นไม่ประสงค์จำเพาะตัวผู้มรณภาพ ผู้รับมรดกจึง
 จะขอให้ผู้มรณภาพประพฤติกตามสัญญาต่อไปได้ ดังที่กล่าว

คำอธิบาย

สัญญา ทำ การ ด้วย ฝีมือ เช่น ช่าง ปั้น ช่าง เขียน เป็น
 ตน หรือ ทำ การ ด้วย ความ รู้ เช่น แพทย์ หรือ
 ทนาย ความ เป็น ตน เป็น สัญญา จำเพาะ ตัว บุคคล ผู้
 รับ มรดก จะ รับ ทำ ค่า ไป ไม่ได้ ถ้า ผู้ มรดก ภาพ ได้ ทำ
 การ นั้น แล้ว แต่ ยัง ไม่ ทน รับ เงิน ผู้ รับ มรดก พ้อง
 เรียง เงิน ได้ สัญญา ที่ ฝ่าย หนึ่ง มีความ ประสงค์ ได้
 เนื้อ เชื้อใจ แห่ง ผู้ มรดก ภาพ ก็ เป็น สัญญา จำเพาะ
 ตัว บุคคล เหมือน กัน เช่น สัญญา เช่า หุ่น ส่วน ต่ำ มัญ
 เป็น ตน เพราะ บรรดา ผู้ ที่ เช่า หุ่น ส่วน ต้อง มีความ
 ใฝ่ใจ ซึ่ง กัน แล กัน เขา จะ ได้ จะ เสีย ด้วย กัน แล ภัย
 ผิด ชอบ แทน กัน โดย ไม่ จำกั ด จำนวน เพราะ ฉนั้น เมื่อ
 หุ่น ส่วน คนใด ตาย ห้าง หุ่น ส่วน นั้น ต้อง เลิก แล ชำระ
 บานิช แบ่ง หุ่น ผู้ รับ มรดก ได้ แต่ เพียง ต้น เงิน ส่วน
 ของ ผู้ มรดก ภาพ เท่า นั้น ถึง ห้าง นั้น จะ ทำ การ ค่า
 ขาย เจริญ ก็ ดี ผู้ รับ มรดก จะ ขอ ให้ มี หุ่น ส่วน ค่า ไป
 เหมือน เวลา ผู้ มรดก ภาพ ยัง ชอยู่ ไม่ได้ เว้นไว้ แต่ จะ
 มี สัญญา กัน ใหม่ ระวัง ผู้ รับ มรดก กับ พวก หุ่น
 ส่วน พระราช บัญญัติ ตักษณ เช่า หุ่น ส่วน ร.ศ. ๑๓๐
 มาตรา ๔๕ ข้อ ๔ “ห้าง หุ่น ส่วน ต่ำ มัญ ยอม เลิก จาก

กัน เหตุที่ผู้เช่าหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดตาย ๑๓”

หลัก มาตรา ๔๘-๔๘ ว่าด้วยการชำระบัญชีแล

แบ่งหุ้น คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๕๔ พ.ศ. ๒๔๕๗

บิดาเช่าหุ้นส่วนไว้กับผู้ใด บิดาตายลง บุตรได้รับ

มรดก บุตรฟ้องขอแบ่งหุ้นส่วนของบิดาจากผู้อื่น

เมื่อเกินมาได้ ขยายความมรดกไม่ใช่บทควรอ้างขึ้น

มาเป็นบทตัดฟ้อง เพราะจำมรดกเป็นเจ้าของหุ้นไม่ใช่

มรดกเป็นตุกหุ้น” ตัญญาที่คู่ตัญญาทั้ง ๒ ฝ่าย

หาได้รยความใจเนื้อเชือใจนั้นคงดูเป็นเรื่อง ๆ ไป

ที่ได้ยกเรื่องหุ้นส่วนขึ้นกล่าว เพราะมีตัวอย่างแล

พระราชบัญญัติแล้ว ตัญญาที่ไม่จำเภาะตัวบุคคลนั้น

เช่น ผู้ถือหุ้นส่วนจำกัดสินไช้ อันมีจำนวนเงินทุนจำกัด

เป็นต้น ผู้รับมรดกถือหุ้นส่วนนั้นต่อไปได้ พระ

ราชบัญญัติหุ้นส่วน พ.ศ. ๑๓๐ มาตรา ๘๓ “ห้าง

หุ้นส่วนจำกัดสินไช้ไม่จำเป็นต้องเลิกจากกัน เพราะ

เหตุผู้ที่เป็นหุ้นส่วนที่มีจำกัดสินไช้นั้นตาย” มาตรา

๘๔ “ถ้าผู้หุ้นส่วนจำกัดสินไช้ นั้นตาย ผู้รับ

มรดกย่อมเข้ารับเป็นหุ้นส่วนแทนผู้ที่ตาย.”

๔. ผู้ใด ประท้วง รุ้ ร้าย ต่อทรัพย์สิน ของ ผู้ มรณภาพ โดย บังอาจ เขา ทรัพย์สิน ไป ถัด หรือ ทำให้ เสีย หาย ถัด ผู้รับ มรดก มี อำนาจ พ้อง เรียบ ทรัพย์สิน หรือ ให้ ไร่ ราคา ทรัพย์สิน แต่ ค่า เสีย หาย จาก ผู้ นนใด.

คำ อธิบาย

ผู้ ที่ บังอาจ เขา ทรัพย์สิน ไป หรือ ทำให้ เสีย ทรัพย์สิน มี ความ ผิด ตาม กฎหมาย ลักษณะ อาญา บัญญัติ ไว้ ใน ส่วน ที่ ๘ มี ถัดทรัพย์สิน เป็นคน ถัด หรือ เป็นความ ผิด ใน ลักษณะ ผิดศีลธรรม เช่น ทำให้ ทรัพย์สิน เขา เสีย โดย ความ ประมาท เป็น คน ถัด หน้าที่ ผู้ นน ต้อง ไร่ ทรัพย์สิน ให้ แก่ เจ้า ของ ทรัพย์สิน เจ้า ของ ทรัพย์สิน มรณ ภาพ ผู้รับ มรดก มี อำนาจ พ้อง เรียบ ทรัพย์สิน หรือ ให้ ไร่ ราคา ทรัพย์สิน แต่ ค่า เสีย หาย จาก ผู้ นนใด แต่ มี ข้อ ยาก อีก อย่าง หนึ่ง คือ ผู้ ที่ กระทำ ผิด เขา ทรัพย์สิน แต่ ได้ เขา ทรัพย์สิน นน ไป ขาย หรือ จำ นำ ไว้ กับ คน ที่ ๓ ๆ ได้ รับ ข้อ รับ จำ นำ ไว้ โดย ข้อ แต่ ทรัพย์สิน นน ตก อย กับ คน ที่ ๓ ผู้รับ มรดก จะ พ้อง เรียบ ทรัพย์สิน จาก คน ที่ ๓ ได้ หรือ ไม่ ตาม หลัก กฎหมาย ผู้รับ โอน ไม่ มี อำนาจ มาก กว่า ผู้ โอน คือ ผู้ ที่ ไม่ มี อำนาจ เขา ทรัพย์สิน ของ ผู้ โอน ไป ขาย ผู้รับ ข้อ ถัด ไม่ มี อำนาจ เป็น เจ้า ของ ทรัพย์สิน นน ต้อง เขา ทรัพย์สิน คน ให้

เจ้า ของ เดิม ลักษณะ เบ้จเดี่ยว บทที่ ๑๓๒ “วิญญาณ
 กระทบ อวิญญาณ กระทบตั้งใด ๆ มิใช่ ของ คน
 คนเขา ของ ท่านไปให้แก่ผู้ใด ๆ แต่เขาไป ชาย จำนำ
 กัด ให้เขา ค่า ทรัพย์ ตั้ง อันให้ อัน ชาย อัน จำนำ
 นน คงใหม่ แล้ว เขา ของ ๆ ท่านคนให้แก่ท่าน
 เจ้า ของ ” เพราะ ฉนั้น ผู้รบ มรรฎก พอง เรียก ทรัพย์
 จากคน ที่ ๓ ได้ แต่มี บาง เรื่อง ผู้รบ มรรฎก พอง เรียก
 ทรัพย์คน จากคน ที่ ๓ ไม่ได้ คือ เจ้า ของ ทรัพย์ ปด้อย
 ให้ คน ผู้ ถอ ทรัพย์ นน แต่ดัง คน เหมือน ว่า คน นน เป็น เจ้า
 ของ ทรัพย์ เอง ทำให้ คน อัน หดง ว่า คน นน เป็น เจ้า
 ของ จึงได้ รับ ซอ ใด โดย ซอ ผู้รบ มรรฎก เรียก ทรัพย์
 คนไม่ได้ อีก อย่าง หนึ่ง เจ้า ของ ทรัพย์ ซึ่ง ถูก ผู้รบ นน ถอ
 หรือ ยก ยอกได้ คงใจ สัตระ ทรัพย์ นน ให้ เขาไป ชาย ผู้ที่
 รบ ของ ไป ชาย จะ มี ความ ผิด ถาน ถอ หรือ ยก ยอก ก็ได้
 คน ที่ ๓ รับ ซอ ใด โดย ซอ ผู้รบ มรรฎก เรียก ทรัพย์
 คนไม่ได้ ถ้า ผู้ท เขา ทรัพย์ นน ไป จำนำ ที่ โรง จำนำ
 อันใด คง อัน ตาม พระราช บัญญัติ โรง จำนำ เจ้า ของ โรง
 จำนำ ได้ รับ จำนำ ได้ แต่ ทำ ถูก ตาม ซอ บังคับ ของ โรง จำนำ
 แล้ว ผู้รบ มรรฎก เรียก ทรัพย์ คนไม่ได้ ต้อง ถอก

เงินได้ ทรัพย์สิน นอกจาก ที่ ถัดมา นี้ แล้ว ผู้รับ มรดก
 พ้อง เรียก ทรัพย์สิน จาก คน ที่ ๓ ได้ คน ที่ ๓ จะ รับ ข้อ
 ใจ โดย ข้อ หรือ ไม่ นั้น ไม่ เป็น ข้อ แก่ ตัว.

๕. ผู้ใด กระทำ ร้าย ร้าง ภาย ผู้ มรดก ภาพ ถ้า ผู้
 มรดก ภาพ ตาย เพราะ บาดเจ็บ ที่ ถูก ทำ ร้าย ผู้รับ มรดก
 พ้อง เรียก ค่า ปรดก ตัว เมา นี้ จาก ผู้กระทำ ร้าย นั้น ได้ ถ้า
 ผู้รับ มรดก คนใด เคย ได้ รับ ความ เสีย ดุ ของ ผู้ มรดก ภาพ
 คนนั้น ชาติ ความ เสีย ดุ จะ ต้อง เสีย หาย ค่อย ไป ภาย หน้า พ้อง
 เรียก ค่า เสีย หาย สำหรับ คน นั้น ได้ อีก ส่วน หนึ่ง ถ้า ผู้
 มรดก ภาพ ที่ ถูก กระทำ ร้าย นั้น ตาย เพราะ เหตุ อื่น หา
 ได้ ตาย เพราะ เหตุ ถูก กระทำ ร้าย ไม่ ผู้รับ มรดก พ้อง
 เรียก ค่า เสีย หาย ไม่ ได้.

คำ อธิบาย

เรื่อง ทำ ร้าย ร้าง ภาย ผู้ ท ม อ น า จ พ้อง เรียก ค่า
 เสีย หาย ได้ จำ เาะ ตัว ผู้ ถูก กระทำ ร้าย ไม่ เหมือน เรื่อง
 ประทุษ รุ ร้าย แก่ ทรัพย์สิน เจ้า ของ ทรัพย์สิน ไม่ พ้อง ค่า ด
 ก็ ตัด ดั้น ให้ คน ทรัพย์สิน หรือ ใช้ ราคา ทรัพย์สิน ได้ ตาม กฎ
 หมาย ลักษณะ ธิอาญา มาตรา ๘๕ เพราะ ฉนั้น ถ้า ผู้ ถูก
 กระทำ ร้าย ร้าง ภาย ตาย ก่อน พ้อง แล ไม่ ได้ ตาย เพราะ เหตุ

ขาดความเลื่อมใสของผู้มรณภาพ เช่น ผู้มรณภาพเลี้ยง
บุตร ได้ส่งบุตรไปอยู่โรงเรียนเสียค่าเรียน ค่ากินเดือน
ละเก้าบาท ครั้นมรณภาพลงไม่มีใครจะส่งเงินค่าเรียน
ค่ากินให้แก่บุตรต่อไป บุตรฟ้องเรียกค่าเสียหายได้
แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร จะให้เด็กนั้นได้รับประโยชน์
เล่าเรียนต่อไป ตามคุณากรูปของเด็กนั้นเพียงใด ส่วน
ภรรยาของผู้มรณภาพก็เหมือนกัน ถ้าผู้ใดฆ่าสามี
เราตาย นับว่าภรรยาเสียหายเต็มอโดยขาดความ
เลื่อมใสของผู้มรณภาพ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๘๓
พ.ศ. ๒๔๕๖ “มีผู้ประทุษร้ายสามีถึงแก่ความ
ตาย วินิจฉัยว่าภรรยาได้รับความเสียหาย ภรรยา
มีอำนาจฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ประทุษร้ายได้” ผู้
รับมรดกคนหนึ่ง นอกจากบุตร ภรรยาของผู้มรณภาพ
ต้องคิดว่าคนนั้นได้รับ ความเลื่อมใสของผู้มรณภาพอย่าง
ไร เป็นเรื่อง ๆ ไป

๗. ผู้ใดได้กระทำให้ผู้มรณภาพเจ็บป่วยเสียหาย
แต่ผู้มรณภาพได้ฟ้องผู้นั้นแล้ว ผู้มรณภาพตายใน
ระหว่างพิจารณา ผู้รับมรดกยื่นคำร้องขอว่าความ
ต่อไป จนกว่าศาลจะถึงที่สุดได้

คำอธิบาย

รับ มรรฎก ความ ผิด กับ เรือง ที่ ผู้รับ มรรฎก มี อำนาจ
 พ้องได้เอง เพราะ คดี บาง เรือง กฎหมายใหม่ อำนาจ
 พ้องได้ แต่ จำเพาะ ตัว ผู้ถูก เตี้ย หาย เท่านั้น เช่น เรือง
 ทำร้าย ร่าง กาย เป็น ต้น คือ ผู้ถูก กระทำร้าย ร่าง กาย
 ตาย เพราะ เหตุอื่น มิได้ ตาย เพราะ เหตุถูก ทำร้าย
 ร่าง กาย ถ้า ผู้หน ยัง มิได้ พ้อง วัง ผู้กระทำ ผิด ผู้
 รับ มรรฎก มิได้ ทาง จะ พ้อง เรียก ค่า เตี้ย หายได้ ถ้า ผู้
 มรณภาพได้ พ้อง คือ ค้ำถ แต่ ผู้มรณภาพ ตายลง ผู้รับ
 มรรฎก ขอ ว่า ความ ต่อไป แต่ ได้ รับ ค่า เตี้ย หาย จาก
 ผู้กระทำ ผิดได้

ผู้รับมรรฎกหมดอำนาจฟ้องเรียกทรัพย์สินจากลูกหนี้มรรฎก

๑. คดี เรือง หน ต้น หนี ตง แต่ วน ลูก หน เป็น หน
 ถ้า มิใช่ เงิน พน ๓๐ ปี ชาด อายุ ความ ผู้รับ มรรฎก
 พ้อง มิใช่

คำอธิบาย

หนี ตง แต่ วน ลูก หน เป็น หน คือ ตง แต่ วน ที่ ผู้มรณ
 ภาพ ยัง อยู่ มิใช่ พ้อง วัง คือ มา ผู้รับ มรรฎก มิใช่ พ้อง วัง

รวมด้วยกันเกินกว่า ๓๐ ปี เช่น ลูกหนี้ขาดส่งดอก
 เบย แต่เวลาที่ผู้มรดกภาพยังอยู่ ๘ ปี ผู้รับมรดก
 ต่อมาอีก ๑ ปี ถ้ายังไม่ฟ้องร้องรวมด้วยกันเกินกว่า
 ๓๐ ปี ขาดอายุความ ตามลักษณะที่ ๖๑ แต่
 กฎ ๓๖ ข้อบทที่ ๒๘ “ว่าด้วยเจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้
 ให้ฟ้องในเวลา ๓๐ ปี ดังมา ถ้าพ้น ๓๐ ปีอย่ารับไว้
 พิจารณาเลย เว้นแต่ลูกหนี้หนีไปอยู่บ้านเมืองไกล
 ให้เจ้าหนี้บอกแก่แพ่งส่งจำเมืองกฎหมายไว้ ถ้า
 ลูกหนี้กลับมาเมื่อพ้น ๓๐ ปี ให้รับไว้พิจารณาได้”
 ของ ถ้าลูกหนี้ได้ส่งดอกเบยให้เต็มชขาดส่งดอก
 เบยเมื่อใดต้องนับแต่วันขาดส่งดอกไป ๓๐ ปี คำ
 พิพากษาฎีกาที่ ๓๔๗๐ ร.ศ. ๓๓๑ “กรมธรรม
 ญหนี้จะได้ทำไว้ต่อกันนานกว่า ๓๐ ปี ลูกหนี้ได้ส่ง
 ดอกเบยเต็มชมาขาดส่งดอกเบยเมื่อมีเศษเท่านั้นยัง
 หาพ้นกำหนดไม่” ถ้าลูกหนี้ได้ผ่อนใช้เงินบ้างแล้ว
 นับตั้งแต่วันผ่อนใช้เงินไป ๓๐ ปี คำพิพากษาฎีกาที่
 ๔๔๘ ร.ศ. ๓๒๘ “หนี้ตั้งเด็กถาวรกันเมื่อใด แต่
 คิดหักบาญชี ถ้ามีเงินที่เกี่ยวค้างกันต้องฟ้องในอายุ
 ความซึ่งมีกำหนด ๓๐ ปี นับตั้งแต่วันใดตกตงบาญชี
 กัน ถ้าผ่อนใช้เงินกันบ้างตั้งนับแต่วันผ่อนใช้เงิน

หนีต่อไป” ถ้าถูกหน ขอ ผดใช้เงิน ครั้น ภายหลัง
 ถูกหน จะขอ ผ่อนใช้เงิน แต่ เจ้าหนไม่รับ จะนับ แต่
 วัน ถูกหน ขอ ผด หรือวันถูกหน ขอ ผ่อนใช้เงินไม่ได้ ต้อง
 นับ ตั้งแต่ วันที่ ถูกหน เป็น หน ค่าพิพากษาฎีกาที่ ๗๕๐
 ร.ศ. ๑๒๗ “ผู้ใด ทำหนังสือ รับ จะใช้ หนใคร เจ้า
 หนต้อง พ้อง ร้อง ภายใน กำหนด ๓๐ ปี นับ ตั้งแต่ ทำ
 หนังสือ หน มา แต่ แม่ ถูกหน ขอ ผดใช้เงิน ภาย หลัง
 กัด หรือ ขอ ผ่อน ตั้ง เงิน แต่ ส่วน หนึ่ง ก่อน กัด แต่ เจ้า
 หนไม่ ได้ รับใจ แดง ๒ เหตุนี้ ไม่ ทำให้ กำหนด อายุ
 ความ ๓๐ ปี ยด ยาว ออกไป ได้ อีก.

๒. คดี เรือง เจ้าทรัพย์, ยม ททรัพย์, ผาก ททรัพย์,
 ถ้า ผู้ท เขา ททรัพย์ ไป ปฏิเสธ ต้อง พ้อง ภายใน กำหนด
 ๓ เดือน นับ ตั้งแต่ วันที่ ผู้ท ปฏิเสธ.

คำอธิบาย

ถ้า ผู้ท เขา ททรัพย์ไป ไม่ได้ ปฏิเสธ ต้อง ถือ ว่า ฝ่าย หนึ่ง
 ยัง รับ ร้อง อยู่ เสมอ จึง นับ ตั้งแต่ วันที่ ผู้ท เขา ททรัพย์ ไป
 ปฏิเสธ ตาม กฎหมาย ดักษณ รับ พ้อง บทที่ ๑๑ ว่า ด้วย
 ความ เข้า ททรัพย์, ผาก ททรัพย์, ยม ททรัพย์, ท่านให้ พ้อง

แต่ใน ๓ เดือนถัดมา พันนั้นขอให้รับ บังคับ บัญชา
 มี คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๓๐ พ.ศ. ๒๔๕๖ “ฝาก
 ทรมานไว้แก่ กษัตริย์ ฝากไป ขอ ทรมาน คน ผู้รับ ฝาก ว่า
 คนให้ แล้ว เมื่อ ผู้ฝาก นำ คดี มา ฟ้อง ร้อง เกิน ๓ เดือน นับ
 แต่ วัน ผู้รับ ฝาก ปฏิเสธ คัด คัด ว่า ฟ้อง ไม่ ชน โดย
 ขาด อายุ ความ ตาม ตักษณรับ ฟ้อง บทที่ ๑๓” มี บาง
 เรื่อง ผู้รับ ฝาก ไม่ ปฏิเสธ แต่ ผู้ฝาก ทั้ง ละเลย ไม่ ทวง
 ทาม หรือ ว่า กล่าว เตย มี คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๘๒ พ.ศ.
 ๑๒๘ วินิจฉัย ว่า “โจทก์ ฝาก ทรมาน ไม่ ว่า กล่าว
 ทวง ทาม จริง อยู่ ตาม พระราช กำหนด กฎหมาย ใน
 เวลานั้น ยัง ไม่ มี กำหนด ใน เรื่อง ฝาก ทรมาน ผู้รับ ฝาก
 จะ ควร รักษา ทรมาน ไว้ นาน เพียง ไต ก็ ดี เมื่อ การ ฝาก
 เรือง นี้ ได้ ฝาก โดย กิริยา ทอด ทง มา ช้า นาน กว่า ๓๐ ปี
 ฉะนั้น คดี คง ถือ ว่า โจทก์ ฟ้อง พัน กำหนด อายุ ความ ”
 เรื่อง ฝาก ทรมาน เกิน กว่า ๓๐ ปี ไม่ มี กฎหมาย บัญญัติ
 ต้อง ดู กิริยา ของ ผู้ฝาก ทอด ทง หรือ ไม่ เป็น เกณฑ์

๓. คดี ที่ ผู้รับ มรฎก ฟ้อง เรียก ทรมาน แก่ จำ เตย ผู้
 กระทำผิด คือ ผู้ มรฎกภาพ ชน เกยวดยความผิด ถาน อาญา
 มี กำหนด อายุ ความ เหมือน คดี อาญา

คำอธิบาย

ตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๘๐ “การฟ้องคดีทางแพ่งอันเกี่ยวด้วยความผิดฐานอาญา นั้น ท่านให้มุ่งหมายอายุความคู่กันกับการฟ้องคดีอาญาในความเรื่องเดียวกัน” หมายความว่า ขยายอายุความอาญา นั้น แบ่งเป็น ความผิดส่วนตัว อย่างหนึ่ง มิใช่ความผิดส่วนตัว อย่างหนึ่ง ความผิดส่วนตัว นั้นให้ดูตามท้ายหมวดความผิดของประเภทนั้น ๆ เช่น หมวดความผิดฐานฉ้อโกงนั้น ในท้ายหมวดมีว่าการฟ้องร้องแก่ผู้กระทำความผิดกฎหมายหมวดนี้ ท่านให้ถือว่า คู่ผู้ฟ้องได้รับความเสียหายมา ร้องทุกข์จึงให้เจ้าพนักงานเอาคดีขึ้นว่ากล่าว ถ้าในท้ายหมวดมีดังนี้สำหรับ มาตราใด มาตรา นั้น ก็เป็น ความผิดส่วนตัว ถ้าไม่มีดังนี้ ก็ไม่ใช่ ความผิดส่วนตัว ความผิดส่วนตัว นั้น มีกำหนด ขยายความตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๘๐ คือ นับแต่วันที่ผู้ฟ้องร้องทุกข์เรื่องความผิด แต่รู้จักตัวผู้กระทำความผิดให้ร้องทุกข์ หรือ ฟ้องภายในกำหนด ๓ เดือน ถ้าพ้น ๓ เดือน ขาดอายุความ ถ้าคดีไม่ใช่ ความผิดส่วนตัว ให้ถือว่า จำเลยกระทำความผิด

ตาม กฎหมาย ลักษณะ อาญา มาตราใด แต่ใน มาตรา นั้น มี
กำหนดโทษ อย่าง สูง เท่าใด แล้วให้ดูใน มาตรา ๗๘
ที่ บังไว้ชัด แล้ว ว่า กำหนดโทษ เท่า นั้น ของ พ้อง นับ ตั้งแต่
วันที่ เกิดเหตุ เป็น ต้นไป ภายใน เท่า นั้น บั ถ้า พ้น กำหนด
ไม่ พ้อง เป็น อัน ชาติ อายุ ความ ความผิด มิใช่ ส่วนตัว
นั้นผิด กับ ความ ผิด ส่วน ตัว ใน เรื่อง นับ วันที่ จะ พ้อง คือ
ความ ผิด ส่วน ตัว นับ วันที่ ตั้งแต่ หาย วั เรื่อง ความ
ผิด แต่ วั จาก ผู้กระทำ ผิด เป็น ต้นไป ความ ผิด มิใช่
ส่วน ตัว นับ ตั้งแต่ วันที่ เกิดเหตุ เป็น ต้นไป ถึง ผู้เดียว
หาย จะ วั จาก ตัว ผู้กระทำ ผิด หรือ ไม่ ถ ด.

๕. คดี พ้อง เรียก กรรม ดัดทอ ทัดน นับ กำหนด
เหมือน การ ตะ ทง ทัดน เว้น แต่ จะ พ้อง เรียก ทัดน ตาม
สัญญา จำนำ เมื่อ ผู้จำนำ ยังไม่ ได้ แล้ว ผู้รับ จำนำ
พ้อง เรียก ทัดน ที่ จำนำ ได้ เสมอ ไม่ มี กำหนด อายุ ความ.

คำอธิบาย

การ ตะ ทง ทัดน พน คือ ทัดน มีใบ เหยียบ ย่า อย่าง
เก่า ตะ ทง ไป เกิน กว่า ๑ ปี ชาติ อายุ คำ พิพากษา ฎีกา
ที่ ๖๔ ปี ๑๑๘ ใบ เหยียบ ย่า ใช้ ได้ ปี เดียว คำพิพาก
ษา ฎีกา ที่ ๓๕๖ วั. ศ. ๑๑๘ “ผู้ใด มีใบ เหยียบ ย่า
ทั้ง เกิน ปี มี คน เข้า ทา ผู้ถือ ใบ เหยียบ ย่า จะ แข่ง

ทำอีกไม่ได้” ที่ดิน มีใบเหยียบ ย่ำ ตาม พระราชบัญญัติ
ออกโฉนดที่ดิน ร.ศ. ๑๒๗ ละทิ้งไป เกินกว่า ๒ ปี
ขาดอายุ พระราชบัญญัติ ออกโฉนดที่ดิน มาตรา ๖๒
“ว่าด้วยใบเหยียบ ย่ำใหม่ อายุ ๒ ปี เป็นกำหนด” ที่ดิน
มีครา ของ ละทิ้งไป เกินกว่า ๓ ปีขาดอายุ พระราช
บัญญัติเดิน ประเมิน มาจุต ศักราช ๑๒๗๖ ข้อ ๓๑ ว่า
ด้วย “ผู้จับ ของ นา ฟาง ถอย หง ให้กว้าง เกิน ๓ ปี
ถ้าผู้ใด จะ เข้า ทำ นา นั้น เจ้า ของ ที่ดิน จะว่า กล่าวไม่ได้”
ที่ดิน มีโฉนด ครา แดง อย่าง เก่า หรือ มีโฉนด ตาม
พระราชบัญญัติ ออกโฉนดที่ดิน ร.ศ. ๑๒๗ ละทิ้ง
ไป เกินกว่า ๓๐ ปีขาดอายุ ตาม กฎหมาย ลักษณะ
เมื่อ เดิม ๖๒ ที่ ๕๒ ว่าด้วย “เจ้า ของ ที่ดิน ละทิ้ง ที่ดิน
๘-๓๐ ปี ให้ แหวง จัดให้ ราษฎร ซึ่ง หา ที่ มิ ได้ นั้น ขย”
กำหนด อายุ ความ พ้อง เรียก กรรมสิทธิ์ ที่ดิน นับ วัน ผิด กับ
การ ละทิ้ง ที่ดิน คือ ละทิ้ง ที่ดิน นับ คง แต่ วันที่ เจ้า
ของ ที่ดิน ละ จาก ที่ นั้น เป็นต้นไป จน เกิน กำหนดขาดกรรม
สิทธิ์ แต่ การ พ้อง เรียก ที่ดิน นั้น ถึง แม้ เจ้า ของ ที่ดิน
จะไม่ได้ ละ จาก ที่ดิน ไป ก็ ดี เมื่อ มี ผู้ รุก เข้า มา ปก
ครอง ใน ที่ดิน นั้น นับ คง แต่ วันที่ ผู้ รุก เข้า มา ทำ เป็น
ต้นไป จน เกิน กำหนด แล้ว พ้อง ไม่ ชน คำ พิพากษา

ฎีกาที่ ๑๔ ร.ศ. ๑๑๘ “กำหนด ๓ ปี ไม่ทำนับ
เต็มชั่ง ถึง มีคนรุกเขาไปเสียก็ดี เพราะไม่ควรทิ้ง
ของไว้เกินกำหนด” คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๕ พ.ศ.

๒๔๕๕ “เจ้าของที่ดินแห่งใดมีโฉนดสำหรับที่ดินที่ดี
มีคนเข้าแย่งทำโดยอำนาจปกครองเกิน ๘ ปี ๓๐ ปี ที่
ดินเป็นสิทธิ์แก่ผู้เป็นเจ้าของเดิมได้ไม่ได้” ถ้าจะ
ฟ้องเรียกที่ดินตามสัญญาจำนำถึงเกินกว่า ๓๐ ปีขึ้นไป
ก็ฟ้องเรียกได้ มีคำพิพากษาฎีกาที่ ๘๕๓ พ.ศ.

๒๔๕๗ “ลักษณะสัญญาจำนำที่ดินมีโฉนดหลุดทรัพย์สิน
กับหนังสือสัญญา มอบให้ผู้รับจำนำยึดไว้ มิได้มี
อายุความเหมือนกูหน (คือ ๓๐ ปี) ผู้รับจำนำ
ทอดทิ้งเช่าใคร ไม่เรียกของ ก็ต้อง บัญการขาดดอกเบี้ย
ของตัวเอง ถึงผู้จำนำขาดตั้งดอกเบี้ยเกินกว่า ๓๐ ปี
ขึ้นไป ผู้รับจำนำก็มีอำนาจฟ้องให้ผู้จำนำไถ่ที่ดิน
หรือให้ที่ดินเป็นสิทธิ์แก่ผู้รับจำนำได้”

๕. ฟ้องเรียกค่าเสียหายในคดีผิดสัญญา (ประ-
ทูลร้าย ถ้วน แห่ง) นับแต่วันที่มีกรณีเกิดขึ้น
ฟ้องในกำหนด ๗ เดือน

คำอธิบาย

คดีผิดลิขสิทธิ์นั้น เป็น คดีฟ้องไม่เกี่ยวกับ คดีอาญา
แต่ไม่เกี่ยวกับ คดีสัญญา เป็น คดีผิดลิขสิทธิ์เฉพาะ
บุคคลเช่น ผู้มีความประมาททำให้ของผู้อื่นมรณภาพเสีย
หาย เป็นต้น ตามกฎหมายลักษณะวิธีฟ้อง บทที่ ๒๑
ประการที่ ๓๕ ซึ่ง เป็น กรณีสืบเหตุแก่กัน มิได้
ฟ้องร้อง เว้นแต่ใน ๗ เดือนให้ยกฟ้องเสีย.

หมวด ๕

ผู้รับมรดกต้องเอาทรัพย์สินมรดกใช้แก่เจ้าหนี้มรดก

หน้าที่ผู้รับมรดก ต้อง เอาทรัพย์สินมรดกใช้แก่ เจ้าหนี้มรดกภาพ ถ้าทรัพย์สินมรดกมีไม่พอใช้หนี้แก่เจ้าหนี้ ผู้รับมรดกไม่ต้องรับผิดชอบเอาเงินของตนใช้หนี้ จะรับผิดชอบแต่เฉพาะทรัพย์สินมรดกที่ตนปกครองอยู่เท่านั้น ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่ง ตั้งแต่ มาตรา ๑๒๘ ถึง มาตรา ๑๓๒ ว่าด้วยคดีความตายในระหว่างพิจารณา คู่ความฝ่ายหนึ่งซึ่งมีประโยชน์ในความเรื่องนั้น จะร้องขอต่อศาลให้เรียกผู้รับมรดก หรือผู้ปกครองทรัพย์สินมรดกของผู้ตาย มาว่าความเรื่องนั้นต่อไปก็ได้ ให้ศาลออกหมายเรียกผู้รับมรดก หรือผู้ปกครองทรัพย์สินมรดก ผู้ที่ได้รับหมายเรียกของศาลแล้ว เมื่อคนไม่ได้เป็นผู้รับมรดก หรือผู้ปกครองทรัพย์สินมรดกของผู้ตาย จะมีคำตัดสินได้ ถ้าศาลไต่สวนได้ความจริง เห็นว่า

ผู้หนึ่งไม่เกิด แก่ ทรัพย์สินของ ผู้ตาย ก็ให้ ค้าค
 ยก คำ ร้อง ของ ผู้ ร้อง นน เดีย ตาม พระราช บัญญัติ น
 ให้ เห็น ได้ ชัด ว่า ถ้า ผู้ รับ มรดก ผู้ใด ไม่ เกิด ของ แก่
 ทรัพย์สินของ ผู้ มรดก ภาพ แล้ว ผู้ นน ก็ ไม่ ต้อง
 รับ ผิด ชอบ มา จำ ความ แทน ผู้ มรดก ภาพ ต่อ ไป หรือ
 ต้อง ออก เงิน ของ ตน ไซ้ หน แทน ผู้ มรดก ภาพ ถ้า ผู้
 มรดก ภาพ มี ทรัพย์สินของ ตน อยู่ หรือ ผู้ รับ มรดก เรียก
 ทรัพย์สิน จาก ลูก หน มรดก มา ได้ เท่าใด หนาท ผู้ รับ
 มรดก ต้อง เอา ทรัพย์สิน มรดก ไซ้ หน แก่ เจ้า หน ผู้ มรดก ภาพ
 ดัง ต่อ ไป น.

๓. ผู้ มรดก ภาพ เป็น หน ต้น ผู้ใด ให้ ผู้ รับ มรดก
 เอา ทรัพย์สิน มรดก ไซ้ หน แก่ ผู้ นน ก่อน.

คำ อธิบาย

หน ต้น ราย น ทัก ตได้ เป็น จำนวน เงิน แน่นนอนแล้ว ตาม
 กฎหมาย ดัชนีณ มรดก บท ที่ ๓ มี ว่า “ทรัพย์สินดัง ต้น
 ทาย กรรมกร ชาย หญิง เรือก ส่วนไร่นา (ของ ผู้ มรดก
 ภาพ) ยัง มาก น้อย เท่าใด ให้ ประมอญได้ ถ้า แด ผู้
 มรดก ภาพ หน มี หน มาก น้อย เท่าใด ก็ ต ให้ บิดา
 มารดา บุตร ภรรยา ไซ้ หน จง ครบ ก่อน ถ้า ผู้ มรดก ภาพ หา หน
 มิ ได้ ก็ ต ให้ เอา ทรัพย์สิน ดัง ของ ทง ปวง ซึ่ง ยัง อยู่ หน
 แบ่ง ออก เป็น ส่วน.”

๒. ผู้มรณภาพได้ทำสัญญาไว้กับผู้ใด ที่ไม่
เกี่ยวข้อง ณะว ัตถ์ ผู้มรณ ภาพ แต่ หน้า ที่ ของ ผู้มรณ
ภาพ จะ ต้อง ประพฤติ ตาม สัญญา ผู้รับ มรดก ต้อง
ประพฤติ ตาม สัญญา นั้น ต่อไป.

คำ อธิบาย

สัญญา ที่ ไม่ เกี่ยว ณะว ัตถ์ บุคคล ที่ เป็น คู่ สัญญา
เช่น ผู้มรณ ภาพ ทำ สัญญา จำนำ ที่ ดิน เป็น ต้น ผู้รับ
มรดก ต้อง ประพฤติ ตาม สัญญา คือ ไซ้เงิน ดอกเบย
ให้แก่ ผู้รับ จำนำ ถ้า ผู้รับ มรดก ประพฤติ ผิด สัญญา
ผู้รับ จำนำ พ้อง ผู้รับ มรดก ใน เรื่อง จำนำ ได้ คำ พิพากษา
ฎีกา ที่ ๖๘๓ จ.ศ. ๓๒๒ “ผู้ จำนำ ที่ ดิน ดาย มา
กว่า ๓ ผู้รับ จำนำ พ้อง ผู้รับ มรดก ที่ ดิน ใน
เรื่อง จำนำ ถิ่น นนใด” หรือ ผู้มรณ ภาพ สัญญา กับ
ผู้ใด ในการ จะ ทำ อะไร ต่อไป ภาย หน้า เช่น สัญญา
รับ ตั้ง ของ เดือน ละ เท่า นน ใน กำหนด ๓ ปี ผู้รับ
มรดก ต้อง ตั้ง ของ ให้ ครบ ถ้วน ตาม สัญญา.

๓. ผู้มรณภาพได้ทำสัญญากับคนใด สัญญา
นั้น มี ความ ประสงค์ ณะว ัตถ์ คู่ สัญญา อย่าง เดียว จะ

ต้อง ทำ ตาม สัญญา นั้น ผู้รับ มรดกไม่ต้อง ประพฤติ
ตาม สัญญา ต่อไป ถ้า มีเงิน เกยอ ค้าง กัน อยู่ ผู้รับ
มรดก ต้อง ใช้ เงิน ให้ คน นั้น ไป.

คำ อธิบาย

สัญญามี ความ ประสงค์ เฉพาะ ตัว คู่สัญญา นั้น คือ
อาศัย สัมมธิ วิชิต ความ รู้ หรือ ความ ใจ เนื่อ เชื้อใจ
ของ ฝ่าย หนึ่ง เช่น ผู้มรดก ภาย ได้ ทำ สัญญา กับ คน หนึ่ง
ว่า ทั้ง ๒ ฝ่าย จะ ไม่ แบ่ง ที่ ดิน ที่ เป็น ของ กตาง ตั้ง น
เป็น สัญญา เฉพาะ คู่ สัญญา ที่ ใจ ใจ ซึ่ง กัน แล กัน จึง จะ
อยู่ ร่วม กัน ได้ ผู้รับ มรดก ไม่ ต้อง ประ พฤติ ตาม สัญญา
นั้น ต่อไป แล ขอ แบ่ง ที่ ดิน นั้น ได้ ตาม คำ พิพากษา
ฎีกา ที่ ๒๓๒ ว.ศ. ๑๓๘ “บิดา ใจ ใจ บิดา จำ เสดย
สัญญา จะ ไม่ แบ่ง ที่ ดิน ของ กตาง บิดา ทั้ง ๒ ฝ่าย นั้น ตาย
ตัว ใจ ใจ จำ เสดย เอง แบ่ง กัน ได้ เพราะ นอก สัญญา นั้น.”

๔. ทวิพย์ ของ คน ใด มารวม อยู่ กับ ทวิพย์ ของ ผู้มรดก
ภาพ โดย ทาง เข้า หุ่น ส่วน ผู้รับ มรดก ต้อง แบ่ง หุ่น
ให้ คน นั้น ก่อน.

คำอธิบาย

ห้างหุ้นส่วนสามัญที่จะเลิกกันนั้น เพราะเหตุ
 ว่าผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดตาย ต้องชำระบัญชี
 และแบ่งหุ้นตามพระราชบัญญัติลักษณะหุ้นส่วน ร.ศ.
 ๑๓๐ ผลิตมาตรา ๔๗ คือให้ชำระหนี้ทั้งหมดซึ่งค้าง
 บุคคลภายนอกให้หักใช้เงินทอดรองแต่ค่าได้หุ่ย ซึ่ง
 ผู้หุ้นส่วนได้ออกรองไป เมื่อจัดการห้างอยู่นั้น
 ให้คืนเงินทุนทรัพย์ให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน ถ้า
 ยังมีตัวเงินหรือทรัพย์เหลือเท่าใด ให้เฉลี่ยแจกผู้
 เป็นหุ้นส่วนเป็นกำไรตามส่วนมากและน้อย ถ้าขาด
 ทุนก็ให้เฉลี่ยช่วยกันขาดตามส่วนมากและน้อย.

๕. ผู้มรณภาพเป็นเจ้าของที่ดินได้ปักครอบที่ดิน
 นั้นรวมอยู่กับผู้ใด ต้องแบ่งที่ดินส่วนของคนนั้น
 คนให้คนนั้นก่อน ถ้าการแบ่งไม่ตกลงกัน ต้องขาย
 ทอดตลาดได้เงินเท่าไรก็แบ่งให้แก่ผู้นั้นตามส่วน.

คำอธิบาย

ที่รู้ว่าผู้มรณภาพเป็นเจ้าของที่ดินรวมอยู่กับผู้
 ใดนั้นให้ดูหนังสือสำคัญสำหรับที่ดิน ถ้าในหนังสือ

คำคัญ ที่ ดิน เปน โฉนด แผน ที่ แม่ ผู้ มรณภาพ จะ เปน
 เจ้า ของ ที่ ดิน แต่ ผู้ เดียว กัด เมื่อ ได้ ได้ ชื่อ คน หนึ่ง
 คนใด ลง ใน โฉนด แผน ที่ แถว ก็ หนี ว่า ผู้ มี ชื่อ ใน
 โฉนด นั้น เปน เจ้า ของ ที่ ดิน ครัง หนึ่ง ตาม คำ พิพาก
 ษา ฎีกา ที่ ๓๐๔ ร.ศ. ๑๒๗ “ผู้ใด มี ที่ นา เปน ของ
 ตน ผู้ เดียว ได้ ไป ขอ โฉน โฉนด แผน ที่ มา ลง ชื่อ ตน เอง และ
 ชื่อ ลูก อีก คน หนึ่ง เปน ต่อ คน ด้วย กัน และ ลูก ได้ ทำ นาน
 หนึ่ง ส่วน ไม่ ถึง ครัง กัด ลูก มกรวม สิทธิ ใน ที่ นก หนึ่ง ”
 ถ้า ใน หนึ่ง ชื่อ คำคัญ ที่ ดิน เปน โฉนด เก่า ผู้ มรณ ภาพ
 ได้ ลง ชื่อ คน หนึ่ง คนใด ใน โฉนด เก่า แถว เหมือน อย่าง
 ผู้ มรณ ภาพ ได้ ทำ พิณย กรรม ยก ที่ ดิน ให้ แก่ ผู้ นั้น ต้อง
 แบ่ง ที่ ดิน ให้ แก่ ผู้ มี ชื่อ ใน หนึ่ง ชื่อ คำคัญ ที่ ดิน นั้น ไป ตาม
 คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๒๘ ร.ศ. ๑๕๘ “เมื่อ บิดา มารดา
 ได้ ลง ชื่อ บุตร คน หนึ่ง ใน หนึ่ง ชื่อ คำคัญ สำหรับ ที่ ดิน แต่
 ผู้ เดียว แต่ ยัง ห้าม ยบ ที่ ดิน ให้ ไม่ กรรม สิทธิ ภาย นั้น
 ยัง คง อยู่ กับ บิดา มารดา จน ตตอด ชีวิต บิดา มารดา เมื่อ
 บิดา มารดา ตาย แถว กรรม สิทธิ จึง จะ ตก ไป ยัง บุตร ผู้ มี
 ชื่อ ใน หนึ่ง ชื่อ คำคัญ นั้น เหมือน หนึ่ง ว่า บิดา มารดา ได้ ทำ
 พิณย กรรม ยก ให้ ” ถ้า ผู้ มรณ ภาพ ได้ ปก ครอง ที่ ดิน
 รวม อยู่ กับ ผู้ หนึ่ง ผู้ใด โดย ทาง มรฎก ยัง หา ได้ แบ่ง

บัน ทนไม่ และ ผู้ที่ ปก ครอง ที่ ดิน อยุ่ กับ ผู้ มรณ ภาพ
 นั้น ก็ เป็น ผู้ ที่ ควร ได้ รับ มรดก จาก เจ้า ของ เดิม ด้วย
 นับ ว่า ผู้ มรณ ภาพ กับ ผู้ ได้ ปก ครอง อยู่นั้น เป็น เจ้า
 ของ ที่ ดิน ตาม ส่วน มรดก เช่น เจ้า ของ ที่ ดิน ตาย มี
 ภรรยา หนึ่ง คน น้อง ด้วง คน ตาม ลักษณะ มรดก บท
 ที่ ๕๓ “ ที่ ดิน นม ตอง เป็น ของ ภรรยา ครึ่ง หนึ่ง อี ก
 ครึ่ง หนึ่ง ต้อง แบ่ง ให้ แก่ น้อง ด้วง คน คือ น้อง ได้ ส่วน
 หนึ่ง ใน สี่ ถ้า หาก ว่า ผู้ มรณ ภาพ นั้น เป็น น้อง ด้วง
 แบ่ง ครึ่ง เป็น สี่ ส่วน แบ่ง ให้ ภรรยา เจ้า ของ ที่ เดิม
 ด้วง ส่วน แบ่ง ให้ น้อง อี ก คน หนึ่ง ส่วน ยัง เหลือ
 อี ก หนึ่ง ส่วน เป็น มรดก ผู้ มรณ ภาพ ”

๖. ผู้ มรณ ภาพ เอา ททรัพย์ ของ ผู้ หนึ่ง ผู้ ได้ มา โดย
 ทาง กระทำ ผิด ทาง อาญา ถิด ทาง ผิด ตี ฆา ต์ ถิด ถ้า
 ททรัพย์ ที่ เอา มา นั้น ตก อยุ่ กับ ผู้ รับ มรดก ผู้ รับ มรดก
 ต้อง คืน ททรัพย์ นั้น ให้ แก่ เจ้า ของ เขา ไป

คำ อธิบาย

ผู้ กระทำ ผิด ตาย ก่อน พง นม ไม่ เหมือน กับ ผู้ ถูก
 กระทำ ร้าย ตาย ก่อน พง ถ้า ผู้ ถูก กระทำ ร้าย ตาย
 ก่อน พง ผู้ รับ มรดก ของ ผู้ ถูก กระทำ ร้าย พง

เรียก ทรพย์ ที่ เดี่ยว ห่าง จาก ผู้กระทำผิด ได้ เต็ม ที่ ถ้า
 ผู้กระทำผิด ตาย ก่อน พ้อง ผู้รับ มรดก ของ ผู้กระทำ
 ผิด จะ ต้อง รับ ผิด ชอบ เขา ทรพย์ มรดก ไซ้ หนึ่ง คือ เมื่อ
 ผู้กระทำ ผิด เขา ทรพย์ ของ เขา มา รวม ได้ หรือ ได้ ประโยชน์
 จาก ทรพย์ ที่ ได้ มา โดย ทาง กระทำ ผิด นั้น มา รวม ได้ กับ
 ทรพย์ ของ ผู้กระทำ ผิด.

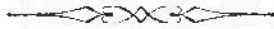
๗. เมื่อ เขา ทรพย์ มรดก ไซ้ หนึ่ง ผู้อื่น เดี่ยว ยัง
 ต้อง แบ่ง ทรพย์ ระหว่าง ดำมี ภรรยา อีก ถ้า ดำมี มรณ
 ภาพ ต้อง แบ่ง ทรพย์ ส่วน ของ ภรรยา ที่ ระคน อยู่ นั้น
 ให้ ภรรยา ไป ก่อน ถ้า ภรรยา มรณภาพ ต้อง แบ่ง ทรพย์
 ส่วน ของ ดำมี ให้ ดำมี ไป ก่อน เหลือ นั้น จึง เป็น มรดก.

คำ อธิบาย

การ แบ่ง ทรพย์ ระหว่าง ผัว เมีย เมื่อ ฝ่าย หนึ่ง ฝ่ายใด
 มรณ ภาพ นั้น ตาม ตักษณ มรดก บทที่ ๕๑ “หญิง
 ชาย สัมรส ด้วย กัน แด เขา ตาย จาก กัน ท่าน ให้ ยก สิ้น เดิม
 ให้แก่ ญาติ เขา ตาม มาก แด น้อย ส่วน สิ้น สัมรส ทำ
 ด้วย กัน เท่าใด ให้แบ่ง นั้น โดย พระ ราช กฤษฎีกา
 คือ สิ้น เดิม ของ ชาย มี เท่าใด ต้อง คืน ให้ ฝ่าย ชาย สิ้น

เดิม ของ หญิง มี เท่าใด ต้อง คั้น ให้ ฝ่าย หญิง ถ้า ฝ่าย
 ใด ไม่มี สิ้น เดิม ก็ ไม่ ต้อง คั้น ส่วน สิ้น ส้ม รัศ นั้น ให้
 แบ่ง ตาม พระ ราช กฤษฎีกา คือ แบ่ง ตาม กฎหมาย
 ตักษณ ผู้ เมีย บท ที่ ๖๘ วรรค แบ่ง ดังนี้ ถ้า ภรรยา
 ค้ำ มี สิ้น เดิม ทั้ง ๒ ฝ่าย เมื่อ หัก สิ้น เดิม คั้น ให้ ทั้ง ๒
 ฝ่าย แล้ว เหลือ นั้น เป็น สิ้น ส้ม รัศ แบ่ง เป็น ๓ ส่วน
 ให้ ฝ่าย ชาย ๒ ส่วน ฝ่าย หญิง ๑ ส่วน ถ้า ชาย ไม่
 มี สิ้น เดิม แต่ หญิง มี สิ้น เดิม ให้ แบ่ง สิ้น ส้ม รัศ เป็น
 ของ ชาย ๓ ส่วน หญิง ๒ ส่วน ถ้า ชาย มี สิ้น เดิม
 หญิง ไม่มี สิ้น เดิม ไม่ ต้อง แบ่ง สิ้น ส้ม รัศ ให้ แก่ ฝ่าย หญิง
 ถ้า ชาย แล หญิง ไม่มี สิ้น เดิม ด้วย กัน แต่ มี ทรัพย์ จน
 ภายหลัง สิ้น นิทาน ว่า ได้ ด้วย กำ ตั้ง เขา ทั้ง ๒ ฝ่าย ให้
 แบ่ง สิ้น ส้ม รัศ เหมือน ชาย หญิง มี สิ้น เดิม ด้วย กัน คือ
 ชาย ได้ ๒ ส่วน หญิง ได้ ๑ ส่วน อนึ่ง ที่ ดิน เป็น สิ้น
 เดิม กัด หรือ เป็น สิ้น ส้ม รัศ กัด ถ้า ค้ำ เขา ชื่อ ภรรยา
 ลง ใน โฉนด แขน ที่ หรือ ภรรยา เขา ชื่อ ของ ค้ำ ลง
 ใน โฉนด เมื่อ ฝ่าย หนึ่ง ฝ่าย ใด มรณ ภาพ ให้ แบ่ง ตาม
 พระ ราช บัญญัติ ออก โฉนด ที่ ดิน คือ ให้ คู่ ใน โฉนด มี
 ชื่อ ใคร เป็น เจ้า ของ ที่ ดิน ก็ ให้ แบ่ง ส่วน ตาม ราย ชื่อ

ให้เท่า ๆ กัน ไม่ต้อง แบ่ง อย่าง สิ้น เดิม หรือ สิ้น สวรรค์
ตาม คำพิพากษาฎีกา ที่ ๑๒๗๕ พ.ศ. ๒๔๕๖ “ผู้
เมีย มี ชื่อ ใน โฉนด ด้วย กัน ผู้ ตาย การ แบ่ง ที่ ดิน ต้อง เป็น
๒ ส่วน คือ ของ ผู้ ๑ ส่วน ของ เมีย ๑ ส่วน เพราะ
คดี ผู้ เมีย ตาย จาก กัน มี ใช้ คดี อย่า จึง ควร วินิจฉัย
ลักษณะ ออก โฉนด ที่ ดิน เป็นใหญ่” เมื่อ แบ่ง ทรัพย์สิน
ระหว่าง ผู้ เมีย รู้ ว่า เป็น ของ ฝ่ายใด เท่าใด แล้ว ส่วน
ของ ผู้ มรณ ภาพ เป็น มรดก สำหรับ แบ่งมรดก ต่อไป ส่วน
ของ ผู้ใด ที่ ยัง มี ชีวิต อยู่ คน ให้ ผู้ นั้น ไป.

๘. ผู้ใด เป็น ความ กับ ผู้ มรณ ภาพ ใน ค่ำด หนึ่ง ค่ำด
ใด ผู้ นั้น มี อำนาจ ขอ ร้อง ต่อ ค่ำด ให้ เรียก ผู้รับ
มรดก ของ ผู้ มรณ ภาพ มา ว่า ความ ต่อไป จน กว่า คดี จะ
ถึง ที่ สุด แต่ ต้อง ร้อง ภายใน กำหนด หนึ่ง ปี นับ ตั้ง แต่
วันที่ มรณ ภาพ เป็น คนไป ผู้รับ มรดก จะ ต้อง มา ว่า
ความ แทน ผู้ มรณ ภาพ เว้นไว้ แต่ ผู้รับ มรดก จะ ไม่
เกี่ยว ของ กับ ทรัพย์สิน ใด ของ ผู้ มรณ ภาพ จะ ยื่น คำ คัด
ก็ได้ แต่ ต้อง ยื่น ภายใน กำหนด ของ ค่ำด.

คำอธิบาย

ผู้รับ มรรฎก จะ รับผิดชอบ ต่อ เมื่อ ผู้รับ มรรฎก นั้นได้
 ปกครอง ทรัพย์สิน ของ ผู้ มรณ ภาพ ถ้า ผู้รับ มรรฎก ไม่
 เกยว ข้อง กับ ทรัพย์สิน สมบัติ ของ ผู้ มรณ ภาพ เมื่อ ผู้
 รับ มรรฎก นั้นได้ รับ หมาย ของ ศาล แล้ว ต้อง ยื่น คำ
 ตัด ภายใน กำหนด ของ ศาล พระ ราช บัญญัติ ตรี
 พิจารณา ความ แ่ง มาตรา ๓๒๕ “ ความ แ่ง เรื่อง ใด
 พิจารณา อยู่ใน ศาล ถ้า คู่ ความ ฝ่าย หนึ่ง ตาย แด
 คู่ ความ อีก ฝ่าย หนึ่ง ซึ่ง มี ประโยชน์ ใน ความ เรื่อง นั้น จะ
 ร้อง ขอ ต่อ ศาล ให้ เรียก ผู้ ที่ ได้รับ มรรฎก หรือ ผู้ ปกครอง
 ทรัพย์สิน สมบัติ ของ ผู้ ตาย มาว่า ความ เรื่อง นั้น ต่อ ไป ก็ได้
 หรือ ศาล จะ จัดการ ให้ คนอื่น มาแทน ผู้ ตาย ก็ได้ ” มาตรา
 ๓๓๐ “ คู่ ความ ฝ่าย หนึ่ง ยื่น คำ ร้อง ขอ ให้ ศาล เรียก ผู้
 ที่ ได้รับ มรรฎก หรือ ผู้ ปกครอง ทรัพย์สิน สมบัติ ของ ผู้ ตาย มา
 ว่า ความ ต่อ ไป นั้น ให้ มา ร้อง ภายใน หนึ่ง ปี นับ แต่
 วันที่ ผู้ ตาย ๆ ไป แต่ เมื่อ ศาล ตรวจ พิเคราะห์ เห็น
 สมควร จะ เรียก ผู้ นั้น มาว่า ความ ตาม คำ ร้อง ก็ ให้
 ศาล ออก หมาย เรียก ผู้ นั้น มาว่า ความ เรื่อง นั้น ต่อ ไป แต่

ให้ศาลตี คำร้อง โดย ย่อ ลงใน หมายถึง ให้ ผู้ซึ่ง จะมา
 ว่า ความ นั้น ทราบ ด้วย” มาตรา ๑๓๑ “ผู้ใด จะ รับ
 หมายถึง ของ ศาล ทราบ ความ แล้ว เมื่อ คน ไม่ได้ เป็น ผู้รับ
 มรดก หรือ ผู้ปกครอง ททรัพย์ สัมปत् ของ ผู้ตาย แล้ว จะ
 มี คำ ตัด ได้ แต่ ต้อง มี ภาย ใน กำหนด ของ ศาล”
 มาตรา ๑๓๒ “ถ้า ผู้ที่ ได้ รับ หมายถึง มี คำ ตัด คำ ร้อง
 ของ ฝ่าย หนึ่ง ว่า คน เป็น ผู้ไม่ สัมคอร จะ รับ ว่า ความ
 ของ ผู้ตาย คือ ไป ถ้า ศาล ได้ ส่วน ได้ ความ จริง เห็น ว่า
 ผู้ไม่ เกยว ของ แก่ ททรัพย์ สัมปत् ของ ผู้ตาย นั้น ก็ ให้
 คำ ตัด คำ ร้อง ของ ผู้ร้อง ขอนั้น เสีย.

๑๖. เจ้า หนี้ ของ ผู้มรดก ภาพ พ้อง ให้ ของ ททรัพย์
 มรดก ของ ผู้มรดก ภาพ เป็น คดี สัม ละ ตาย ได้ ต้อง พ้อง
 ภาย ใน กำหนด ๒ เดือน ตั้ง แต่ วัน ตัก หนี้ มรดก ภาพ ผู้
 รับ มรดก ของ ตัก หนี้ ผู้มรดก ภาพ ต้อง มา ว่า ความ ใน คดี
 สัม ละ ตาย เว้น ใด แต่ ผู้รับ มรดก นน ไม่ เกยว ของ แก่
 ททรัพย์ สัมปत् ของ ผู้มรดก ภาพ คือ ไป.

คำอธิบาย

เจ้าหนของผู้มรณภาพ อาจ จะ พอง ให้ กอง ทรัพย์
 มรฎก ของ ผู้มรณภาพ ซึ่ง เป็น ตุ๊ก หน เป็น คดี ตม ละเอียด
 ได้ ตาม พระราชบัญญัติ ตม ละเอียด ร.ศ. ๑๓๐ มาตรา
 ๑๒ “ถ้า ตุ๊ก หน ตาย เจ้าหน ผู้ม หน ต้น เกยว ค้าง
 อยู่ ซึ่ง ตุ๊ก หน ยัง คง มี ชีวิต อยู่ แล้ว เจ้าหน
 ผู้ม อาจ พอง ให้ เป็น คดี ตม ละเอียด ได้ เช่น น เจ้าหน
 ผู้ม อาจ มี อำนาจ ยื่น พอง ต่อ ศาล ภายใน กำหนด ๒ เดือน
 นับ แต่ วันที่ ตุ๊ก หน ตาย ไป นั้น ขอให้ ศาล มี คำ สั่ง
 ให้ จัด การ ทรัพย์ ตม หน ของ ตุ๊ก หน ตาม กฎหมาย ตักษณ
 ตม ละเอียด ก็ได้ ให้ ศาล ตั้ง ให้ ตั้ง หมายถึง ให้ แก่ ผู้รับ
 มรฎก หรือ ผู้จัดการ ทรัพย์ ตม หน หรือ ผู้หนง
 ผู้ใด ซึ่ง ปก ครอง ทรัพย์ มรฎก ของ ผู้ตาย ” ถ้า ผู้รับ
 มรฎก ไม่ เกี่ยว ของ กับ ทรัพย์ มรฎก ของ ผู้มรณภาพ นั้น
 แล้ว ก็ ควร ยื่น คำ คัด ตาม พระราชบัญญัติ วจ พิจารณา
 ความ แพง มาตรา ๑๓๓.

ผู้รับมรฎก หนี จาก ความ รับผิดชอบ ไม่ ต้อง

เอา ทรัพย์ มรฎก ใช้ หน แก่ เจ้าหน ของ ผู้มรณภาพ

ต่อไป คือ :-

เมื่อ เจาหน ของ ผู้ มรณ ภาพไม่ พ้อง เรียก ทรพัย นั้น
แล้ว ผู้ มรณ ภาพ เป็น ต้น ไป เกิน กว่า หนึ่ง บ ชาติ ภาย
ความ เว้นไว้ แต่ ผู้รับ มรณ จะ รับ ร้อง ใช้ หนี้ หรือ
สัญญา คิด ที่ ตน เช่น จำ นำ ที่ ตน เป็น ต้น เจาหน
จะ พ้อง เกิน กว่า หนึ่ง บ ก็ได้.

คำ อธิบาย

มรณ เป็น ลูก หนี้ ต้อง หนี กำหนด อายุ ความ
มรณ หนึ่ง บ ผิด กัน กับ มรณ เป็น เจาหน ผู้รับ
มรณ จะ พ้อง ลูก หนี้ ต้อง หนี กำหนด อายุ ความ ตาม
ประเภท ของ คดี นั้น ๆ เช่น หนี้ ดิน ให้ พ้อง ใน กำหนด
สืบ หนี หาก ได้ เข้า อยู่ใน กำหนด อายุ ความ มรณ ไม่
เหตุใด จึง มี กำหนด อายุ ความ ไม่ เหมือน กัน นั้น เพราะ
เหตุ จำ เมื่อ ลูก หนี้ มรณ ภาพ แล้ว ทรพัย ดับ หนี้ ของ
ลูก หนี้ ต้อง แบ่ง ให้ แก่ ผู้รับ มรณ ถ้า ให้ เจาหน มรณ
พ้อง เกิน กว่า หนึ่ง บ ได้ การ แบ่ง มรณ ก็ ยัง ไม่ เป็น
การ เสร็จ ชาติ หรือ ถ้า แบ่ง ไป แล้ว ผู้รับ ส่วน แบ่ง
ไป จะ เกิด ความ ร้อนใจ ขึ้น ภายหลัง เมื่อ เจาหน
มรณ มา พ้อง เรียก ทรพัย เป็น คดี ยุ่ง ยาก ไม่ มี ที่ สู้ จึง
มี กำหนด อายุ ความ ให้ เจาหน มรณ มา พ้อง ภาย ใน หนึ่ง
บ ถ้า พ้อง เกิน กว่า กำหนด หนึ่ง บ แล้ว ชาติ ภาย ความ
พ้อง ไม่ หนี ตาม คำ พพากษา ฎีกา ที่ ๕๓ ฎ. ค. ๑๑๗

แต่ที่ ๑๖ ร.ศ. ๑๒๐ “เจ้าหนมรรฎกต้องฟ้องใน
หนังสือ กำหนดหนังสือเป็นกำหนดที่ใช้ทั่วไป ไม่

แต่ส่วนญาติพี่น้องกันเอง” เจ้าหนมรรฎกจะฟ้อง
เรียกหนเถน กวาหนังสือได้ บางราย แต่เมื่อผู้รับ

มรรฎกได้รับ ร้อง ว่า จะรับใช้หนแทนผู้มรรฎกต่อไป

เป็นสัญญา ระหว่าง เจ้าหนกับ ผู้รับมรรฎกได้ มีต่อกันอีก
สัญญา ชนิดนี้ ไม่ มีกฎหมาย ว่า ต้องให้ ผู้รับมรรฎก

ทำเป็นตาย ถักษณ อักษร เว้นไว้แต่ หนังสือที่กฎหมาย
บังคับให้ทำเป็น ตาย ถักษณ อักษร เช่น ผู้มรรฎก ภาพ

ไป ยืมเงินเรา มา ไม่ได้ทำหนังสือ ตามกฎหมาย ผู้
รับมรรฎก จะรับ ร้อง ด้วยวาจาก็ใช้ไม่ได้เหมือนกัน ถ้า

หนังสือนั้น เต็ม ชน โดยถูก ต้อง ตามกฎหมาย แล้ว ผู้
รับมรรฎก จะรับ ร้อง ด้วยวาจาก็ได้ ตาม คำพิพากษา

ฎีกาที่ ๔๘๐ ร.ศ. ๑๒๓ “หนมรรฎกถ้าผู้รับมรรฎก
ซึ่งเป็น ผู้ใหญ่ รับ ร้องใช้หนนั้น แล้ว เจ้าหนไม่จำ

เป็น ต้องฟ้อง ภายใน หนังสือ” คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๑๑
ร.ศ. ๑๒๘ “ผู้รับมรรฎกสัญญา กันเอง ว่า จะ

ชอกเงินใช้หนผู้ตาย ผู้รับมรรฎก คนหนึ่ง รับปาก คำ
แก่เจ้าหน ว่า จะใช้หนเจ้าหน หาได้ มาฟ้อง เรียกหน

ภายใน หนังสือไม่ แล้วจึง มาฟ้อง ผู้รับมรรฎก ทั้งหมด
ก็ ต้อง ชอกเงินใช้หนเขา” คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๘๓

พ.ศ. ๒๔๕๗ “ผู้มรดกภาพ ยืมเงินเขา มา แต่
 เขาโดนด่าที่คืนให้เขา เห็น ยัดไว้ แต่ไม่ได้ทำ หนังสือ ตัญญา
 ผู้รับมรดก ผู้มรดกภาพ คนหนึ่ง ทำหนังสือ ยอม รับใช้ หน
 ถึง ผู้รับมรดก คนอื่น จะไม่ริเห็นด้วย ก็ ของ เขา มรดกใช้
 หน แก่เจ้าหน” แต่มี ตัญญา อีก อย่าง หนึ่ง เป็น
 ตัญญา จำนำ ที่คืน เมอ ผู้จำนำ ที่คืน ตาย ผู้รับจำนำ
 ไม่จำ เป็น ต้อง ฟ้อง ผู้รับ มรดก ของ ผู้จำนำ ภายใน กำ
 หนด หนึ่ง ปี เพราะ ตัญญา จำนำ เป็น ตัญญา คิด ที่ คืน
 ผู้รับ มรดก คนใดได้ ปก ครอง ที่คืน ที่จำนำนั้น ผู้รับ
 มรดก คน นั้น ต้อง ประพฤติ ตาม ตัญญา จำนำ เหมือน กับ
 ผู้รับ มรดก ได้ จำนำ ที่คืน เอง คำพิพากษา ฎีกาที่ ๖๘๑

พ.ศ. ๑๒๒ “ผู้จำนำ ที่คืน ตาย มา แล้ว กว่าปี ผู้
 รับจำนำ ฟ้อง ผู้รับ มรดก ที่คืน ใน เรื่อง จำนำ นั้น ได้
 คำพิพากษา ฎีกาที่ ๘๕๓ พ.ศ. ๒๔๕๗ “ลักษณะ
 ตัญญา จำนำ ที่คืน มี โฉนด หลก ทวพย กับ หนังสือ
 ตัญญา มอบให้ ผู้รับ จำนำ ยัดไว้ มีได้ มี อายุ ความ
 เหมือน กุ หน ผู้รับ จำนำ ทอด ทง เท้าไร ไม่ เรียก ร้อง
 ก็ คง มีดย การ ขาด ผล ดอก เบย อยุ่เอง แดว ถึง ผู้จำนำ
 ขาด ตั้ง ดอก เบย เกิน กว่า ดับ ขนไป ผู้รับ จำนำ ก็ ม
 อำนาจ ฟ้อง ให้ ผู้จำนำ ไ้ ที่คืน หรือ ให้ ที่คืน เป็น สิทธิ
 แก่ ผู้รับ จำนำ ได้.

หมวด ๒

การ แบ่ง มรดก

การ แบ่ง มรดก นั้น บรรดา ผู้รับ มรดก จะ ตก ลง
แบ่ง มรดก กัน เอง ก็ ได้ ถ้า ไม่ ตก ลง กัน แล้ว ก็
ต้อง พ้อง ให้ ศาล แบ่ง มรดก แต่ ควร ต้อง ระวัง พ้อง ภาย
ใน กำหนด หนึ่ง ปี นับ ตั้งแต่ วันที่ ผู้ มรณ ภาพ เป็น
คน ไป ถ้า ไม่ พ้อง ภาย ใน กำหนด หนึ่ง ปี แล้ว ผู้
ที่ไม่ ได้ ปก ครอง ทรัพย์สิน มรดก จะ ไม่ ได้ รับ ทรัพย์สิน มรดก
ของ ผู้ มรณ ภาพ เลย เพราะ ชาติ อายุ ความ มรดก
(อายุ ความ มรดก นั้น จะ ได้ ถ้าว ใน หมอ ด ที่ ว่า ด้วย
อายุ ความ มรดก คือ ไป)

ผู้ รับ มรดก ตก ลง แบ่ง บน ทรัพย์สิน มรดก

ผู้ รับ มรดก ควร จะ ตก ลง แบ่ง ทรัพย์สิน มรดก กัน เอง
ดี กว่า ให้ ศาล แบ่ง ถ้า พ้อง ให้ ศาล แบ่ง แล้ว จะ ต้อง
เสีย ค่า ชวรม เนียม และ ค่า ทนาย ถ้า ผู้ มรณ ภาพ มี
ศักดิ์ ชาติ ตั้งแต่ ๔๐๐ ขึ้น ไป จะ ต้อง แบ่ง ภาค หด วง อีก ด้วย
ถ้า คิด มา นะ กัน ไป กว่า คิด จะ ถึง ที่ สุด ได้ ก็ ต้อง เสีย

เวลาอีกนาน เมื่อคิดถึงที่สุด ยิ่งต้องเอาทรัพย์สิน
 มรดกนั้น ขายทอดตลาด การขายทอดตลาดราคา
 ย่อมจะน้อยกว่าการขายทรัพย์สินอย่างธรรมดาชั้นหนึ่ง
 แล้ว และจะต้องเสียค่าบวชการของเจ้าพนักงานใน
 การขายทอดตลาดด้วย เพราะฉะนั้นควรจะคิดทาง
 ได้ทางเสียให้มาก ถ้าหากไม่คิดเอาวัดเอาเปรียบ
 กันมากแล้ว ผู้รับมรดกที่เป็นผู้ใหญ่ควรจะคิด
 เอาเกณฑ์แบ่งให้ผู้รับมรดกตามส่วนที่ใครจะได้ตาม
 กฎหมาย มาตกลงแบ่งกันเองก็จะดีกว่าฟ้อง
 ร้องกัน.

๓. ผู้รับมรดกตกลงแบ่งทรัพย์สินมรดกกันเอง มี
 ผู้ถูกฟ้องฟ้องได้ตามกฎหมาย.

คำอธิบาย

สัญญาแบ่งทรัพย์สินมรดกนั้น กฎหมายไม่ได้บังคับ
 ว่าเป็นลายลักษณ์อักษรตามแต่ผู้รับมรดกจะตกลง
 กันให้ใครได้ทรัพย์สินมาก ทรัพย์สินน้อย เป็นอันใช้ได้
 เว้นแต่สัญญาจะเกิดจากความไม่บริสุทธิ์ของฝ่าย
 หนึ่ง หรือฝ่ายหนึ่งปิดบังทรัพย์สินไว้ ตามกฎหมาย
 ลักษณะมรดกบทที่ ๔๔ “ญาติพี่น้องบุตรภรรยา

ผู้มรณภาพ ยินยอมพร้อมใจกัน มีผู้ต่ง เป็น
 คำนับ และ เอาทรัพย์ มรดก แยก แหวง เงิน ของ ทาษ
 กรมกร หญิง ชาย ช่าง ม้าโค กระบือ ด้รวร ดั่ง มาแบ่ง
 บัน กัน ถ้า และ ญาติ พี่ น้อง บุตร ภรรยา ได้ ส่วน ซึ่ง
 แบ่ง บัน แดง กัด ยัง มิได้ ส่วน แบ่ง บัน กัด ฐา
 ทรัพย์ มรดก ผู้มรณภาพ หนี ให้ แบ่ง บัน กัน ยัง มิต้น และ
 ผู้รักษา ทรัพย์ มรดก หนี ยก ขายไฉ่ เขา มา หา ทรัพย์
 มรดก ว่า ยัง อยู่ อีก ถ้า แล พิจารณา ต้น ตำว เปน ดีด้วย
 ว่า ยัง เหลือ อยู่ ไฉไร ท่าน ให้ เขา ทรัพย์ หนี แบ่ง บัน
 ให้ ถ้วน ตัว ญาติ ตาม บท พระอัยการ คำ พิพากษา
 ฎีกา ที่ ๓๗๑ ร.ศ. ๑๒๑ “ระหว่าง ญาติ ที่ ได้ รับ
 มรดก ด้วยกัน ตก ลง แบ่ง มรดก กัน อย่างไร ไม่ จำ
 เปน ต้อง ลง ชื่อ เปน ลำคัญ ก็ พง ร้อง ตาม ที่ ตก ลง
 หนี ได้”

๒. ผู้ใด เปน ผู้จัด การ ทรัพย์ มรดก เมื่อ ไร จัด การ
 ไป แล้ว ผู้รับ มรดก มิได้ ไค่ แยก และ เปน การ
 นาน มา แล้ว เปน อัน พัง ได้ ว่า ได้ แบ่ง มรดก กัน แล้ว

คำอธิบาย

ผู้จัด การ ทรพีย มรฎก โดย ผู้ มรณ ภาพ ตั้ง ให้ เป็น ผู้
 จัด การ ก็ ดี หรือ ญาติ ผู้ ใหญ่ ใน ครอบ กว ด้ ผู้ รับ มรฎก
 เป็น ผู้ จัด การ ก็ ดี เมื่อ ผู้ จัด การ นั้น ได้ แบ่ง ทรพีย มรฎก
 ไป โดย ด้ จุริต แล้ว และ ผู้ รับ มรฎก มิ ได้ ด้ แยัง เป็น
 ด้ น ด้ ว่า ผู้ รับ มรฎก ได้ ยินยอม ตาม ที่ ผู้ จัด การ แบ่ง ใจ นั้น
 ตาม คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๕๘๖ ฎ. ค. ๒๒๘ “ถ้า ผู้ คาย
 ด้ ใจ ให้ แบ่ง มรฎก ของ ตน และ ตน นั้น ได้ จัด การ แบ่ง
 มรฎก ของ ผู้ คาย และ ผู้ รับ มรฎก มิ ได้ ด้ แยัง การ
 ที่ ผู้ จัด การ แบ่ง ทำ แล้ว นม นาน การ ที่ จัด แบ่ง ทำ ไป
 นั้น ไม่ผิด”

๓. ผู้ รับ มรฎก ตาม พันย กรรม ทำ ด้ ญญา แบ่ง
 มรฎก ให้ แก่ ผู้ รับ มรฎก ที่ ไม่ มี พันย กรรม โดย กำ ซับ
 มิ ให้ ผู้ รับ มรฎก ที่ ไม่ มี พันย กรรม พอง ร้อง ฟัง เป็น
 ด้ ญญา ได้.

คำอธิบาย

ตาม กฎหมาย ผู้ มรณ ภาพ ทำ พันย กรรม ยก ทรพีย ให้
 แก่ ผู้ ใด แล้ว เมื่อ มรณ ภาพ ตง ผู้ รับ พันย กรรม มิ

ดิถีรับ มรดก นั้น ตาม พินัย กรรม ผู้รับ มรดก คนอื่น
 ไม่มีสิทธิในการรับ มรดก นั้น เงินไว้แต่ผู้รับ พินัย
 กรรม จะทำ สัญญา แบ่ง ททรัพย์ มรดก ให้แก่ผู้รับ มรดก คน
 อื่น โดยได้รับ ประโยชน์ ของ ผู้รับ มรดก คนอื่น คอบ
 แทน แล้ว ฟัง เป็น สัญญาได้ คำที่ ว่า ประโยชน์ นั้น มี
 ใช้แทน ททรัพย์ เงิน ทอง ฝ่ายหนึ่งได้ กระทำ กาว กัด
 หรือ ทะเวน การ กระทำ กัด ตาม คำ ขอ ของ ฝ่าย นั้น แล้ว
 นับ ว่าได้ ทำ ประโยชน์ ให้ฝ่าย นั้น ตาม คำ พิพากษา
 ฎีกาที่ ๑๐๒๘ ร.ศ. ๑๓๓ “บุตรที่ได้รับ ททรัพย์ ตาม
 พินัย กรรม ทำ สัญญา ยอม แบ่ง ททรัพย์ ของ บิดา ให้แก่
 บุตร อื่น โดย ก้ำขับ มิให้บุตร อื่น พอง แบ่ง มรดก ของ
 บิดา บุตร อื่น พอง เรียก ททรัพย์ ตาม สัญญาได้ คำ ที่
 ก้ำขับ มิให้ บุตร อื่น พอง เรียก มรดก เป็น สิ้น จ้าง
 คอบ แทน ”

๔. ผู้รับมรดก ยินยอม แบ่ง ททรัพย์ มรดก ให้แก่ผู้ใดที่
 ไม่ควร จะได้รับ มรดก และผู้ นั้นได้รับ ททรัพย์ ไป หรือ
 ปลด ลรของ ททรัพย์ นั้น แล้ว จะ เรียก ททรัพย์ คนไม่ ได้.

คำอธิบาย

การ แบ่ง มรดก นั้น แล้ว แต่ผู้รับ มรดก จะ ตก ลง

กัน จะแบ่งให้แก่ผู้คนที่สมควรได้รับ มรดกก็ได้ แต่
 ผิดกัน คือ ระหว่างผู้รับมรดกด้วยกัน เมื่อได้ตกลง
 แบ่งทรัพย์สินมรดกนั้นว่าเป็นสัญญาอันแล้ว ผู้รับมรดก
 คนใดที่ยังไม่รับทรัพย์สินไป ก็พึงเรียกตามสัญญา
 นั้นได้ แต่การที่ผู้รับมรดกได้ตกลงแบ่งทรัพย์สินให้แก่
 ผู้ที่ไม่ควรได้รับมรดกนั้น ถ้าผู้ที่ไม่ควรรับมรดก
 ยังไม่ได้รับทรัพย์สินไป ผู้ที่ไม่ควรรับมรดกจะพึง
 เรียกทรัพย์สินจากผู้รับมรดกไม่ได้ ตามคำพิพากษา
 ฎีกาที่ ๔๑๘ พ.ศ. ๒๔๕๗ “เมื่อญาติของผู้มรดก
 ภาพยินยอมให้บุตรบุญธรรมของผู้มรดกภาพได้รับมรดก
 แล้ว และบุตรบุญธรรมได้ปกครองทรัพย์สินมรดกเกิน
 กว่าหนึ่งปี บุตรบุญธรรมมีสิทธิในทรัพย์สินมรดกนั้น”

๔
ฟ้องแบ่งมรดก

การฟ้องแบ่งมรดกนั้นแต่เดิมมา ถ้าหากินมี
 ทุนทรัพย์สินตั้งแต่ ๘๐๐ บาทขึ้นไป ต้องนำความขึ้น
 กราบบังคับทูลพระกรุณา ครั้นวันที่ ๒๗ มิถุนายน
 ร.ศ. ๑๑๘ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้
 เด็กธรรมเนียมที่คดีฟ้องความมรดก ซึ่งหากินทุน
 ทรัพย์สินเกินกว่า ๘๐๐ บาท ขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา

นั้นเสีย เว้นไว้แต่ความ บาง เรื่อง ซึ่ง เห็น แก่ความ
ยุติธรรม ที่ ควร จะ นำความชน กราบ บังคม ทูล พระกรุณา
ดำเนน ดाय พระ ราช ทัตถ เสดธา ติง วันที่ ๒๗ มิถุนายน
ร. ศ. ๑๓๘

“ด้วย ตั้งเกตุ ตาม ความ เห็น อย่างใหม่ ๆ ซึ่ง แต่
เห็น การ แต่ เฉพาะ เวตนา นี้ ไม่ ได้ รั แต่ ไม่ ได้ นก ถึง การ
แต่ ก้อน เป็น อย่างใด มี ก็ จะ คิด เห็น ว่า การ เสื่อม ทวาม
อันใด ย่อม เป็น จาก เจ้า แ่น ดิน ไม่ เทยว เกยว ซึ่ง เกะกะ
ด้วย ถือ ยำนาจ แอบ ซตุค ไม่ ปลัดอย ให้ เจ้า หน้า ที่ ทำ
แต่ โดย ตำพัง การ ซึ่ง สัมมัย แด ระเบียบ การ งาน เก้า แต่
ใหม่ ผิด กัน ไม่ พิจารณา โดย ฉะเอียง ต ว่า เป็น เจตนา ตี
หรือ เจตนา ร้าย แต่ ได้ เคย ใช้ ได้ ตี มา ใน กาด ครัง หนึ่ง
หรือ เป็น แต่ ทำ ไป โดย ปวราณา ซัด ร้าย แต่ ไม่ เคย เป็น การ
ตี มา เคย ถึง โทษ โดย ง่าย เช่น น อยู่ ข้าง จระ หนัก มอ อยู่

แต่ ย่อม วัับว่า การ ทุก อย่าง ควร จะ เปลี่ยน แปลง ตาม
สัมมัย แห่ง ความ เรียบ ร้อย ต ชน ของ การ งาน ที่ ได้ เปลี่ยน
แปลง มา โดย ถ้าดับ.

ใน เรื่อง ความ มรวฏก ซึ่ง มี แบบ ว่า ทุน ทวพัย เกน
๘๐๐ บาท ให้ คิด พอง ชน กราบ บังคม ทูล ก่อน ที่ ได้
ใช้ มา ๕๐ ปี เศษ แต่ ว่า ก็ เป็น การ ซึ่ง เจ้า แ่น ดิน ใช้

อำนาจ เกิน กฎหมาย แต่ไม่ เกิน กำหนด พระบรม เสดชา
 ญาพ ของ เจ้า แผ่น ดิน เมือง นี้ แต่ก่อน มา การ ที่ จะ
 ต้อง คิด พ้อง กราบ ทูล ไม่ เป็น การ หน่วง ให้ ความ ช้า ไป เพราะ
 ค้ำ ตึง ปอง ช้า ยิ่ง กว่า แด การ ที่ กราบ ทูล หนึ่ง เคย ได้ มี ผล
 อัน ตัน ทาง ยุติ ธรรม คิด ความ ต่าบาท ได้ บั ตะ มาก เรือง
 แต่ บัด นี้ ค้ำ ตึง ปอง ไม่ ช้า เหมือน แต่ ก่อน การ ที่ ต้อง
 คิด พ้อง กราบ ทูล ที่ จะ ชัก ให้ ความ ช้า.

อีก ประการ หนึ่ง แต่ ก่อน ๆ มา ได้ พบ พ้อง ที่
 คิด ทูล มี ความ ที่ ต้อง คิด ขึ้น ยก พ้อง โดย บัง คับ ใกล้เคียง
 อย่าง แรง ให้ ลอน พ้อง แต่ ใน ถัง บั นี้ ตั้ง เกิด ได้ ว่า
 ความ ที่ ได้ ว่า กล่าว ให้ ลอน พ้อง เช่น นั้น ไม่ มี จะ เป็น
 ด้วย คิด คู่ ความ รู้ ว่า ถ้า จะ พ้อง มรรฎก เช่น นั้น จะ ถูก
 ลอน ถูก ยก พ้อง แดว ไม่ พียง หรือ จะ เป็น ด้วย ผู้ รับ
 พ้อง ไม่ ตั้ง พ้อง ประการ ใด ก็ ตาม เห็น ว่า ไม่ มี การ ที่
 จะ ต้อง ว่า กล่าว ถึง ๒ ปี มา แดว ก็ ควร ที่ จะ เด็ด การ
 คิด พ้อง มรรฎก กราบ ทูล เสีย ได้.

เพราะ ฉนั้น แต่ นี้ ค่อ ไป ให้ ยก เด็ด ธรรม เนียม คิด
 พ้อง ความ มรรฎก ซึ่ง มี ทุน ทวี พ์ เกิน ๘๐๐ บาท ที่ เคย
 คิด ชน กราบ ทูล แต่ ก่อน นั้น เสีย ให้ ค้ำ ตึง รับ พ้อง บัง คับ
 มัณูชา ไป ที่ เดียว.

เว้นไว้แต่ความ บาง เรือง ซึ่ง เห็น แก่ ความ ยุติ ธรรม
ที่ ควร จะ นำ ความ ขน กราบ ทูล จึง ให้ นำ ความ กราบ
ทูล แล้ว แต่ เหน็บ ตี จะ เห็น ควร.

๑. ผู้ท มชานาจ พ้อง ขอ แบ่ง มรรฎกนั้น คือ ผู้ที่ควร
ได้ รับ มรรฎก ของ ผู้มรณ ภาพ ตาม กฎหมาย ถ้า ผู้ที่
ไม่ ควร รับ มรรฎก ของ ผู้มรณ ภาพ มา พ้อง ขอ แบ่ง มรรฎก
ถึง ผู้ที่ ควร รับ มรรฎก ที่ไม่ ได้ พ้อง แต่ มา ยื่น คำ ร้อง
ขอ แบ่ง มรรฎก ก็ ดี ศาล ไม่ ควร จะ รับ ไว้ พิจารณา.

คำ อธิบาย

ผู้ที่ไม่ควร รับ มรรฎก นั้น เช่น ผู้มรณ ภาพ มี บุตร
หลาน สืบ ตาย โดหิต แล้ว พี่ น้อง ร่วม บิดา มารดา กับ
ผู้มรณ ภาพ ก็ ไม่ ควร ได้ รับ มรรฎก ตง น เชน ตน ให้ ตู
ใน พระ ราช บัญญัติ แก่ ไช เพิ่ม เติม ลักษณะ มรรฎก ร. ศ.
๑๒๑ มาตรา ๑ แต่ คำ อธิบาย ใน หมวด ๒ ว่า ด้วย ผู้
ควร รับ มรรฎก และ ไม่ ควร รับ มรรฎก บุตร บัญ ธรรม
ของ ผู้มรณ ภาพ ไม่ มี ชานาจ จะ พ้อง ขอ แบ่ง มรรฎก ของ
ผู้มรณ ภาพ ได้ เชน ตาม คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๘๒๓
ร. ศ. ๑๒๓ “ โจทย์ พ้อง ขอ แบ่ง มรรฎก ได้ ความ ว่า
โจทย์ เชน บุตร บัญ ธรรม ของ ผู้มรณ ภาพ ไม่ ควร ได้ รับ
ทรัพย์สิน มรรฎก ศาล ต่าง ได้ เอา ทรัพย์สิน มรรฎก แบ่ง บัน ระหว่าง

ญาติกับเมียของ ผู้ตาย นั้นผิด เมื่อ พอง โศกยังไม่
ควร รับประทาน คำต คตร ยก พอง เสีย ทง เรือง ”

๒. ผู้ควร รับประทาน พอง ขอ แบ่ง มรฎก ภายใน หึ่ง
ปีแล้ว ถ้า ปรากฏว่าผู้มรณ ภาพ มีญาติอื่น ที่ควร
ได้รับ มรฎก แต่ผู้ค้นหาได้ มาร้อง ขอไม่ คำต มี
อำนาจ เรียก คัด มาถาม ว่า จะเอา ส่วน มรฎก หรือไม่ ถ้า
ผู้ค้นหา อยู่ต่าง เมือง จะเรียก มา คัดไม่ได้ ก็ให้จัด การ
แบ่ง มรฎก ให้ผู้ค้นหา แล้ว แต่ คัด จะ มอบ ให้ใคร เป็น
ผู้รักษาไว้ ให้.

คำอธิบาย

แต่เดิม มีกฎหมาย มรฎก บทที่ ๔๗ ว่าด้วย ผู้รับ
มรฎก มิได้ เข้าขอ ถิ่น พอง หาทรัพย์ มรฎก ครั้น คัด
พิจารณาเสร็จ ด้านจน แล้ว จะมา ขอ แบ่ง บั้น มรฎก
อีกไม่ได้ เดียว นั้น พระราช บัญญัติ เพิ่มเติม แก้ไข
ลักษณะ มรฎก ร.ศ. ๑๒๓ ให้ โอกาส แก่ผู้รับ มรฎก ที่
ไม่ได้ เข้าขอ ใน พอง มา ขอ ร้อง แบ่ง มรฎก ได้ ถึง ผู้
รับ มรฎก นั้น จะอยู่ เมืองอื่น ไม่ได้ มาร้อง คำต ก็ พิพากษา
แบ่ง ส่วนไว้ ให้ ตาม พระราช บัญญัติ แก้ไข เพิ่มเติม
ลักษณะ มรฎก ร.ศ. ๑๒๓ มาตรา ๔ “ ถ้า ปรากฏใน

ดำเนิน ความ ว่า ผู้มรณ ภาพ มีญาติอื่น อีก ที่ ควร รับ
 มรดก ตาม กฎหมาย แต่ผู้ นั้น หาได้ มา ร้อง ขอไม่
 คำน มีอำนาจ เรียก ตัว มา ถาม ว่า จะ ขอ ส่วน หรือไม่ ถ้า
 อยู่บ้าน ขึ้น เมือง ไกล จะ เรียก มา คำน มีได้ ก็ให้ จดการ
 แบ่ง จะให้ ญาติ หรือใคร ๆ ก็ตั้ง เก็บ ส่วนไว้ให้
 ถ้าได้ มี คดี พ้อง แบ่ง มรดก ภายใน หนึ่ง ปี แล้ว ถึง คดี
 นั้น จะ พิจารณา ไป เกิน กว่า ปี นั้น แล้ว ผู้มรณ ภาพ
 เป็น คน ไป ก็ คดี ยังไม่ถึง ที่สุด ผู้รับ มรดก ที่ไม่ ได้
 เข้า ชื่อ ใน พ้อง มา ขอ แบ่ง ส่วน มรดก ใน ดำเนิน นั้น
 ได้ ตาม คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๔๕๘ ร.ศ. ๑๒๘ “ถ้า
 ใคร เป็น ความ กัน ใน เรื่อง มรดก ใน หนึ่ง แล้ว ผู้อื่น
 มา ขอ แบ่ง ส่วน ใน ดำเนิน ได้ ถ้า คำน เก็บ ส่วน มรดก
 ไว้ให้ใคร ผู้ที่ ได้ ส่วน นั้น จะ มา ขอ รับ ไป เมื่อ พ้น
 หนึ่ง ปี ก็ได้” ถ้า คำน ได้ พิพากษา คดี มรดก เป็น เสรี ชาติ
 แล้ว ผู้รับ มรดก จะ มา ร้อง ให้ คำน แก้ไข คำ พิพากษา
 แบ่ง ส่วน มรดก ให้ คน ไม่ ได้ แต่ มี บัณฑิต ว่า ถ้า ผู้รับ
 มรดก บาง คน มา พ้อง ขอ แบ่ง มรดก ภายใน กำหนด อายุ
 ความ แต่ มา พ้อง ภาย หลัง ที่ คำน ได้ พิพากษา คดี มรดก
 เรื่อง นั้น เป็น เสรี ชาติ แล้ว ได้ หรือ ไม่ ตาม กฎหมาย
 ลักษณะ มรดก บท ที่ ๔๗ กล่าว แต่ ผู้ที่ ได้ ระบุ เห็น แล้ว

ว่า เขา พ้อง ความ มรรฎก กัน คน หนึ่ง เดี่ย จน ค้าต
 พิจารณา เดรัจ ลังนอน แล้ว จะ มา ขอ แบ่ง มรรฎก อีก ไม่ได้
 แค่นี้ ไม่ถึง ถึง ผู้ใด ไม่รู้ ว่า เขา แบ่ง ความ มรรฎก กัน เช่น
 ผู้ที่ อยุ่ หอ เมือง โกต เป็น ต้น เห็น ว่า ถ้า ผู้หนึ่ง มา พ้อง
 ภายใน กำหนด อายุ ความ มรรฎก แล้ว ไม่ คัก อานาจ ที่
 จะ ไม่ ให้ ผู้ หนึ่ง ใด รับ มรรฎก เว้น ใด แต่ จะ มา พ้อง เกิน
 กำหนด อายุ ความ มรรฎก.

๓. คัด พ้อง ขอ แบ่ง มรรฎก เมื่อ ปรากฏ ว่า ทวพัย
 สัมปัต ของ ผู้ มรณ ภาพ ตก อยู่ กับ ผู้ รับ มรรฎก คน ใด ถึง
 ว่า ทวพัย นั้น จะ ไม่ มี ใน ภาย ภาย พ้อง ของ โจทย กัด ค้าต
 มี อานาจ เรียก ทวพัย จาก ผู้ หนึ่ง มา แบ่ง ภาย มรรฎก ได้.

คำ อภิบาย

คัด มรรฎก ผิด กับ คัด อยาง ชน คัด อยาง ชน หนึ่ง
 โจทย พ้อง เรียก ทวพัย เท่า ใด ค้าต ที่ พิพากษา ตาม ภาย
 ที่ โจทย พ้อง เรียก คือ จะ พิพากษา เกิน จาก ที่ โจทย พ้อง
 เรียก ไม่ ได้ แต่ คัด มรรฎก หนึ่ง ถึง ผู้ รับ มรรฎก ภาย คน

ไม่ได้ฟ้อง เมื่อปรากฏว่าผู้มรณภาพมีญาติที่ควร
 ได้รับมรดกที่คน ค้าต เรียกญาติ มาถาม แด้ว แบ่ง มรดก
 ให้ได้ ถึง ทรัพย์สินมรดกก็เหมือนกัน ถึง จะไม่มี
 ในบัญชีท้ายฟ้องก็ได้ เมื่อปรากฏว่า ทรัพย์สินมรดก
 นั้น ตกอยู่กับผู้รับมรดก คนใด ค้าต มีอำนาจเรียก ทรัพย์สิน
 จากผู้รับมาแบ่งปันมรดกได้ แด้ว จะแบ่ง เอา ทรัพย์สิน
 มรดกนั้นไว้ ทำ ค้ำพ ของ ผู้มรณภาพ ตาม ส้มคอร แก่ คุณา
 นรป ของ ผู้มรณภาพก็ได้ ถึง ผู้รับมรดก จะไม่ ได้
 ร้อง ขอตั้ง นัก ค้ำพิพากษา ฎีกาที่ ๕๕ พ.ศ. ๒๔๕๗
 “โจทย์ฟ้อง ขอ แบ่ง มรดก ซึ่ง ตก อยู่แก่ จำเลย ๑ ให้การ
 ว่า โจทย์ เก็บมรดกของ ผู้มรณภาพไปบ้างแล้ว พิจารณา
 ได้ ความ ว่า ทรัพย์สิน มรดก ตก อยู่แก่ โจทย์ แด้ว จำเลย ค้าต
 บังคับให้โจทย์ตั้ง ทรัพย์สินที่ อยู่แก่ โจทย์ มา แบ่ง มรดก ด้วย
 ๒๖” คำพิพากษา ฎีกาที่ ๑๔๔ ร.ศ. ๓๑๘ “ให้
 แบ่ง ทรัพย์สินมรดก ของ ผู้มรณภาพ ไว้ ทำ ค้ำพ ผู้มรณภาพ
 ตาม ส้มคอร แก่ บศบรธา คัดต”

๔. ผู้รับมรดก คนใด ฟ้อง เรียก ทรัพย์สินทั้งหมด
 ว่า เป็น ของ คนใด ได้ ความ ว่า ทรัพย์สินนั้น ไม่ เป็น สิทธิ ของ คน
 ผู้เดียว เป็น ทรัพย์สินมรดก ควร แบ่ง ให้ ได้ ความ

ชัดว่า ททรัพย์สิน มรดก ของ ผู้มรณ ภาพ มี เท่าไร แต่ ผู้ควร ได้ รับ มรดก ของ ผู้มรณ ภาพ มี กี่ คน ค่า ตัด คัด ดิน แบ่ง ส่วน ให้ แก่ ผู้ที่ มา พ้อง ได้ ไม่ ต้อง ให้ มา พ้อง ใหม่ ถ้า ไม่ ได้ ความ ว่า ททรัพย์สิน มรดก ของ ผู้มรณ ภาพ มี เท่าใด แต่ ผู้ควร รับ มรดก ของ ผู้มรณ ภาพ มี กี่ คน ค่า ตัด คัด ดิน ยก พ้อง แต่ ไม่ ตัด อำนาจ ที่ โจทก์ จะ พ้อง ขอ แบ่ง มรดก.

คำอธิบาย

ผู้ที่จะ พ้อง เรียก ททรัพย์สิน จาก ผู้ใด ถึง จะ เข้าใจ ว่า ตน มี สัมพัทธ์ ใน ททรัพย์สิน นั้น ทั้ง หมด กัด ถ้า ททรัพย์สิน นั้น เนื่อง มา จาก มรดก ของ ผู้มรณ ภาพ แล้ว ควร จะ กล่าว ใน พ้อง ให้ ชัด เจน ว่า ททรัพย์สิน นั้น เป็น มรดก แต่ มรดก ของ ผู้มรณ ภาพ มี เท่าใด ผู้ที่ ควร ได้ รับ มรดก มี กี่ คน แต่ ตน มี สัมพัทธ์ ใน ททรัพย์สิน นั้น อย่างไร ถ้า ค่า ดิน จินฉัย ว่า ตน ไม่ มี สัมพัทธ์ ใน ททรัพย์สิน นั้น แต่ ผู้เดียว จะ ได้ จินฉัย แบ่ง ส่วน ให้ ผู้ที่ มา พ้อง นั้น ได้ ไม่ ต้อง ให้ มา พ้อง ใหม่ ตาม พระ ราช บัญญัติ วิช พิจารณา ความ แห่ง มาตรา ๓๘ ข้อ ๒ “ โจทก์ พ้อง เรียก ททรัพย์สิน ใดๆ เป็น ของ ตน ทั้ง หมด แต่ พิจารณา ได้ ความ ว่า โจทก์

ควร ได้ แต่ ส่วน แบ่ง ก็ให้ ค่ำต มี อำนาจ แบ่ง ได้ ที่ เดียวไม่
ต้อง ให้ พ้อง ขอ แบ่ง ใหม่ อีก ” คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๕๘๗

ร. ศ. ๑๒๒ ที่ ๕๒๒ ร. ศ. ๑๒๖ “ โจทย์ พ้อง

เรียก ทรัพย์ ของ ผู้ ตาย จาก จำ เดย แต่ ได้ ความ ว่า

ทรัพย์ ที่ เรียก นั้น เป็น มรดก ควร แบ่ง ค่ำต ดั้ดิน แบ่ง

ด้วย ที่ เดียว ” คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๕๘ ร. ศ. ๑๒๗

“ โจทย์ พ้อง ว่า จัน ชุน หลาย ผู้ ตาย ได้ ยก ที่ ส่วน ต้อง แห่ง

ให้ โจทย์ ขอ ให้ ที่ ส่วน ต้อง แห่ง เป็น สิทธิ แก่ โจทย์

พิจารณา ได้ ความ ว่า ส่วน แห่ง หนึ่ง จัน ชุน หลาย ดั้ถัก

หลัง โฉนด ให้ ย้ำแดง ดั้ถัก แต่ ส่วน อีก แห่ง หนึ่ง เป็น ส่วน

ของ จัน ชุน หลาย ผู้ ตาย ยัง ไม่ ได้ ยก ให้ แก่ ใคร แต่

โจทย์ ไม่ ได้ พ้อง ขอ แบ่ง ส่วน มรดก จัน ชุน หลาย ผู้ ตาย

ให้ ยก พ้อง โจทย์ ถ้า โจทย์ จะ พ้อง ขอ แบ่ง มรดก ก็ ให้

พ้อง ภายใน เวลา ยี่ นั้ มศก.

๕. เมื่อ ค่ำต ได้ พิจารณา คดี มรดก แล้ว เห็น ว่า

การ แบ่ง มรดก ตาม กฎหมาย จะ ผิด กับ ยุติธรรม

มาก ผู้ พิพากษา มี อำนาจ นำ ความ ชน กราบ บัง คม พูล

พระกรุณา ขอ พระราช ทาน พระ บรม ราช วิวินิจฉัย เป็น

พิเศษ ได้

คำอธิบาย

การแบ่งมรดกตามกฎหมาย จะผิดกับยุติธรรม
 มากอย่างไรนั้น ต้องดูเหตุผลเป็นเรื่องๆ ไป ตาม
 กฎเดิมนัดกระทรวงยุติธรรมที่ ๑๓ ดำเนิน กระแต่ พระ
 บรมราชโองการให้ยกเด็กธรรมนิยมที่คิดฟ้องความ
 มรดกทุนทรัพย์เกินกว่า ๘๐๐ บาท จนกราบบังคมทูล
 พระกรุณา นนเดย เมื่อกฎหมายลักษณะมรดกแบ่ง
 มรดกผิดกับยุติธรรมมาก ผู้พิพากษามีนอำนาจนำ
 ความจนกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทาน
 พระบรมราชวินิจฉัยเป็นพิเศษได้ มีคำพิพากษาฎีกา
 ที่ ๔๒๕ ร.ศ. ๑๒๑ “วินิจฉัยคดีมรดกเรื่องหนึ่ง ใน
 เรื่องหย่าขยง หลานมาแต่เด็ก จนยายมีอายุมาก
 แล้ว ยายมุ่งหมายจะให้หลานบำรุงเลี้ยง ยายจนตลอด
 ชีวิต จึงได้ยกทรัพย์สมบัติของยายให้ เป็นสิทธิ์แก่
 หลานทั้งหมด แต่หลานมาตายก่อนยาย ทรัพย์
 มรดกของหลานต้องได้แก่บุตรภรรยาของหลาน ยาย
 ไม่มีอำนาจได้รับมรดกของหลาน ยายก็หมดทรัพย์
 สมบัติจะเลี้ยงชีพต่อไป กระมการฎีกานำความจน
 กราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานพระบรมราช
 วินิจฉัย มีพระบรมราชวินิจฉัยให้แบ่งมรดกของ

หุดานให้ขาย ของ หุดาน ภาค หนึ่ง ให้ภรรยา ของ หุดาน
ภาค หนึ่ง ให้บุตร ของ หุดาน ภาค หนึ่ง”

๖. เมื่อ คัด พิจารณา ได้ ความ ว่า ผู้รับ มรดก
คนใด ได้ รับ ทรัพย์สิน ของ ผู้มรณภาพ ไป มาก แล้ว แต่
เมื่อ ผู้มรณภาพ ยังมี ชีวิต อยู่ ทรัพย์สิน มรดก ของ ผู้
มรณภาพ ยังมี อยู่ น้อย ยัง จะ ต้อง แบ่ง ให้ ผู้รับ มรดก
ที่ ยัง ไม่ได้ รับ ทรัพย์สิน ของ ผู้มรณภาพ อีก หลาย คน คัด
ไม่ จำ เป็น ต้อง แบ่ง มรดก ให้ แก่ ผู้ที่ได้รับ ทรัพย์สิน ไป มาก
แล้ว.

คำ อธิบาย

ที่ ว่า ผู้มรณภาพ ให้ ทรัพย์สิน ไป มาก นั้น ให้ ไป
อย่างไร ถ้า ให้ ไป เป็น ค่า เดี่ยว ของ บุตร หรือ ค่า
เดียง ตู บุตร แล้ว กว่า บุตร จะ เดิม โด เป็น ผู้ใหญ่ ชน
ก็ คิด เป็น จำนวน เงิน มาก เหมือน กัน แต่ ไม่ นับ ว่า
ได้ ให้ ทรัพย์สิน ไป มาก แล้ว ที่ ว่า ให้ ทรัพย์สิน ไป มาก แล้ว
จะ มา แบ่ง มรดก ที่ ยัง อยู่ น้อย ไม่ได้ นั้น คือ ผู้มรณ
ภาพ ให้ ทรัพย์สิน ไป คราว เดียว รวม เป็น จำนวน มาก เช่น
ยก ที่ บ้าน ที่ ๓๑๓ ให้ หรือ เวตา แต่ง งาน บุตร ได้
ยก ทรัพย์สิน ให้ เป็น ทุน แด่ ดิน เดิม ของ บุตร เป็น ต้น ตาม

กฎหมาย ตักษณ มรฎก บท ที่ ๓๘ “บิดา มารดา ให้ บุตร หญิง ชาย มี เรือน แดง แต่ ทว่า ได้ ทพย ตั้ง ดิน นน นอย แต่ บิดา มารดา นน มรณ ภาพ ตั้ง ดิน ยัง มี มาก ให้ แบ่ง บัน ทพย ให้ แก่ บุตร ที่ มี เรือน แดง แต่ กง ส่วน บุตร ชาย หญิง ที่ ยัง มี เต็ม เรือน อนึ่ง ถ้า บิดา มารดา แต่ง ให้ บุตร หญิง ชาย มี เรือน แดง ให้ ได้ ทพย ตั้ง ดิน นน มาก ทพย ตั้ง ดิน นน ยัง นอย อย่า ให้ แบ่ง บัน ทพย แก่ ลูก หญิง ชาย ซึ่ง มี เรือน แดง นน เลย” คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๕๕๒ ร.ศ. ๑๒๗ “ลูก คนใด ได้ ทพย มาก เมื่อ พ่อ คาย โดย พ่อ เขา ซื้อ ลูก ลง ใน โฉนด ทรา แต่ง แดง ค่า ตไม่ จำ เปน คอง แบ่ง มรฎก อีก”

๗. การ แบ่ง มรฎก ซบ ซอน คือ ชาย มี ภรรยา แต่ มี บุตร กับ ภรรยา ก่อน ครน ภรรยา ก่อน คาย ชาย มา ได้ กับ ภรรยา ใหม่ แต่ มี บุตร กับ ภรรยา ใหม่ แดง ชาย คาย กัด หรือ หญิง มี ดำมี แต่ มี บุตร กับ ดำมี ก่อน ครน ดำมี ก่อน คาย หญิง มา ได้ ดำมี ใหม่ แต่ มี บุตร กับ ดำมี ใหม่ แดง หญิง คาย กัด ให้ แบ่ง มรฎก เปน คอง ตอน คือ ตอน ที่ ดำมี หรือ ภรรยา ที่ คาย ก่อน ตอน หนึ่ง แต่ ตอน ที่ ดำมี หรือ ภรรยา ที่ คาย ครัง หนึ่ง ตอน หนึ่ง.

คำอธิบาย

ที่ว่าให้แบ่งเป็นสองตอนนั้น ตัวอย่างผู้มรณภาพ มีภรรยา ก่อนหนึ่งคน และมีบุตรกับภรรยา ก่อนหนึ่งคน ภรรยา ก่อนตาย ต้องดูว่าเมื่อภรรยา ก่อนตาย มีทรัพย์สินเดิมสิน สัมรส อย่างไรบ้าง โหแบ่งส่วนของภรรยา ที่ตายก่อน ส่วนของภรรยาที่ตายนั้น ให้แบ่งเป็นมรดก เช่น ผู้มรณภาพ มีสินเดิมมาทำงานกับภรรยา ก่อน ๕๐ บาท ภรรยา ก่อนก็มีสินเดิม ๕๐ บาท และมีสิน สัมรส ระหว่างภรรยา ก่อนชน ๓๕๐ บาท ต้องแบ่งดังนี้ ให้สินเงินทุนของผู้มรณภาพ ๕๐ บาท แบ่งสิน สัมรส ส่วนของผู้มรณภาพ ต้องในสาม เป็นเงิน ๓๐๐ บาท รวมทรัพย์สินของผู้มรณภาพ ทั้งสินเดิมสิน สัมรส ๓๕๐ บาท ส่วนภรรยา ที่ตายก่อนนั้น มีเงินสินเดิม ๕๐ บาท และสิน สัมรส หนึ่งในสาม เป็นเงิน ๕๐ บาท รวมทรัพย์สินของภรรยา ที่ตายก่อน ทั้งสินเดิมสิน สัมรส ๓๐๐ บาท ส่วนทรัพย์สินของภรรยา ที่ตายก่อนนั้น แบ่งเป็นมรดก ให้ผู้มรณภาพ ๕๐ บาท ให้บุตรที่เกิดด้วยภรรยา ก่อน ๕๐ บาท ผู้มรณภาพ คงมีเงิน ส่วนตัว ทั้ง

ได้ มรดก ของ ภรรยา ก่อน ด้วย รวม เป็น ๒๐๐ บาท นั้น
 เรียกว่า แบ่ง เดรัจฉาน ตอน หนึ่ง คือ มา ผู้ มรดก ภาพ ได้
 ภรรยาใหม่ และมี บุตร กับ ภรรยาใหม่ หนึ่ง คน ผู้
 มรดก ภาพ มี สิ้น เดิม มา อยู่ กับ ภรรยา ใหม่ ๒๐๐ บาท
 ภรรยาใหม่ มี สิ้น เดิม ๑๐๐ บาท มี ส้มรดก หนึ่ง อีก ๓๐๐
 บาท ครั้น มรดก ภาพ ตก ให้ คน สิ้น เดิม ให้ แก่ ภรรยา
 ใหม่ ไป ๑๐๐ บาท ให้ แบ่ง สิ้น ส้มรดก ให้ แก่ ภรรยา
 ใหม่ ไป หนึ่ง ใน สาม เป็น เงิน ๓๐๐ บาท รวม แบ่ง
 ส่วน ให้ ภรรยา ใหม่ ทั้ง สิ้น เดิม สิ้น ส้มรดก ๒๐๐ บาท ส่วน
 ของ ผู้ มรดก ภาพ ที่ มี สิ้น เดิม มา อยู่ กับ ภรรยา ใหม่ ๒๐๐
 บาท และ แบ่ง สิ้น ส้มรดก ที่ หา ได้ กับ ภรรยา ใหม่ ต้อง
 ใน สาม เป็น เงิน ๒๐๐ บาท รวม ทรัพย์ ของ ผู้ มรดก
 ภาพ ทั้ง สิ้น เดิม สิ้น ส้มรดก ที่ มา อยู่ กับ ภรรยา ใหม่ ๔๐๐
 บาท ให้ เอา ทรัพย์ ๔๐๐ บาท นั้น มา แบ่ง มรดก อีก
 ตอน หนึ่ง เป็น สอง ภาค ภรรยา ใหม่ ได้ ภาค หนึ่ง เงิน
 ๒๐๐ บาท บุตร ได้ ภาค หนึ่ง ๒๐๐ บาท ส่วน ภาค
 บุตร ได้ ๒๐๐ บาท นั้น มา แบ่ง ให้ แก่ บุตร สอง คน
 คือ บุตร เกิด ด้วย ภรรยา ก่อน ได้ ๑๐๐ บาท บุตร ที่
 เกิด ด้วย ภรรยา ใหม่ ได้ ๑๐๐ บาท เพราะ หนึ่ง บุตร ที่

เกิด ด้วย ภรรยา ก่อน จึง ได้ ส่วน แแบ่ง มาก กว่า บุตร ที่ เกิด
 ด้วยภรรยาใหม่ คือได้มรดก ส่วน มารดา ของเขา ๕๐ บาท
 ได้มรดก ส่วน บิดา ของ เขา ๓๐๐ บาท รวม เป็น ๓๕๐ บาท
 ฝ่าย ภรรยา ใหม่ ที่ ยัง อยู่ นั้น ก็ ได้ ส่วน ดิน เดิม ดิน ส้ม ไร่
 ของ เขา ๒๐๐ บาท และได้มรดก ของ สามี ของ เขา
 ๒๐๐ บาท รวม เป็น ๔๐๐ บาท รวม ความ ว่า เมื่อ ผู้
 มรณภาพ ตาย มี ททรัพย์ ส้ม ไร่ ๖ คน บน กัน อยู่ กับ ททรัพย์
 ภรรยา ก่อน ภรรยา ใหม่ เป็น เงิน ๖๕๐ บาท ต้อง แบ่ง
 ให้ภรรยาใหม่ ๕๐๐ บาท แบ่งให้บุตร ที่ เกิด ด้วย
 ภรรยา ก่อน ๑๕๐ บาท แบ่งให้บุตร ที่ เกิด ด้วย ภรรยา
 ใหม่ ๓๐๐ บาท คำพิพากษา ฎีกา ที่ ๒๕๗ ร.ศ. ๑๒๐
 “ผู้มรณภาพ เป็น หญิง มีบุตร กับ ผู้ เดิม คน หนึ่ง
 ผู้ เดิม ตาย มา ได้ ผู้ ใหม่ มีบุตร กับ ผู้ ใหม่ คน หนึ่ง
 ต้อง แบ่ง ททรัพย์ เป็น สอง ตอน คือ แบ่ง ททรัพย์ ดิน เดิม
 ดิน ส้ม ไร่ ส่วน ของ ผู้ เดิม ออก เดี่ยว ก่อน ส่วน ททรัพย์
 ของ ผู้ เดิม แบ่ง มรดก ให้แก่ บุตร ของ ผู้ เดิม ภาค หนึ่ง
 ให้แก่ ผู้มรณภาพ ภาค หนึ่ง ผู้มรณภาพ ได้ ผู้ ใหม่
 แล้ว มีบุตร ให้แบ่ง ททรัพย์ ส่วน ของ ผู้ มรณ ภาพ
 ให้ ผู้ ใหม่ ภาค หนึ่ง ให้แก่ บุตร ที่ เกิด ด้วย ผู้ เดิม
 ผู้ ใหม่ รวม สอง คน ภาค หนึ่ง คือ บุตร ที่ เกิด ด้วย ผู้
 เดิม ได้รับ มรดก ของ บิดา ที่ ตาย หนึ่ง แล้ว มี มรดก

ของ มารดา ที่ ตาย อีก ชน หนึ่ง คำ พิพากษา ฎีกา
 ที่ ๒๓๕ ร.ศ. ๑๒๘ “ บิดา มี เมีย คน หนึ่ง และมี
 บุตร ภาย หลัง เมีย ตาย บิดา ได้ เมีย ใหม่ และมี บุตร
 อีก บิดา ตาย ต้อง แบ่ง มรดก ของ เมีย เดิม ก่อน แล้ว
 จึง แบ่ง มรดก ของ บิดา คือ บุตร ที่ เกิด กับ เมีย ก่อน
 ได้ มรดก ของ มารดา ที่ ตาย ชน หนึ่ง และ รับ มรดก ของ
 บิดา ที่ ตาย อีก ชน หนึ่ง ” คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๕๐๘
 ร.ศ. ๑๒๘ “ มารดา มี ดាំ คน ก่อน และมี บุตร ดាំ
 คน ก่อน ตาย ไม่มี ททรัพย์ ของ ดាំ ที่ ตาย เป็น มรดก
 มารดา มา ได้ ดាំ ใหม่ และมี บุตร อีก คน หนึ่ง ดាំ ใหม่
 ตาย แล้ว มารดา ตาย ต้อง แบ่ง ททรัพย์ มรดก ส่วน ของ
 ดាំ ใหม่ เป็น มรดก คน หนึ่ง แล้ว จึง แบ่ง ททรัพย์
 มรดก ของ มารดา อีก คน หนึ่ง คือ บุตร ที่ เกิด ด้วย
 ดាំ คน ใหม่ ได้ รับ มรดก ส่วน บิดา ชน หนึ่ง แต่
 ได้ รับ มรดก ส่วน มารดา ชน หนึ่ง คำ พิพากษา ฎีกา
 ฉบับ นี้ ผิด กับ ฉบับ ก่อน เพราะ เหตุ ว่า ดាំ คน ก่อน
 ที่ ตาย นั้น ไม่มี ททรัพย์ อะไร บุตร ที่ เกิด ด้วย ดាំ ก่อน
 จึง ได้ รับ มรดก ส่วน ของ มารดา แต่ ชน เดียว ไม่ เหมือน
 กับ บุตร ที่ เกิด ด้วย ดាំ ใหม่ ที่ ว่า บุตร ซึ่ง เกิด
 ด้วย ดាំ คน ก่อน หรือ ภรรยา คน ก่อน ได้ รับ มรดก

ของ ตำม หรือ ภรรยา คน ก่อน ชน หนึ่ง นน เดียว น ม
 คำพิพากษา ฎีกา อธิบาย ว่า บุตร ที่ ปก ครอง ทรัพย์
 มา กับ บิดา หรือ มารดา ที่ ยัง มี ชีวิต อยู่ จึง จะ ได้ ส่วน มรดก
 เช่น บิดา ตาย ทรัพย์ มรดก ตก อยู่ กับ มารดา และ บุตร นั้น ก็
 อยู่ กับ มารดา บุตร นั้น จึง จะ ได้ มรดก ของ บิดา ถ้า
 บุตร นั้น ไป อยู่ ที่อื่น ไม่ได้ อยู่ กับ มารดา ทรัพย์ มรดก
 เป็น ของ มารดา คน เดียว บุตร จะ ขอ แบ่ง ส่วน ของ บิดา
 ที่ ตาย นั้น ไม่ได้ นับ ตั้ง แต่ วันที่ บิดา ตาย เกิน กว่า ปี
 แล้ว ขาด อายุ ความ มรดก บุตร ที่ จะ ได้ รับ มรดก
 ส่วน ของ มารดา ชน เดียว คำพิพากษา ฎีกา ที่ ๓๕๗
 พ.ศ. ๒๔๕๘ “ บุตร ที่ จะ ได้ รับ มรดก ของ บิดา ที่
 ตาย ก่อน มารดา คือ บุตร ที่ ปก ครอง ทรัพย์ อยู่ กับ
 มารดา ด้วย กัน ถ้า บุตร นั้น มี เว้น ไป อยู่ ต่าง หาก
 แล้ว ไม่ได้ ปก ครอง ทรัพย์ รวม อยู่ กับ มารดา ตั้ง แต่
 บิดา ตาย มารดา ได้ ปก ครอง ทรัพย์ เกิน กว่า ปี บุตร
 ที่ ไม่ได้ ปก ครอง ทรัพย์ มรดก จะ ขอ แบ่ง ส่วน มรดก
 ของ บิดา ที่ ตาย นั้น ไม่ได้ ” คำพิพากษา ฎีกา ที่ ๓๓๘
 ร.ศ. ๓๒๒ ที่ ๔๔๗ ร.ศ. ๓๒๘ “ มารดา ตาย ก่อน
 ทรัพย์ มรดก ตก อยู่ กับ บิดา เกิน กว่า ปี แล้ว บิดา ตาย บุตร
 จะ ขอ แบ่ง ส่วน มรดก ของ มารดา ที่ ตาย ก่อน ไม่ได้ ต้อง

แบ่ง แต่ มรดก ของ บิดา ชน เดียว ” เรื่อง นี้ ถ้า ได้ ความ
 ชัด ว่า บุตร กับ บิดา ได้ ปก ครอบ ทรัพย์สิน รวม กัน ตั้งแต่
 มารดา ตาย ควร วินิจฉัย ให้ บุตร ได้ รับ มรดก มารดา
 ที่ ตาย ชน หนึ่ง แล้ว ให้ รับ มรดก ของ บิดา ที่ ตาย ชน
 หนึ่ง ตาม คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ถัด มา แล้ว ข้าง ด้

๘. เมื่อ ศาล วินิจฉัย แบ่ง ส่วน มรดก ให้ แก่ ผู้รับ
 มรดก แล้ว แต่ ทรัพย์สิน มรดก นั้น ยัง เป็น ของ รูปพรรณ
 หรือ เป็น ที่ดิน เป็น ค่น ที่ แบ่ง เป็น ส่วน ไม่ได้ ศาล
 จะ ให้ ผู้รับ มรดก ประมูล ราคา หรือ จะ สั่ง ให้
 เจ้า พนักงาน ขาย ทอด ตลาด ก็ได้ เพื่อ ได้ เงิน มา แบ่ง
 ตาม ส่วน

คำ อธิบาย

ระหว่าง ผู้รับ มรดก ได้ ตก ลง ประมูล ราคา กัน นั้น ค
 ่นว่า ขาย ทอด ตลาด เพราะ ขาย ทอด ตลาด ราคา ย่อม
 ตก ไป และ ทั้ง ต้อง เสีย ค่า ขรรมนิยม และ ค่า ใช้ จ่าย
 ให้ เจ้า พนักงาน ผู้ขาย ทอด ตลาด ด้วย ถ้า ได้ ตก ลง
 ประมูล ราคา กัน ผู้รับ มรดก ไม่ ต้อง ออก เงิน สด ใช้
 ค่อม ตาม ราคา ของ เช่น ผู้รับ มรดก จะ ได้ ส่วน มรดก

๓๐๐ บาท ผู้รับ มรรทุก ประมูลราคา ของนั้น ได้ ๓๓๐ บาท ผู้รับ มรรทุก จะ ต้อง ออกเงิน เพียง ๓๐ บาท เท่านั้น ถ้าผู้รับ มรรทุก ที่ให้ราคา ต่ำ ไม่มีเงิน จะ เสีย คน ที่ว่า ราคา ถัด ลง มา นั้น มี อำนาจ ขอ ของ นั้น ได้ ตาม คำพิพากษา ฎีกา ที่ ๒๒๐ วิ.ศ. ๑๒๐ “คู่ ความ ตก ตง ประมูลราคา กัน ถ้า คน ที่ ว่า ราคา ต่ำ ไม่มีเงิน จะ เสีย คน ที่ ว่า ราคา ถัด ลง มา มี อำนาจ ขอ ได้ ผู้ ที่ ว่า ราคา ต่ำ ที่ ไม่มีเงิน หมด อำนาจ”

๘. คดี เรื่อง ฟ้อง ขอ แบ่ง มรรทุก ศาลได้ พิจารณา เรื่อง ททรัพย์ มรรทุก แต่พิพากษา แบ่ง ส่วนให้ ผู้รับ มรรทุก เป็น เดรัจฉา ชาติ แล้ว ภาย หลัง ผู้รับ มรรทุก จะ ฟ้อง ขอ แบ่ง มรรทุก อ้าง เหตุว่า ททรัพย์ มรรทุก ของ ผู้ มรณ ภาพ ที่ ศาล ยัง ไม่ได้ เขา มา แบ่ง กัน นั้น ยัง มี อีก โดย ไม่ได้ ปรากฏ ว่า ผู้ใด บิด บัง หรือ ยก ออก ททรัพย์ นั้น ได้ ฟ้อง ไม่ ขึ้น เว้นไว้แต่ จะ ปรากฏ ว่า มี ผู้ บิด บัง หรือ ยก ออก ททรัพย์ มรรทุก นั้น ได้.

คำ อธิบาย

คดี เรื่อง ฟ้อง ขอ แบ่ง มรรทุก เมื่อ ศาลได้ วินิจฉัย แบ่ง มรรทุก แล้ว นับ ว่า เป็น เดรัจฉา ชาติ เพราะ อำนาจ จะ

พ้อง มรรฎก พ้องได้ ครัง เดียว เหมือน อย่าง คัด ผัว เมีย
 พ้อง ขออย่า แดว่า กัด่าว กัน เรือง ทรพัย ระหว่าง ผัว เมีย
 แดว จะมา พ้อง เรือง ทรพัย นน อิกไม่ได ตาม คำ
 พิกษาฎกา ท ๕๓ ร.ศ. ๑๒๗ “ผัว เมียได้ อย่า
 กัน และได้ว่า กัด่าว กันใน คัด เรือง ทรพัย ไป ครัง หนึ่ง
 แดว ภาย หลง จะมา พ้อง เรือง ทรพัย กัน อิกไม่ได ถึง
 เมว่า ทรพัย พ้อง กันใหม่ น ไม่ ได ยอ ใน บานฎฐ เดิม กัด”
 ถ้าหาก ว่า ทรพัย นน ม ชน ภาย หลง ทได้ พ้อง ริง กัน เช่น
 ลูก หน ของ ผู้มรณ ภาพ เอา เงิน มา ใช้ หน เป็น คัน หรือ
 ผู้ใด บดบัง ยก ออก ทรพัย นน ใจ แด พง ฐน ภาย หลง นับ
 ว่า เป็น คัด เกิด ชนใหม่ พ้อง ได้ อิก ตาม ลักษณะ มรฎก
 บท ท ๕๖ “ญาติ พี่น้อง บุตร ภรรยา หา มรฎก แก่
 กัน ใจทย์ หา จำ ตั้ง ของ หนึ่ง มาก ผู้รक्षा ตั้ง ของ
 มรฎก ยก ย้าย ช่นไว้ พิจารณา เป็น ด้คัย โดย จริง ใช้
 ทำน ให้ บัน แก่ ญาติ พี่น้อง”

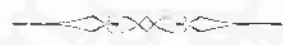
๑๐. คัด พ้อง ขอ แบ่ง มรฎก โดย เหตุ ที่ ผู้รับ
 มรฎก ไม่ ประอง ตอง กัน แต่ ยัง ไม่ เป็น เหตุ จะ ให้ เห็น
 ว่า ฝ่ายใด จะ ทุจริต บิดบัง ทรพัย ไว้ คัด พิกษา
 ทัถเงินใน กอง มรฎก ใช้ ค่า ชรรณเนียม ที่ คู่ ความ หนึ่ง ต้อง

ฝ่ายใด เต็มไป กับ ค่า ทนาย ด้วย เหลือ นน จึง แบ่ง มรรฎก
 ถ้า หาก ปรา กฏ ว่า คู่ ความ ฝ่าย ไต ได้ คิด ทุจริต เบียด บัง
 ทรัพย ใว้ หรือ ค่อ สู้ คัด โดย ทุจริต ไม่ ต้อง หัก เงิน ใน
 กอง มรรฎก ใช้ ค่า ชรรนเนียม หรือ ค่า ทนาย ให้ ฝ่าย ที่
 คิด ทุจริต เสีย เงิน ค่า ชรรนเนียม และ ค่า ทนาย ให้ อีก ฝ่าย
 หนึ่ง จน เต็ม

คำ อธิบาย

เรื่อง ค่า ชรรนเนียม ความ มรรฎก น มี คำ พิพากษา
 ฎีกา ที่ ๒๗๕ พ.ศ. ๒๔๕๘ ได้ วินิจฉัย เป็น บรรทัด
 ฐาน ดัง นี้ “ เป็น เวदा สัมคอร ที่ จะ ต้อง ถ้าวรณ ใน คัด
 นยง กว่า คัด อิน ด้วย วิธ เวยก ค่า ฤชา ชรรนเนียม
 ค่าต ต่าง ซอบ บัง คับ ให้ ชัก เขา จาก กอง มรรฎก เพลิน ไป ไม่
 หวน คิด คำนี้ ง ว่า จะ สัมคอร หรือ ไม่ สัมคอร สู้
 แต่ ว่า ความ มรรฎก ก็ จะ ให้ ชัก ค่า ฤชา ชรรนเนียม จาก
 กอง มรรฎก แทบ พง นน ค่าต คอร พิเคราะห์ ถึง เหตุ ผล
 ต้น ปลาย ว่า โจทย์ หรือ จำเลย ฝ่าย ไต เสีย ฝ่าย ไต ซอบ
 ฝ่าย ไต เป็น ชรรน ประองคอง ฝ่าย ไต ชวน วิจา ท้าวรณ หรือ
 ว่า ถอย ที่ ใช้ ชั่ง ชิง ที่ รา ช่า ที่ แรง อยู่ ด้วย กัน นน จึง
 คอร บัง คับ ให้ เขา กอง มรรฎก ออก เสีย ค่า ฤชา ด้วย กัน แต่
 ถ้า ความ มา ประจักษ์ แก่ ผู้ พิพากษา ว่า ฝ่าย ไต คิด คิด

เบียดบัง เอาทรัพย์สินของ น้อง ๆ แล ภาค แม่ เจ้า เวช
 เพศุบาย ให้อาย ทอด ทิตาย เท คง แต่บิดา พระวา ลง คา บชด
 จน ตอดด ถึง วิชา ซึ่ง เส่ง ดี ความ พา เอา หึง แพศยา มา
 ดันบ ดันน เป็น แม่ เดยง เพื่อ จะ เบียง บ้าย เอา ภาค
 ภรรยา ให้น้อย ลงไป จาก โศทย์ กฏหมาย ย่อมให้ อำนาจ
 ศาสตร์ เพื่อ บงคับ คำ อูชา กรรมเนยม ให้ คู่ ความ ชดใช้
 แทน ถนได้ กรรมการ พิจารณา เห็น ความ เพียง กรรม
 ดง แต่ง มา น จึง บงคบบ ให้ จำเลย เตี้ย คำ กรรมเนยม
 แทน โศทย์ ทุก ศาสตร์ คำ ทนาย ความ ๓ ศาสตร์ อย่าง ชั่ง ด้วย
 ให้ ชัก ออก จาก ส่วน ซึ่ง จำเลย จะ ได้ บัน ย้ำ ให้ ชัก
 จาก กอง มรวฏก นน เตย "

๓๓. ผู้ มรณ ภาพใด ขอเงิน ใช้ หน แทน ผู้รับ มรวฏก
 คนใด ก็ ดี หรือ ผู้รับ มรวฏก คนใด เป็น หน ผู้ มรณ ภาพ เท่า
 ใด ก็ ดี เมื่อ ศาล จินจัตย แบ่ง ส่วน มรวฏก แล้ว ผู้รับ
 มรวฏก คน นั้น จะ ได้ รับ ส่วน มรวฏก เท่า ใด ถ้า ส่วน มรวฏก
 นั้น มากกว่า คน เงิน ที่ ผู้รับ มรวฏก เป็น หน ผู้ มรณ ภาพ
 ก็ ให้ เขา เงิน ใน กอง มรวฏก เพิ่ม เต็ม ให้ เค้ม ตาม ส่วน ของ
 เขา ที่ จะ ได้ ถ้า ส่วน มรวฏก นั้น น้อย กว่า คน เงิน ที่ ผู้

รับ มรดก เป็น หนี้ ผู้ มรดก ภาพ ให้ เขา ส่วน มรดก นั้น
หัก ต้น เงิน แดง ยัง คง เหลือ ต้น เงิน เท่าไร ให้ ผู้ รับ
มรดก ใช้ หนี้

คำ อธิบาย

ผู้ รับ มรดก เป็น หนี้ ผู้ มรดก ภาพ นั้น ผิด กับ เป็น
หนี้ ต้น ผู้ อื่น คือ เงิน ดอก เบี้ย ค่า เท่าไร ไม่ ต้อง ให้ ผู้ รับ
มรดก ใช้ เงิน ดอก เบี้ย ให้ คง ใช้ แต่ ต้น เงิน เช่น ผู้ มรดก
ภาพ มี มรดก ๒๐๐ บาท แต่ ผู้ รับ มรดก เป็น หนี้ ๑๐๐
บาท รวม เป็น ๓๐๐ บาท มี ผู้ รับ มรดก สอง คน ได้ ส่วน
คน ละ ๑๕๐ บาท ต้อง เติม เงิน ให้ ผู้ รับ มรดก ที่ เป็น หนี้
อีก ๕๐ บาท จึง จะ ครบ ค่า ส่วน แบ่ง ของ เขา ถ้า
ผู้ มรดก ภาพ มี ทรัพย์ มรดก อยู่ ๑๐๐ บาท ผู้ รับ มรดก
เป็น หนี้ อยู่ ๒๐๐ บาท รวม ด้วย กัน เป็น ๓๐๐ บาท
แบ่ง ส่วน ให้ ผู้ รับ มรดก สอง คน คน ละ ๑๕๐ บาท ให้
เขา ส่วน มรดก ๑๕๐ บาท หัก กับ ต้น เงิน ที่ ผู้ รับ มรดก
เป็น หนี้ แดง เหลือ ๕๐ บาท ที่ ผู้ รับ มรดก จะ ต้อง ใช้
ลักษณะ มรดก บท ที่ ๓๓ “ผู้ ใด ถ่าย ญาติ หลาน หลาน และ
สังฆา ญาติ เป็น ทาส ถ้า ผู้ ถ่าย นั้น มรดก ภาพ ให้ พิจารณา
สิน ชั่ง ถ่าย นั้น ให้ รู้ จัก มาก และ น้อย ถ้า แด่ สิน ถ่าย นั้น
ควร ด้วย ส่วน แบ่ง บั้น อย่า ให้ ส่วน แบ่ง บั้น เติม ถ้า

ดิน ถ้ายัน มากกว่า ส่วนแบ่ง มัน เท่าใด ให้ เรียก เขา
 ดิน ถ้ายัน ซึ่ง เหลือ กว่า ดิน แบ่ง มัน นั้น มัน แก่ ญาติ ทั้งปวง
 ถ้า ดิน ถ้ายัน น้อย กว่า ส่วน ซึ่ง จะ ได้ รับ แบ่ง มัน นั้น ให้
 อีก จน ครบ ตาม ส่วน ญาติ ตุ๊ก หาดาน เหลน ดัง ซา ญาติ ซึ่ง
 จะ ได้ รับ นั้น” ตักษณ มรรฎก บท ที่ ๓๒ “ถ้า ญาติ
 หาดาน เหลน ดัง ซา ญาติ กุ เงิน แต่ ญาติ ผู้ เจ้า ของ เงิน
 นั้น มรณ ภาพ ตง ให้ พิจารณา ทวพย ดัน อน กุ นั้น มาก น้อย
 เท่าใด แต่ ให้ ยก ไว้ แก่ ญาติ หาดาน เหลน ดัง ซา ญาติ
 ตาม แต่ จะ ได้ ส่วน แบ่ง มัน นั้น แต่ ดอก เมย นั้น ขย่า
 ให้ คิด เขา ถ้า แต่ ต้น เงิน ที่ กุ มากกว่า ส่วน แบ่ง มัน
 ซึ่ง จะ ได้ นั้น ให้ เขา แต่ เหลือ นั้น มา แบ่ง มัน แก่ ญาติ
 ทั้ง ปวง นั้น ถ้า ทวพย อน กุ นั้น น้อย กว่า ส่วน แบ่ง มัน
 ซึ่ง จะ ได้ นั้น ให้ แบ่ง มัน เพิ่ม จน ครบ ส่วน ญาติ ซึ่ง จะ ได้
 นั้น แต่”

๓๒. เมื่อ ค่ำด วันจณย แบ่ง ทวพย มรฎก แล้ว ผู้
 รับ มรฎก คนใด ไป วัน ราช การ อยู่ หิว เมือง อื่น จะ มา
 รับ มรฎก ไม่ได้ ให้ เขา ทวพย ส่วน ของ คน นั้น ผาก พระคดัง
 ไว้ ถ้า ผู้รับ มรฎก ที่ อยู่ หิว เมือง ไกด ไม่ได้ ไป โดย รับ
 ราช การ ก็ ให้ ค่ำด เขา ส่วน มรฎก ของ คน นั้น มอบให้

แก่ ญาติ หรือ คน หนึ่ง คนใด รักษาไว้ก็ได้ ถ้า ผู้รับ
มรดก เป็น เด็ก ก็ให้ ค้าต มอบ ททรัพย์สิน ให้ แก่ ผู้ปกครอง
ของ เด็ก

คำ อธิบาย

ผู้รับ มรดก ที่ไป รับ ราช การ อยู่ หว เมือง จะ มี
จดหมาย มา บอก ค้าต ขอให้ มอบ ททรัพย์สิน ให้ แก่ ญาติคนใด
ก็ได้ ถ้า เขา ไม่ได้ บอก ว่า ให้ มอบ ททรัพย์สิน ให้ แก่ ญาติ
คนใด ค้าต จะ เอา ททรัพย์สิน ผาก พระ ศดังไว้ก็ได้
ลักษณะ มรดก บท ท ๒๗ “ ถ้า แต่ พี่ น้อง ลูก หลาน ดังชา
ญาติ ไป รับ ราช การ อยู่ เมืองไกล ให้ เอา ททรัพย์สิน
มรดก ซึ่ง เป็น ส่วน แบ่ง บัน แห่ง ผู้จะได หน ให้ ผู้ใด
พิจารณา จดหมายไว้ แล้ว ให้ มอบ ททรัพย์สิน ให้ แก่
ญาติ อัน สันท ภา ว่า ผู้ หน จะ มา แต่ ราช การ จึง ให้
เอา ททรัพย์สิน ดัง ให้ ” ลักษณะ มรดก บท ท ๒๘ “ พี่ น้อง
ลูก หลาน หลาน หรือ ดังชา ญาติ ไป รับ ราช การ อยู่
ณ เมือง เอก โท. ตร. จตวา. แต่ แขวง จังหวัด ไชร
ให้ แบ่ง ททรัพย์สิน บรรดา ส่วน ซึ่ง จะ ได้ หนไว้ ณ พระ ศดัง ก่อน
ถ้า ผู้ หน มา แต่ ราช การ แล้ว จึง เอา ททรัพย์สิน ซึ่ง ไว้ ใน พระ ศดัง
หนให้ (เขียว มี ม คตง ออม สัน แล้ว) ” ถ้า ผู้รับ
มรดก ไม่ได้ ไป โดย ราช การ ตาม พระ ราช บัญญัติ แก่ ไช

ลักษณะมรดก ร.ศ. ๑๒๓ มาตรา ๔ “ถ้าปรากฏ
 ในสำนวนความว่า ผู้มรดกภาพ มีญาติชั้นที่ควร
 ได้รับมรดกตามกฎหมาย ๑ ๓ ๑ ถ้าอยู่บ้านอื่นเมือง
 ใดจะเรียกมาได้ ให้จัดการแบ่ง จะญาติหรือใคร
 ก็เก็บส่วนไว้ให้” ผู้รับมรดกเป็นเด็ก ถ้าเด็กนั้น มี
 บิดา หรือ มารดา ตาม ขรรมดาบิดา หรือ มารดา เป็น
 ผู้ปกครองเด็ก ก็ต้อง มอบทรัพย์สิน ให้แก่ บิดา หรือ
 มารดา ของ เด็ก เป็น ผู้รักษา ทรัพย์สิน เว้นไว้แต่บิดา
 หรือ มารดา ของ เด็ก เป็น ผู้ไม่สมควร จะรักษา ทรัพย์สิน ของ
 เด็ก ศาล จะ ตั้ง ให้คนอื่น เป็น ผู้รักษา ทรัพย์สิน ของ เด็ก
 ก็ได้ คำพิพากษา ฎีกา ที่ ๒๘๓ ร.ศ. ๑๒๐ “เมื่อ บิดา
 ไม่เป็น คนสมควร จะรักษา ทรัพย์สิน ของ บุตร ได้แล้ว กรม
 อัยการ มี อำนาจ ขอให้ ศาล ตั้ง คนอื่น ดำเนิน รักษา
 ทรัพย์สิน ได้กว่า บุตร นั้น จะมี อายุ ครบ ๒๐”

หมวด ๗

วิธี แบ่ง มรรฎก

วิธี แบ่ง มรรฎก ตาม กฎหมาย นั้น มี ต้อง ชน คือ แบ่ง
มรรฎก เป็น ภาค ชน หนึ่ง ก่อน แล แบ่ง ส่วนในภาค อีก
ชน หนึ่ง

แบ่ง มรรฎก เป็น ภาค

๑. ชาย ผู้มรณภาพ, มี บรพตาคักต ตั้งแต่ ๕๐๐
ไร่ขึ้นไป แล ผู้มรณภาพ นั้น มี ภรรยา แล้ว, ให้แบ่ง มรรฎก
เป็น ๓ ภาค ภาค หนึ่ง เข้า พระคตัง หดอง ภาคหนึ่ง ให้แก่
บิดา มารดา ภาค หนึ่ง ให้แก่ ภรรยา ภาค หนึ่ง ให้
แก่ ญาติ

คำ อธิบาย

ที่ว่า ผู้ม บรพตาคักต ตั้งแต่ ๕๐๐ ไร่ขึ้นไป นั้น คือ
ผู้ที่ ได้ รับ บรพตาคักต ตั้งแต่ ชน เด่นาบตี มา จน ถึง
ชน หนึ่ง พันทนาย เป็น ที่ สุด ซึ่ง มี ความ สามารถ รับ
ราชการ ได้ ผลในราชการ กิต และ ได้ ผล การ ทำ มุ

หากินก็ดี ตามกฎหมายลักษณะ มรฎก บทที่ ๓ ว่า
 ด้วยแบ่ง มรฎก ผู้ม บวรดา คัดคิด ตั้งแต่ ๕๐๐ ไร่ขึ้นไป
 ลักษณะ มรฎก บทที่ ๓ ว่า ด้วย ผู้ม บวรดา คัดคิด “ได้
 บัด มนตรี มุข ลูก ชุน เจ้า ราช นิกต ชุน หมน พน ทนาย ผู้ม
 บวรดา คัดคิด ปวง แด บิดา มารดา แดงใหม่ มี เรือน
 แด ชาย บุควร มี เรือน แด คน ทง นน มี ทพย ตั้ง ดิน ด้วย ผล
 ราชการ อัน พระราช ทานให้ก็ดี แด มี ทพย ตั้ง ดิน ด้วย
 ก็นก็ดี แด ผู้ม ถึง แก่ มรณ ภาพ ลง ๆ ต ๆ ให้
 เอา ทพย ตั้ง ดิน ทง ปวง ซึ่ง ยัง อยู่นน แบ่ง ออก เป็น
 ส่วน ทำ เป็น สี่ภาค ภาคหนึ่ง เข้า พระคตง หวดง ภาคหนึ่ง
 ให้แก่ บิดา มารดา ภาค หนึ่ง ให้แก่ พี่น้อง ลูก หลาน แด
 ญาติกา ภาค หนึ่ง ให้แก่ ภริยา”

ภาค หวดง นน ถ้า ผู้มรณ ภาพ มี บ้านหนึ่ง อย่าง
 เดียวก็ดี หรือ มี บ้านาญ อย่าง เดียวก็ดี หรือ มี ทง
 บ้านหนึ่ง บ้านาญ ก็ดี ภาค หวดง เป็น อันยก ให้คง แบ่ง
 แด ภาค อื่น ต่อไป ตาม ลักษณะ มรฎก บทที่ ๒ “ถ้า
 ผู้มรณ ภาพ นน มี บ้านหนึ่ง แก่ ราช การ แต่ หา บ้านาญ มิได้
 อย่า ทำ มรฎก เลย แด ผู้มรณ ภาพ มี บ้านาญ แก่ ราช การ
 แดหาบ้านาญมิได้ อย่า ให้ ทำ มรฎก เลย ถ้า ผู้มรณ ภาพ
 มี ทง บ้านหนึ่ง บ้านาญ แก่ ราช การ ไชร์ อย่า ให้ ทำ พักยา

และมรรฎกเศย ให้เอา ทรัพย์ อัน เปน ๓๖ วิญญาณกะทรัพย์
 แต่ ๓๖ วิญญาณกะทรัพย์ ต้อง ประการ นั้น แบ่ง บั่ ให้ แก่ บิดา
 มารดา แล ตูถ หาดาน ชาย หญิง แห่ง ผู้ มรณภาพ นั้น
 ถ้า แต่ หา บิดา มารดา แล ตูถ หาดาน ชาย หญิง มิได้ ชย้า
 ให้ทำ มรรฎกพัชยาเศย ให้คงไว้ แก่ ญาติ พี่น้อง ผู้
 มรณภาพ นั้น เถิด (คือไม่ต้อง แบ่ง ภาค หลวง)”

ภาค บิดา มารดา นั้น ถ้า บิดา มารดา มรณภาพ
 เดี่ยว แล ๓๖ ต้อง คน ภาค บิดา มารดา เปน อัน ยก คง
 ให้แบ่ง ภาค อื่น ต่อไป ตักษณ มรรฎกบทที่ ๔ “ถ้า บิดา
 มารดา ผู้ มรณภาพ นั้น หา มิได้ แล ทรัพย์ ดัง ของ ทาษ
 กรรมกร ชาย หญิง อัน เปน เครื่อง บริโภค ทั้ง ปวง ให้แบ่ง
 ออก เปน สาม ภาค ภาค หนึ่ง เข้า พระคตัง หลวง ภาค
 หนึ่ง ให้ แก่ พี่น้อง ตูถ หาดาน แล ญาติ ผู้ ถึง มรณภาพ ภาค
 หนึ่ง ให้ แก่ ภริยา”

ภาค ญาติ นั้น ถ้า ผู้ มรณภาพ ไม่มี บุตร หาดาน
 เถิด ผู้ สืบ ส่วย โสเทหิต หรือ ไม่มี พี่น้อง ร่วม บิดา
 มารดา แล ผู้ สืบ ส่วย โสเทหิต ของ พี่น้อง แต่ บิดา หรือ
 มารดา ของ ผู้ มรณภาพ คน หนึ่ง คน ใด ยัง ชยู่ เถิด ภาค
 ญาติ เปน อัน ยก คง ให้แบ่ง แต่ ภาค อื่น ต่อไป ถ้า
 บิดา มารดา มรณภาพ เดี่ยว แล ๓๖ ต้อง คน จึง ให้ แบ่ง

ภาค ญาติ ค่อยไป ถ้าผู้มรดกภาพไม่มีพี่น้องร่วมบิดา
 อย่างเดียว, หรือร่วม มารดา อย่างเดียว และผู้สืบ
 ตาย โสहित ของ พี่น้อง นั้น แต่ไม่มีตง บาน้ำ อา หรือ
 ผู้สืบ ตาย โสहित ของ ตง บาน้ำ อา ภาค ญาติ เป็น อัน
 ยก ที่ เดียว ให้ คง แบ่ง แต่ภาค อัน ค่อยไป พระราชบัญญัติ
 แก้ไข เพิ่มเติม ลักษณะ มรดก ร. ศ. ๑๒๑ มาตรา ๓
 ข้อ ๓ “ถ้าผู้มรดกภาพไม่มีบุตร หลาน เหลน สืบ ตาย
 โสहित แต่ไม่มีพี่น้องร่วม บิดา มารดา เดียว กัน แต่
 บิดา มารดา หรือ คนใด คนหนึ่ง ยังมีชีวิตอยู่ ชำนาญให้
 แบ่ง ภาค ญาติ ออก เลย ให้แบ่ง มรดก แค่สอง ภาค
 คือภาค บิดา มารดา และภาค ภรรยา เว้นไว้แต่คนที่
 มี นก ๔๐๐ ไว้ หรือ ก่อ นก ขึ้นไป จึงให้แบ่ง เป็น
 สาม ภาค คือ ภาค หลวง ๒๒ ภาค หนึ่ง ถ้า บิดา มารดา
 ก้ มรดก ภาพ เลี่ย เด็ด ด้วย ภาค บิดา มารดา เป็น อัน ยก
 แต่ให้ มรดก ญาติ ได้ แก่ พี่น้อง ร่วม บิดา อย่าง เดียว หรือ
 ร่วม มารดา อย่าง เดียว ตาม ราย ตัว หรือ ถ้าผู้
 มรดก ภาพ ก้ ให้แบ่ง ให้ แก่ ผู้สืบ ตาย โสहित ตาม ห่ม เหล่า
 ของ เขา” ข้อ ๔ “ถ้าผู้มรดกภาพไม่มีผู้สืบ ตาย โสहित
 แต่ไม่มี บิดา มารดา แต่ พี่น้อง ผู้สืบ ตาย โสहित ของ พานง

ทุกชนิดแล้ว ภาคญาติให้ เป็นภาคสูงบ้าง น้ำอา
 แบ่งให้เป็นรายตัว ตามด่อน ถ้าหากว่าผู้ใดไม่มี
 ชีวิตอยู่ ก็ให้บุตรหลานของเขาได้รับด่อนตามหมู่
 เหล่า” ข้อ ๕ “ถ้าผู้มรณภาพไม่มีญาติทั้งหมดย
 ทีเดียว ให้เอามรดกภาคนี้ไปรวมกับภาคภรรยา”

ภาคภรรยา นั้น ถ้าผู้มรณภาพมีภรรยาแล้วถึง
 ภรรยา นั้น จะตายเสียก่อนผู้มรณภาพก็ ต้องแบ่ง
 ภาคภรรยาเต็มอ แต่ให้เอาภาคภรรยา นั้น เป็นของ
 หลวง ตามกฎหมายลักษณะมรดก บทที่ ๓ บทที่ ๔
 ตอนท้าย มีว่า “ภาคหนึ่งให้แก่ภรรยา ถ้าผู้มรณ
 ภาพหาแม่เจ้าเรือนมิได้ให้ยกไว้เป็นหลวง” เว้นแต่
 ผู้มรณภาพ ยังไม่มีภรรยาเลย ก็ไม่เข้าอยู่ในลักษณะ
 มรดก บทที่ ๓ ที่ให้แบ่งภาคภรรยา นั้น เพราะ
 ว่าลักษณะมรดก บทที่ ๓ มีข้อความ “เดชะบิด
 มนตร์ मुख ลูกขุนเจ้าวราช นิกถ ขุนหมื่น พันทนาย ผู้
 มีบรรดาศักดิ์ทั้งปวง แต่บิดา มารดา แต่งให้มเรือน
 แต่อายุควรมีเรือน” เพราะฉะนั้นใน ตอนท้ายของ
 บทนั้นจึงให้แบ่งภาคภรรยาด้วย ถ้าหากผู้มรณภาพ
 ยังไม่มีภรรยาเลย จะแบ่งมรดกให้เป็นภาคภรรยา
 อย่างไม่ได้ ภาคภรรยา ก็เป็นอันยกอยู่เอง คงให้
 แบ่งแต่ภาคอื่นต่อไป.

๒ ชายผู้มรณภาพ ตำนาน ๕๐๐ ไร่ ตง มาให้ แบ่ง
มรดก เป็น ตำบล ภาค ภาค หนึ่ง ให้ แก่ บิดา มารดา
ภาค หนึ่ง ให้ แก่ ภรรยา ภาค หนึ่ง ให้ แก่ ญาติ.

คำ อธิบาย

ตาม กฎหมาย ลักษณะ มรดก บท ที่ ๕๑ “ ตำนาน ๕๐๐
ตง มา ถึง ๑๐ ไร่ ตาย ไร่ ให้ แบ่ง มรดก เป็น ตำบล ภาค
ภาค หนึ่ง ให้ แก่ บิดา มารดา ภาค หนึ่ง ให้ แก่ ตำบล ภรรยา
ผู้ ตาย ภาค หนึ่ง ให้ แก่ ญาติ พี่ น้อง ตู หลาน หลาน
หรือ ผู้ ตาย ” ใน บทนี้ กล่าว ถึง มรดก ทั้ง ชาย หญิง รวม กัน
จึง มี ว่า ภาค หนึ่ง ให้ แก่ ตำบล ภรรยา เดียว นี้ มี พระราช
บัญญัติ แก้ไข เพิ่ม เติม ลักษณะ มรดก ร.ศ. ๑๒๑ ได้
เปลี่ยนแปลง มรดก หญิง ที่ ตำบล ยัง อยู่ เสีย แล้ว มรดก
หญิง ที่ กล่าว ใน บทนี้ ก็ เป็น อัน ยก เพราะ ฉะนั้น เรื่อง
มรดก หญิง จะ ยก ไป กล่าว ใน ข้ออื่น ต่อไป ใน ทน
จะ กล่าว เฉพาะ มรดก ชาย อย่าง เดียว

ภาค ญาติ นี้ ผิด กับ ภาค ญาติ ผู้ มี บรรดา คัด แต่ จำเพาะ
ข้อ ที่ ผู้ มรณภาพ เป็น เด็ก ไม่ มี ภรรยา และ ยัง อยู่ใน
ความ ปก ครอง ของ บิดา มารดา ภาค ญาติ เป็น อัน ยก
ทรัพย์สิน ของ ผู้ มรณภาพ ได้ แก่ บิดา มารดา ทั้ง หมด ถ้า

ผู้มรณภาพเป็นเด็กหาบิดามารดามิได้ หรือผู้มรณภาพเป็นผู้ใหญ่ แบ่งเหมือน กับภาคญาติผู้มรณภาพบรรดาศักดิ์ (ให้ดูภาคญาติผู้มรณภาพศักดิ์) ผู้มรณภาพเป็นเด็ก อยู่ใน ความปกครอง ของ บิดา มารดา นั้น ตาม กฎหมาย ดัชนี มรณบทที่ ๕๐ บุตรบุตรีผู้ใด แต่บิดา มารดา ประกอบ ดำเนินกรรหาให้แล้ว ยังเกิด บุตรด้วย กัน และบุตร บุตร นั้นถึง อุปศิเหตุ แต่ทรัพย์ มรดก แห่ง ผู้มรณภาพ นั้น มี มาก น้อยเท่าใด ควรให้ แก่ บิดา มารดา ผู้มรณภาพ ใน บทนี้ ก็ ความถึง บุตร บุตรี ที่ มี ดำเนินกรรหา ซึ่ง ยังไม่ มี บุตร ด้วย กัน แต่ เดียว น มี พระราช บัญญัติ แก่ ไซ้ เพิ่ม เคมี ดัชนี มรณบท ร.ศ. ๑๕๓ เปลี่ยนแปลง ถึง แม่ บุตร บุตรี ที่ มี ดำเนินกรรหา แล้ว นั้น จะ ยังไม่เกิด บุตร ด้วย กัน ก็ ต่ บิดา มารดา จะ เสร็จ ทรัพย์ มรดก แต่ ผู้เดียว มิได้ ให้ดู พระราช บัญญัติ แก่ ไซ้ เพิ่ม เคมี ดัชนี มรณบท มาตรา ๓ ข้อ ๓ ที่ ว่า ด้วย การ แบ่ง มรดก ชายผู้มรณภาพ ซึ่งไม่ มี บุตร แต่ ญาติ แต่ บิดา มารดา ยัง อยู่ ขยำให้ แบ่ง ภาค ญาติ คง ให้ แบ่ง แก่ ภาค บิดา มารดา และ ภาค ภรรยา ให้ เห็น ข้อว่า ถึง ผู้มรณภาพ ยังไม่ มี บุตร ก็ ต่ ยัง คง แบ่ง ภาคให้ ภรรยา มาตรา ๒ ว่า ด้วย มรดก หญิง ที่ ดำเนิน

ยัง อยู่ ถึง หึง นน ยัง ไม่ มี บุตร บิดา มารดา จะ ไม่ ได้
 มรฎก เสีย เสีย ด้วย ซ้ำ เว้นไว้ แต่ จะ มี ดิน ส้มรดก ถึง
 ต้อง เท่า ดิน เดิม แต่ มี คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๕๐๒
 พ.ศ. ๒๔๕๘ “ผู้ เมีย อยู่ ด้วย กัน ใน เรือน ของ พ่อ
 ตา ยัง ไม่ เกิด บุตร เมีย ตาย พ่อ ตา จะ เอา ทรัพย์ มรฎก
 ไปได้ ไม่ ได้ วินิจฉัย ว่า ลักษณะ มรฎก บท ที่ ๒๐ นั้น พระ
 ราชบัญญัติ แก้ไข ลักษณะ มรฎก ร.ศ. ๑๒๓ ได้ ยก
 เลิก เสีย แล้ว” เพราะ ฉนั้น บุตร บุตรี ที่มี ส่วน ภรรยา
 แล้ว ยัง อยู่ บน เรือน ของ บิดา มารดา ไม่ เป็น ข้อ สำคัญ
 แลใน สมัย นี้ การ แต่ง งาน ไม่ ค่อย จะ ได้ บังคับ เรือน หอ กัน
 แล ผู้ ที่มี ส่วน ภรรยา แล ก็ ต้อง แบ่ง มรฎก ตาม
 ลักษณะ แก้ไข เพิ่ม เติม ลักษณะ มรฎก ลักษณะ มรฎก
 บท ที่ ๒๐ จึง ยัง คง ใช้ อยู่ แต่ บุตร ที่ ยัง ไม่ มี
 ภรรยา และ ยัง อยู่ใน ความ ปกครอง ของ บิดา มารดา ถ้า
 บุตร นั้น มรณ ภาพ บิดา มารดา ได้ ทรัพย์ พง หมด.

ภาค ภรรยา นั้น ผู้ ต่ กับ ภาค ภรรยา ผู้ มี มรดก
 ศักดิ์ คือ ผู้ มรณ ภาพ มี ภรรยา แล แต่ ภรรยา ตาย เสีย
 ก่อน ไม่ ต้อง แบ่ง ภาค ภรรยา เพราะ ฉนั้น ผู้ มรณ ภาพ
 ยัง ไม่ มี ภรรยา กัด หรือ มี ภรรยา แล ตาย เสีย ก่อน
 กัด ภาค ภรรยา เป็น อัน ยก.

ภาค บิดา มารดา^๕ เหมือน ภาค บิดามารดา^๕ ผู้^๕ บรรดา
 คัด (ให้ ดู ภาค บิดา มารดา^๕ ผู้^๕ บรรดา คัด)

๓. หญิง ผู้^๕ มรณ ภาพ^๕ ที่^๕ มี^๕ ต้ม^๕ แด^๕ แต่^๕ ต้ม^๕ นน^๕
 ยัง^๕ อยู่ ถ้า^๕ หญิง^๕ นน^๕ มี^๕ บุ^๕ คร^๕ หลาน^๕ ดับ^๕ ด้าย^๕ โล^๕ หิต^๕ ให้^๕ แบ่ง^๕
 มร^๕ ฎก^๕ เป^๕น^๕ สอง^๕ ภาค^๕ ภาค^๕ หนึ่ง^๕ ให้^๕ ต้ม^๕ ภาค^๕ หนึ่ง^๕
 ให้^๕ บุ^๕ คร^๕ หลาน^๕ ผู้^๕ ดับ^๕ ด้าย^๕ โล^๕ หิต^๕ ถ้า^๕ หญิง^๕ นน^๕ ไม่^๕ มี^๕ บุ^๕ คร^๕
 หลาน^๕ ดับ^๕ ด้าย^๕ โล^๕ หิต^๕ แต่^๕ มี^๕ สิ้น^๕ เดิม^๕ มา^๕ อยู่^๕ กับ^๕ ต้ม^๕
 ให้^๕ ดู^๕ ว่า^๕ สิ้น^๕ เดิม^๕ ของ^๕ หญิง^๕ และ^๕ สิ้น^๕ เดิม^๕ ของ^๕ ชาย^๕ มี^๕ อยู่^๕
 เท่า^๕ไร ถ้า^๕ มี^๕ สิ้น^๕ ต้ม^๕ รั^๕ค^๕ ถึง^๕ สอง^๕ เท่า^๕ สิ้น^๕ เดิม^๕ นน^๕ หรือ^๕
 มาก^๕ กว่า^๕ หนึ่ง^๕ไป จึง^๕ ให้^๕ รั^๕ย^๕ก^๕ คั้น^๕ สิ้น^๕ เดิม^๕ ของ^๕ หญิง^๕ ให้^๕
 แก่^๕ ญาติ^๕ ของ^๕ หญิง^๕ ไป^๕ แบ่ง^๕ เป^๕น^๕ มร^๕ ฎก^๕ ส่วน^๕ สิ้น^๕ ต้ม^๕ รั^๕ค^๕
 นน^๕ ให้^๕ คง^๕ อยู่^๕ แก่^๕ ต้ม^๕ ของ^๕ หญิง^๕ ทั้ง^๕ สิ้น

คำอธิบาย

มร^๕ ฎก^๕ จะ^๕ มี^๕ หนึ่ง^๕ ได้^๕ ต่อ^๕ เมื่อ^๕ หญิง^๕ มี^๕ สิ้น^๕ เดิม^๕ มา^๕
 อยู่^๕ กับ^๕ ต้ม^๕ ถ้า^๕ หญิง^๕ ไม่^๕ มี^๕ สิ้น^๕ เดิม^๕ แล้ว^๕ แต่^๕ ต้ม^๕ ของ^๕ หญิง^๕
 มี^๕ สิ้น^๕ เดิม^๕ ฝ่าย^๕ เดียว^๕ หญิง^๕ ผู้^๕ มร^๕ ฎก^๕ ภาพ^๕ นน^๕ ไม่^๕ มี^๕ ทรัพย์^๕
 มร^๕ ฎก^๕ เลย ตาม^๕ กฎ^๕ หมาย^๕ ตัก^๕ ษณ^๕ มร^๕ ฎก^๕ บท^๕ ที่^๕ ๓๕

“ภรรยา^๕ ขำ^๕ วา^๕ช^๕ การ^๕ ผู้^๕ ตั้ง^๕ ญา^๕ ๔๐๐^๕ ไว้^๕ หนึ่ง^๕ไป ถ้า^๕ เป^๕น

ภรรยา พระราชทาน ตั้ง แก่ มรณ ภาพ ญาติ พี่ น้อง ผู้ คาย
 พ้อง หาทรัพย์ มรดกให้ พิจารณา ตาม กฎหมาย ถ้า
 เป็น ภรรยา หดอง หรือ อนุ ภรรยา มี ทุน ดิน เดิม มา อยู่ กับ
 หญิง คาย ฝ่าย ญาติ พี่ น้อง แห่ง หญิง มา พ้อง หา
 ทรัพย์ มรดก ท่านให้ แบ่ง บั้น แด่ ทุน ดิน เดิม ของ หญิง
 นั้น ให้ แก่ ญาติ พี่ น้อง ผู้ คาย ถ้า ทุน แด่ ดิน เดิม
 จำหน่าย ด้ม แด้ว จึง ให้ เขา ดิน ด้ม รัค คิด ใช้ ดิน เดิม
 และ ด้ม รัค เหลือ มาก น้อย เท่า ไ้ ให้ คง ไว้ แก่ ชาย ถ้า
 ภรรยา หดอง และ อนุ ภรรยา หา ทุน ดิน เดิม มิ ได้ อย่า แบ่ง
 บั้น ทรัพย์ มรดก เลย ” ถ้า หญิง นั้น มี ดิน เดิม แด้ว และ
 หญิง นั้น มี บุตร หลาน ด้ม ด้าย โด หิด บุตร หลาน ด้ม
 ด้าย โด หิด ของ หญิง นั้น จะ เป็น บุตร ที่ เกิด ด้วย ด้ม ที่
 ยิง อยู่ ก้ คดี หรือ จะ เกิด ด้วย ด้ม คน เก่า ของ หญิง
 ก้ คดี บุตร หลาน เหล่า นั้น เป็น ผู้ รับ มรดก ของ หญิง ทง นั้น
 ให้ แบ่ง มรดก หญิง นั้น เป็น ด้อง ภาค คคือ ให้ ด้ม ของ
 หญิง ภาค หนึ่ง และ บุตร หลาน ด้ม ด้าย โด หิด ของ หญิง
 ภาค หนึ่ง ตาม พระราช บัญญัติ แก่ใจ เพิ่ม เคิม ด้กษณ
 มรดก ร.ศ. ๑๕๑ มาตรา ๒ “หญิง มี ด้ม มรณ
 ภาพ แด่ เมอ มรณ ภาพ ด้ม มี ช้ วิต อยู่ วรรค แบ่ง
 บั้น ทรัพย์ มรดกให้ เป็น ตั้ง น ช้ ๑ ถ้า หญิง มี บุตร

หลาน หลาน ดืบ ด้ายโตหิด อยู่แล้ว ห้ามไม่ให้แบ่ง
 มรวุฑ หลิง หนให้ แก่ผู้ใด นอกจาก ด้าม และ บุตรี
 หลาน ผู้ สืบ ด้ายโตหิด ของ เขา ” ถ้า หลิง ไม่มี บุตรี
 หลาน ดืบ ด้ายโตหิด คง ดูว่า ดิน เดิม ของ หลิง และ
 ดิน เดิม ของ ด้าม รวม กัน มี อยู่ เท่าใด กัด หรือ ด้าม
 ของ หลิง ไม่มี ดิน เดิม หลิง มี ดิน เดิม ฝ่าย เดียว กัด
 ให้ ดูว่า มี ดิน ส้ม รัศ ถึง สอง เท่า ดิน เดิม หรือ ไม่ ถ้า ดิน ส้ม
 รัศ มี ไม่ ถึง สอง เท่า ดิน เดิม ด้าม ของ หลิง ได้รับ มรวุฑ
 หลิง แก่ ผู้ เดียว คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๑๕๓๐ ว.ศ. ๑๓๑
 “ เมีย มี ดิน เดิม มา อยู่ กับ ผู้ ” แต่ ผู้ ไม่มี ดิน เดิม
 เมีย ตาย ไม่มี ดิน ส้ม รัศ กับ ผู้ ถึง สอง เท่า ดิน เดิม ของ เมีย
 มารดา ของ เมีย พียง แบ่ง ดิน เดิม ของ ผู้ ไม่ ได้ ” ถ้า
 มี ดิน ส้ม รัศ ถึง สอง เท่า ดิน เดิม หรือ มากกว่า สอง
 เท่า ดิน เดิม จึง ให้ ญาติ ฝ่าย หลิง เรียก ดิน เดิม ของ
 หลิง ไป แบ่ง ได้ ตาม พระ ราช บัญญัติ แก่ ใจ ลักษณะ
 มรวุฑ มาตรา ๒ ข้อ ๒ “ ถ้า หลิง หน ไม่มี บุตรี หลาน
 หลาน ดืบ ด้ายโตหิด กัด หรือ มี แล้ว ตาย หมด ก่อน กัด
 ให้ เรียก ขอ แบ่ง มรวุฑ ได้ แต่ เมื่อ หลิง ได้ มี ดิน เดิม
 มา กิน อยู่ กับ ผู้ ” ข้อ ๓ “ ถ้า มี ดิน เดิม แล้ว ให้

พิจารณา ดูว่า ทรัพย์ ที่ ระคน ปน กัน กับ ทรัพย์ ของ ตำม
เมื่อ ตาย นั้น มี อยู่ มาก น้อย เท่าใด ถ้า มี มาก ถึง ต้อง
เท่า หรือ มาก กว่า ต้อง เท่า กับ ดิน เดิม ของ ตำม ภรรยา
ด้วย กัน แล้ว จึง ให้ ญาติ ข้าง ภรรยา เรียก กับ ดิน เดิม
ส่วนของ หญิง ไป แบ่ง เป็น มรดก ก็ได้ ส่วน ดิน ตำม นั้น
ให้ คง ไว้ แก่ ตำม ทั้ง ส่วน ” ใน ข้อ นี้ มี บท ท้าว ว่า เมื่อ
ให้ กับ ดิน เดิม ของ หญิง ไป แบ่ง มรดก แล้ว จะ ต้อง
แบ่ง ภาค มรดก ให้ แก่ ตำม ของ หญิง อีก หรือไม่ แต่
เห็น กัน ว่า ตำม ของ หญิง ได้ มรดก ของ หญิง ถึง ต้อง ใน
ตำม ส่วน แล้ว เพราะ ว่า ถ้า ดิน ตำม ไม่ ถึง ต้อง เท่า
ดิน เดิม ตำม ที่ได้ ทรัพย์ มรดก ของ หญิง คน เดียว
ต้อง ให้ มี ดิน ตำม ถึง ต้อง เท่า ดิน เดิม แล้ว จึง ให้ ญาติ
ฝ่าย หญิง เรียก ดิน เดิม ของ หญิง ไป แบ่ง เป็น มรดก ไม่ เกี่ยว
ถึง ตำม.

๔. หญิง ผู้ มรณ ภาพ ยัง ไม่ มี ตำม หรือ หญิง
นั้น มี ตำม แล้ว แต่ ตำม ตาย ก่อน หญิง ให้ แบ่ง
มรดก เป็น สอง ภาค ภาค หนึ่ง ให้ แก่ บิดา มารดา ภาค
หนึ่ง ให้ แก่ ญาติ.

คำอธิบาย

ภาค ญาติ นั้น แบ่ง เหมือน ภาค ญาติ ชาย ผู้มรณภาพ คำ นา ๔๐๐ ไร่ ลง มา คือ ถ้า หญิง นั้น เป็น เด็ก ยังไม่ มี สามี แด ยัง อยู่ใน ความ ปก ครอง ของ บิดา มารดา ภาค ญาติ เป็น อัน ยก ทรัพย์ ของ ผู้มรณภาพ ได้ แก่ บิดา มารดา ทั้ง หมด ถ้า ผู้มรณ ภาพ เป็น เด็ก หา บิดา มารดา มิได้ หรือ ผู้มรณ ภาพ เป็น ผู้ใหญ่ จึง ให้ แบ่ง ภาค ญาติ ต่อ ไป ภาค บิดา มารดา นั้น แบ่ง เหมือน ภาค บิดา มารดา ชาย ผู้มรณ ภาพ คำ นา ๔๐๐ ไร่ ลง มา.

แบ่ง ส่วน ใน ภาค ต่าง ๆ

๑. แบ่ง ส่วน ใน ภาค บิดา มารดา

คำอธิบาย

ผู้มรณ ภาพ มี ทั้ง บิดา มารดา อยู่ รวม กัน ให้ ส่ง ทรัพย์ ทั้ง ภาค ไป ให้ แลว แต่ เขา จะ ตก ลง แบ่ง ส่วน กัน เอง ถ้า บิดา มารดา ขยับ หรือ ร้าง กัน ให้ แบ่ง ทรัพย์ ใน ภาค นี้ เป็น สอง ส่วน ให้ บิดา หนึ่ง ส่วน มารดา หนึ่ง ส่วน ถ้า บิดา หรือ มารดา คน หนึ่ง คนใด ตาย ก็ ให้ ส่ง ทรัพย์ ทั้ง ภาค ให้ แก่ บิดา หรือ มารดา คน ที่ ยัง อยู่ ดัชนี มรณ กบ บท ที่ ๓ ตอน ท้าย มี ว่า ภาค หนึ่ง ให้

บิดา มารดา ถ้าบิดา ถึง มรณภาพ ยัง แต่ มารดา ให้
 มารดา ได้ ทรัพย์สิน ส่วน ถ้า มารดา มรณภาพ ยัง แต่ บิดา
 ให้บิดา ได้ ทรัพย์สิน ส่วน ถ้า บิดา มารดา อย่าง ร้าง กัน
 ให้ได้ ทรัพย์สิน คน ละ กึ่ง ส่วน

๒. แบ่งส่วนในภาคภรรยา

คำ อธิบาย

ต้อง ดู ว่า ผู้ มรณภาพ มี ภรรยา กี่ คน และ เป็น ภรรยา
 ชนิดใด ถ้า ให้ เขา ส่วน ของ ภรรยา ชนิดนั้น คน ละ ส่วน สอง
 ภรรยา พระราช ทาน ถ้า ได้ อยู่ กับ ผู้ มรณภาพ ตั้งแต่
 ดำ บิด ชน ไป ได้ ทรัพย์สิน ส่วน กึ่ง ถ้า ภรรยา
 นั้น ได้ รับ ราช การ ได้ ทรัพย์สิน ส่วน กึ่ง ถ้า อยู่ กับ ด้วย
 กัน ไม่ ถึง ดำ บิด ให้ ได้ ทรัพย์สิน แต่ กึ่ง หนึ่ง ตาม ส่วน
 ที่ ได้ กำหนด ไว้ ข้าง บน น

ภรรยา แต่ง งาน ได้ อยู่ กับ ผู้ มรณภาพ ตั้งแต่ ดำ บิด
 ชน ไป ให้ ได้ ทรัพย์สิน ส่วน กึ่ง ถ้า ได้ รับ ราช การ ให้ ได้
 ทรัพย์สิน ส่วน กึ่ง ถ้า อยู่ กับ ด้วย กัน ไม่ ถึง ดำ บิด ให้
 ได้ ทรัพย์สิน แต่ กึ่ง หนึ่ง ตาม ส่วน ที่ ได้ กำหนด ไว้ ข้าง
 บน น

ภรรยา อัน ทุต ขอ พระราช ทาน กั ต อนุ ภรรยา กั ต
 ได้ อยุ่ กั น กั บ ผู้ มรณ ภาพ คง แต่ ต่า ม บั ชน ไป ให้ ได้
 ทพย ด้ว ง ด้ว น กั ง ถ้า ได้ รั บ ราช การ ให้ ได้ ทพย ด้ว ม
 ด้ว น ถ้า อยุ่ กั น ด้ว ย กั น ไม่ ด้ว ต่า ม บั ให้ ได้ ทพย
 แต่ กั ง หนึ่ ง ความ ด้ว น ที่ ได้ กำหนด ได้ ฆาง ม น ัน ภรรยา
 อัน ทุต ขอ พระราช ทาน ด้ว กั บ ภรรยา พระราช ทาน ัน
 เพวระ ว่า ภรรยา พระราช ทาน โดย ทรง พระ มหา กรุณา
 พระราช ทาน แก่ ผู้ มรณ ภาพ เน้น ความ ชอบ ใน ราช การ ด้ว น
 หนึ่ ง ด้ว ม ย ด้ว ง ด้ว กั ว่า ภรรยา ทัง ทด ย

กฎหมาย ดั กษณ มรณ ก บ ท ที่ ๕ “ผู้ ม บว รดา
 ศั กต ด้ว แก่ มรณ ภาพ ัน ภรรยา ัน ด้ว ฆอ มี ฆน ्हมา ก
 บิดา มารดา ยก ให้ อยุ่ ด้ว ย กั น กั ต แต่ ัน ภรรยา ัน ทรง
 พระ กรุณา พระราช ทาน ให้ ด้ว ย มี บ่า หนึ่ ง แก่ ราช การ กั ต
 แต่ ัน ภรรยา ัน ทุต ขอ พระราช ทาน ให้ กั ต แต่ ัน ภา ๆ
 ภรรยา กั ต แต่ ัน ภรรยา ทัง ด้ว จำ พก ัน ัน ได้ อยุ่ กั น
 ด้ว ย กั น ด้ว แต่ ด้ว ม ฆว บ ัน ไป ภรรยา ัน ทรง พระ
 กรุณา พระราช ทาน ัน ให้ ได้ ทพย ด้ว ม ด้ว น กั ง
 ภรรยา ัน ด้ว ฆอ มี ฆน ्हมา ก บิดา มารดา ยก ให้ ัน ให้
 ได้ ทพย ด้ว ม ด้ว น เหตุ ภรรยา พระราช ทาน ให้ ัน ด้ว
 ศั กต ด้ว กั ว่า ภรรยา ัน มี ฆน ्हมา ก บิดา มารดา ยก ให้ ภรรยา

อิน ทูล ขอ พระราช ทานให้ แด นา ๆ ภรรยา คือว่า
 อิน ภรรยา นั้นให้ ได้ ทพย ด้ว ส่วน กิ่ง ถ้า ภรรยา ด้
 จำผด นน ด้ว ด้ว กน แด่ ด้าม ขอ บดง มา ให้ ได้ ทพย
 คน ด้ว ส่วน ด้ว แบ่ง ด้ว ใน เดิม นน ” บท ที่ ๖ “ ถ้า
 ภรรยา อิน พระราช ทานให้ ได้ ด้ว ราชการ ให้ ได้ ทพย นน
 ด้ว ส่วน กิ่ง แด่ ภรรยา อิน มี ด้ว นหมาก ด้ว ด้ว บดา มา รดา
 ยกให้ ได้ ด้ว ราชการ ให้ ได้ ทพย ด้ว ส่วน ภรรยา
 อิน ทูล ขอ พระราช ทานให้ แด นา ๆ ภรรยา นั้น ถ้า ได้
 ด้ว ราชการ ให้ ได้ ทพย ด้ว ส่วน กิ่ง ” ที่ ว่า ให้ แบ่ง
 ส่วน ภรรยา นั้น ด้ว สำหรับ ผู้ มรณ ภาพ มี ภรรยา หดา
 คน ด้ว ให้ แบ่ง ส่วน ด้ว ด้ว ภรรยา ด้ว กน ถ้า หาก ว่า
 ผู้ มรณ ภาพ มี ภรรยา แด่ คน เดียว ก็ ไม่ ด้ว แบ่ง ส่วน
 ด้ว เป็น ภรรยา ชนิดใด ก็ ด้ว ได้ ด้ว มรณ ภาพ ของ ผู้ มรณ
 ภาพ เต็ม ทง ภาค

๓. แบ่งส่วนในภาคญาติ

คำอธิบาย

ผู้ มรณ ภาพ มี บุตร ก คน ด้ว บุตร บาง คน จะ ตาย
 ด้ว ก ด้ว แด่ บุตร ที่ ตาย นน มี บุตร หดา น ด้ว ด้ว โสทิต
 ด้ว ไป ก็ ด้ว ด้ว แบ่ง มรณ ภาพ เป็น ส่วน ของ บุตร คน ที่

ตายนั้น ถ้าบุตร คน ที่ ตาย นั้น ไม่ มี บุตร หลาน สืบ สืบ
 โดหิต ต่อไป แล้ว ส่วน ของ บุตร คน ที่ ตาย จึง เป็น
 อียก เช่น ผู้มรณภาพ มี บุตร ดำ คน แต่ บุตร
 คน หนึ่ง ตาย เสีย ก่อน ก็ ต้อง แบ่ง มรดก ภาค นี้ ให้
 แก่ บุตร ดำ คน ตาม ส่วน ที่ กฎหมาย กำหนดไว้ แต่
 ส่วน ของ บุตร คน ที่ ตาย นั้น ก็ ให้ ได้ แก่ ผู้ สืบ สืบ โดหิต
 ของ เขา ต่อไป พระราชบัญญัติ แก้ไข ลักษณะ มรดก
 ร.ศ. ๑๒๑ มาตรา ๓ “วิธี แบ่ง มรดก ภาค ญาติ ที่
 ได้ กล่าวไว้ ใน ลักษณะ มรดก นั้น แต่ นี้ ต่อไป ให้ แบ่ง
 บั้น ระหว่าง ญาติ ดัง นี้ คือ :- ข้อ ๓ ถ้า ผู้มรณภาพ
 มี บุตร แล้ว อย่า ให้ เขา มรดก ภาค นี้ ไป แบ่ง บั้น ให้
 แก่ ญาติ ผู้ อื่น เลย ให้ แบ่ง มรดก ภาค นี้ ให้ แก่ บุตร
 ตาม ส่วน ที่ ได้ กำหนด ไว้ ใน กฎหมาย ลักษณะ มรดก เป็น
 ราย คัว ตาม ส่วน แต่ ตาม เกณฑ์ ที่ ได้ กล่าวไว้ ใน
 กฎหมาย นั้น ถ้า บุตร บาง คน มรณภาพ บาง คน อยู่
 หรือ มรณภาพ ทั้ง หมด ก็ ให้ เขา ส่วน ของ บุตร ที่
 มรณ ภาพ แบ่ง ให้ แก่ หลาน ผู้มรณ ภาพ ซึ่ง เป็น บุตร
 ของ บุตร ผู้ มรณภาพ นั้น เหมือน อย่าง ว่า เป็น มรดก ของ
 บุตร ผู้ นน เอง คือ ๆ ลงไป จน กว่า จะ สิ้น ผู้ สืบ สืบ
 โดหิต ตาม หมู่ เหล่า ของ เขา นั้น ” ลักษณะ มรดก

บทที่ ๘ “บุตรีชายหญิง อันเกิดด้วย ภรรยา ซึ่ง บิดา มารดา คู่ขอ และ เกิดด้วย ภรรยา พระราช ทาน บุตรีได้ ทรัพย์สินสาม ส่วน ถ้าได้รับ ราชการได้สี่ ส่วน” ลักษณะ

มรฎก บทที่ ๓๐ “บุตรีชายหญิง อันเกิดด้วย อนุ ภรรยา และ ภรรยา อันทูลขอ พระราช ทานให้ บุตรีได้ ทรัพย์สินสอง ส่วน ถึง ถ้าได้รับ ราชการได้สาม ส่วน ถึง”

เมื่อรู้ว่า บุตรี คนใด ของ ผู้ มรณภาพ มี ส่วน จะ ได้รับ ทรัพย์สิน มรฎก ของ ผู้ มรณ ภาพ เท่าใด แล้ว บุตรี คน นั้น คาย แต่มี บุตรี สืบ สาย โทหิต ต่อไป คือ เป็น หลาน ของ ผู้ มรณ ภาพ ก็ เขา ส่วน ของ บุตรี ที่ คาย นั้น มา แบ่ง ให้ แก่ หลาน เช่น บุตรี ที่ คาย นั้น มี บุตรี สาม คน คือ เป็น หลาน ของ ผู้ มรณ ภาพ ก็ ให้ เขา ส่วน ของ บุตรี ที่ คาย นั้น มา แบ่ง ให้ แก่ หลาน ของ ผู้ มรณ ภาพ สาม คน

ตาม กฎหมาย ลักษณะ มรฎก บทที่ ๘ “หลาน เกิด ด้วย ภรรยา ซึ่ง บิดา มารดา คู่ขอ และ เกิด ด้วย ภรรยา พระ ราช ทาน หลานได้ ทรัพย์สินสอง ส่วน ถ้าได้รับ ราชการ ได้ทรัพย์สินสาม ส่วน” ลักษณะ มรฎก บทที่ ๓๐ “หลาน อันเกิดด้วย อนุ ภรรยา แต่ ภรรยา อันทูลขอ พระ ราช ทาน ให้ หลานได้ ทรัพย์สินสอง ส่วน ถึง ถ้าได้รับ ราชการ ได้ ทรัพย์สินสอง ส่วน ถึง”

เมื่อรู้ว่า หลาน คนใด ของ ผู้ มรณ ภาพ มี ส่วน จะได้รับ ทรัพย์สิน มรฎก ของ

ผู้มรณภาพเท่าใดแล้ว หนาน คน นั้น คาย แต่ มี
 บุตรี ด้บ ด้ย โสหิต ด้ไป ด้ เปน เหนน ของ ผู้มรณ
 ภาพ ด้ เขา ด้วน ของ หนาน ที่ คาย นั้น มา แบ่ง ให้ แก่
 เหนน เช่น หนาน ที่ คาย นั้น มี บุตรี ด้ม คน ด้
 เปน เหนน ของ ผู้มรณภาพ ด้ ให้ เขา ด้วน ของ
 หนาน ที่ คาย นั้น มา แบ่ง ให้ แก่ เหนน ของ ผู้มรณภาพ
 ด้ม คน ด้กษณ มรฎก บท ที่ ๘ “เหนน ด้น เกิด
 ด้ย ภรรยา ด้ง บิดา มารดา ด้ ขอ ด้เกิด ด้ย ภรรยา พระ
 ราช ทาน เหนน ด้ ทวพย ด้วน หนึ่ง ด้ ด้รับ ราชการ
 ด้ ด้อง ด้วน” ด้กษณ มรฎก บท ที่ ๓๐ “เหนน
 ด้น เกิด ด้ย ด้น ภรรยา และ ภรรยา ด้น ด้ล ขอ พระราช ทาน
 ให้ เหนน ด้ ทวพย ด้วน หนึ่ง ด้ ด้รับ ราช การ ด้
 ด้อง ด้วน” เมื่อ ด้ว่า เหนน คน ด้ ของ ผู้มรณ ภาพ ด้
 ด้วน ด้ ด้รับ ทวพย มรฎก ของ ผู้มรณ ภาพ เท่า ด้ ด้แล้ว
 เหนน คน นั้น คาย แต่ มี บุตรี ด้บ ด้ย โสหิต ด้ไป ด้
 เปน ด้ล ของ ผู้มรณ ภาพ ด้ เขา ด้วน ของ เหนน ที่
 คาย นั้น มา แบ่ง ให้ แก่ ด้ล เช่น เหนน ที่ คาย นั้น มี
 บุตรี ด้ม คน ด้ เปน ด้ล ของ ผู้มรณ ภาพ ด้ ให้
 เขา ด้วน ของ เหนน ที่ คาย นั้น มา แบ่ง ให้ แก่ ด้ล ของ ผู้
 มรณภาพ ด้ม คน ด้กษณ มรฎก ที่ ๘ “ด้ล ด้น

เกิด ด้วย ภรรยา ซึ่ง บิดา มารดา ผู้ ขอ และ เกิด ด้วย ภรรยา
 พระราช ทาน หรือได้ ทรัพย์ กง ส่วน ถ้าได้ รับ ราชการ
 ได้ ทรัพย์ ส่วน หนึ่ง ” ตักษณ มรฎก บท ที่ ๓๐ “ หรืออัน
 เกิด ด้วย อนุ ภรรยา และ ภรรยา อัน ทุล ขอ พระราช ทาน ให้
 หรือได้ รับ ทรัพย์ กง ส่วน ถ้าได้ รับ ราช การได้ ทรัพย์
 ส่วน หนึ่ง ”

ผู้ มรณ ภาพ ไม่ มี บุตร หลาน สืบ ทรัพย์ โสหิต ด้ว กง
 แล้ว มรฎก ภาค ญาติ หนึ่ง ได้ แก่ พี่ น้อง ที่ รวม บิดา
 มารดา เดียว กัน กับ ผู้ มรณ ภาพ ถึง พี่ น้อง บาง คน
 จะ ตาย เสีย ก่อน ก็ได้ แต่ คน ที่ ตาย หนี มี บุตร สืบ ทรัพย์
 โสหิต ค่อไป ก็ ยัง คอง แบ่ง มรฎก เป็น ส่วน ของ คน ที่ ตาย
 หนี ถ้า พี่ น้อง คน ที่ ตาย หนี ไม่ มี บุตร สืบ ทรัพย์ โสหิต ค่อไป
 แล้ว ส่วน ของ คน ที่ ตาย หนี จึง เป็น อนุยก เช่น ผู้ มรณ ภาพ
 มี พี่ น้อง รวม สาม คน แต่ พี่ น้อง คน หนึ่ง ตาย เสีย ก่อน ก็
 คอง แบ่ง มรฎก ภาค หนึ่ง ให้ แก่ พี่ น้อง สาม คน ตาม ส่วน ที่
 กฎหมาย กำหนด ได้ แต่ ส่วน ของ พี่ น้อง คน ที่ ตาย หนี ก็ ให้
 ได้ แก่ บุตร สืบ ทรัพย์ โสหิต ของ เขา ค่อไป พระราช บัญญัติ
 แก่ เราย เพิ่ม เคมี ตักษณ มรฎก ร. ศ. ๑๒๓ มาตรา ๓ ข้อ ๒
 “ เมื่อ กฎหมาย ให้ แบ่ง มรฎก ภาค ญาติ แล้ว ผู้ มรณ

ภาพไม่มีบุคร์ หาดาน ดับ สายโลหิต ที่ จะ รับ มรรฎก
 ภาค ญาติ ตั้ง ว่า มา แล้ว จึง ให้ แบ่ง มรรฎก ภาค นี้ ให้ แก่
 พี่ น้อง ผู้ มรณ ภาพ ที่ ร่วม บิดา มารดา เดียว กัน ถ้า
 ตะใน พี่ น้อง นี้ ผู้ใด มรณ ภาพ หรือ มรณ ภาพ เดี่ยว
 ทั้ง หมด กัด ก็ ให้ บุคร์ หาดาน เสดน ผู้ ดับ สายโลหิต ใน
 พี่ น้อง นี้ “ได้รับ ส่วน ตาม หมู่เหต่า ของ เขา” ลักษณะ
 มรรฎก บทที่ ๑๒ “ผู้ มรณ ภาพ มี พี่ น้อง ร่วม บิดา มารดา
 เดียว กัน ได้ ททรัพย์ ตาม ส่วน ได้รับ ราชการ ได้ ททรัพย์
 ดี ส่วน”

ผู้ มรณ ภาพ ไม่มี พี่ น้อง ร่วม บิดา มารดา เดียว กัน
 ถ้า บิดา หรือ มารดา ของ ผู้ มรณ ภาพ คน หนึ่ง คนใด ยัง อยู่
 ภาค ญาติ เป็น อัน ยก ไม่ ต้อง แบ่ง ส่วน ต่อ ไป ถ้า บิดา
 มารดา ก็ มรณ ภาพ เดี่ยว แล้ว ทั้ง สอง คน ภาค ญาติ นี้
 ให้ ได้ แก่ พี่ น้อง ที่ ร่วม บิดา เดียว กัน หรือ ที่ ร่วม
 มารดา เดียว กัน กับ ผู้ มรณ ภาพ ถึง พี่ น้อง ที่ ร่วม บิดา
 เดียว กัน หรือ ร่วม มารดา เดียว กัน บาง คน ตาย เสีย ก่อน
 กัด แต่ คน ที่ ตาย นั้น มี บุคร์ ดับ สายโลหิต ต่อ ไป ก็ ยัง
 ต้อง แบ่ง มรรฎก เป็น ส่วน ของ คน ที่ ตาย นั้น ถ้า คน ที่
 ตาย นั้น ไม่มี บุคร์ ดับ สายโลหิต ต่อ ไป แล้ว ส่วน ของ
 คน ที่ ตาย จึง เป็น อัน ยก เช่น ผู้ มรณ ภาพ มี พี่ น้อง

ร่วมบิดาหนึ่งคน พี่น้องร่วมมารดาหนึ่งคน พี่น้อง
 ร่วมบิดาตายเสียก่อน ก็ต้องแบ่งมรดกภาคหนึ่งให้
 แก่พี่น้องร่วมบิดา และพี่น้องร่วมมารดา แต่ส่วนของ
 ของพี่น้องร่วมบิดาทายนั้น ก็ให้แต่แก่ผู้สืบสายโลหิต
 ของเขาต่อไป พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมลักษณะ
 มรดก ร.ศ. ๑๒๓ มาตรา ๓ ข้อ ๓ “ถ้าผู้มรดก
 ภาพไม่มีบุตรหลานสืบสายโลหิต แต่ไม่มีพี่น้อง
 ร่วมบิดา มารดาเดียวกัน แต่บิดาหรือมารดาคนใด
 คนหนึ่งยังมีชีวิตอยู่ ขอให้แบ่งภาคญาติออกโดย
 ถ้าบิดา มารดา มรดกภาพเสียแล้วด้วย ภาคบิดา มารดา
 เป็นอันยก แต่ให้มีภาคญาติให้แก่พี่น้องร่วมบิดา
 อย่างเดียวหรือร่วมมารดาอย่างเดียวกัน แบ่งกัน
 ตามรายตัว หรือผู้ใดมรดกภาพไป ก็ให้แบ่งให้ผู้
 สืบสายโลหิตตามหมี่เกล้าของเขา” ลักษณะมรดก
 บทที่ ๑๖ “พี่น้องบิดาเดียวกันต่างมารดาได้ทรัพย์สินของ
 ส่วน ได้รับราชการได้ส่วน พี่น้องมารดาเดียวกัน
 ต่างบิดาได้ทรัพย์สินส่วน ได้รับราชการได้สองส่วน”
 ผู้มรดกภาพไม่มีพี่น้องร่วมบิดาอย่างเดียวหรือร่วม
 มารดาอย่างเดียวกัน ภาคญาติให้แก่ลุง ป้า น้า อา ของผู้
 มรดกภาพ ถึงคนใดจะตายเสียก่อนก็ดี แต่คนที่

คายนัน มีบุตรสืบสายโลหิตต่อไป ก็ยังต้องแบ่ง
 มรดกเป็น ส่วน ของ คน ที่ คายนัน ถ้า คน ที่ คายนัน
 ไม่มีบุตรสืบสายโลหิตต่อไปแล้ว ส่วนของคนที่ตายจึง
 เป็น อัน ยก เช่น ผู้มรดกภาพ มีสูง บำ น้า อารวม
 ผู้ คน แต่ สูง ของ ผู้มรดก ภาพ ตาย เสีย ก่อน ก็ ต้อง
 แบ่ง มรดก ภาค นี้ ให้ แก่ สูง บำ น้า อารวม ผู้ คน ตาม
 ส่วน ที่ กฎหมาย กำหนดไว้ แต่ ส่วน ของ สูง ที่ คายนัน
 ก็ ให้ ได้ แก่ ผู้สืบสายโลหิต ของ สูง ต่อไป พระราช
 บัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ลักษณะ มรดก ร.ศ. ๑๒๓ มาตรา
 ๓ ข้อ ๔ “ถ้าผู้มรดกภาพไม่มีบุตรหลานสืบสาย
 โลหิต แต่ไม่มีบิดา มารดา และพี่น้องและผู้สืบสาย
 โลหิตของพี่น้องทุกชนิดแล้ว ภาคญาติให้ เป็นภาค
 สูง บำ น้า อารวม ให้ เป็น ราย คำนวณ ส่วน ถ้าหาก
 ว่าผู้ใดไม่มีชีวิตอยู่ ก็ให้บุตรหลานของเขารับ
 ส่วน แบ่ง ตาม หมู่ เหล่า” ลักษณะ มรดก บทที่ ๓๗
 “สูง บำ น้า อารวม (น้า) อารวม ผู้มรดกภาพงาน เดียว ได้ ทรัพย์สิน
 สอง ส่วน ได้รับ ราชการ ได้ ทรัพย์สิน สอง ส่วน ถึง สูง สูง
 บำ น้า อารวม ผู้มรดก ภาพ ได้ ทรัพย์สิน ส่วน กึ่ง ได้รับ ราชการ
 ได้ ทรัพย์สิน สอง ส่วน หลานห่าง มี ได้รับ ราชการ ได้ ทรัพย์สิน
 ส่วน หนึ่ง ได้รับ ราชการ ได้ ทรัพย์สิน ส่วน กึ่ง หลานห่าง

มิได้รับราชการได้ ทรัพย์สินทั้ง ส่วน ได้รับราชการได้
ทรัพย์สินส่วนหนึ่ง” วิชาแบ่งตามชั้น เหมือนแบ่ง ส่วน
ในชั้นบุตรหลานเหตุนผู้มรณภาพ ดังกล่าวมา
ข้างต้น

๔. ผู้มรณภาพหาบิดามารดาภรรยาเดัญาคี ตาม
กฎหมายบัญญัติว่า เป็นผู้ควรรับมรดกในภาค นั้น ๆ มิ
ได้แล้ว ให้ยกทรัพย์สินมรดกทั้งหมดเข้าพระคลัง
หลวง

คำอธิบาย

ผู้ควรรับมรดกนั้น ให้ดูในหมวด ๒ ว่าด้วยผู้ควร
รับมรดกแต่ให้ดูข้างต้นของหมวดนี้ ว่าด้วยวิชา
แบ่งส่วนมรดกในภาคบิดามารดา ภาคภรรยา ภาค
ญาติ นอกจากที่กฎหมายบัญญัติไว้แล้ว จะรับ
มรดกของผู้มรณภาพไม่ได้ เว้นไว้แต่ผู้มรณภาพจะ
ได้ทำพินัยกรรมยกให้ แต่เดิมมา ตามกฎหมายลักษณะ
มรดกบทที่ ๑๗ บัญญัติว่าของของผู้มรณภาพ มี
สิทธิจะได้รับมรดกของผู้มรณภาพ แต่มีพระราช
บัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมลักษณะมรดก ร.ศ. ๑๒๓ ได้
เปลี่ยนแปลงแก้ไขภาคญาติแล้ว บัญญัติว่า

ไม่มีสิทธิจะได้รับ มรดก ของ ผู้มรดกภาพ ค่ะไป เมื่อ
ไม่มีผู้จะ รับ มรดก ของ ผู้มรดก ภาพ ตาม กฎหมาย แล้ว
ทรัพย์สิน มรดก ทั้ง หมด ต้อง เป็น ของ หดวง ตาม กฎหมาย
ลักษณะ มรดก บท ที่ ๔๘ “เศรษฐี ครอบครองผู้ม ทรัพย์สิน
ตั้ง ดิน แต่ ถึง มรดก ภาพ หา ญาติ พี่ น้อง พงษ์ มิได้
ท่านให้ เขา ทรัพย์สิน ตั้ง ดิน แก้ว แหวน เงิน ทอง ช่าง ม้า
ข้า คน เครื่อง บริโภค ทั้ง ปวง นั้น ข้า ท้อง พระคณั
หดวง ”

หมวด ๘

อายุความมรดก

ถ้าผู้มรดกภาพ มิได้ ทำ พิณัยกรรม ยก ททรัพย์ มรดกให้
คนใด แต่ใด ใน ระหว่าง ผู้รับ มรดก ด้วยกัน จะ พ้อง
ร้อง ขอ แบ่ง มรดก ต้อง พ้อง ภายใน กำหนด อายุ
ความ ตาม ที่ กฎหมายบัญญัติไว้ คือ :-

๑. ผู้รับ มรดก ที่ มิได้ ปลกครอง ททรัพย์ มรดก จะ
พ้อง ผู้รับมรดก ที่ ปลกครอง ททรัพย์ เพื่อ ขอ แบ่งมรดก ต้อง
พ้อง ภายใน กำหนด หนึ่ง ปี.

คำ อธิบาย

ตาม กฎหมาย ลักษณะ รับ พ้อง บทที่ ๒๓ ว่า ด้วย
คดี พ้อง ๒๐ ประการ ใน ประการ ที่ ๑๐ มีว่า “อนึ่ง
ททรัพย์ มรดก พ่อ แม่ พี่ น้อง ตาย พัน กว่า ปี ไป แล้ว มา
กล่าว หา ก็ คือ ต้อง ด้วย บท พระอัยการ ท่านให้ ยก พ้อง”

ตาม กฎหมาย บท กน ความ ถึง เด็ก ถ้า เด็ก นนไม่
 ได้ อยู่ ใน ที่ บ้าน เว้น ของ ผู้ มรณ ภาพ ไป อยู่ ที่ อื่น
 เดียว และ ไม่ มี ใคร จะ แต่ง ให้ เห็น ว่า ได้ ปก ครอง
 ททรัพย์ มรฎก ให้ แก่ เด็ก นน คง แต่ วัน ผู้ มรณ ภาพ ตาย
 เกิน กว่า ๕ และ เด็ก นน จะ มา พ้อง ขอ แบ่ง มรฎก
 โดย อ้าง ตน ว่า เป็น เด็ก อยู่ นน ไม่ ได้ ตาม คำ พิพาก
 ษา ฎีกา ที่ ๓๐ ร.ศ. ๓๓๗ “กำหนด หนึ่ง ปี ใน เรื่อง
 มรฎก กน ความ ถึง เด็ก จะ ร้อง ว่า เป็น เด็ก ใน ครอง
 นน ไม่ ได้” ถ้า ททรัพย์ มรฎก นน เป็น ที่ ดิน ใน โฉนด มี
 ขอ ผู้ มรณ ภาพ เป็น เจ้า ของ ผู้รับ มรฎก ฝ่าย หนึ่ง
 ปก ครอง ที่ ดิน แม้ ยัง ไม่ แก่ ฐะเยียร กัด ผู้รับ มรฎก
 ที่ ไม่ ได้ ปก ครอง ที่ ดิน จะ มา พ้อง มรฎก ขอ แบ่ง เมฆ
 เกิน ๕ หนึ่ง ไม่ ได้ คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๓๐๒๓ พ.ศ.
 ๒๔๕๖ “ผู้รับมรฎกได้ ปก ครอง ที่ ดิน เกิน กว่า ๕ แต่ ยัง ไม่
 ได้ โฉน ที่ ดิน ตาม พระ ราช บัญ ญัติ ออก โฉนด ที่ ดิน กัด
 บท ชาญ ความ มรฎก เป็น ไหญ่ ครอง จำ กัด ยิ่ง กว่า บท ใน
 กฎหมาย ที่ ดิน แด จะ ยก เขา พ้อง โฉน โฉนด มา ตบ ดัง ชาญ
 ความ ไม่ ได้.”

๒. ผู้มรณภาพ มีทรัพย์สิน แต่กระหัดฐาน ใน ประเทศ
สยาม แต่ไม่ มรณภาพ ใน ประเทศอื่น ผู้รับ มรดก
ที่ อยู่ใน ประเทศอื่น จะ มา ฟ้อง ขอ แบ่ง มรดก ศาล
ยุติ กำหนด อายุ ความ มรดกได้

คำอธิบาย

อายุ ความ มรดก กำหนด ๑ ปี นับ ตั้งแต่ วันที่ เจ้า ของ
ทรัพย์สิน มรณภาพ เป็น ต้นไป ถ้า หาก เจ้า ของ ทรัพย์สิน
ไป ตาย ที่ ประเทศอื่น ก็ ยาก ที่ จะ รู้ ได้ ศาล จะ ให้ ตั้ง
คน นับ ตั้งแต่ วันที่ รู้ แน่ ว่า เจ้า ของ ทรัพย์สิน ตาย เมื่อ เด็ก ได้
หรือ ผู้ ที่ จะ รับ มรดก อยู่ ประเทศอื่น กว่า จะ รู้ แน่ แล เข้า
มา ขอ แบ่ง มรดก บาง ที่ เข้า มา ไม่ทัน ใน กำหนด ๑ ปี
ศาล จะ กำหนด นับ ตั้ง ตั้งแต่ วันที่ ได้ แล้ว แต่ ศาล จะ
เห็น สันติวิธี คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๓๕๓ ร. ก. ๑๖๓
“เงิน ค่า ขาย ใน เมืองไทย ได้ ไป ตาย ที่ เมือง จีน ศาล
ฎีกา ได้ ยัด อายุ ความ มรดก ให้ ภรรยา ของ ผู้ ตาย มี
โอกาส มา ฟ้อง เว้นก มรดก ใน เมืองไทยได้” ถ้า เจ้า
ของ ทรัพย์สิน หาย ถูบ ไป เกิน ๓ ปี แล้ว ไม่ ได้ ข่าว
ต้นนิษฐาน ว่า ตาย อายุ ความ นับ ตั้งแต่ วันที่ ต้นนิษฐาน

ว่าตาย เป็น ต้นไป ลักษณะ ผัว เมีย บทที่ ๒๒ “ถ้า
 แม่ชายนี ไปเมืองจันทน์ ไปทะเล ไปชวาฟ้าแดง ตั้งหนไชร์
 ท่านให้หญิง ชู้ทำ ๓ ปี ถ้าได้ข่าวว่า ดัดจริต ชาย ผัว
 ไปได้ แต่เจ้าเขา ชักไป ตกคึก ให้หญิง ชู้ทำ ๗ ปี
 ถ้าพ้น ๓ ปี ๗ ปี หญิง มีชู้ ผัว มีใหม่ไทย แก่ หญิง
 ชาย นั้นเลย” คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๘๘ ว.ศ. ๑๓๓
 “ผู้จำนำ ที่ดิน หาย ด่าบ ด่าบไป ชำ นาน แล้ว ดินนิยฐาน
 ว่า ตาย คดี จึง เป็น มรฎก ผู้รับ มรฎก ได้ ที่ดิน นั้นได้”

๓. นับแต่วันที่เจ้าของทรัพย์สินมรดกภายใน
 หนึ่งปี ถ้ามีเหตุเรื่องมรดกเกิดขึ้น ระหว่างผู้รับมรดก
 ได้จัดการทรัพย์สินมรดก หรือได้ว่ากล่าวกันเรียบร้อยแล้ว จน
 ถึงเวลา มาฟ้อง ศาล เมื่อเกินกว่าปีแล้วก็ได้ หรือได้
 ฟ้อง ศาล แล้ว แต่คดีฟ้อง ก่อนนั้น ฟ้อง ผิด ฐาน ศาล
 ได้พิพากษา ยกฟ้อง คดี ก่อนแล้ว แล้ว จึง มา ฟ้อง
 ขอแบ่ง มรดก เป็น คดี ใหม่อีก มาฟ้อง คดี หลัง
 เกินกว่าปีแล้วก็ได้ แต่มาฟ้องใน เวลา สิบสอง นับ
 ตั้งแต่วันที่ ศาล คดี ดิน ยกฟ้อง ไม่ ชำ นาน เกินไป แล้ว หา
 ขาด อายุ ความไม่

คำอธิบาย

กำหนดอายุ ความ มรรฎก ๓ ปี นั้น ประสงค์ แต่
 ผู้ละเลย เดี่ยว ที่ เดี่ยว ไม่ ว่า กล่าว ใน เรื่อง มรรฎก เดี่ยว ถ้า
 ผู้รับ มรรฎก มิได้ ละเลย โดยได้ จัดการ ทรมณ์ มรรฎก
 หรือได้ ว่า กล่าว ใน เรื่อง มรรฎก นั้น จน แล้ว แต่ ยัง ไม่
 ถึง เวลา มา พ้อง ค่ำต แทน นั้น มิใช่ เป็น ความ ผิด ของ ผู้
 รับ มรรฎก จึง นับ ตั้ง แต่ วันที่ ตั้ง ต้น จัดการ หรือ ว่า
 กล่าว เรื่อง ทรมณ์ มรรฎก นั้น ยัง อยู่ ภายใน กำหนด ๓ ปี
 คำพิพากษา ฎีกา ที่ ๒๘๓ พ.ศ. ๒๔๕๘ “ ใจหทัย
 จำเลย ได้ ทำ บำเพ็ญ ทรมณ์ มรรฎก ซึ่ง ยัง มิ ได้ แบ่ง วัน กับ
 มอบ ให้ คน กต่าง รักษา ไว้ เป็น หลัก นั้น มี ขรรค เต็ม
 ว่า ใจหทัย จำเลย ได้ ปกครอง ยัด ถ้อ ทรมณ์ มา ด้วย กัน ” คำ
 พิพากษา ฎีกา ที่ ๑๕๗๗ ร.ศ. ๑๓๓ “ เจ้า ของ
 ที่ ดิน มรณ ภาพ ผู้รับ มรรฎก คน หนึ่ง ยัด โฉนด ไว้
 แต่ ตั้ง คน ว่า เป็น เจ้า ของ คน หนึ่ง เขา ปกครอง ที่ ดิน
 ทั้ง ๒ ฝ่าย ต่าง ว่า กล่าว เบียง กรรม ดี ทั้ง กัน จน ถึง
 ผู้ปกครอง ที่ ดิน นั้น ทำ ฎีกา ทูลเกล้า ฯ ถวาย ว่า ผู้ยัด
 โฉนด นั้น ไม่ ยอม ให้ โฉนด แก่ ตน ทรง พระกรุณา
 โปรดเกล้า ฯ ให้ ผู้ปกครอง ที่ ดิน พ้อง ค่ำต วินิจฉัย

ว่า ทั้ง ๒ ฝ่าย ยึดที่ดินด้วยกัน ให้แบ่งที่ดินคน
 ละครึ่ง ” เรื่องนี้ถ้าฝ่ายหนึ่งยึดแค่หนึ่งสัปดาห์ก็
 แต่คง คน เป็น เจ้า ของ แต่ ว่า ก่อตัว ใน เรื่อง ที่ คน นั้น เคย
 หรือได้ยึดโฉนดนั้นโดยทุจริต ถึงฝ่ายนั้นจะมีอำนาจ
 รับมรดกของผู้มรดกภาพก็ดี จะฟ้องขอแบ่งมรดก
 เมื่อเกินกำหนดอายุความ ๓ ปีไม่ได้ คำพิพากษา
 ฎีกาที่ ๗๕๘ ร.ศ. ๑๒๓ “ พี่ทำนาของบิดาที่
 ตายเกินกว่ามี แต่ตรวจจริงนั้นมีคนยึดออกไปเสีย
 ภายหลังน้องได้ตรวจจริงนั้นมา น้องจะฟ้องว่าที่
 นานาเป็นของใครไม่ได้ ตรวจจริงได้มาดังนี้ ไม่เป็น
 ประโยชน์แก่น้อง ” คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๔ ร.ศ. ๑๒๓
 “ ฟ้องเกินกำหนด ๓ ปีนั้นฟ้องได้ ถ้าเป็นคดีต่อ
 เจ้าของที่ดิน ถึงคดีแรกนั้น จะเป็นคดีต่อหน้า
 อื่นอีกก็ได้ ” คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๘ ร.ศ. ๑๒๗
 “ คดีโจทก์ฟ้องเรียกกรรมสิทธิ์ที่ดินทั้งหมด แต่พิจารณา
 ได้ความว่า ที่นั้นเป็นทรัพย์สินมรดกควรแบ่ง แต่
 โจทก์ไม่ได้ฟ้องขอแบ่งมรดกให้ยกฟ้อง โจทก์มา
 ฟ้องใหม่ในเขตอำนาจ ถึงฟ้องเกินกำหนดอายุความ
 ๓ ปี ก็ขอแบ่งได้ ”

๕. มีคดีฟ้องขอแบ่งมรดกชั้นภายใน ๑ ปี นับตั้ง
แต่วันที่ผู้มรดกภาพเป็นต้นไป ผู้รับมรดกที่ไม่
ได้เข้าชื่อในฟ้อง มาขอส่วนแบ่งมรดกได้ ถึงจะ
มาขอชอกกำหนด ๑ ปี ก็ได้.

คำอธิบาย

ถ้าศาลได้แบ่งส่วนมรดกไว้ให้แก่ผู้รับมรดกคนหนึ่ง
โดยคนนั้นมิได้เข้าชื่อในฟ้อง ผู้รับมรดกคนหนึ่ง
มีอำนาจจะมาขอรับมรดกเมื่อไรก็ได้ ถ้าศาลไม่
ได้แบ่งส่วนมรดกไว้ให้ และคดีชั้นแบ่งมรดกให้
คนอื่นเป็นเสร็จขาดแล้ว ผู้รับมรดกที่ไม่ได้เข้าชื่อ
ในฟ้อง จะมาร้องขอแบ่งมรดกภายหลังเมื่อเกิน ๑ ปี
ไม่ได้ เพราะเป็นความผิดของตนจะเสียจนเกิน
ปี ๑ แล้ว ถ้าศาลยังไม่ได้ตัดสินเด็ดขาด ผู้รับ
มรดกที่ไม่ได้เข้าชื่อในฟ้อง จะมาร้องขอให้ศาล
แบ่งส่วนมรดกให้ตนเมื่อเกินกว่าปี ๑ ก็ร้องได้ ตาม
คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๕๘ ร.ศ. ๑๒๘ “ถ้ามีใคร
เป็นความกำหนัดในเรื่องมรดกปี ๑ แล้ว คนอื่นมีอำนาจ
เข้ามาขอส่วนแบ่งในด้านอื่นนั้นได้ ถึงจะมาขอ
ชอกกำหนด ๑ ปี ก็ไม่เป็นไร.”

ผู้รับ มรดกไม่ จำเป็น ต้อง พ้อง ภายใน กำหนด ๑ ปี

๑. ผู้ที่ ปกครอง ททรัพย์ มรดก นั้น ไม่เป็น ผู้ที่
ควร รับ มรดก ผู้รับ มรดกไม่ จำเป็น ต้อง พ้อง ภายใน
ใน ๑ ปี.

คำ อธิบาย

อายุ ความ มรดก ๑ ปี นั้น สำหรับ ใช้ ใน ระหว่าง
ผู้รับ มรดก ด้วย กัน พ้อง ขอ แบ่ง มรดก ถ้า ผู้ที่ ไม่ มี
อำนาจ จะ ได้รับ มรดก แต่ จะ ยก อายุ ความ มรดก ขึ้น
คัด พ้อง ไม่ ได้ ตาม คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๗๑ ว.ศ. ๑๒๘
“ ย่า มี ที่ดิน ได้ ตั้ง ชื่อ หลาน ใน โฉนด แนน ที่ หลาน ตาย
มี บุตร ภรรยา ของ หลาน เป็น ผู้รับ มรดก ถึง ย่า จะ
ปก ครอง ที่ดิน อัน มี ชื่อ ของ หลาน ใน โฉนด นั้น เกิน ปี กัด
ย่า ไม่ มี กรรม สิทธิ์ ใน ที่ดิน นั้น ” คำ พิพากษา ฎีกา
ที่ ๑๖๒ ว.ศ. ๑๒๗ “ นาย กของ นามี อำนาจ อ้าง
กำหนด คัด พ้อง ภายใน ๑ ปี แก่ ผู้ที่ จะ ได้รับ มรดก
นั้น ” คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๑๐๘๔ ว.ศ. ๑๓๓ “ ญาติ
ที่ไม่ มี ส่วน ได้ มรดก จะ อ้าง อายุ ความ มรดก ๑ ปี
ขึ้น มา ใช้ ไม่ ได้ ”

๒. ผู้รับ มรดก ตาม พินัย กรรม ของ ผู้ มรณภาพ พ้อง
เรียก ททรัพย์ จาก ผู้ ปกครอง ททรัพย์ มรดก ไม่ จำ เป็น
ต้อง พ้อง ภายใน ๑ ปี.

คำ อธิบาย

ผู้ มรณภาพ จะ มี บุตรหลาน แลญาติ ที่ควร ได้ รับมรดก
ตั้ง กี่ คน กี่ ต่ ถ้า ผู้ มรณภาพ ได้ ทำ พินัย กรรม ยก ททรัพย์
มรดก ให้ ผู้ หนึ่ง ผู้ ใด แล ผู้ หนึ่ง มี อำนาจ ตัด ญาติ
อื่น ไม่ ให้ รับ มรดก ได้ ถึง ญาติ อื่น จะ ได้ ปก ครอง
ทรัพย์ มรดก นั้น กี่ จะ ยก กำหนด อายุ ความ มรดก
จน ตัด พ้อง ไม่ ได้ ตาม คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๓๘๕
พ. ศ. ๒๔๕๗ “คดี พิพาก เวียง ททรัพย์ ที่ ผู้ ตาย ยก ไว้
โดย พินัย กรรม นั้น จะ ใช้ บท อายุ ความ มรดก ๑ ปี
บังคับ คดี นั้น ได้”

๓. ระหว่าง ญาติ ได้ ปก ครอง ททรัพย์ มรดก มา ด้วย
กัน ไม่ จำ เป็น ต้อง พ้อง ขอแบ่ง มรดก ภายใน กำหนด ๑ ปี

คำ อธิบาย

อย่างไร จะ เรียก ว่า ปกครอง ททรัพย์ มรดก มา ด้วย กัน
นั้น จะ ได้ อธิบาย ไว้ ใน หมวด ต่อไป ที่ ว่า ด้วย
ปกครอง มรดก.

๔. ผู้ปกครอง ทรัพย์สิน มรดก นั้น แต่คงให้ เห็นได้
ว่า ปกครอง แทน ผู้รับ มรดก ด้วย ผู้รับ มรดก ไม่
จำเป็น ต้อง พ้อง ภายใน กำหนด หนึ่ง ปี.

คำ อธิบาย

อย่างไร จึง เรียก ว่า ผู้รับ มรดก คนใด ปก ครอบ แทน
ผู้รับ มรดก คน อื่น นน ต้อง ดู เป็น เรื่อง ๆ ไป ดัง จะ
ได้ อธิบาย ใน หมวด ที่ ว่า ด้วย ผู้ปก ครอบ ทรัพย์สิน มรดก.

๕. ผู้ มรณ ภาพ เป็น เจ้า ของ ที่ ดิน ได้ ลง ชื่อ
ผู้รับ มรดก คน ใด ใน หนังสือ สำ คัญ สำ หรับ ที่ ดิน นน แล้ว
ถึง ผู้ อื่น จะ ได้ ปก ครอบ ที่ ดิน นน ก ด ผู้รับ มรดก ที่ มี
ชื่อ ใน หนังสือ สำ คัญ สำ หรับ ที่ ดิน นน ไม่ จำ เป็น ต้อง
พ้อง ภายใน กำหนด ๓ ปี.

คำ อธิบาย

ผู้ มรณ ภาพ ได้ ลง ชื่อ ผู้รับ มรดก ใน โฉนด แฉก ที่ แดง
ก็ ไม่ มี บ่น หา ผู้รับ มรดก มี กรรม สิทธิ์ เป็น เจ้า ของ
ที่ ดิน ตั้ง แต่ ใน เวลา ที่ ผู้ มรณ ภาพ ยัง มี ชีวิต อยู่ ถ้า
ผู้ มรณ ภาพ ลง ชื่อ ผู้รับ มรดก ใน หนังสือ สำ คัญ อย่าง เก่า
แล้ว เมื่อ ยัง ไม่ ได้ มอบ ที่ ดิน ให้ ผู้รับ มรดก ที่ มี ชื่อ
ใน หนังสือ สำ คัญ สำ หรับ ที่ ดิน นน ยัง ไม่ มี กรรม สิทธิ์

จะเป็น เจ้า ของ ที่ดิน จนกว่า เจ้า ของ ที่ดิน นั้น มรณภาพ
 เหมือน หนึ่ง ว่า เจ้า ของ ที่ดิน ได้ ทำ พิษยกรรม ยก ให้ ผู้
 รับมรดก ที่ มี ชื่อ ใน หนึ่ง ชื่อ สำคัญ สำหรับ ที่ดิน นั้น มรดก
 ดัง ที่ เป็น เจ้า ของ ที่ดิน แต่ ผู้ เดียว ถึง ผู้ อื่น จะ ได้
 ปกครอง ที่ดิน นั้น ก็ได้ จะ อ้าง ว่า ตน เป็น ผู้รับมรดก แต่
 จะ ยก กำ หนด อายุ ความ มรดก หนึ่ง มี ชน ตก พ้อง ไม่ ได้
 ตาม คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๕๘ ร.ศ. ๑๒๗ “เมื่อ
 บิดา มารดา ได้ ตั้ง ชื่อ บุตร คน หนึ่ง ใน หนึ่ง ชื่อ สำคัญ สำหรับ
 ที่ดิน แต่ ชื่อ เดียว แต่ ยัง หา ได้ มอบ ที่ดิน ให้
 กรรม ดัง ที่ ทราย นั้น ยัง คง ช้อย กับ บิดา มารดา จน ตลอด
 ชื่อ บิดา มารดา เมื่อ บิดา มารดา ตาย แล้ว กรรม
 ดัง ที่ จึง ตก ไป ยัง ผู้ มี ชื่อ ใน หนึ่ง ชื่อ สำคัญ เหมือน หนึ่ง
 ว่า บิดา มารดา ได้ ทำ พิษย กรรม ยก ให้”

สำนักหอสมุด

หมวด ๓

ปกครองทรัพย์มรดก

ผู้ปกครองทรัพย์มรดก จะมีสิทธิได้รับทรัพย์มรดก ตาม ที่ตน ปกครอง นั้นได้ คือ ผู้ที่มีอำนาจได้รับทรัพย์มรดก ของผู้มรณภาพด้วยกัน ถ้าคนใดไม่มีอำนาจรับทรัพย์มรดก ของผู้มรณภาพ ถึงจะแสดงให้เห็น ว่า ตน ได้ปกครองใช้ อำนาจ เป็น ปรักษ์อย่างไร ตั้งแต่เจ้า ของทรัพย์มรณภาพไปเกินปีหนึ่งก็ ต คนนั้น หามีสิทธิในทรัพย์มรดก นั้นไม่ ตาม คำพิพากษาฎีกา ที่ ๓๖๒ ร.ศ. ๓๕๗ “ นาย กของนาไม่มีอำนาจ ช้าง กำหนดฟ้อง ภายใน หนึ่ง ปี แก่ผู้ที่ได้รับมรดก นั้น ” คำพิพากษาฎีกา ที่ ๗๑ ร.ศ. ๓๕๘ “ ย่า มีที่คืนได้ลง ชื่อ หาดานโนโหนด แฉน ที่ หาดาน ตาย มีบุตร ภรรยา ของ หาดาน เป็น ผู้รับ มรดก ถึง ย่า จะปกครอง ที่คืน ยี่น มีชื่อ ของ หาดานโนโหนด ก็ดี ย่า

ในทรัพย์สินที่เดียว คือ เมื่อได้รับทรัพย์หรือปกครอง
 ทรัพย์นั้น ผู้รับมรดกจึงจะมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์มรดก
 เมื่อใด มีกรรมสิทธิ์แล้ว ผู้รับมรดกจะทรัพย์สินไป
 เสีย จะขาดกรรมสิทธิ์เมื่อใดนั้น ต้องวินิจฉัยในเรื่อง
 ที่ว่าด้วย การละทิ้ง เช่น ที่ดินมีโฉนดสำหรับที่
 ตั้งไป ๘ ปี ๓๐ ปี ขาดกรรมสิทธิ์เป็นต้น จะยก
 ขยายความมรดกจนคิดฟ้องไม่ได้ ถ้าผู้รับมรดกไม่
 ได้เคยชื่ออยู่ในทรัพย์มรดก นับแต่วันที่เจ้าของทรัพย์
 มรดกภาพเกินปีแล้ว ก็หมดสิทธิ์ที่จะเป็นเจ้าของ
 ในทรัพย์มรดกนั้นได้ และจะมาปกครองภายหลัง
 ก็ไม่ทำประโยชน์กลับมีสิทธิ์ในทรัพย์มรดกอีก คำ
 พิพากษาฎีกาที่ ๓๔๗ ร.ศ. ๑๒๒ “ผู้ขายตั้งให้
 แบ่งที่ดินให้แก่บุตรหลายคน แต่บุตร ๒ คน
 ได้เข้าปกครองเกินกว่า ๑ ปีแล้ว ข้อใดคนตั้งชื่อคนเป็น
 เจ้าของ บุตรอื่นที่เข้าปกครองภายหลัง หาเป็น
 สิทธิแก่ผู้ที่เขาปกครองภายหลังไม่” เรื่องนี้ถ้าบุตร
 ๒ คนได้เข้าปกครอง แสดงให้เห็นว่า ได้ปกครองแทนผู้
 รับมรดกทุกคน ตามคำสั่งของเจ้าของที่ดินแล้ว ผู้
 ที่เขาปกครองภายหลัง ย่อมมีสิทธิ์ในทรัพย์มรดกนั้น
 แต่ผู้ที่เขาปกครองที่ดินในเรื่องนี้ แสดงให้เห็นว่าไม่ได้

ปึกครอง แทนผู้อื่น จึงได้ขอรับโฉนดตั้งชื่อคน
เป็นเจ้าของ ผู้รับมรดกคนอื่นจะอ้างว่า ผู้
มรดกภาพได้ตั้งให้แบ่งที่ดินให้แก่ตนก็ไม่ได้ เพราะ
ไม่มีพินัยกรรม จึงต้องถือเอาความปึกครองแต่ชาย
ความมรดกเป็นใหญ่.

๒. ผู้รับมรดกที่เกี่ยวของในทรัพย์สินมรดกตั้งแต่
แรกมา ถึงยังไม่ได้ปกครองทรัพย์สินนั้นก็ดี เมื่อทำ
กิจอย่างหนึ่งอย่างใดแสดงให้เห็นว่า คนมีอำนาจเป็น
เจ้าของทรัพย์สินนั้นโดยมิได้ตะเดยเดี้ย มีบรรด่าเสมอ
ว่าได้ปกครองทรัพย์สินนั้นโดยปริยาย.

คำอธิบาย

ผู้ที่จะต้องว่าคนมีอำนาจในทรัพย์สินมรดกนั้น ต้อง
ดูเหตุผลเป็นเรื่องๆ ไป เช่น ระหว่างผู้รับมรดก
ตกลงทำบัญชีทรัพย์สินมรดกเพื่อแบ่งปัน คนหนึ่ง
เป็นผู้ปกครองทรัพย์สินมรดก คนหนึ่งไม่ได้เป็นผู้ปก
ครองทรัพย์สิน แต่การที่ตกลงกันทำบัญชีทรัพย์สินมรดก
นั้น นับว่าได้แสดงอำนาจเป็นเจ้าของแล้ว ตาม
คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๘๓ พ.ศ. ๒๔๕๘ “โจทย์
จำเลยได้ทำบัญชีทรัพย์สินมรดกซึ่งยังมีได้แบ่งปันกัน

มอบให้คนกลางรักษาไว้เป็นหลักฐาน มีอรรถเต็มชื่อว่า
 โจทย์จำเลยได้ปกครองยึดถือทรัพย์สินมาด้วยกันโดยปริยาย”
 อีกเรื่องหนึ่ง ผู้รับ มรดก คนหนึ่ง ยึดโฉนดไว้ ผู้รับ
 มรดก อีก คนหนึ่ง เข้า ปกครอง ที่ดิน ทั้ง สอง ฝ่าย ต่าง
 เถียง กรวมสิทธิ์ ที่ดิน กัน ต่อ เนื่อง มา จนถึง ศาล วินิจฉัย
 หมายว่า ทั้ง สอง ฝ่าย ได้ แ่ตั้ง คน เป็น เจ้า ของ ตาม
 คำพิพากษา ฎีกา ที่ ๑๕๗๗ ร.ศ. ๑๓๓ “เจ้า ของ
 ที่ดิน มรดก ภาพ ผู้รับ มรดก คนหนึ่ง ยึดโฉนดไว้
 คนหนึ่ง เข้า ปกครอง ที่ดิน ทั้ง สอง ฝ่าย ต่าง ว่า กล่าว
 เถียง กรวม สิทธิ กัน จนถึง ผู้ปกครอง ที่ดิน นั้น ทำ
 ฎีกา ทูลเกล้าฯ ถวายว่า ผู้ยึดโฉนด นั้นไม่ยอมให้โฉนด
 แก่คน ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ผู้ปกครอง
 ที่ดิน พ้อง ต่อ ศาล วินิจฉัย ว่า ทั้ง สอง ฝ่าย ยึดที่ ดิน
 ด้วยกัน ให้แบ่ง ที่ดิน คน ละ ครึ่ง ” ผู้รับ มรดก
 คนใดไม่ แ่ตั้ง ให้เห็น ว่าได้ ใช้ อำนาจ เป็น เจ้า ของ ใน ที่ดิน
 นั้น แ่ตั้ง ถึง คน จะ อยู่ใน ที่ดิน นั้น ก็ ดี ก็ไม่มี สิทธิ
 แ่ตั้ง ไว้แต่เด็ก ที่ไม่ สามารถ จะ ปกครอง ได้ ถ้า เด็ก
 นั้น อยู่กับ คนใด ใน ที่ดิน นั้น ต้นนิษฐาน ว่า ผู้ใหญ่
 เป็น ผู้ปกครอง เด็ก แ่ตั้ง ปกครอง ทรัพย์สิน แทน เด็ก ตาม
 คำพิพากษา ฎีกา ที่ ๑๕๐ ร.ศ. ๑๒๒ “การ ที่ อาศัย

อยู่ในที่ดินแห่งใด ไม่เป็นเหตุจำเป็นที่จะต้องวินิจฉัย
ว่า ผู้เช่ารายนั้นได้เป็นผู้ปกครองที่ดิน หรือใช้
อำนาจเป็นเจ้าของด้วย เพื่อที่จะฟ้องขอแบ่งที่ดิน
นั้น ภายหลังจากกำหนดอายุความหนึ่งปี ในเรื่อง
นี้ได้ความว่า ผู้รับมรดกนั้นเป็นแต่ผู้เช่าราย ไม่
ได้ใช้อำนาจเป็นเจ้าของมาแต่เดิม.

๓. ผู้รับมรดกคนใด ที่ได้เข้าไปปกครองที่ดิน
อันเป็นทรัพย์สินมรดกนั้น ต้องแสดงให้เห็นว่า คน
ได้ทำกิจการงานในที่ดินนั้น โดยความตั้งใจจะบำรุง
ที่ดินนั้นจริง มิใช่ทำแต่พอเป็นที.

คำอธิบาย

ผู้ใดตั้งใจปกครองที่ดินนั้นจริงหรือไม่ ต้องดู
เหตุผลเป็นเรื่อง ๆ เช่น เจ้าของด่วนบำรุงด่วน
เพื่อหาประโยชน์ในการทำสวน ผิดกันกับคนที่เข้า
ไปเก็บผลไม้ชั่วคราวหนึ่ง ตามคำพิพากษาฎีกา
ที่ ๓๐ ร.ศ. ๑๑๗ “เมื่อบิดาโจทก์มรณภาพ โจทก์
เป็นเด็ก มารดาโจทก์พาโจทก์ไปอยู่ที่อื่น การที่
โจทก์ไปจุดเรือเยี่ยมญาติในที่มรดกนั้น ยังเป็น

เหตุไม่พอ จะให้เห็นว่า ไม่ได้ละทิ้ง ที่บ้านนั้นได้” คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๐๖๒ ว.ค. ๒๒๕ “ผู้ใดปลุกปั้นชายของใจ ในที่ดินมรดก แต่ทิ้งใจให้ว่างเปล่านั้น ไม่เรียกว่าผู้ปกครองมรดกอยู่ พอกับจะพองขอแบ่งมรดกได้.

๔. ผู้รับมรดกเป็นเด็ก ไม่สามารถจะปกครองทรัพย์สินมรดก ถ้าเด็กนั้นอยู่กับผู้ปกครองทรัพย์สินมรดก นับว่าผู้ปกครองทรัพย์สินมรดกนั้น ปกครองแทนเด็กด้วย ถ้าเด็กไปอยู่ที่อื่น ไม่ได้อยู่ด้วยกับผู้ปกครองทรัพย์สินมรดก แต่มีเหตุให้เห็นได้ ว่าผู้ปกครองทรัพย์สินมรดกนั้น ปกครองแทนเด็กด้วย นับว่าผู้ปกครองทรัพย์สินนั้น ปกครองในนามของเด็ก เด็กขอแบ่งทรัพย์สินมรดกได้.

คำอธิบาย

เด็กนั้นผิดกับผู้ใหญ่ ถึงเด็กจะไม่ได้แสดงว่าตนมีอำนาจเป็นเจ้าของทรัพย์สินมรดก หรือเด็กไม่มีความสามารถจะปกครองทรัพย์สินด้วยตนเอง ก็ดี เด็กอยู่กับผู้ปกครองทรัพย์สินมรดกคนใด ก็นับว่าคนนั้นเป็นผู้ปกครองทรัพย์สินแทนเด็กด้วย ผู้รับมรดกเป็น

ผู้ใหญ่ อยู่กับ ผู้ปกครอง ททรัพย์ มรฎก ถ้า ผู้นั้นไม่
 แสดง ว่า ตน มีอำนาจ เป็น เจ้า ของ ททรัพย์ แต่ ทริยา ทอัย
 นั้น ให้ เห็น ว่า ตน เป็น แต่ ผู้ อาศรัย เท่านั้น ไม่ นับ ว่า ผู้
 ที่ ปกครอง ททรัพย์ มรฎก นั้น ปกครอง แทน ผู้ อาศรัย
 ด้วย ตาม คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๓๕๐ ว.ศ. ๑๒๒ “การ
 ที่ อาศรัย ชย ใน ที่ ตน แห่งใด ไม่ เป็น เหตุ จำ เป็น ต้อง
 วินิจฉัย ว่า ผู้ อาศรัย นั้น ได้ เป็น ผู้ ปกครอง ที่ ตน หรือ
 ได้ อำนาจ เป็น เจ้า ของ ด้วย เพื่อ จง พ้อง ๑๑ แบ่ง ที่ ตน
 นั้น ภาย หลัง กำหนด อายุ ความ หลง บ แต่ ผู้รับ
 มรฎก เป็น เด็ก นั้น เด็ก อยู่ กับ ผู้ ปกครอง ททรัพย์ มรฎก
 คน หนึ่ง คนใด เช่น บิดา มารดา ของ เด็ก เป็น ต้น นั้น
 ว่า บิดา มารดา เป็น ผู้ ปกครอง ททรัพย์ แทน เด็ก ด้วย ตาม
 คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๕๕๗ ว.ศ. ๑๒๐ “บิดา ของ เด็ก
 ตาย มารดา ของ เด็ก เป็น ผู้ ปกครอง ททรัพย์ มรฎก
 ของ บิดา มารดา ของ เด็ก มี ผิด ใหม่ แต่ มี บุตร กับ ผิด
 ใหม่ มารดา ของ เด็ก ตาย วินิจฉัย ว่า ให้ แบ่ง ททรัพย์
 มรฎก ของ บิดา ที่ ตาย เป็น มรฎก ให้ แก่ เด็ก คน หนึ่ง
 ก่อน แต่ จึง ให้ แบ่ง ททรัพย์ มรฎก ของ มารดา ที่ ตาย
 ให้ แก่ เด็ก อีก คน หนึ่ง คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๕๐๕

ร.ศ. ๑๒๘ “มารดา ของ เด็ก ตาย บิดา ของ เด็ก
 เป็นผู้ปกครอง ทรัพย์สิน มรดก ของ มารดา บิดา ของ
 เด็ก มาได้ ภรรยาใหม่ แต่ มี บุตร กับ ภรรยาใหม่ วินิจฉัย
 ว่า ให้แบ่ง ทรัพย์สิน มรดก ของ มารดา ที่ ตาย เป็น มรดก
 ให้แก่ เด็ก ชน หนึ่ง ก่อน แล้ว จึง แบ่ง ทรัพย์สิน มรดก ของ
 บิดา ที่ ตาย เป็น มรดก ให้แก่ เด็ก อื่น หนึ่ง ” ที่ วินิจฉัย
 ให้นี้ ให้แบ่ง ทรัพย์สิน มรดก ของ บิดา หรือ มารดา ของ เด็ก ที่ ตาย
 ก่อน นั้น เพราะ เด็ก อยู่ กับ บิดา หรือ มารดา ที่ ยัง
 มี ชีวิต อยู่ ซึ่ง ปกครอง ทรัพย์สิน มรดก ของ คน ที่ ตาย
 จึง นับ ว่า บิดา หรือ มารดา ที่ ยัง มี ชีวิต อยู่ ปกครอง ทรัพย์สิน
 มรดก แทน เด็ก ด้วย ถ้า เด็ก นั้น ไม่ได้ อยู่ กับ บิดา
 มารดา หรือ เด็ก นั้น เป็น ผู้ใหญ่ ได้ ออก เรือน ไป อยู่ ที่
 อื่น แล้ว นับ แต่ ณ ที่ บิดา หรือ มารดา ของ เด็ก ที่ ตาย
 ก่อน แล ทรัพย์สิน มรดก ของ บิดา หรือ มารดา ที่ ตาย ก่อน
 ตก อยู่ กับ บิดา หรือ มารดา ที่ มี ชีวิต อยู่ ปก ครอง แต่ ฝ่าย
 เดียว เด็ก ที่ ไม่มี ส่วน จะ ได้ รับ มรดก ของ บิดา หรือ
 มารดา ที่ ตาย ก่อน ตาม คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๓๕๗
 พ.ศ. ๒๔๕๘ “ บุตร ที่ จะ ได้ รับ มรดก ของ บิดา ที่
 ตาย ก่อน มารดา คือ บุตร ที่ ได้ ปก ครอง ทรัพย์สิน รวม อยู่
 กับ มารดา ถ้า บุตร นั้น มี เรือน ไป อยู่ ต่าง หาก แล้ว

ไม่ได้ ปกครอง ททรัพย์รวม อยู่กับ มารดา ตั้ง แต่บิดา
 ตาย มารดาได้ ปกครอง ททรัพย์ เกิน กว่า ๒ บุคร ที่
 ไม่ได้ ปก ครอง ททรัพย์ มรฎก จะ ขอ ส่วน แบ่ง ของ บิดา
 ที่ ตาย นั้นไม่ได้ ถ้า เกิด นั้นไม่ได้ อยู่กับ ผู้ ปก ครอง
 ททรัพย์ ไป อยู่ เดี่ยว ที่ อื่น ก็ ต้อง ดุ ครี ยาก ของ ผู้ ที่ ปก
 ครอง ททรัพย์ มรฎก มี เหตุ จะ ให้ เห็น ได้ หรือ ไม่ ว่า ปก
 ครอง ททรัพย์ แทน เด็ก ถ้า ไม่ได้ ปก ครอง ททรัพย์ แทน
 เด็ก แล้ว เด็ก ก็ ไม่ มี สิ ทธ จะ ขอ แบ่ง ททรัพย์ มรฎก นั้น
 ได้ เมื่อ เกิน กำหนด อายุ ความ หนึ่ง ปี ตาม คำ
 พิพากษา ฎีกา ที่ ๓๐ ร.ศ. ๑๓๗ “กำหนด หนึ่ง ปี ใน
 มรฎก ถิ่น ความ ถึง เด็ก จะ ร้อง ว่า เป็น เด็ก อยู่ใน
 ครอง นั้นไม่ได้ ถ้า มี เหตุ จะ ให้ เห็น ได้ ว่า ผู้ ปก ครอง
 ททรัพย์ มรฎก นั้น ปก ครอง แทน เด็ก ด้วย เด็ก ก็ มี
 สิ ทธ จะ ขอ แบ่ง ททรัพย์ มรฎก ตาม คำ พิพากษา ฎีกา
 ที่ ๘๐๔ ร.ศ. ๑๒๗ “ผู้ จะ รับ มรฎก เป็น เด็ก ทารก
 มารดา หา รู้ จัก ภาษั ภาษา ไม่ พา ไป ไว้ เดี่ยว ที่ อื่น หา
 ได้ ปก ครอง ททรัพย์ มรฎก มากกว่า ๒ ถ้า แต่ มี เหตุ พอ ให้
 เห็น ได้ ว่า หา ได้ ปก ครอง มรฎก สำหรับ เด็ก แล้ว
 ค้าด จะ วินิ จฉัย ว่า หา ได้ ปก ครอง มรฎก ใน นาม
 ของ เด็ก แต่ ไม่ ยอม ให้ เด็ก เสีย ฐัญ มรฎก ที่ ควร ได้

โดยเหตุที่ไม่สามารถจะพ้องความภายในหนึ่งปี” มรรทุก
 หมายเนื่องมาจากบุตรของเด็ก ภริยาของฮาแต่แรก
 จะชายทรัพย์สินมรรทุกเวลาใด ก็เรียกมารดาของเด็ก
 ไปยื่นขายในนามของเด็กรด้วย ก็ฮาไม่ได้
 แสดงว่าคนใดมีอำนาจเป็นเจ้าของทรัพย์สินมรรทุกแต่ผู้
 เดียว มารดาของเด็กจึงเชื่อใจ ให้ฮาเก็บทรัพย์สิน
 มรรทุกของเด็กไว้ จึงเป็นเหตุให้เห็นว่า ฮาได้
 ปลดครองทรัพย์สินแทนเด็ก.

๕. ผู้มรณภาพได้ตั้งให้คนใด เป็นผู้ปกครอง
 ทรัพย์สินมรรทุก ไว้ให้แก่บุตร ภรรยาของผู้มรณภาพ
 แต่คนที่รับคำสั่งนั้นได้รับมรรทุกมารักษาไว้แล้ว นับ
 ว่าคนนั้นเป็นผู้ปกครองทรัพย์สินมรรทุกในนามของผู้รับ
 มรรทุกทั้งหลาย.

คำอธิบาย

ผู้มรณภาพตั้งให้คนใด ปลดครองรักษาทรัพย์สินไว้ให้
 ผู้รับมรรทุกทั้งหลาย นั้น ผู้ปกครองที่มีคำสั่งว่าให้
 เม้งมรรทุกให้แก่บุตรคนนั้นเท่านั้น คำตั้งจึงไม่
 ประโยชน์ เพราะไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ จึงต้องถือ
 เขา ความปกครอง แต่กำหนดอายุความเป็นใหญ่

ตาม คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๕๘ ว.ศ. ๓๒๒ “ผู้ตาย
 ตั้งให้แบ่งที่ดินให้แก่บุตรทั้งหลาย แต่บุตรต้อง คน
 เข้า ปกครอง ที่ดิน นั้น เกิน กว่าปี โดยมีได้แสดง ว่า
 จะ ปกครอง ใจ ให้แก่ บุตร ทั้ง หลาย บุตร คน ที่ เขา มา
 อยู่ใน ที่ดิน ภาย หลัง เมื่อ เกิน หนึ่ง ปี แล้ว คน ที่
 มา อยู่ ภาย หลัง ไม่มี ตั้ง ใน ททรัพย์ มรดก นั้น” ใน
 เวชนี้ เพราะ เหตุ ว่า ผู้มรณ ภาพ ไม่ ได้ มอบ ททรัพย์ ให้
 คนใด รักษา ได้ แต่ ไม่ มี คนใด รับผิดชอบ ททรัพย์ หรือ
 จัด การ แบ่ง ททรัพย์ ตาม คำ ตั้ง ของ ผู้มรณ ภาพ ถ้า ผู้
 มรณ ภาพ ได้ ตั้ง แต่ ได้ มอบ ททรัพย์ ให้ คนใด รักษา ได้ แต่
 ผู้ที่ รับผิดชอบ คำ ตั้ง ได้รับ ททรัพย์ รับผิดชอบ รักษา ได้ จึง นับ
 ว่า ผู้ นั้น เป็น ผู้ ปก ครอง ททรัพย์ ใน นาม ของ ผู้ รับผิดชอบ
 ทั้ง หลาย ตาม คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๗๘ ว.ศ. ๓๒๒
 “ผู้ตาย เขียน หนึ่ง ข้อ ตั้ง ให้ ลูก คนใด คน หนึ่ง ปกครอง
 ยึดถือ ทั่ว ให้ บุตร ภรรยา ทั้ง หลาย ของ ผู้ตาย บุตร
 ภรรยา ของ ผู้ตาย พ้อง ขอ แบ่ง ได้ ถึง จะ ไม่ได้ ปก
 ครอง เอง ก็ได้ เพราะ บุตร ที่ ปก ครอง นั้น ปก ครอง
 ใน นาม ของ บุตร ภรรยา ทั้ง หลาย ”

๖. ระหว่าง ผู้รับ มรดก ตั้ญญา กัน ให้ผู้ใด เป็น ผู้ปกครอง ททรัพย์ มรดก แต่ เก็บ ผล ประโยชน์ มา แบ่งปัน กัน ผู้ที่ ปกครอง ททรัพย์ นั้น นับ ว่าได้ ปกครอง และ จัด การ ททรัพย์ มรดก ใน นาม ของ ผู้รับ มรดก ทั้ง หดาย

คำ อธิบาย

ผู้ ที่ ปก ครอง ททรัพย์ และ จัด การ ททรัพย์ มรดก ตาม ที่ ผู้รับ มรดก ทั้ง หดาย ได้ ตั้ญญา ไว้ นั้น ต้อง ประพฤติ ตาม ตั้ญญา ผิด กัน กับ ผู้ปกครอง ททรัพย์ มรดก โดย ไม่มี ตั้ญญา คือ ผู้ที่ ปกครอง ททรัพย์ โดย ไม่มี ตั้ญญา นั้น ผู้รับ มรดก จะ ขอ แบ่ง ททรัพย์ มรดก เมื่อใด ก็ ได้ ถ้า มี ตั้ญญา แล้ว ต้อง ประพฤติ ตาม ตั้ญญา และ กำหนด ใน ตั้ญญา นั้น ตาม คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๔๔๘ พ.ศ. ๒๔๕๒ “ผู้ มรณ ภาพ มี บุตร ดี คน บุตร ดี คน นั้น ได้ ตั้ญญา ไม่ ให้ ที่ เป็น ของ ผู้ใด ถ้า ใคร ทำ นั้น ให้ ผู้ นั้น แบ่ง ส่วน ให้ ทุก คน บุตร คน หนึ่ง ตาย ผู้รับ มรดก ของ บุตร นั้น ได้ ส่วน ของ บิดา ที่ ตาย” ตั้ญญา ระหว่าง ผู้รับ มรดก ด้วย กัน ให้ ใคร เป็น ผู้ปกครอง และ จัด การ ททรัพย์ มรดก นั้น เป็น ตั้ญญา เฉพาะ ตัว ซึ่ง มี ความ ใจ ใจ ซึ่ง กัน และ กัน ไม่ใช่ ตั้ญญา คิด ที่ ดิน ถึง แม้ จะ มี ตั้ญญา ว่า บรรดา ผู้รับ มรดก ด้วย กัน จะ ไม่ แบ่ง

ทรัพย์ มรรฎก ด้ด้ ถ้าผู้รับ มรรฎก คน หนึ่ง คนใด ตาย บุตร ของ คน ที่ ตาย พ้อง ขอ แบ่ง ส่วน ของ บิดา ที่ ตาย ได้ ตาม คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๒๓๒ ว. ศ. ๑๓๘ “บิดา โจทย์ และ บิดา จำเลย สัญญา จะ ไม่ แบ่ง ที่ ของ กตาง บิดา ทั้ง สอง ฝ่าย ตาย ตัว โจทย์ และ จำเลย เอง แบ่ง กัน ได้ เพราะ นอก สัญญา สัญญา ชนิด นี้ ไม่ คิด ที่ ดิน ”

๗. ผู้รับ มรรฎก ปก ครอบ ที่ ดิน มา ด้วย กัน คน หนึ่ง ละ ทิ้ง ที่ ดิน ไป เกิน ดิน มี แล้ว ภาย หลัง เข้า ไป ใช้ อำนาจ เป็น เจ้า ของ ใน ที่ ดิน นั้น โดย ไม่ มี ใคร ขัดขวาง อำนาจ กรรมสิทธิ์ กับ ดิน มา อีก เหมือน ได้ ปก ครอบ มา แต่ เดิม

คำ อธิบาย

ผู้ ปก ครอบ ที่ ดิน มรรฎก ตั้ง แต่ วัน ที่ เจ้า ของ ที่ ดิน มรณ ภาพ นั้น ผิด กัน กับ ผู้รับ มรรฎก ซึ่ง ได้ เข้า มา ปก ครอบ ที่ ดิน ภาย หลัง เจ้า ของ ที่ ดิน ตาย เกิน กว่า หนึ่ง ปี เพราะ ว่า ผู้ ที่ เข้า มา ปก ครอบ ภาย หลัง นั้น หมด สิทธิ จะ ว่า กตาง ขอ แบ่ง ทรัพย์ มรรฎก แล้ว ก็ ไม่ มี กรรมสิทธิ์ ใน ทรัพย์ มรรฎก นั้น ที่ เดียว ถึง จะ เข้า มา ปก ครอบ ที่ ดิน ภาย หลัง ไม่ กตม ให้ มี กรรม

ดิถีใน ทรัพย์สิน มรดก นั้นใด อีก แต่ผู้ ปก ครอง ที่ ดิน
 มา คง แต่ แรก ที่ เจ้า ของ ที่ ดิน มรดก ภาพ นั้น นับ ว่า
 มี กรรม ดิถี ใน ที่ ดิน นั้น แลว ถ้า หาก ตะ ทัง ไม่ เตี่ย
 ผู้ รับ มรดก บาง คน ที่ อยู่ ใน ที่ ดิน นั้น ยัง ไม่ แต้ คง
 อำนาจ ว่า ตน เป็น เจ้า ของ ที่ ดิน และ ขอ โฉนด ใหม่
 ให้ มดิถี เถาะ คน ผู้ เดียว แต้ ครอบ ผู้ รับ มรดก ที่
 ตะ ทัง ไป กตบ เข้ มา อยู่ ใน ที่ ดิน นั้น อีก ก็ ไม่ มี ใคร จะ
 ชัด ชวาง อำนาจ กรรม ดิถี กตบ คน น ชน อีก เหมือน
 คน ได้ ปก ครอง มา แต่ เดิม ตาม คำ พิพากษา ฎีกา
 ที่ ๑๒๕ ว.ศ. ๒๔๕๘ “ผู้ ที่ ได้ รับ มรดก ปก ครอง ที่ ดิน
 รวม กัน มา แต่ คน หนึ่ง ตะ ทัง ที่ ดิน ไป เตี่ย จน ชขาด
 กรรม ดิถี แลว คน หนึ่ง กตบ เข้ มา ใช้ อำนาจ เป็น
 เจ้า ของ โดย ไม่ มี ใคร ชัด ชวาง อำนาจ กรรม ดิถี
 กตบ คน น ชน อีก เรื่อง นี้ ถ้า ผู้ ตะ ทัง ที่ ดิน นั้น ไป
 เตี่ย จน ชขาด กรรม ดิถี แลว ฝ่าย ผู้ ที่ ยัง ปก ครอง ที่
 ดิน อยู่ นั้น ได้ ขอ โฉนด ลง ชื่อ ตน เป็น เจ้า ของ แต่ ผู้
 เดียว ผู้ ตะ ทัง ที่ ดิน ไป นั้น จะ กตบ เข้ มา อยู่ อีก
 ก็ ไม่ มี กรรม ดิถี เหมือน อย่าง เดิม เพราะ เหตุ ว่า
 ฝ่าย ผู้ ที่ อยู่ ได้ ขอ โฉนด แต้ คง ว่า ตน ได้ เป็น เจ้า ของ ที่ ดิน
 นั้น แต่ ผู้ เดียว แต้ ผู้ ตะ ทัง ไป ไม่ มี ทาง จะ เข้ มา

ใช้อำนาจปกครองในที่ดินนั้น ให้มีกรรมสิทธิ์ติด
 ต่อชนได้อีก ผู้ที่ขาดกรรมสิทธิ์จะเป็นเจ้าของ
 ที่ดินมรดกที่กล่าวแล้ว ถ้าหากว่าผู้ปกครอง
 อยู่เต็มพื้นที่ได้ละทิ้งที่ดินไปแล้ว ผู้ที่ขาดกรรม
 สิทธิ์นั้น ได้เข้ามาอยู่ในที่ดินนั้นใหม่ ผู้คนที่
 มีอำนาจเป็นเจ้าของที่ดินนั้น เหมือนอย่างได้จับของ
 หาใช้ได้ในคืนโดยเป็นผู้รับมรดกไม่ ความคำพิพากษา
 ฎีกาที่ ๓๕๗ ร.ศ. ๑๒๓ “ที่ดินของพ่อแม่ ถูก
 คนหนึ่งได้ปกครองแล้ว ทำหนังสือสำคัญได้ชื่อตนเอง
 แล้วไปอยู่ที่อื่น ถูกอีกคนหนึ่งเข้าปกครอง
 มากกว่าสิบปี ผู้ที่ไปอยู่ที่อื่นหมดกรรมสิทธิ์”

๘. ผู้รับมรดกปกครองที่ดินโฉนดใหม่อันเป็น
 มรดกมาด้วยกัน ต้องโอนสู่แยบแต่โฉนดลงชื่อผู้รับ
 มรดกจึงจะมีอำนาจในที่ดินนั้น ตามพระราชบัญญัติออก
 โฉนดเมื่อลงชื่อผู้รับมรดกเป็นเจ้าของที่ดินด้วยกัน ผู้
 รับมรดกคนใดจะออกจากที่ดินไปช้านานเท่าใด สัน
 นิษฐานว่าผู้ที่อยู่ในที่ดินนั้นปกครองแทน ไม่ขาด
 กรรมสิทธิ์

คำอธิบาย

การที่ไม่โอน ฐะเข็ยว แต่โดนต นัน เมื่ ผู้รับ มรดก
ได้ ปกครอง ที่ดิน มรดก เกินปี แล้ว จะมีอำนาจ กว่า
ญาติอื่น คัดอำนาจ ญาติอื่นไม่ให้เขา มาเถิด ของ
ในที่ดิน นั้นได้ แต่จะเอาที่ดิน นั้น จำนำ ขาย ฝาก
หรือ ขายให้ เป็น สักข์ แก่ใครไม่ได้ คำ พิพากษา ฎีกา
ที่ ๓๐๒๓ พ.ศ. ๒๔๕๖ “ผู้รับ มรดก ปกครอง ที่ดิน
เกิน กว่า ๑ ปี แต่ ยังไม่ได้ โอน ที่ดิน ตาม พระราชบัญญัติ
ออก โฉนด กี่ ตี บท อายุ ความ มรดก เป็นใหญ่ ครอบงำ
คดี ยิ่ง กว่า บท ใน กฎหมาย ที่ดิน จะ ยก เอา พิธี โอน
โฉนด มา ตบ ต่าง อายุ ความ มรดก ไม่ได้” ถ้าได้ โอน
ฐะเข็ยว แต่ โฉนด ตาม พระราช บัญญัติ แล้ว ผู้รับ
มรดก จึง จะมี อำนาจ ใน ที่ดิน เต็ม ที่ คือ จะ เอา ที่ดิน
ไป จำนำ ขาย ฝาก กับใคร ก็ได้ พระราช บัญญัติ ออก
โฉนด ที่ดิน ร.ศ. ๑๒๗ มาตรา ๓๘ “ผู้ใด ได้ รับ
ประโยชน์ เถิด ของ ด้วย เรื่อง ที่ดิน ซึ่ง ได้ รับ โฉนด ตาม
พระราช บัญญัติ นี้ คือ รับ มรดก ๆ ต ๆ ต้อง นำ โฉนด
มาให้ เจ้า พนักงาน ฐะเข็ยว ต่อม แก่ ฐะเข็ยว ตาม ข้อ บังคับ
แล้ว จึง เป็น ชันได้ กระทำ การ นี้ โดย ถูก ต้อง ด้วย
กฎหมาย มิ ฉนั้น ขอให้ ถู กว่า ได้ ให้ อำนาจ อย่างไร

แก่กันเป็นอันขาด” มาตรา ๕๒-๕๓ ว่าด้วย ผู้รับมรดก
 ที่ตน จะต้อง ทำ เรืองราว ขอ โอน โฉนด ยื่น คอ เจ้าพนักงาน
 ระบุเบียร ที่ตน เมื่อ ผู้รับ มรดก ได้ โอน ระบุเบียร แต่ โฉนด คง
 ชื่อ ผู้รับ มรดก แล้ว คนใด จะ ไป จาก ที่ตน นั้น จำนวน เท่าใด
 ก็ไม่ ชาติ กรรมสิทธิ์ ตาม คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๘
 ร.ศ. ๑๒๑ “พี่น้อง ๒ คน ลง ชื่อ ไว้ ใน โฉนด ด้วย กัน
 คน หนึ่ง ชอยู่ คน หนึ่ง ไป คน ที่ ไป จะ ไป นาน เท่าใด ก็
 ขอ แบ่ง จาก คน ที่ ชอยู่ ได้”

๘. ผู้รับ มรดก จะ ขอ แบ่ง ทรัพย์สิน มรดก เมื่อ เกิน ปี
 แล้ว จะ ขอ แบ่ง ได้ แต่ ผู้ ที่ ได้ ปก ครอง ทรัพย์สิน มรดก
 มา ด้วย กัน ดัง ที่ ได้ กล่าว มา ข้าง บน แล้ว ถ้า ผู้ ได้
 ได้ ปก ครอง ทรัพย์สิน มรดก เป็น ส่วน เป็น สัตย์ แล้ว ก็ ไม่ ต้อง
 เอา ทรัพย์สิน มา แบ่ง อีก เว้น แต่ ที่ ตน ที่ ผู้รับ มรดก
 ได้ ลง ชื่อ ของ ผู้รับ มรดก ใน โฉนด นั้น ทุก คน แล้ว ผู้
 ใด จะ ปก ครอง เป็น ส่วน เป็น สัตย์ ก็ ดี หรือ ไม่ ได้
 ปก ครอง เลย ก็ ดี ผู้ มี ชื่อ ใน โฉนด นั้น ขอ แบ่ง ส่วน
 ได้ เด็ม ขอ

คำอธิบาย

การแบ่งทรัพย์สินมรดกที่ได้ปกครอง มาเกินปีแล้ว ผู้ติด
 กับ การแบ่งทรัพย์สินมรดก ที่ได้ ว่ากล่าว กัน จน
 ภายในหนึ่งปี นับตั้งแต่วันที่ผู้มรดกภาพเป็นต้นไป หรือ
 ที่ศาลขีดกำหนดอายุความมรดกให้ คือ ความ
 มรดกที่ได้ว่ากล่าวกันภายในหนึ่งปีนั้น ผู้รับมรดก
 จะไม่ได้ปกครองทรัพย์สินก็ดี หรือ จะไม่ได้เข้าชื่อใน
 พ้องคดี ศาลมีอำนาจจะเรียกผู้รับมรดกเหล่านั้น
 มาแบ่งส่วนให้ทุกคนได้ แต่การแบ่งทรัพย์สินที่ผู้รับมรดก
 ปกครองทรัพย์สินเกินกว่าหนึ่งปีนั้น จะแบ่งได้แต่
 เฉพาะผู้ที่ได้ปกครองทรัพย์สินมาด้วยกัน ผู้รับมรดก
 ที่ไม่ได้ปกครองทรัพย์สินแต่ ก็ไม่มีสิทธิที่จะขอแบ่ง
 ทรัพย์สินมรดกนั้นได้ ผู้รับมรดกคนใดที่ได้ปกครอง
 ทรัพย์สินนั้นเป็นส่วนเป็นดีอยู่แล้ว ศาลก็ไม่เรียกเขา
 ทรัพย์สินที่ผู้ปกครองเป็นส่วนเป็นดีอยู่แล้ว มาแบ่งอีก จะ
 แบ่งได้แต่ทรัพย์สินที่ผู้รับมรดกปกครองมาด้วยกัน ตาม
 คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๘๘ วิ.ค. ๑๑๘ “มรดก
 ปกครองมาด้วยกันไม่ได้แบ่งถึงเกินกำหนดหนึ่งปีแล้ว
 ก็ดี เรียกว่าของกลางแบ่งกันได้ ถ้าทรัพย์สินบาง

ส่วนผู้รับ มรดก ปกครอง ด้วยกัน บางส่วนไม่ได้ ปกครอง
 ด้วย กัน ส่วน ที่ ไม่ได้ ปกครอง ด้วยกัน ไม่ ต้อง แบ่ง
 คำพิพากษา ฎีกา ที่ ๒๑๕ ว.ศ. ๑๒๘ “วิธี ที่ จะ แบ่ง
 มรดก ที่ ไม่ได้ แบ่ง กัน ตก ลง อย่างใด จน พัน
 กำหนด หงษ์ บ นัน คือ สิ่งใด ที่ ยัง ปกครอง อยู่ ด้วย กัน
 แบ่ง ได้ ตาม ส่วน ใน กฎหมาย สิ่งใด ที่ ไม่ได้ ปกครอง
 มา ด้วย กัน แล้ว ไม่ เป็น สิ่ง ต้อง แบ่ง ” ถ้า ผู้รับ
 มรดก ต่าง คน ต่าง ปกครอง ททรัพย์ เป็น ส่วน เป็น สัตย์ ไม่
 ต้อง เรียก เขา ททรัพย์ นั้น มา แบ่ง อีก เลย คง มี สัตย์ เท่า ที่
 คน ปกครอง ตาม มาก และ น้อย ตาม คำพิพากษา
 ฎีกา ที่ ๘๘ พ.ศ. ๒๔๕๔ “ที่ดิน มรดก ตก ทอด กัน
 ต่อ มา ถ้า ผู้ใด ควร ได้ มรดก ได้ ปก ครอง เป็น ส่วน
 เป็น สัตย์ กัน เท่าใด ก็ คง มี สัตย์ ใน ที่ ดิน เท่า ที่ คน
 ปกครอง ตาม มาก และ น้อย ” คำพิพากษา ฎีกา เวียง น
 มี เกย กับ เรื่อง ที่ ผู้รับ มรดก ทุก คน ลง ชื่อ ใน โฉนด ที่ ดิน
 เมื่อ ผู้รับ มรดก ทุก คน ได้ ลง ชื่อ ใน โฉนด ที่ ดิน แล้ว ต้อง
 ถือ ตาม พระราช บัญญัติ ออก โฉนด ที่ ดิน ใคร มี ชื่อ
 เป็น เจ้า ของ ที่ ดิน ใน โฉนด นั้น ก็ คน ที่ มี ส่วน ตาม
 ราย ชื่อ นั้น เท่า ๆ กัน ทุก คน เว้นไว้ แต่ จะ ปรากฏ ใน

โฉนดนั้นว่า ใคร มี ส่วน ก็ ส่วน เช่น คน หนึ่ง มี
 ต้อง ส่วน และ คน หนึ่ง มี หนึ่ง ส่วน ก็ ต้อง แบ่ง ตาม ส่วน
 ถ้าไม่ ปรากฏ ว่า ใคร มี ส่วน มาก แล น้อย แล้ว ผู้รับ
 มรดก บาง คน จะ ปก ครอง ที่ ดิน เป็น ส่วน เป็น ดียิ่ง แล้ว
 มี เนื้อ ที่ ดิน มาก ก็ ดี บาง คน มี เนื้อ ที่ ดิน น้อย ก็ ดี
 หรือ บาง คน ไม่ ได้ ปก ครอง ที่ ดิน เลย ก็ ดี จะ ยก
 ประโยชน์ ที่ ดิน ได้ ปก ครอง นั้น มา ดัง พระราช บัญญัติ
 ออก โฉนด ที่ ดิน ไม่ ได้ ตาม พระราช บัญญัติ ออก โฉนด
 ที่ ดิน ร.ศ. ๑๒๗ มาตรา ๓๘ “ผู้ใด ได้ รับ ประโยชน์
 เกี่ยว ของ ดิน เรือง ที่ ดิน ซึ่ง ได้ รับ โฉนด ตาม พระ
 ราช บัญญัติ นี้ คือ โดย การ ซ้อ ขาย, ให้ บัณฑิต, แดง แปลดื่น,
 รับ มรดก เป็น ต้น ต้อง นำ โฉนด มา ให้ เจ้า พนักงาน
 ฐะเมียร ดัชนี แก่ ฐะเมียร ตาม ข้อ บังคับ แล้ว จึง เป็น อัน
 ได้ กระทำ การ นั้น โย ถูก ต้อง ตาม กฎหมาย มิฉะนั้น
 ย่า ให้ ถือ ว่า ได้ ให้ อำนาจ แก่ กัน อย่างไร เป็น
 อัน ขาด” เพราะ ฉนั้น ถ้า ผู้ใด ได้ ปก ครอง ที่ ดิน เป็น
 ส่วน เป็น ดียิ่ง แล้ว ไม่ได้ แก่ ฐะเมียร แด แยก โฉนด
 เป็น ส่วน ของ ตน ผู้รับ ก็ ไม่ มี อำนาจ อย่างไร จะ
 ถือ เขา ที่ ดิน ตาม ที่ ตน ปก ครอง เป็น ส่วน เป็น ดียิ่ง ได้ ถ้า

ผู้ซื้อในโฉนดคนใดไม่ได้ปกครองเลย ก็ยังขอแบ่ง
 ส่วนได้เต็มชอ ตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๘ ร.ศ. ๑๒๓
 “พี่น้องสองคนลงชื่อไว้ในโฉนดด้วยกัน คนหนึ่งอยู่
 คนหนึ่งไป คนที่ไปจะไม่นานเท่าใด ก็ขอแบ่งจาก
 คนที่อยู่ได้ ผู้รับมรดกที่ได้ปกครองที่ดินด้วยกัน
 แต่ยังไม่ได้รับโฉนดและลงชื่อผู้รับมรดกในโฉนดนั้น
 วิชาจะแบ่งส่วน ใครจะได้มากแต่น้อยตามจำนวน
 เงินของราคาที่ดินนั้น ต้องถือเอาส่วนตามกฎหมาย
 ลักษณะมรดกบัญญัติไว้ว่า ใครควรได้ส่วนเท่าใด
 เช่นเจ้าของที่ดินมีบิดาหนึ่งคน มีภรรยาหนึ่งคน
 มีบุตรสองคน ได้ปกครองที่ดินด้วยกัน ต้อง
 แบ่งทรัพย์เป็นสามภาค ภาคหนึ่งเป็นของบิดา
 มารดา ภาคหนึ่งเป็นของภรรยา ภาคหนึ่งเป็นของ
 บุตรสองคน คือบิดาได้สองส่วนในหก ภรรยาได้
 สองส่วนในหก บุตรคนหนึ่งได้หนึ่งส่วนในหก บุตร
 อีกคนหนึ่งได้หนึ่งส่วนในหก

๓๐. ผู้รับมรดกคนหนึ่งคนใดได้ปกครองที่ดินมาด้วย

กัน ผู้นั้นจะขาดกรรมสิทธิ์เมื่อละทิ้งที่ดินไปจน

เกินกำหนดว่าด้วยการละทิ้งที่ดิน หรือ ผู้รับ มรดก
 คนหนึ่ง ลงชื่อตนในโฉนด คนหนึ่ง รู้แต่ไม่ คิด คำน
 หรือได้ คิด คำน แล้ว เจ้าพนักงาน ตั้ง ให้ผู้ คิด คำน ไป
 พ้อง ร้อง ค่อ ศาล แต่ไม่ได้ พ้อง ภายในกำหนดที่ เจ้า
 พนักงาน ตั้ง

คำอธิบาย

ที่ว่า ละทิ้ง ที่ดิน ไป จนเกิน กำหนดว่าด้วยการ ละทิ้ง
 ที่ดินนั้น คือผู้ที่ไม่ มีชื่อในโฉนดที่ดิน ถ้าผู้ที่มี
 ชื่อในโฉนดที่ดินรวม กันกับชื่อผู้อื่น ที่ได้ รับ มรดก
 ด้วยกัน ถึง จะไป นานเท่าใด ก็ไม่ เรียกว่า ละทิ้ง ตาม
 คำพิพากษาฎีกาที่ ๘ ร.ศ. ๑๒๑ “พี่น้อง ต้อง คน
 ลงชื่อไว้ในโฉนดด้วย กัน คนหนึ่ง ชยู่ คนหนึ่ง ไป
 คนที่ไป จะไป นานเท่าใด ก็ ขอแบ่ง จาก คนที่ ชยู่ได้”
 ถ้าผู้รับ มรดก ที่มีชื่อในโฉนด แต่คนเดียวก็ดี หรือ
 ไม่มีชื่อในโฉนดก็ดี ถ้าผู้นั้น ละทิ้งไป ชาติกรรมสิทธิ์
 ตาม คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๔๗ ร.ศ. ๑๒๓ “ที่ดินของ
 พ่อแม่ ถูก คนหนึ่งได้ ปกครอง แล้ว ทำหนังสือ
 ดำคัญได้ ชื่อตนเอง แล้วไป ชยู่ที่อื่น ถูก อีก คนหนึ่ง
 เข้า ปกครอง มา ถว่า ด้บมี ถูก ที่ไป ชยู่ที่ อื่นหมด

กรรมสิทธิ์” ถ้าผู้รับมรดกคนหนึ่งได้ซื้อคน
 ตงในโฉนดแต่ผู้เดียว ผู้รับมรดกอีกคนหนึ่งรู้แต่
 ไม่คัดค้าน เหมชนดง ยินยอมให้ผู้ซื้อโฉนด
 เป็นเจ้าของที่ดินแต่คนเดียว ผู้ที่ไม่ซื้อโฉนด
 ชาติกรรมสิทธิ์ ตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๕๐
 พ.ศ. ๒๔๕๔ “ที่ดินของบิดา มารดา โจทย์จำเลย
 ปกครองมาด้วยกัน จำเลยนำได้ซื้อคนเดียว โจทย์
 รู้ไม่ว่าอย่างไร ที่ดินเป็นสิทธิ์แก่จำเลย” เวลา
 เจ้าพนักงานมาวางวัด และออกโฉนดที่ดิน ผู้
 ปกครองด้วยกันคนหนึ่งลงชื่อคนเดียวในโฉนด คนหนึ่ง
 ร้องคัดค้าน เจ้าพนักงานสั่งให้คนร้องคัดค้านไป
 ฟ้อง คนร้องคัดค้านหาไปฟ้อง ตามกำหนดที่เจ้า
 พนักงานตั้งไม่ คนร้องคัดค้าน ชาติกรรมสิทธิ์ ตาม
 คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๗๗ พ.ศ. ๒๔๕๖ “ที่ดินอัน
 เป็นมรดกปกครองมาด้วยกัน คนหนึ่งไปซื้อโฉนด
 คนหนึ่งคัดค้านต่อเจ้าพนักงานออกโฉนด เจ้าพนักงาน
 ตั้งให้ผู้คัดค้านไปฟ้อง ผู้คัดค้านหาฟ้องตาม
 กำหนดไม่ คัดค้านว่าผู้คัดค้านหมดอำนาจฟ้อง ตาม
 มาตรา ๓ ข้อ ๓ แห่งพระราชบัญญัติออกโฉนด

ที่ดิน” กำหนดที่เจ้าพนักงานจะตั้งให้ผู้ร้องคัดค้าน
 ไปฟ้องนั้น ตามพระราชบัญญัติออกโฉนดที่ดินฉบับ
 ที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๕๘ มาตรา ๖ มีดังนี้ “ข้อความ
 ในมาตรา ๕๒ แห่งพระราชบัญญัติออกโฉนดที่ดิน
 ร.ศ. ๓๒๗ ที่กล่าวไว้ให้เจ้าพนักงานสุ่มแย่งกำหนด
 เวลาให้ผู้ร้องโต้แย้งไปฟ้องภายในกำหนด ๓๐ วัน
 นั้น ให้มีความต่อไปดังนี้ คือ

ถ้าแม้ว่าเจ้าของโฉนดตายไปยังไม่ครบหนึ่งปีแล้ว
 ให้เจ้าพนักงานที่ดินกำหนดเวลายาวกว่านี้ได้ ไม่ให้
 เกินกว่า ๓ ปีกับ ๓๐ วันไป ถ้าฝ่ายใดได้ความเดือด
 ร้อน โดยที่เจ้าพนักงานกำหนดเวลาดั้นไปก็ตั้งยาว
 ไปก็ได้ ในส่วนมรฎกผู้ตายไม่เกินกำหนดปีแล้ว
 ให้มีหนังสือร้องมาแจ้งเจ้ากรมสุ่มแย่งได้ เจ้ากรม
 สุ่มแย่งมีอำนาจกำหนดเวลาใหม่ แต่จะเห็นควร”

หมวด ๑๐

พินัยกรรม

ผู้มรณภาพ มีความประสงค์ จะยก ทรัพย์สิน สัมบัติ ของ
ตนให้แก่ คนใด ถ้า เปริน ทรัพย์สิน สืบ สืบ ได้ ต้อง
มอบ ทรัพย์สิน นั้น ให้ ถึง มอ ผู้รับ นั้น และมี พยาน ฐ เห็น
เป็น คำนับ จึง จะ เป็น สิทธิ แก่ ผู้รับ ถ้า เปริน ทรัพย์สิน
สืบทอด ไม่ได้ ก็ ต้อง แก่ สู่มเยียร โอน โฉนด แล้ว มอบ
ให้ผู้รับ จึง จะ เป็น สิทธิ ได้ ตาม กฎหมาย ดัชนี
มรฎก บทที่ ๕๐ “ผู้เอาพาธ มี ทรัพย์สิน ตั้ง ของ แก้ว แหวน
เงิน ทอง สรรพ สิ่ง ของใด ๆ แต่ เรียก เขา ทรัพย์สิน นั้น
มา ยืน ให้ ถึง มอ บุตร ภรรยา ญาติ พี่ น้อง พ้อง พันธมิตร
สุดท้าย ทาษ ภรรมากร ชาย หญิง ให้ ทาน ทรัพย์สิน กับ มอ
ผู้เอาพาธ เอง ไซ้ไร แต่ บุตร ภรรยา ญาติ พี่ น้อง พ้อง
พันธมิตร สุดท้าย ได้รับ ทรัพย์สิน นั้น ไป จาก ผู้เอาพาธ นั้น
แล้ว และมี เจ้าไทย พระตั้ง มี ผู้ เฒ่า ผู้ แก้ว ฐ เห็น เป็น
คำนับ ทาน ว่า เป็น สิทธิ แก่ ผู้ใด ทรัพย์สิน นั้น ถ้า แต่

ผู้พาชถึงแก่ภรรษาภาพไซ้ ทามมิให้เรียกเอา
 ทรัพย์นั้นมาแบ่งปันเลย” การยกที่ดินให้ โดย
 เจ้าของที่ดินดังกล่าวคนหนึ่ง คนใดในหนังสือสำคัญสำหรับ
 ที่ดินดังกล่าว แต่ยังไม่ได้มอบที่ดินให้ คน
 นั้นมีสิทธิเป็นเจ้าของที่ดิน คือ เมื่อบริษัทของ
 ภรรยาแล้ว เหมือนอย่าง พันยักรวม ตาม คำ
 พิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๘ ว.ศ. ๑๒๘ “เมื่อบิดา มารดา
 ได้ตั้งชื่อบุตรคนหนึ่ง ในหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินแต่
 ยังไม่ได้มอบที่ดินให้ กรรมสิทธิ์
 ครอบครอง ยัง คง อยู่กับ บิดามารดา จน ตัดชื่อ บิดามารดา
 เมื่อ บิดา มารดา ตาย แล้ว กรรมสิทธิ์ จึง ตก ยับ บุตร
 ผู้ตั้งชื่อในหนังสือสำคัญ เหมือนหนึ่ง ว่า บิดา มารดา
 ได้ ทำ พันยักรวม ยกให้” ถ้า เจ้า ของ ที่ดิน ดัง ชื่อ คน
 ใดในโฉนด แล่น ที่ คน นั้น มี สิทธิ ใน ที่ดิน นั้น ตั้ง แต่
 วันที่ แก่ สุระเมียร แต่ ตั้ง ชื่อ ใน โฉนด ตาม คำ พิพากษา
 ศาลฎีกาที่ ๑๒๘ ว.ศ. ๑๒๘ “เมื่อ มารดา มี โฉนด
 แล่นที่ไว้แล้ว ต่อ มา โอน ใ้ ชื่อ บุตร แทน ชื่อ คน ที่
 ดินเป็น สิทธิ แก่ บุตร มารดา จะ เอา คืน ไม่ ได้” ถ้า
 ผู้ ภรรยา ไม่ได้ มอบ ทรัพย์ ให้ ถึง เมื่อ ผู้รับ หรือ
 แก่ สุระเมียร โอนโฉนดให้ ผู้รับ เป็น เดี่ยวขาด แต่ มี ความ

ประสงค์ จะ ยก ทรพีย ให้ เป็น สิทธิ แก่ ผู้รับ เมื่อ คน
 มรณ ภาพ แล้ว ก็ ต้อง ทำ พินัย กรรม จึง จะ ดำเนิน
 ความ ประสงค์ ถ้า ไม่ ทำ เป็น พินัย กรรม แล้ว ถึง
 จะ มี พยาน ทดัก ถาน มา แสดง ให้ เห็น ว่า ผู้ มรณ ภาพ
 ได้ มี คำ สั่ง ยก ทรพีย ดัง ใด ให้ แก่ ผู้รับ ก็ หา เป็น สิทธิ
 แก่ ผู้รับ ไม่ ตาม คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๔๗๘ ฎ. ค.
 ๑๒๘ “ ใน เรื่อง ที่ ว่า ยก ที่ ดิน ให้ แก่ คน ดำเนิน เด็ด
 ขาด ไป แล้ว เมื่อ ไร นั้น ต้อง ถือ ว่า ดำเนิน เด็ด ขาด กับ
 คน เมื่ อ เบียด ใจ เขา คน ไม่ ได้ เป็น คน คือ มี หนังสือ
 ยัง เจ้า พนักงาน ขอ โอน โฉนด ให้ ผู้ใด และ เจ้า พนักงาน
 ยัง ไม่ ได้ ออก โฉนด ให้ ยัง เรียก ไม่ ได้ ว่า ได้ ให้ กับ
 เด็ด ขาด ” เจ้า ของ ที่ ดิน จะ ตง ขอ คนใด ใน ใบ ได้ ส่วน เท่า
 กับ แสดง ความ ตงใจ จะ ยก ที่ ดิน ให้ แก่ คน นั้น ถ้า ยัง
 ไม่ ได้ รับ โฉนด ดำหรับ ที่ ดิน นั้น มา แล้ว เจ้า ของ เด็ด
 ยังมี กรรม สิทธิ อยู่ เจ้า ของ ที่ ดิน ตาย ต้อง เขา
 ที่ ดิน นั้น มา แบ่ง มรดก คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๓๗๕
 พ. ค. ๒๔๕๗ “ การ ตงชื่อ ใน ใบ ได้ ส่วน เท่า กับ แสดง
 ความ ตงใจ จะ ให้ ก่อน ได้ รับ โฉนด แผน ที่ เจ้า ของ
 ที่ ดิน ตาย ต้อง เขา ที่ ดิน นั้น มา แบ่ง เป็น มรดก หา
 เป็น สิทธิ แก่ ผู้มี ชื่อ ใน ใบ ได้ ส่วน ไม่ ” คำ พิพากษา

ฎีกาที่ ๒๘๓ ร.ศ. ๑๒๓ “เมื่อผู้ใดมีทรัพย์สิน
 สัมปत्ติ แต่มีความประสงค์ว่า เมื่อตนมรณภาพ
 แล้ว จะยกทรัพย์สิน สัมปत्ติ ให้เป็นสิทธิแก่ผู้หนึ่งผู้ใด
 ผู้นั้นต้องทำพินัยกรรม ความประสงค์จึงจะสำเร็จ”
 พินัยกรรม นั้นเป็นคำสั่งของผู้มรณภาพ มีความ
 ประสงค์จะยกทรัพย์สินของผู้มรณภาพ ให้แก่ผู้หนึ่ง
 ผู้ใด เมื่อมรณภาพแล้วให้ทรัพย์สินเป็นสิทธิแก่ผู้
 นั้น ผู้ทำพินัยกรรม จะยกทรัพย์สินให้แก่ผู้ใดมากก็
 ได้, น้อยก็ได้, ตามความพอใจ ไม่มีส่วน
 เหมือนการแบ่งมรดก ผู้ทำพินัยกรรม จะยกทรัพย์สิน
 ให้แก่ผู้รับมรดกก็ได้ หรือผู้อื่นที่ไม่เกี่ยวข้องเป็นญาติ
 ที่ควรจะได้รับมรดกก็ได้ พินัยกรรม นั้นก็เหมือน
 สัญญา เพราะเป็นคำสั่งของผู้มรณภาพ คนเดียว
 หากมีคู่สัญญาไม่ เมื่อทำพินัยกรรมแล้ว ภายหลัง
 ผู้ทำพินัยกรรม จะเปลี่ยนแปลง ทำอย่างอื่นก็ได้ หรือ
 จะยกเลิกพินัยกรรม เสียทีเดียวก็ได้ ถ้าไม่เปลี่ยนแปลง
 หรือ ยกเลิกพินัยกรรม นั้นแล้ว ผู้ทำพินัยกรรม
 มรณภาพลงเวลาไร ผู้รับพินัยกรรม มีสิทธิในทรัพย์สิน
 ของผู้มรณภาพ ตามพินัยกรรม นั้น ผู้รับมรดก
 ของผู้มรณภาพ ที่ไม่มีชื่อในพินัยกรรม นั้น ไม่
 มีสิทธิจะขอแบ่งทรัพย์สินมรดกของผู้มรณภาพได้

๑ ผู้ทำพินัยกรรมต้องมีอายุ ๒๐ ปี จึงจะเป็นพินัยกรรมอันใช้ได้ ตามกฎหมาย.

คำอธิบาย

การทำพินัยกรรมนี้ กฎหมายต้องให้ผู้ที่มีสติบรรพบุรุษแล้ว จึงจะทำพินัยกรรมได้ เพราะฉะนั้นจึงให้พยานพิจารณาเห็นว่า ผู้ทำพินัยกรรมมีสติบรรพบุรุษหรือไม่ ขอรวมเด็กย่อมไม่มีสติบรรพบุรุษเหมือนผู้ใหญ่ เด็กจึงไม่มีความสามารถจะทำสัญญาได้ นอกจากตั้งจำเนาะสำหรับตัวเด็ก ตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๖๔ ร.ศ. ๑๑๘ “เด็กอายุ ๑๕ ปี ทำสัญญาไม่ได้ เด็กที่ถูกทิ้งไปทำสัญญาจำนำ ผู้รับจำนำจะอ้างว่าผู้ใหญ่เต็ม ย่อมไม่ได้” คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๘๕ ร.ศ. ๑๒๒ “หญิง แล ชาย ทำสัญญา มีคนเองได้ แต่เมื่ออายุ ๒๐ ปีไปแล้ว” เด็กจะทำการอะไร ก็ต้องอาศัยผู้ใหญ่ผู้ปกครอง ทำการนั้นให้ เพื่อประโยชน์แก่ตัวเด็ก เพราะเป็นข้อสันนิษฐานของกฎหมายว่าเด็กไม่มีสติบรรพบุรุษที่จะใช้ความคิด ความอ่านได้เหมือนผู้ใหญ่ กว่าเด็กนั้นจะมีอายุครบ ๒๐ ปี พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๒๖ “ถ้าตัว

ความเป็นเด็ก คำอายุ หรือ เป็น คน พิน เพื่อนไม่
 ดัดดี พอ ที่จะ ให้ความ ให้ ผู้ใด ผู้หนึ่ง มาว่า ต่าง แก่ ต่างของ
 คำ ความเป็น ได้ ก็ ให้ ศาสตร์ เรียก บิดา มารดา ญาติ พี่ น้อง
 ผู้ปกครอง รักษา มาได้ ด้วงดู แล้ว คง ให้ ผู้รับ ใจ ความ
 ตาม ด้วงควร แด ผล ประโยชน์ ของ คำ ความเป็น ” พระ
 ราช บัญญัติ การ ออก โฉนด ที่ ดิน ร.ศ. ๑๒๗ มาตรา
 ๖๕ “ ถ้า ผู้จะ ทำ สัญญา โอน กรรม สิทธิ ที่ ดิน ด้วย ประ
 การใด ๆ แต่ ผู้จะ ทำ สัญญา นั้น เป็น เด็ก หรือ คน เสี้ย จริต
 ซึ่ง จะ ทำ สัญญา ด้วย คน เอง ไม่ ได้ ไซ้ ให้ ผู้ นน หรือ
 ผู้ ท คน เคย กัน ขอ ให้ ศาสตร์ ที่มี อำนาจ อยู่ใน ท้อง ทนนั้น คง
 ผู้ปกครอง รักษา ให้ เมื่อ ศาสตร์ ได้ คง ผู้ปกครอง รักษา ให้
 แล้ว ก็ ให้ นาย ชู เบยร ขอ ม รับ ให้ ผู้ปกครอง รักษา นั้น
 ทำ สัญญา แทน เด็ก หรือ คน เสี้ย จริต นั้น ได้ ” เมื่อ เด็ก
 ไม่มี ดัดดี พอ จะ ทำ สัญญา ได้ คง กต่าง แดว ก็ ไม่ มี
 ดัดดี พอ จะ ทำ พินัย กรรม ได้ เหมือน กัน.

๒. พินัยกรรม ต้อง เขียน เป็น ตาย ลักษณ อักษร แด
 ของ คง ซื่อ ของ ผู้ ทำ พินัย กรรม นั้น ด้วย.

คำ อธิบาย

เป็น ด้าย ดัชนี อักษร, ให้เป็น หลัก ถาน มี ข้อ ความ ชัด
 เจน ดัง ความ ประสงค์ ของ ผู้ มรณ ภาพ เพื่อ มี ให้
 ผู้ บม รวุก เป็น ถ้อย ความ เรือง แฉ่ง มรฎก ถ้า ไม่ ได้
 ทำ เป็น ด้าย ดัชนี อักษร แล้ว หรือ ถ้า เป็น ด้าย ดัชนี
 อักษร แล้ว แต่ เขียน ยุ่ง ยาก อ่าน ไม่ ออก หรือ มี ข้อ
 ความ ไม่ ชัด เจน แล้ว ก็ ไม่ เป็น ผล ที่ จะ ให้ แฉ่ง ทวี พัย
 หนี ตาม พินัย กรรม ได้ เมื่อ ได้ ทำ เป็น ด้าย ดัชนี
 อักษร แล้ว, ต้อง ดัง ข้อ หรือ ตาย มช ของ ผู้ ทำ พินัย กรรม
 ด้วย ตาม คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๒๒๙ พ.ศ. ๒๔๖๖
 “พินัยกรรมไม่ได้ลงชื่อผู้ทำพินัยกรรมใช้ไม่ได้”

๓. พินัย กรรม ต้อง มี พยาน ให้ เต็ม จำนวน ตาม ที่
 กฎหมาย บัญญัติ ไว้ คือ ผู้ ที่ มี ศักติ นา เทา หน, ต้อง มี
 พยาน เทา หน คน, แล พยาน ต้อง ดัง ข้อ ใน หนังสือ พินัย
 กรรม หนี จึง จะ ใช้ ได้.

คำอธิบาย

ข้อนี้ มี ใน กฎหมาย ดัชนี มรฎก บทที่ ๔๘ “มี พระบรม
 ราชโองการ แก่ เต้านาม นคร มุชฎก หนี แล ธนา ประชา วาษฏว
 ให้ มี พระ ราช กฤษ ฎีกา พระ ราช บัญญัติ ให้ ทำ พินัย กรรม

ไว้ว่า เสด็จมานคร มุข ถูก ชุน อธินา ประชากราชฐรม ทวพย
ตั้ง ดิน แต่ มัน เป็น เจ้า แก่ ดมบค นัน เรียก เขา มา ทำ
บุญ ให้ ทาน แก่ เจ้า ไทย พระดังษ์ แต่ ให้ บุตร ภรรยา
ด่า ขา ญาติ ให้ รัฎกษณ ทำ พิณย กรรม & ประการ ๑ ด ๑
ให้ มี เจ้า ไทย พระดังษ์ ดกนัง ตาม มี พระราช กฤษฏีกา
ไว้ แค้น สิบ ไป เมฆ หน้า” บทที่ ๔๘ “ผู้ อพาธ หนัก จะ ทำ
พิณย กรรม ใด แก่ ศิษย์ โยม แต่ ดั่ง ขา ญาติ แต่ ทำ บุญ
ให้ ทาน แก่ เจ้า ไทย พระดังษ์ กิต ถ้า เป็น พิณย กรรม
ของ พระดังษ์ ให้ มี ผู้ เฒ่า ผู้ แก่ นัง ๓ คน ๔ คน ถ้า
เป็น พิณย กรรม ของ พราหมณ ให้ มี พระดังษ์ แต่ พราหมณ
นัง ๔ คน ๕ คน ถ้า เป็น พิณย กรรม ของ ผู้ มบรวดา
ศักคณา หมน ให้ มี ผู้ นัง ๘ คน ๓๐ คน ถ้า เป็น พิณ
กรรม ของ ผู้ มบรวดา ศักคณา หมน ตง มา ถึง นา ๘๐๐ ให้
มี ผู้ นัง ๗ คน ๘ คน ถ้า เป็น พิณย กรรม ของ ผู้ มนา
๖๐๐ ถึง นา ๔๐๐ ให้ มี ผู้ นัง ๕ คน ๖ คน ถ้า เป็น
พิณย กรรม ของ ชุน หมน พันทนาย ให้ มี ผู้ นัง ๔ คน ๕
คน ถ้า เป็น พิณย กรรม ของ ไพร เปน ตี (คือ ชน ส่ามัญ)
ให้ มี ผู้ นัง ๓ คน ๔ คน ท่าน จึง ให้ พง เป็น พิณย กรรม
ได้” ทว่า ให้ นัง ๓ คน ๔ คน เปน ตน นัน คือ จะ
เขา แต่ ขาง นอย ให้ นัง แต่ ๓ คน ก็ ใช้ ได้ ที่ ว่า นา หมน

ถึง ๘๐๐ ให้มีผู้หนึ่ง ๗ คน ๘ คน นั้น เขาใจในข้อนี้
 ว่า ผู้ที่ต่ำกว่า หกคนลงมา เพราะผู้ที่มีนาม หกคน
 มีผู้ถูกหนึ่ง ๘ คน ๓๐ คนแล้ว พยานไม่จำเป็น ต้องรู้ข้อ
 ความในพินัยกรรม แต่ต้องลงชื่อในพินัยกรรม จึงจะใช้
 ได้ ตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๕๖๓ ร.ศ. ๑๒๗ “หนังสือ
 ที่เป็นพินัยกรรมได้ ต้องมีตายมื่อคนที่ เป็นพยาน ลงชื่อ
 ไว้เป็นสำคัญ ถ้าไม่มีพยานให้ครบจำนวน ตามที่
 กฎหมายบัญญัติไว้ ก็ไม่เป็นพินัยกรรม” แต่มี
 เรื่องพยานผู้หนึ่ง พินัยกรรมไม่ครบจำนวน ผู้ที่จะได้
 รับทรัพย์ ตามพินัยกรรมได้ทำฎีกา ขนกราบบังคมทูล พระ
 กรุณา ขอพระราชทาน พระบรม ราชานุญาตให้เป็น
 พินัยกรรมได้

พระบรมราชโองการ ลงวันที่ ๓ มิถุนายน ร.ศ. ๑๒๔
 ให้หนังสือพินัยกรรมของ พระยาวิเชียรคีรี (ชม) อัน
 มีพยานถูกหนึ่งไม่ครบ คณะนั้น เป็นพินัยกรรมใช้ได้
 ตามกฎหมาย ในกระแสรพระบรมราชโองการ มี
 ดังนี้ “ข้อที่ไม่ได้เชิญผู้หนึ่ง พินัยกรรมเต็ม ตามกฎหมาย
 ไม่เป็นข้อสำคัญจะวินิจฉัย เป็นเจตนาของ พระยา
 วิเชียรคีรีหรือไม่ เป็นแต่ข้อกฎหมายซึ่งกำหนดไว้
 ให้บริบูรณ์นั้น คง ดูจตุ อย่าง ซึ่งผู้ถึงแก่กรรมโดยโรค

บ^๕จ^๕จ^๕บ^๕น^๕ เชน^๕ พ^๕น^๕ย^๕ ก^๕ร^๕ร^๕ม^๕ น^๕ ท^๕น^๕ ไ^๕ เม^๕ไ^๕ต^๕ พ^๕ต^๕ พ^๕ร^๕
 เน^๕ศ^๕ร^๕ พ^๕น^๕ย^๕ ก^๕ร^๕ร^๕ม^๕ ภา^๕ย^๕ ห^๕ด^๕ ท^๕ร^๕ง^๕ พ^๕ร^๕ว^๕ร^๕า^๕ห^๕ เ^๕ห^๕น^๕
 จ^๕ร^๕ง^๕ ว^๕า^๕ เ^๕า^๕น^๕ เ^๕จ^๕ต^๕นา^๕ ของ^๕ ผู้^๕ ต^๕าย^๕ ถ^๕ไ^๕ พ^๕ร^๕ว^๕ร^๕า^๕ ท^๕า^๕
 พ^๕ร^๕ะ^๕บ^๕ร^๕ม^๕ ว^๕า^๕ชา^๕ น^๕เ^๕ค^๕ว^๕า^๕ระ^๕ห^๕ พ^๕ร^๕ว^๕ร^๕า^๕ ท^๕า^๕น^๕ พ^๕ร^๕ว^๕ร^๕า^๕ ห^๕ด^๕
 เ^๕ศ^๕ก^๕ให้^๕ เ^๕า^๕น^๕ พ^๕น^๕ย^๕ ก^๕ร^๕ร^๕ม^๕ พ^๕เ^๕ษ^๕ะ^๕ ม^๕เ^๕ย^๕ง^๕ อ^๕ย^๕า^๕ง^๕ มา^๕ แ^๕ล^๕ว^๕ น^๕น^๕”

๔. พ^๕ย^๕า^๕น^๕ ผู้^๕ น^๕ง^๕ พ^๕น^๕ย^๕ ก^๕ร^๕ร^๕ม^๕ ค^๕อง^๕ ช^๕ก^๕ ผู้^๕ ท^๕า^๕ พ^๕น^๕ย^๕ ก^๕ร^๕ร^๕ม^๕
 ให้^๕ ท^๕ร^๕บ^๕ ๓^๕ ห^๕น^๕ แ^๕ล^๕ให้^๕ พ^๕เ^๕ค^๕ว^๕า^๕ระ^๕ห^๕ต^๕ ผู้^๕ ท^๕า^๕ พ^๕น^๕ย^๕ ก^๕ร^๕ร^๕ม^๕ ม^๕ด^๕ค^๕ด^๕ห^๕ร^๕อ^๕
 ไม่^๕ ถ^๕า^๕ ผู้^๕ ท^๕า^๕ พ^๕น^๕ย^๕ ก^๕ร^๕ร^๕ม^๕ ด^๕ี^๕ ไม่^๕ ด^๕ี^๕ ถ^๕ไ^๕ เ^๕า^๕น^๕ พ^๕น^๕ย^๕ ก^๕ร^๕ร^๕ม^๕ ถ^๕า^๕ ผู้^๕
 ท^๕า^๕ พ^๕น^๕ย^๕ ก^๕ร^๕ร^๕ม^๕ ม^๕ด^๕ค^๕ด^๕ี^๕ แต่^๕ พ^๕ย^๕า^๕น^๕ ไม่^๕ ได้^๕ ช^๕ก^๕ ถ^๕ง^๕ ๓^๕ ห^๕น^๕
 ผู้^๕ ท^๕า^๕ พ^๕น^๕ย^๕ ก^๕ร^๕ร^๕ม^๕ ม^๕ร^๕ก^๕น^๕ ภา^๕ย^๕ ใน^๕ ถ^๕า^๕ ห^๕น^๕ ด^๕ท^๕บ^๕ ญ^๕ย^๕ ใ^๕ว^๕ ถ^๕ไ^๕ เ^๕า^๕น^๕ เ^๕า^๕น^๕
 พ^๕น^๕ย^๕ ก^๕ร^๕ร^๕ม^๕ เ^๕า^๕น^๕ ไ^๕ว^๕ แต่^๕ ท^๕ร^๕พ^๕ย^๕ ที่^๕ ผู้^๕ ท^๕า^๕ พ^๕น^๕ย^๕ ก^๕ร^๕ร^๕ม^๕ ย^๕ก^๕ ไ^๕ว^๕ ท^๕า^๕ ญ^๕ย^๕
 ถ^๕า^๕ ย^๕ พ^๕ร^๕ด^๕ง^๕ ใ^๕ว^๕ ถ^๕ไ^๕ เ^๕า^๕น^๕ ท^๕ร^๕พ^๕ย^๕ น^๕น^๕ ท^๕า^๕ ญ^๕ย^๕ ถ^๕า^๕ ย^๕ พ^๕ร^๕ด^๕ง^๕ ใ^๕ว^๕

คำอธิบาย

ผู้^๕ ท^๕า^๕ พ^๕น^๕ย^๕ ก^๕ร^๕ร^๕ม^๕ ค^๕อง^๕ ม^๕ด^๕ค^๕ด^๕ี^๕ จ^๕ะ^๕ ท^๕า^๕ พ^๕น^๕ย^๕ ก^๕ร^๕ร^๕ม^๕ ได้^๕
 ให้^๕ พ^๕ย^๕า^๕น^๕ ผู้^๕ น^๕ง^๕ พ^๕น^๕ย^๕ ก^๕ร^๕ร^๕ม^๕ ช^๕ก^๕ ผู้^๕ ท^๕า^๕ พ^๕น^๕ย^๕ ก^๕ร^๕ร^๕ม^๕ ถ^๕ง^๕ ๓^๕ ห^๕น^๕
 น^๕น^๕ ถ^๕ไ^๕ เ^๕า^๕น^๕ จ^๕ะ^๕ให้^๕ พ^๕เ^๕ค^๕ว^๕า^๕ระ^๕ห^๕ต^๕ ว^๕า^๕ ผู้^๕ ท^๕า^๕ พ^๕น^๕ย^๕ ก^๕ร^๕ร^๕ม^๕ ม^๕ด^๕ค^๕ด^๕ี^๕
 ด^๕ี^๕ ห^๕ร^๕อ^๕ ไม่^๕ ตาม^๕ ก^๕ฎ^๕ห^๕า^๕ย^๕ ส^๕ก^๕ษ^๕ณ^๕ ม^๕ร^๕ฎ^๕ก^๕ บ^๕ท^๕ ที่^๕ ๔๙ “ให้^๕
 ผู้^๕ น^๕ง^๕ น^๕น^๕ เ^๕า^๕น^๕ เ^๕า^๕น^๕ พ^๕า^๕ช^๕ น^๕น^๕ ห^๕น^๕ก^๕ ห^๕ร^๕อ^๕ เ^๕า^๕ ถ^๕ย^๕ คำ^๕ ผู้^๕

อาพาธ ซึ่ง ทำ พิณยกรรม ยัง ปกติ อยุ่ หรือ พน เพื่อน แต่ให้
 ผู้นึง ทง น ตาม ผู้ อาพาธ ก่อน ถ้า ผู้ อาพาธ นน ถอย
 คำ มิได้ เป็น ปกติ พน เพื่อน อยุ่ ท่าน มิให้ คง เป็น
 พิณยกรรม ได้ เลย ถ้า แต่ ผู้นึง นน ตาม ผู้ อาพาธ หนัก
 ถึง ๓ มอ ๓ หน ถอย คำ ผู้ อาพาธ นน ปกติ มิได้
 พน เพื่อน แต่ ทำ พิณยกรรม ได้ แก่ บุตร ภรรยา ญาติ
 พนอง ให้ ทำ บุญ ให้ ท่าน ให้ เจ้า ไทย พระดังฆ์ ถ้า มิ
 ผู้นึง คง ถลาอ ไฉน ท่าน ให้ พง เขา ได้ เป็น สิทธิ คง
 โดย พิณกรรม

ถ้า ผู้นึง ทง น มิได้ ตาม ผู้ อาพาธ ๓ ทำ พิณกรรม
 ได้ แก่ บุตร ภรรยา ญาติ พนอง เมื่อ ผู้ อาพาธ อยุ่ นน ท่าน
 กำหนดไว้ ดังนี้ ผู้ อาพาธ มี บรรดา ศักดินา ๓๐๐๐๐ ทำ
 พิณกรรม ได้ พน เดือน หนึ่ง กับ ๓๕ วัน จึง ถึง อินจ กรรม
 พราหมณ์ ทำ พิณกรรม ได้ พน เดือน หนึ่ง กับ ๓๐ วัน ถ้า นา
 ๑๐๐๐๐ ถึง นา ๘๐๐ ทำ พิณกรรม ได้ พน เดือน หนึ่ง กับ
 ๕ วัน ถ้า นา ๖๐๐ ถึง ๔๐๐ ทำ พิณกรรม ได้ พน เดือน หนึ่ง
 กับ ๓ วัน จึง ถึง มรณ ภาพ พันทนาย ไพร่ เปน ตี ทำ
 พิณกรรม ได้ พน เดือน หนึ่ง จึง ตาย ท่าน ว่า พง เขา
 พิณกรรม นน ได้ ขอให้ เรียก เขามา แบ่ง บัน เดย เพราะ
 ว่า ผู้ อาพาธ นน ถึง แก่ มรณ ภาพ พน กำหนด

ถ้า แต่ผู้อาพาธ ผู้ทำ พินัยกรรมไว้แก่ญาติพี่น้อง แต่ถึงมรณภาพ ยังมีพินัยกำหนดตั้งกล่าวไว้นี้ ท่านมิให้ฟัง ท่านว่าเพราะผู้หนึ่ง มิได้ถาม ผู้อาพาธ ๆ ดีดี พี่นเพื่อน ท่านให้เรียก คิน เขาทรวพย ดังของ ข้าง มา ข้า คนไว้ว่า เรียก ส่วนใน พินัย กรรม นั้น แบ่งปันให้บุตร ภรรยา พี่น้อง พี่น พี่น ตาม พระราช กฤษฎีกา

ถ้า ผู้หนึ่ง นนถาม ผู้ อาพาธ ๆ มีดีดี ปกติ ถ้อยคำ ยัง ยืน อยู่ ถึง ๓ มธ ๓ หิน ผู้ อาพาธ ถึง มรณภาพ แต่ใน ๒-๓ วัน ก็ดี ท่านว่า ทรวพยนั้น คง เป็น ดีดี แก่ ผู้รับ

ถ้า แต่ผู้อาพาธนั้นได้ทำพินัยกรรมให้ทำบุญ ให้ทาน แก่ เจ้าไทย พระสงฆ์ แต่ผู้อาพาธนั้น มรณภาพ ลง ยังมิ พินัย กำหนด ตั้ง กล่าว มา นี้ ท่านว่า อย่าให้ เรียก เขา ทรวพย นั้น คน เดย เป็น ดีดี แก่ เจ้าไทย พระสงฆ์ แต่ ทรวพย ของ ผู้ มรณภาพ นั้นให้ ทำบุญให้ทาน แก่ เขา”

การ ที่ ผู้หนึ่ง มิได้ ชัก ถาม ผู้ทำ พินัย กรรม จะ เป็น โดย พดงเมตตไปก็ดี แต่ได้เพราะเหตุผู้ทำพินัยกรรมแล้ว เห็น ว่า มี ดีดี อยู่ ควร ผู้รับ พินัยกรรม จะทำ ฎีกา ทูลเกล้า ๆ ถวาย ขอ พระมหากรุณาธิคุณพระราชทานพระบรมราชา นุญาตให้ เป็น พินัย กรรม ได้ เหมือน พินัย กรรม ที่ มี ผู้ นึ่ง พินัย กรรม ไม่ครบ จำนวน ตาม ที่ กฎหมายบัญญัติไว้

๕. ผู้ทำพินัยกรรม จะยกทรัพย์สินให้เป็นสิทธิ์แก่ผู้รับพินัยกรรมได้ แต่จำเพาะทรัพย์สินของผู้ทำพินัยกรรม ไม่มีอำนาจจะยกทรัพย์สินของผู้อื่นที่เขามีส่วนเกี่ยวข้องของด้วย ให้แก่ผู้รับพินัยกรรม

คำอธิบาย

ถ้าทรัพย์สินที่ยกให้ตามพินัยกรรมนั้น มีทรัพย์สินของผู้ทำพินัยกรรมกับทรัพย์สินของคนอื่นปนอยู่ด้วย พินัยกรรมนั้น จะใช้ได้แต่บางส่วนที่เป็นทรัพย์สินของผู้ทำพินัยกรรม อันจะเป็นสิทธิ์แก่ผู้รับพินัยกรรมได้ แต่ทรัพย์สินบางส่วน อันไม่ใช่ทรัพย์สินของผู้ทำพินัยกรรม ผู้รับพินัยกรรม หามีสิทธิ์ไม่ ต้องแบ่งส่วนของคนอื่นที่เกี่ยวข้องด้วยคืนให้แก่เขาไป ตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๓๓ ร.ศ. ๓๒๒ “ผู้ไม่มีอำนาจทำพินัยกรรม ยกทรัพย์สินสิ้นสัมฤทธิ์ทั้งหมดให้แก่ใคร โดยไม่แบ่งส่วนภรรยาไว้ให้หนึ่ง เวลาทำพินัยกรรมแม้ผู้อื่นที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินได้อยู่ด้วย แต่โดยที่ผู้ทำพินัยกรรม ยกทรัพย์สินส่วนของคนให้แก่ผู้รับพินัยกรรมก็ได้ แต่ทั้งคนได้ลงชื่อเป็นพยานในพินัยกรรมก็ดี จะถือว่ายินยอมไม่ได้ เพราะธรรมดาเมื่อญาติผู้ใหญ่หรือบิดามารดา เป็นต้น จะทำพินัยกรรม บุตร

หรือญาติผู้หนึ่งไม่กล้าจะคัดค้าน เพราะมีความเกรงใจ
 แดบาง ที่ลงชื่อ เป็นพยานในพินัยกรรมด้วย เพื่อจะ
 เอาใจผู้ใหญ่ในเวลาที่เจ็บป่วย จะถือว่าการที่ลง
 ชื่อ เป็นพยานในพินัยกรรมนั้น เป็นการยินยอมยกทรัพย์สิน
 ของตนให้ไม่ได้ เพราะไม่เป็นสัญญา ตามคำพิพากษา
 ฎีกาที่ ๓๗๒ ร.ศ. ๑๒๘ “พี่น้องสองคน ปกครอง
 ที่ดินมาด้วยกัน แต่คนหนึ่งทำพินัยกรรมยกที่ดิน
 ทั้งหมดให้คนอื่น ถึงอีกคนหนึ่งจะได้ลงชื่อ เป็นพยาน
 ในพินัยกรรมก็ดี ไม่เรียกว่ายินยอม ไม่ตัดอำนาจ
 ของผู้ที่ลงชื่อ เป็นพยาน ที่จะแบ่งส่วนของเขาค้าง
 หนึ่ง”

๖. เมื่อใด ทำพินัยกรรมแล้ว ผู้ทำพินัยกรรม จะ
 ยกทรัพย์สินตามที่ใดมไว้ในพินัยกรรม ให้เป็นสิทธิ์แก่คน
 อื่นก็ได้ จะทำพินัยกรรมใหม่เปลี่ยนแปลง หรือ ยก
 เลิกพินัยกรรมฉบับก่อนก็ได้

คำอธิบาย

ก่อนเวลา ผู้ทำพินัยกรรม มรณภาพ ผู้ทำพินัย
 กรรม ยังมี ภาวะดีที่สุดในทรัพย์สินของตนเดิมจะยกทรัพย์สิน
 ให้คนอื่นก็ได้ ตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๓๑๐๐ ร.ศ.

๑๓๓ “ผู้ทำพินัยกรรม มีอำนาจ ยก ททรัพย์ ที่ มี อยู่ใน พินัยกรรม ให้ คน อื่น ได้” คำพิพากษา ฎีกา ที่ ๘๓๓

พ.ศ. ๒๔๕๖ “ ยาย ทำ พินัย กรรม ยก ที่ ดิน ให้ แก่ หลาน ค่อ มา เจ้า พนักงาน เกษตร มา ราง วัด ออก ไป ได้ ด่อน ยาย ยิน ยอม ให้ ดง ซ้อ บุตร ใน ไป ได้ ด่อน จน เจ้า พนักงาน ได้ ออก โฉนด หลาน ไม่ ได้ ที่ ดิน ตาม พินัย กรรม ” การ ยก ททรัพย์ ที่ มี ใน พินัย กรรม ให้ คน อื่น เป็น ได้ ชาติ เด็ด ถึง จะ ไม่ ทำ พินัย กรรม ใหม่ ยก เด็ด พินัย กรรม ฉบับ ก่อน ผู้รับพินัยกรรมจะยกพินัยกรรมไว้ก็ไม่ผิดอะไร เพราะไม่ มี ททรัพย์ แลว ถ้า ททรัพย์ นน มี อยู่ ผู้ทำพินัยกรรม ประสงค์ จะ เปลี่ยนแปลง หรือจะยกททรัพย์ ให้ แก่ ใคร ก็ ต้อง ทำ พินัย กรรม ใหม่ ดัง พินัย กรรม ฉบับ ก่อน ถ้า ไม่ ทำ พินัย กรรม ใหม่ ถึง ผู้ทำ พินัย กรรม มีความ ประสงค์ จะ ยก ททรัพย์ ให้ ใคร ๆ ก็ ไม่ ดำ เจริญ ความ ประสงค์ ตาม คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๖๘๓ พ.ศ. ๒๔๖๓ “ เมื่อ ผู้ใด มี ททรัพย์ ดัง บิด แต่ มีความ ประสงค์ ว่า เมื่อ ตน มรณภาพ แล้ว จะ ยก ททรัพย์ ดัง บิด นั้น ให้ เป็น สัตถ์ แก่ ผู้ หนึ่ง ผู้ ใด ผู้ หนึ่ง ต้อง ทำ พินัย กรรม ความ ประสงค์ จึง จะ ดำ เจริญ ” ถึง จะ ทำ พินัย กรรม ใหม่ แต่ พินัย กรรม ฉบับ ใหม่ ทำ ไม่

ถูกต้อง ตาม ที่กฎหมายบัญญัติไว้ จะต่าง พิษ กรรม
ฉบับ ก่อนไม่ได้

๗. ถ้าใน พิษ กรรม มี ข้อ ความ ว่า ผู้ ทำ พิษ
กรรมได้ ทำ อย่าง หนึ่ง อย่างใด หรือ มี เหตุ อย่าง หนึ่ง
อย่างใด แต่ใน ชีวิต ของ ผู้ ทำ พิษ กรรม ยัง อยู่ ผู้ รับ
พิษ กรรม หมด ดีทซ์ จะได้รับ ทริพย์ ตาม พิษ กรรม เมื่อ
ผู้ ทำ พิษ กรรมได้ ทำ อย่าง หนึ่ง อย่างใด หรือ มี เหตุ
อย่างหนึ่ง อย่างใด ตาม ข้อ ความ ที่บ่งไว้ใน พิษ กรรม แล้ว
ผู้ รับ พิษ กรรม ก็ หมด ดีทซ์ จะได้รับ ทริพย์ ตาม พิษ กรรม

คำ อธิบาย

ใน พิษ กรรม มี ว่า ให้ ผู้ รับ พิษ กรรม หมด ดีทซ์ ที่ จะ ได้
รับ ทริพย์ ตาม พิษ กรรม เมื่อใด แต่ใน ชีวิต ของ ผู้ ทำ พิษ
กรรม ยัง อยู่ ดั่ง นั้น แล้ว ผู้ ทำ พิษ กรรม ไม่ ต้อง ทำ พิษ กรรม
ฉบับ ใหม่ ดัง ฉบับเก่า ผู้ รับ พิษ กรรม ก็ หมด ดีทซ์ ที่ จะ รับ
ทริพย์ ตาม พิษ กรรม อยู่ เอง ตาม คำ พิพากษา ฎีกา ที่
๑๕๕๘ ร.ศ. ๒๔๕๒ “มารดา ทำ พิษ กรรม ยก ที่ ดิน
ให้แก่ บุตร ห้า คน ให้ คน ละ ส่วน แต่ มี ข้อ ความ ว่า
ถ้า บุตร คนใด มี เรือน ใน เวลานั้น มารดา ยังมี ชีวิต อยู่ มารดา
จะ ตก แดง ให้ ทริพย์ ไป พอ สิ้น คอว แล้ว ไม่ ให้ ได้ รับ
ส่วน แบ่ง ใน พิษ กรรม อีก ค่อยไป บุตร ๕ ของ คน มี เรือน

ออกไปแล้ว โดย มารดา ตก แต่ง ให้ มารดา มรณ ภาพ
 ดง บุตรี สอง คน ที่มี เรือนไป แล้ว จะ มา ขอ แบ่ง ส่วน
 ตาม พินัย กรรม อีก ไม่ได้ การ ที่ มารดา ตก แต่ง ให้ บุตรี มี
 เรือน แต่ ให้ ททรัพย์ ไป มาก น้อย เท่าใด นับ ว่า เป็น การ
 สัมควร ของ มารดา แล้ว บุตรี จะ ร้อง ว่า มารดา ให้ ททรัพย์
 น้อยไป ไม่ เป็น การ สัมควร นั้น ร้อง ไม่ได้”

ผู้รับ พินัย กรรม

๓ ผู้รับ พินัย กรรม จะ ได้รับ ททรัพย์ ตาม พินัย
 กรรม เป็น สิทธิ ของ ตน ได้ ต่อ เมื่อ ผู้ทำ พินัย กรรม
 มรณ ภาพ แล้ว.

คำ อธิบาย

ในเวลา ผู้ทำ พินัย กรรม ยัง มี ชีวิต อยู่ เมื่อ ยัง
 ไม่ได้ ยก ททรัพย์ สัมปต ให้ ถึง มี ผู้ใด ถึง ใน พินัย กรรม
 นั้น จะมี ข้อ ความ ชัด เจน ว่า ได้ ยก ททรัพย์ ให้ เป็น
 สิทธิ แก่ ผู้รับ พินัย กรรม นั้น แล้ว ก็ หา เป็น สิทธิ แก่
 ผู้รับ พินัย กรรม ไม่ จน กว่า ผู้ทำ พินัย กรรม จะ มรณ
 ภาพ ตาม คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๑๘๗ ว.ศ. ๑๒๐

“พินัย กรรม ไม่ เป็น ของ ที่ ใช้ ได้ ตาม กฎหมาย กว่า ผู้

ทำ พินัย กรรม นั้น จะ มรณ ภาพ แล้ว ถึง ใน พินัย กรรม
ว่า ยก ให้ แต่ ใน ข้อ ค ก ต์ ก์ เหมือน กัน ”

๒ ผู้รับ พินัย กรรม ซึ่ง เป็น ผู้ ควร ได้ รับ มรดก ของ
ผู้ทำ พินัย กรรม ตาม กฎหมาย ตาย ก่อน ผู้ทำ พินัย
กรรม แต่ ผู้ทำ พินัย กรรม หา ได้ เปลี่ยน แปลง พินัยกรรม
อย่างใดไม่ จน ผู้ทำ พินัย กรรม มรณ ภาพ บุตรี
หลาน ผู้สืบ สืบ ถ่าย โฉก ของ ผู้รับ พินัย กรรม นั้น มี
สิทธิ์ ที่จะ ได้ รับ ททรัพย์ ตาม พินัยกรรม แทน ผู้รับ พินัย กรรม

คำ อธิบาย

ผู้สืบ สืบ ถ่าย โฉก ของ ผู้รับ พินัย กรรม จะ ได้ รับ
ทรัพย์ ตาม พินัย กรรม แทน ผู้รับ พินัย กรรม นั้น ต้อง ดู ว่า
ผู้รับ พินัย กรรม ที่ ตาย ก่อน ผู้ทำ พินัย กรรม จะเป็น
ญาติ เกษม ต่อ กับ ผู้ทำ พินัย กรรม อย่างไร แม้ ว่า ผู้มรณ
ภาพ จะ ไม่ได้ ทำ พินัย กรรม ผู้รับ พินัย กรรม จะ เป็น ผู้
ควร ได้ รับ มรดก ของ ผู้มรณ ภาพ ตาม กฎหมาย หรือ ไม่
เช่น บุตรี ของ ผู้ทำ พินัย กรรม เปน ต้น เปน ผู้ควร ได้ รับ
มรดก ของ ผู้ทำ พินัย กรรม ตาม กฎหมาย ถ้า ผู้มรณ

ภาพ ทำ พินัย กรรม ยก ททรัพย์สิน ให้ แก่ บุตร คนใด แต่ บุตร
 นั้น ตาย เสีย ก่อน ผู้ ทำ พินัย กรรม ผู้ สืบ ตาย โศก
 ของ บุตร นั้น จึง จะ มี สิทธิ ได้ รับ ททรัพย์สิน ตาม พินัย กรรม ได้
 ตาม คำ พิพากษา ฎีกา ที่ ๕๑๗ ร.ศ. ๑๒๘ “พินัย
 กรรม ยก ททรัพย์สิน ให้ แก่ บุตร แต่ บุตร ตาย เสีย ก่อน ผู้
 ทำ พินัย กรรม ส่วน พินัย กรรม ที่ ให้ บุตร นั้น หา สูญ
 ไม่ บุตร ของ บุตร รับ แทน บิดา ได้” ถ้า ผู้ รับ พินัย
 กรรม ที่ ตาย ก่อน ผู้ ทำ พินัย กรรม นั้น ไม่ได้ เกี่ยว เป็น
 ญาติ อัน ควร ได้ รับ มรดก ของ ผู้ ทำ พินัย กรรม ตาม กฎ
 หมาย ผู้ สืบ ตาย โศก ของ ผู้ รับ พินัย กรรม นั้น ไม่มี
 สิทธิ ที่จะ ได้ รับ ททรัพย์สิน ตาม พินัย กรรม ต้อง ยก เขา
 ส่วน ของ ผู้ รับ พินัย กรรม ที่ ตาย นั้น ไป แบ่ง ให้ ผู้ รับ
 พินัย กรรม คน อื่น หรือ ผู้ รับ มรดก ต่อ ไป เพราะ เหตุ
 ว่า ผู้ ทำ พินัย กรรม ตั้ง ใจ จะ ยก ททรัพย์สิน ให้ เฉพาะ ตัว ผู้ รับ
 พินัย กรรม เท่านั้น ไม่ เหมือน กับ ผู้ รับ พินัย กรรม
 ที่ เป็น ญาติ ควร ได้ รับ มรดก ของ ผู้ ทำ พินัย กรรม อัน
 เป็น ข้อ สันนิษฐาน ว่า ผู้ ทำ พินัย กรรม ยก ททรัพย์สิน ให้ แก่
 ผู้ รับ มรดก คน หนึ่ง คนใด เพื่อให้ ผู้ รับ มรดก คน นั้น
 บำรุง วงศ์ ตระกูล ต่อ ไป ผู้ สืบ ตาย โศก ของ ผู้ รับ
 มรดก จึง จะ มี สิทธิ ที่จะ ได้ รับ ททรัพย์สิน ตาม พินัย กรรม.

๓ ผู้รับ พินัย กรรม ที่ ควร รั บ มรดก ของ ผู้ ทำ พินัย กรรม มี หลาย คน ผู้รับ พินัย กรรม คน หนึ่ง ตาย ก่อน ผู้ ทำ พินัย กรรม แต่ หา ม ผู้ ด้ บ ด้ ย ด้ โ ท ด้ ค ด้ ไม่ ด้ ส่วน ของ ผู้รับ พินัย กรรม ที่ ตาย ต ด้ ง เ ด้ ไป ด้ แบ่ง ด้ เฉลี่ย ด้ ให้ แก่ ผู้รับ พินัย กรรม ที่ ย ด้ ง ด้ อยู่ .

คำ อธิบาย

การ ที่ จะ เ ด้ เขา ด้ ส่วน ของ ผู้รับ พินัย กรรม คน ที่ ตาย ก่อน ไป เฉลี่ย ด้ ให้ ผู้รับ พินัย กรรม ที่ ย ด้ ง ด้ อยู่ นั้น ด้ ต้อง ด้ ดู ว่า ผู้รับ พินัย กรรม ที่ ย ด้ ง ด้ อยู่ นั้น เป็น ผู้ ควร ด้ รั บ มรดก ของ ผู้ มรณ ภาพ ด้วย ด้ ถ้า ผู้ ที่ ย ด้ ง ด้ อยู่ นั้น เป็น ผู้ ไม่ ควร ด้ จะ ด้ รั บ มรดก ของ ผู้ มรณ ภาพ เช่น ผู้ ทำ พินัย กรรม ยก ทว ด้ พ ด้ ย ด้ ให้ แก่ บุตร ของ ตน คน หนึ่ง ด้ แต่ ยก ทว ด้ พ ด้ ย ด้ ให้ คน ด้ รับ ด้ ใช้ คน หนึ่ง ด้ ถ้า บุตร ของ ผู้ ทำ พินัย กรรม ตาย จะ เ ด้ เขา ด้ ส่วน ของ บุตร ที่ ตาย ไป ด้ ให้ แก่ คน ด้ รับ ด้ ใช้ ด้ ไม่ได้ ด้ ต้อง เ ด้ เขา ด้ ส่วน ของ บุตร ที่ ตาย ไป ด้ แบ่ง ด้ มรดก ด้ ถ้า ผู้รับ พินัย กรรม ที่ ย ด้ ง ด้ อยู่ นั้น เป็น ผู้ ควร ด้ รั บ มรดก ของ ผู้ ทำ พินัย กรรม ด้ ต้อง เ ด้ เขา ด้ ส่วน ของ ผู้รับ พินัย กรรม คน ที่ ตาย มา ด้ ให้ แก่ ผู้รับ พินัย กรรม ที่ ย ด้ ง ด้ อยู่ ด้ คำ พิพากษา ด้ ฎีกา ที่ ๒๓ ด้ ร.ศ. ๑๒๐ ด้ “บิดา ทำ พินัย กรรม ยก ทว ด้ พ ด้ ย ด้ ให้

แก่ บุตร ๒ คน ด้วย กัน มิได้แบ่ง ส่วน แต่ บุตร คน
 นั้น เป็น เด็ก ไม่ มี บุตร ต่อ ลง ไป แต่ บุตร คน หนึ่ง ตาย
 เสีย ก่อน บิดา บุตร อีก คน หนึ่ง ที่ เหลือ อยู่ ได้ ททรัพย์
 ทั้ง หมด ” ผู้ ทำ พินัย กรรม ยก ททรัพย์ ให้ แก่ ผู้ รับ พินัย
 กรรม ที่ เป็น ญาติ แต่ ไม่ ใช่ ญาติ นั้น ผิด กัน เช่น ยก
 ททรัพย์ ให้ แก่ บุตร คน ไต แล้ว ย่อม เพ่ง เต็ง ถึง ผู้ สืบ
 สาย โด่ หิด ที่ จะ รักษา วงษ์ ตระกูล ต่อ ไป ด้วย ไม่
 เหมือน กับ ผู้ ที่ ไม่ ใช่ ญาติ ผู้ ทำ พินัย กรรม เพ่ง เต็ง
 จำเพาะ ต่อ ผู้ รับ พินัย กรรม เท่านั้น

๔. ผู้รับ พินัย กรรม ต้อง ประพฤติ ตาม คำ สั่ง
 ของ ผู้ ทำ พินัย กรรม อัน มี ข้อ ความ ใน พินัย กรรม นั้น
 ให้ ทำ อย่างไร ผู้รับ พินัย กรรม ต้อง ทำ อย่าง นั้น ถ้า
 ผู้รับ พินัย กรรม ตาย ผู้รับ มรดก ของ ผู้รับ พินัย กรรม
 คน ไต แต่ เป็น ผู้ ปลก ครอง ททรัพย์ ตาม พินัย กรรม ได้
 ผู้นั้น ต้อง ประพฤติ ตาม.

คำอธิบาย

การ ที่ จะ ต้อง ทำ ตาม คำ สั่ง ของ ผู้ ทำ พินัย กรรม
 ต้อง เป็น คำ สั่ง ที่ รู้ โดย แน่ นอน แต่ สามารถ จะ ทำ ได้ เช่น

ใน พินัย กรรม มี ข้อ ความ ว่า ให้ ผู้รับ พินัย กรรม เขา
 เงิน เตยง วงษ์ ญาติ ทง หตาย ไม่ แน่ ว่า เขา เงิน เท่า ไ้
 สำหรับ เตยง ญาติ คน ไ้ ถ้า ใน พินัย กรรม มี ข้อ ความ
 ว่า ให้ ผู้รับ พินัย กรรม เขา เงิน ใช้ หน แก่ เจ้า หน แต่
 แบ่ง ทวพย ให้ แก่ คน นน เงิน เท่า นน แต่ ทวพย ที่ ผู้รับ
 พินัย กรรม รับ ตาม พินัย กรรม นน ไม่ พอ ใช้ หน แด แจก
 จ่าย ผู้รับ พินัย กรรม ไม่ จำ เบน ต้อง รับ ทวพย นน มา
 หรือ ทวพย นน ม อย ใน มอ ของ ผู้รับ พินัย กรรม ต้อง
 แด่ดง ให้ เบ็ด แดย ว่า ทวพย ของ ผู้ ทำ พินัย กรรม มี เท่า นน
 ไม่ พอ จ่าย ใช้ หน แด แบ่ง ส่วน ให้ คน อื่น แดว แต่ เจ้า
 หน หรือ ผู้ ม ส่วน จะ ไ้ ใน พินัย กรรม นน จะ ตก ดง กัน ผู้
 รับ พินัย กรรม ไม่ ต้อง ทำ แด รับ ผิด ชอบ ผู้รับ พินัย
 กรรม จะ ต้อง ประพฤต ตาม ข้อ ความ ที่ มี อย ใน พินัย กรรม
 นน ต้อง คู้ เป็น เรื่อ ง ๆ ไ้ เช่น ใน พินัย กรรม มี ว่า
 ยก ที่ ดน ให้ เป็น ผัด ธิ แก่ ผู้รับ พินัย กรรม แด ให้ ผู้รับ
 พินัย กรรม เก็บ ผด ประ โยชน ที่ ไ้ จาก ที่ ดน ด่ง ไ้ ให้ หตาน
 ของ ผู้ ทำ พินัย กรรม เดอน ๓๐ บาท จน กว่า หตาน จะ
 เ็น อย ครอบ ๒๐ ปี ดง น ผู้รับ พินัย กรรม ต้อง ทำ ตาม ถ้า
 ผู้รับ พินัย กรรม ตาย ผู้รับ มรดก ของ ผู้รับ พินัย กรรม
 ซึ่ง ไ้ ที่ ดน ตาม พินัย กรรม ต้อง ประพฤต ตาม ข้อ

ความที่มีอยู่ในพินัยกรรมต่อไป คำพิพากษาฎีกา
 ที่ ๓๖๓๓ ว.ศ. ๑๓๓ “ผู้ทำพินัยกรรมยกที่ดินให้
 แก่หลาน แต่หลานยังเด็ก ให้มารดาของหลานจัด
 การแทนหลาน คือให้เก็บค่าเช่าที่ดินตามพินัย
 กรรมนั้น ส่งไปให้หลานที่เมืองจันทบุรี ถ้าหลานที่
 เมืองจันทบุรีจะมีอายุ ๒๐ ปี ผู้ตาย มารดาของหลาน
 จัดการแทนหลานต่อมา ครั้นหลานผู้รับพินัยกรรม
 ตาย คิดสินไหมให้ผู้รับมรดกของหลาน เก็บค่า
 เช่าที่ดิน ส่งไปให้หลานที่เมืองจันทบุรีตามพินัยกรรมนั้น
 กว่าหลานที่เมืองจันทบุรีจะมีอายุครบ ๒๐ ปี” อีกเรื่อง
 หนึ่งผู้ทำพินัยกรรมยกที่ดินให้แก่ผู้รับพินัยกรรม แต่
 ให้คนหนึ่งคนใดมีอำนาจอยู่ในที่ดินนั้นจนตลอดชีวิต
 ผู้รับพินัยกรรมต้องมอบให้คนหนึ่งอยู่ในที่ดินนั้นจนตลอด
 ชีวิต หรือกว่าคนหนึ่งจะละออกจากที่ดินนั้นไป ถ้า
 คนนั้นออกจากที่ดินไปอยู่ที่อื่นแล้ว คนนั้นก็หมด
 อำนาจจะเข้ามาอยู่ในที่ดินอีก คำพิพากษาฎีกา
 ที่ ๘๕๒ ว.ศ. ๑๓๓ “โจทก์ฟ้องว่า น้อยยกที่ดิน
 ให้จำเลย แต่ให้โจทก์มีอำนาจอยู่ในที่ดินนั้นจน
 ตลอดชีวิต ทางพิจารณาได้ความว่า โจทก์ได้
 ออกจากที่นั้นไปอยู่ที่อื่นแล้ว คิดสินไหม เมื่อโจทก์

ออกไป อยู่ที่อื่น แต่ ใจที่ยึดติดอำนาจที่จะอยู่ใน
ที่นั้น ตาม พินัย กรรม.

๕. ผู้รับ พินัย กรรม มี อำนาจ พ้อง เรื่อย ทรัพย์สิน ตาม
พินัย กรรม ใน กำหนด ๓๐ ปี.

คำอธิบาย

อายุ ความ พ้อง เรื่อย ทรัพย์สิน พินัยกรรมนั้น เหมือน
อายุ ความ หนึ่งต้น คือ พ้อง ภายใน กำหนด ๓๐ ปี คำ
พิพากษาฎีกาที่ ๓๘๕ พ.ศ. ๒๔๕๘ “คดีพิพาทเรื่อง
ทรัพย์สินที่ผู้ตาย ยกไว้โดย มี พินัย กรรม นั้น จะใช้บท
อายุ ความ มรฎก ๓ ปี บังคับ คดี นั้น มิได้.”
